

ACTA HISTORICA HUNGARICA TURICIENSIA

XXXIV. évfolyam 1. szám

**Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata
2019/A**

A ZÜRICH MAGYAR TÖRTÉNELMI EGYESÜLET 114. SZ. KIADVÁNYA

ISSN 2297-7538*

**Zürich, Budapest, Adelaide, Athén, Bangkok, Beijing, Beregszász, Boulogne
Sur Mer, Brno, Carrigmore, Csíkszereda, Felsőőr, Heidelberg, Helsingborg
Honolulu, Koppenhága, Lendva, London, Pozsony, Szabadka, Vancouver**

* Lévén svájci egyesület svájci kiadványa, svájci az ISSN-szám is.

Szerkeszti a ZMTE Tudományos Tanácsa

BÉRCZI Szaniszló C. Sc. fizikus csillagász, ny. egyetemi docens, Eötvös Loránd Tudományegyetem, bercziszani@caesar.elte.hu

CSÁMPAI Ottó C. Sc. etnpszociológus, ny. habilitált egyetemi docens, Nagyszombati Egyetem, csottoster@gmail.com

CSIHÁK György dr. közgazdász, történész, ZMTE elnök, zmte@freemail.hu

DARAI Lajos (főszerkesztő) C. Sc. filozófus, professzor emeritus Kodolányi János Egyetem, darailajos@gmail.com

FRISNYÁK Sándor D. Sc. földrajztudomány, professzor emeritus, Nyíregyházi Egyetem, drfrisnyaksandor@gmail.com

GEDAI István C. Sc. történész, numizmata, ny. főig. Magyar Nemzeti Múzeum

HARAI Dénes C. Sc. katonapedagógus, ny. ezredes, egyetemi tanár, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, harai.denes@uni-nke.hu

JÁVOR Miklós történész, doktorandusz, Pázmány Péter Katolikus Egyetem, javormiklos1@gmail.com

J. ÚJVÁRY Zsuzsanna Ph. D. történész, egyetemi docens, Pázmány Péter Katolikus Egyetem, zsujvary@gmail.com

KÖLTŐ László C. Sc. régész, mérnök, ny. múzeumigazgató Somogy Megyei Múzeumok Igazgatósága, koltolaszlo48@gmail.com

NYÁRI Gábor Ph. D. történész. nyari.gabor1986@gmail.com

PANDULA Attila D. Sc. történettudomány, egyetemi docens Eötvös Loránd Tudományegyetem, attila.pandula@gmail.com

SZEDERKÉNYI Tibor D. Sc. földtudomány, ny. egyetemi tanár, Szegedi Egyetem, Pécsi Egyetem, szedertib@vnet.hu

SZEKERES István írástörténet kutató, szekeres_istvan@t-online.hu

RIHMER Aurél könyvtáros, történész, granasztói@yahoo.com

VIZI László Tamás Ph. D. történész, tszv. főiskolai tanár, oktatásigazgatási rektorhelyettes, Kodolányi János Egyetem, lvizi@kodolanyi.hu

ZÁHONYI András mérnök, íráskutató, azahonyi@freemail.hu

Kapcsolat kizárólag elektronikus levelezéssel. A szerkesztőség levélcíme:
zmtehu@gmail.com

Kézirat alakja: Word, 16-os lapszélesség, 12-es betű, szimpla sorköz.

TARTALOM

A NYELVTUDOMÁNY ÉS A MAGYAR ŐSTÖRTÉNET (II/11.)	4
Nógrády Mihály (Ottawa): <i>A sumér-magyar nyelvi kapcsolatról II (Sumér szövegfejtés – V. oszlop, 11. kocka)</i>	4
Nógrády Mihály (Ottawa): <i>A sumér-magyar nyelvi kapcsolatról III (Sumér szövegfejtés – V. oszlop, 20. kocka)</i>	16
Nógrády Mihály (Ottawa): <i>A sumér-magyar nyelvi kapcsolatról IV (A három Gudea szöveg kielemezésének végeredménye)</i>	30
Timaru-Kast Sándor (Ingelheim): <i>Az etruszk rejtély</i>	41
ÍRÁSTÖRTÉNET (III.)	86
Szekeres István (Budakalász): <i>Uráli hím- és nőnem jelző fejmotívumok egy finn pelerinen és a Tallinni Skanzenben. Nemeket jelző finnugor fejmotívumok történeti összefoglalása</i>	86
MEGSZENTELT KORONA (III/24.)	91
Záhonyi András (Budapest): <i>Négy arkangyal Magyarország Megszentelt Koronáján? Koronánk szerepe, szakrális és keleti gyökerei, történetének érdekes állomásai</i>	92
Z. Tóth Csaba (Pécs): <i>A „jövő emléke”: III. Béla bizánci Szent Koronája</i>	119
IRODALOM (XII/72.)	150
Gyimóthy Gábor (Zollikoberg/CH): <i>Nyelvleckéztetés.</i>	151
E SZÁMUNK SZERZŐI	294
FÜGGELÉK	296
<i>A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület őszinte története XXXIII</i>	296
<i>A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület kiadványai</i>	313

A NYELVTUDOMÁNY ÉS A MAGYAR ŐSTÖRTÉNET (II/11.)

Nógrády Mihály (Ottawa):

A sumér-magyar nyelvi kapcsolatról II

(Sumér szövegfejtés – V. oszlop, 11. kocka)

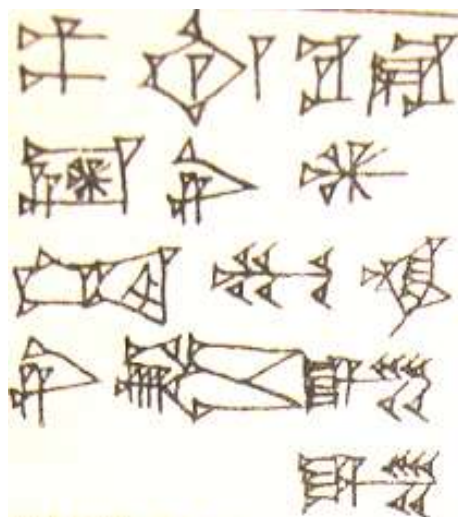
E tanulmányunkban folytatjuk Anton P. Deimel által közölt ékírásos szövegek elemzését a magyar nyelv segítségével. A sumér ékírásos szöveg Gudea, *Lagaš* városállam uralkodójának álmait tartalmazza, amint előző dolgozatunkban ismertettük.¹ Jelen tanulmány könnyebb megértését segítheti korábbi, *Megfigyelések René Labat akkád szótárával kapcsolatban* című bevezető írás.²

Kettő a Gudea hengerek közül. A világhálózatról másolva.

¹ Nógrády 2016: 986

² Nógrády 2014: 13-16

Gudea hengerszám: A 5,11 – 6,13; V. oszlop, 11. kocka teljes szövege (Deimel 1934: 83. oldal).

A teljes sumér szöveg ékjegyjeinek hangértékei, latin betűkre átírva Deimel szerint: *pa-te-si-ra ama-ni^{dingir}nina mu-na-ni-ib-gi₄gi₄*.

A sumér szöveg jelentése németül Deimel szerint: *Dem Patesi antwortete seine Mutter, die Göttin Nina.*

Magyarul: *Pateszinek válaszolt anyja, Nina istennő.*

Deimel német fordítása visszafordítva sumérre: *Pa-te-si gi₄ama-ni^{dingir}Nina* ami kimutatja, hogy öt ékjegy kimaradt a tolmácsolásból melyek hangértéke: *ra; mu; na; ni; ib*. Ez kimutatja Deimel módszerét – kihagyja vagy összekapcsolja és egy szóként értelmezi azokat az ékjegyeket melyeket, a ragozó nyelvek ismeretének hiányában, nem tud beleilleszteni a szókörnyezetbe. Ez a megfigyelésünk nem a nyelvész bírálata, hiszen ő az elsők között volt, akik módszeresen végezték a sumér szövegek vizsgálatát és sok időtálló megfigyelést hagytak ránk. A mi célunk rámutatni, hogy az utánuk következő kutatók, bízva elődeik szabatosságában, feltétel nélkül elfogadják az ékjegyekhez fűzött hangértékeket jelentésükkel együtt és csak azokat használják munkáikban.

Ma már ott tartunk, hogy csak egy-két kutató közöl eredeti ékírást (például Ira Spar), mások csak az ékjegyek hangértékét és jelentését. Mindenki tartózkodik az eredeti sumér szöveg bemutatásától, mert kiderülne a sumér nyelv homályos, pontatlan ismerete. Azonban vannak néhányan, akik beismerik ezt a hiányosságot.

Piotr Michalowski, a University of Michigan közel-keleti fakultásának tagja, ezt írja könyvének bevezetőjében:

„The texts are translated from three languages - Sumerian, Eblaite, and Old Akkadian - all of which are imperfectly understood at present. Specialists in these languages will undoubtedly question many of the renditions presented here, as there is not a text in this volume that could not be translated differently”.³

(Magyarul: A lefordított szövegek három nyelvből – sumér, eblai és óakkád – erednek, melyek ismerete mindmáig tökéletlen. E nyelvekben jártas szakemberek bizonyára kétségbe fognak vonni több itt közölt fordítást, mert ebben a kötetben nincs olyan szöveg, amelyet nem lehetne másképpen fordítani).⁴

³ Michalowski 1993: 1

⁴ A szerző fordítása

A szerző őszintesége tiszteletet érdemel, de a kérdés ismét felmerül, miért vette ő és más korabeli nyelvész is a fáradságot sumér szövegek fordítására és könyvek írására, amikor tudják, hogy a fordítás tökéletlen. Mi itt visszamegyünk az eredeti ékírásos szöveghez, felhasználjuk Deimel és Labat szófejtéseit, de figyelembe vesszük a ragozó magyar nyelv ide vonatkozó sajátosságait és szókészletét is.

Eddigi tapasztalunk és élenjáró sumérológusok megfigyelései szerint a sumér ragozó nyelv, akár a magyar. Azonban nyelvünk ismerete és felhasználása sumér szövegek megfejtésére hiányzik a tudományos köztudatból. Az itt következő táblázatokban egyenkint megvizsgáljuk a fenti sumér szöveg ékjegyeinek hangértékét és jelentését abban a sorrendben amint Deimel tette. De Labat és Malbran-Labat megfigyeléseit is figyelembe vesszük, hiszen ők is beletartoznak abba a tudományos csoportba, amelyik az ékjegyekből indult ki.

Az első megoldásra váró probléma a szöveg bevezető szava: *Pateszi*. Ez a magas rang a 19. század vége felé először négy önálló ékjegy összevonásából állt: *pa-te-si-ra*. Vagyis négy különálló fogalom egybevonásával alkottak egy másik fogalmat. Később a *ra* ékjegyet elhagyták és a megmaradt három ékjegy egybevont kiejtését megváltoztatták *enszi*-re ‘papkirály’ jelentéssel. Azonban a kiejtés oka és jelentése nincs kellően megmagyarázva. A hangtani különbség *pateszi* és *enszi* között igen nagy. Mi nem tudjuk elfogadni ezt a magyarázatot mert, amint látni fogjuk, ezt a magas rangot a magányos ékjegy *pa* kétséget kizáróan kifejezi.

Nem ide tartozik, de figyelmet érdemel mert úgy Labat, mint Malbran-Labat megjegyzi, hogy a sumér PA hangértéke az akkád nyelvben *iššakku*-ra változott, de jelentése megmaradt mint ‘polgári kormányzó’. Ez a hivatali rang lehet a magyar Izsák név alapja. Bár a Magyar Utónévkönyv szerint “a héber *Jishak* név görög-latin *Isaac* formájából” származik. „Jelentése: nevetés”.⁵

<i>Képjegy</i>	<i>Ékjegy</i>	<i>Forrás</i>	<i>Hangérték</i>	<i>Jelentés</i>	<i>Magyarul</i>
		Deimel-169	pa	Aufseher	felügyelő
			pa	Flügel	szárny
			ḥad	Stab	bot
			Pa-te-si	Priesterfürst	papfejedelem
			sig ₃	schlagen	üt, ver
		Labat-295	PA, ^{gis} PA	rameau	kis ág
			PA	aile	szárny
			UGULA	chef	fej, fő
			SIG	frapper, coup	üt, ver ütés, vágás
		Malbran-Labat-295	GIDRI	baton	bot, jogar
			ENSI ₂	Gouverneur civil	Polgári kormányzó

Taglatat: Ennek az ékjegynek kiértékelése több időt igényel, mint a többié, ezért kérjük a tisztelt olvasó türelmét és megértését. Ennek egyik oka az, hogy ez az ékjegy, amit ma kettős keresztnek hívunk, mint uralkodói jelvény a magyar nemzet tulajdona volt ősidőktől kezdve. Kiejtése *buda*, amely a *bud* ‘bot’ töből és az *-a* melléknévképzőből áll. A régi *buda* mai megfelelője *botos*, aki “vmiféle hivatalos, rendszerint a rend fenntartásával kapcsolatos megbízást teljesítő személy”.⁶

⁵ Ladó 1978: 172

⁶ B. Lőrinczy 1979: 574, I. kötet

Ez az ékjegy évezredekken keresztül megőrizte eredeti, hamisíthatlan jellegét a magyar címerben is 1949-ig, amikor felcserélte a szovjet mintára készült kommunista címer. Miáltal az őstelepes Kárpát-medencei magyarság meg lett fosztva ősi történelmének egyik legfontosabb kellékétől. De az Országgyűlés által elfogadott 1990. július 3-ai Alkotmányt módosító 1990. évi XLIV. törvénnyel újra a régi kiscímer lett országunk címere. Majd ismét megjelent a hármas halommal együtt 1992. szept. 3-án a Szlovák Köztársaság címerében.

E magyar uralkodói címer sumér jelentése: Országfő.

A hármas halom sumér képjegyének hangértéke *kur*, jelentése ‘ország’.⁷

Az Alaptörvény szerint: „Magyarország címere hegyes talpú, hasított pajzs. Első mezeje vörössel és ezüsttel hétszer vágott. Második, vörös mezejében zöld hármashalomnak arany koronás kiemelkedő középső részén ezüst kettős kereszt. A pajzson a magyar Szent Korona nyugszik.”

A Magyar Királyság címere tehát két részből állt. Egyik oldalon az Árpád-ház piros-fehér sávjai, a másik oldalon a Kárpát-medence őstelepes magyarságának uralkodóját jelentő képjegy, mai nevén ‘kettős kereszt a hármas halmon’.

A kettős kereszt első ismert jelenlétét Erdélyben, a tartariai agyagkorong bal alsó negyedében, a keresztény időszámítás előtti 6. évezred végére vagy az 5. évezred elejére tehetjük. Ezek szerint a korong több mint 1500 évvel idősebb a legrégebb sumér képjegyeknél. Mi ezt a képjegyet azonosnak tartjuk a sumér *pa* ékjegyével, mert véleményünk szerint a tartariai ádozati gödör, ahol a korongot találták, tulajdonképpen egy vezetői feladatkört ellátó egyén hamvasztásos temetkezésének a maradványa. Ugyanis az összefüggés nélküli csontok helyenkint égés nyomát mutatták.⁸ A táblák egy csomóban voltak a csontok közelébe helyezve, ami tudatos sírkellékre utal. Az agyag korongon levő lyuk egy nyakba vetett, vékony szíjon lógó éremre utal. Talán ezt igyekszik utánozni a mai magyar kitüntetéseknek az éremhez tartozó háromszögletű mellszalagjának alakja. Legtöbb más ország kitüntetéseinek szalagjai téglalap alakúak. A háromszög eredete sehol sincs kellően megmagyarázva. Ausztria és más környező országok hasonló szalagjait a magyar forma ösztönözhetette, a magyar példa nyomán jöhettek létre.

⁷ Labat 1948: ékjelszám 366

⁸ Makkay 1990: 15, 35

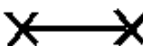
Itt nem követjük végig a kettős kereszt történetét.⁹ E bonyolult téma általunk végzett taglalását először a vancouveri Tárogató 1996. novemberi száma közölte le *Nem oda Buda* címmel (52-55. oldal). Angol nyelven a kanadai Bölcsészeti és Társadalomtudományi Kongresszuson lett előadva 2002. május 25-én a Toronto Egyetemen.¹⁰ Azonban annyit megjegyzünk, hogy a kettős kereszt nem kizárólag vallási, hanem csak vezetői beosztást jelölt, legyen az polgári vagy hittal kapcsolatos. A Kárpát-medencei őstelepes magyarság esetében az uralkodó jelvénye volt.

Említést érdemel Laurence A. Waddell (1854-1938) angol orvos és katonatiszt, aki Indiában való tartózkodása idején tanulmányozta a sumér és szanszkrit nyelvet. Egyik könyvében a sumért az indóeurópai nyelvek indo-iráni ágával hozta kapcsolatba. E könyvében található a sumér BAD, BAT, jelentése *sceptre*, ‘jogar, királyi kormánypálca’, *strike* ‘ütés, csapás’, *club* ‘furkósbot’.¹¹ Szerinte a BAD, BAT hangérték képjegye bot vagy lándzsa lehetett. A ‘bot’, ‘ütés, csapás’ és ‘jogar’ jelentéseket Deimel, Labat és Malbran-Labat a kettős kereszthez hasonló PA ékjegyhez csatolják *szig* hangértékkel. Mi e jelentéseket megfelelőnek tartjuk, de szerintünk nem a kettős kereszt, hanem a *szigony* képjegyéhez tartoznának, amit lejjebb tárgyalunk.

Nekünk magyaroknak nem okoz nehézséget a BAD › bud és BAT › bot hasonlóságot észrevenni. A *bud* megfelel Buda nevünk tövének, a *bot* nem kíván magyarázatot.

Szükségesnek tartjuk megemlíteni, hogy Waddell nem nyert elismerést az akkori tudományos körökben. Munkáit figyelmen kívül hagyták a szakértők, akik maguk is, amint itt is látjuk, alapvető hibákat követtek el, hiányos módszerekkel dolgoztak. Kizárták a magyart és más élő ragozó nyelveket, mint kutatáshoz szükséges segédeszközt.

A PA fenti táblázatban levő 12 sumér jelentése közül 6 megegyezik a magas tisztviselői címmel (felügyelő, fej, fő, papfejedelem, felső, polgári kormányzó) melyekhez a 3 *bot*, *jogar* szót is hozzá lehet adni. Mi ezt a jelentést tartjuk kiemelkedőnek és *országfő*, *kormányzó*, **ural-kodó** jelentést adunk neki, mert a sumér nyelven kívül a *bot* hangérték hasonló jelentésekkel megtalálható az óegyiptomi nyelvben is.¹²

<i>Képjegy</i>	<i>Ékjegy</i>	<i>Forrás</i>	<i>Hangérték</i>	<i>Jelentés</i>	<i>Magyarul</i>
		Deimel-225	te	sich nähern	közeledik
			te	nehmen	(el)vesz, (meg)fog
		Labat-376	TE	s’approcher	jön, közeledik
			TE	près de joue	(vkihez)közel
			TE	éteindre	arc, kép
			TE	s’apaiser	elolt, lecsendesít

Taglalat: Az ékjegy nem fejezi ki jól a képjegyet, nem illenek össze. A képjegy két különböző helyet vagy állapotot jelöl x-szel, amit vonal (kötőjel) köt össze x—x, amit szerintünk az ‘ad, tesz, vesz, csinál, cselekszik’ jelentések fejeznek ki legjobban. Ide tartozhat Deimel ‘(el)vesz, (meg)fog’ jelentése is, ami tulajdonképpen a cselekvésnek egy fajtája. Mi ezt az értelmet használjuk fel tolmácsolásunkban, mert a sumér *te* hangértéke majdnem azonos a magyar *tesz* igével.

A Magyar Nyelv Történeti Etimológiai Szótára (TESZ) szerint *tesz* szavunk “...az sz-szel bővülő v tövű igék csoportjába tartozik. A jelentésekben és a származékokban való gazdagságot

⁹ Vesd össze: Cser, Darai 2013: 27-114

¹⁰ Nógrády 2016: 969-975

¹¹ Waddell 1927: 23

¹² Budge 1978: xciii, 170

az magyarázza, hogy a szó a legfontosabb és legrégebbi azon kifejezéseink közül, amelyekkel az emberi tevékenységekre általában is, s ennek következményeképpen a szövegkörnyezettől függően, nagyon sokféle tevékenységre utalhatunk; v. ö. *cselekszik, csinál, működik, ügyködik*”.¹³

Ezért mi a *tesz* hangértéket javasoljuk *te* helyett és **fog** jelentést adunk neki, mert ez illik bele a szövegbe alany, állítmány, tárgy sorrendben. Úgy Deimel, mint Labat jelentései beleillenek a TESZ által megjelölt jelentéskörbe. Azon kívül a következő képjegy megnevezi a tárgyat, amit megfognak.

Képjegy	Ékjegy	Forrás	Hangérték	Jelentés	Magyarul
		Deimel-91	si	Finger	(kéz)ujj
				Zehe	lábujj
				Horn	szarv, tülök
				Sich füllen	tölt, töm
				Himmel	ég/mennybolt
				Umgeben ¹	Raad (ruhát)
				Umgeben ²	körülvesz
				üppig machen	gazdagít, dúsít
				Licht	fény(es)
				leuchten	fénylik, világít
				anzünden	meg/felgyújt
				ausgießen	kiönt
				aufschütten	felráz
				wüttend werden	dühös lesz
				still, ruhig	csendes, nyugott
		Malbran-Labat	SI	éclat	szilánk
				corne	szarv
				doigt	ujj
				cornu	szarvas

Taglalat: Deimel és más asszirológusok is félreismerték a képjegyet, amely egy bot végére illesztett horgot ábrázol, amihez Malbran-Labat értelmezése áll legközelebb (szarv, szilánk), de nem egészen pontos. Vagyis itt nem cselekvésről, hanem tárgyról van szó. Az is kétséges, hogy az ékjegy ebből a képjegyből fejlődött ki. Szerintünk e tárgy neve ‘**szigony**’ volt, ami még ma is használatos Magyarországon.

„**Szigony**... nyéllel ellátott horgas vaskampó. Szeges végű bot, amellyel a korcsolyázó gyerek hajtja magát a jégen. Ritkán szénának, szalmának a boglyából, kazalból való kihúzására” is használták”.¹⁴

A TESZ szerint „dárda- vagy több ágú villaforma, horgas hegyű eszköz főként halászkodnál. Ismeretlen eredetű.”¹⁵

Ilyen szerszámot használhattak a mezőgazdasággal és halászattal foglalkozó sumérek is Dél-Mezopotámiában.

Az is lehetséges, hogy Gudea idejében Lagaš városállam uralkodói jelvénye a szigony volt, a mai magas rangú egyházi személy kampós pásztorbotjához hasonlóan.

A fentiekre alapozva a *szi* hangértéket megtoldhatjuk *g*-vel, ami megfelel a **szigony** szó tövének. Azonban ez nem oldja meg problémánkat e tárgy kidolgozását illetően. Ugyanis, amint előzőleg említettük, a *sig*₃ és *SIG* hangértékeket úgy Deimel (#169), mint Labat (#295) a PA

¹³ Benkő 1967: 897, 3. kötet

¹⁴ B. Lőrinczy 2010: 158, V. kötet

¹⁵ Benkő 1967: 748, 3. kötet

ékjegyhez kapcsolja ‘üt, ver’ jelentéssel. Ezt támogatja Malbran-Labat is ‘szúr, üt, ver’ jelentésekkel. Ez nagy kisíklás a PA jeletéseiből, ami ‘fej, fő, felügyelő, bot, jogar, kormányzó’. A ‘szúr, üt, ver’ jelentéseknek a **szigony** képjegyhez kellene tartozni.

<i>Képjegy</i>	<i>Ékjegy</i>	<i>Forrás</i>	<i>Hangérték</i>	<i>Jelentés</i>	<i>Magyarul</i>	
	 Deimel szótári ékjegye nem egyezik Gudea ékjegyével.	Deimel-189	ra	schlagen	üt, ver	
				töten	öl, megöl	
				Mord	gyilkosság	
				erschlagen	agyonüt	
				Für, Dativ.-Suff	-ért határozórag	
				siegeln	pecsét	
	 Ez az ékjegy van a Gudea szövegben és Labat szótárában is.	Labat-328	RA	frapper	üt, ver	
		Malbran-La-bat-328		coup	ütés, csapás	
				tuer	megöl	
				meurtre	gyilkosság	
				laver	mos, kimos	
				tremper	bemárt, áztat	
				dans l'eau	vízben	
				submerger	elsüllyeszt	
				inonder	eláraszt, elönt	
				inondation	árvíz, áradás	
				piétiner	topog, tapos	
				rinçage	öblögetés	
				suffixe nominal	névszóképző	
				datif	részeshatározó	

Taglalat: Ehhez a képjegyhez csatolt ékjegy nem azonos Deimel szótárában, de Labatában jobban hasonlít a Gudea ékjegyhez. A képjegyek egyformák. Szerintünk az *üt, ver* illik bele a szövegbe: **megverte**. Azonban a sumér RA-val majdnem azonos a magyar *rak* „ütéseket mér vmely testrésze” jelentéssel – a Magyar Nyelv Értelmező Szótára szerint [Bárczi és Ország 1959: 910, V. kötet]. Ezért indokoltnak tartjuk Deimel RA hangértékét megváltoztatni és megtoldani a K hanggal: RAK.

Ezzel elérkeztünk kijelölt kutatási területünk első problémájához. Ugyanis előző dolgozatunkban, a 19 számú kockában, szintén jelen volt a RA ékjegy, de az ottani szövegbe az *eláraszt, elönt* jelentések illettek bele. Itt viszont nem tudunk más következtetésre jutni, mint **megverte**. Ezt fogjuk használni ennél a mondatnál, s megvárjuk milyen jelentést tudunk felhasználni a 12, 18. és 20. kockákban, ahol szintén jelen van ugyanez a vitás ékjegy. Annyit azonban megjegyezhetünk, hogy a 19-es kocka szövegének magyar fordításába beleillik a ‘ver’ értelem: *ma-da ra ta zalaq₂* ‘föld(et) **ver**(i) távol(i) ragyog(ás)’. A magyar nyelvben létezik a ‘verőfény’ (ragyogó napfény) kifejezés.¹⁶ De a ‘föld(re) rak(ódik) távol(i) ragyog(ás)’ se hangzana rosszul.

Eredeti célunk az volt, hogy a 25 rendelkezésre álló kockában jelenlevő azonos ékjegyek összesítésével valamilyen közös kiejtést és értelmet találjunk, majd felállítsunk egy logikus rendszert az ékjegyek olvasásában.

<i>Képjegy</i>	<i>Ékjegy</i>	<i>Forrás</i>	<i>Hangérték</i>	<i>Jelentés</i>	<i>Magyarul</i>
		Deimel-161	ama	Mutter	anya
			Eme ₄	Mutter	anya
		Labat-237	AMA	mère	anya
				chaleur	Hő, meleg
		M-Labat-237	AMA	pitié	szánalom
				mère	anya

¹⁶ Bárczi-Ország 1959: 347, VII. kötet

Taglalat: Mind a három asszirológus ‘anya’ jelentést ad az AMA szónak. Kétségtelen, hogy AMA hangértéke közel áll a magyar ‘anya’-hoz, ezért nem lehet visszautasítani. Viszont közel áll a török *ana*-hoz is, ami szintén ‘anyát’ jelent. De Deimel *eme*₄ hangértéke megegyezik Anonymus *emesujának* kezdő szótagjával, amihez a fordító ‘leány’ értelmet kapcsolt.¹⁷

Érdekes, hogy ez a név/szó a sumér nyelvben is létezett, de nem ‘leány’ hanem ‘anya’ jelentéssel. Az *eme* szó még mindig használatos a magyar nyelvben ‘koca, nőstény disznó’ jelentéssel.¹⁸ *Emik* ‘szopik is az ‘anya’ irányába mutat. Mi egyetértünk az *emse* jelenkori ‘anya, nőstény, asszony’ jelentésekkel, de a TESZ megjegyzi, hogy „Ezeknek a rokon nyelvi megfelelőkhöz való viszonya még tisztázásra szorul. – A m. *eme* szóvégi *e*-je vagy kicsinyítő, vagy 3. személyű birtokos személyrag”.¹⁹ Szerintünk egyik sem, hanem a sumér/magyar –*a* melléknévképző magas hangrendű változata.

Mivel a sumér szövegben *eme* szerepel, mi e dolgozatunkban a magyar **Emese** hangértéket használjuk fordításunkban ‘asszony, anya’ értelemmel.

Anonymus krónikájában levő eredeti szöveg nem a legjobb latinsággal van írva, és az *Eunedubeliam* személynévnek értelmezett latin szócsokor azt sugalja, hogy Ügek vezér tulajdonképpen asszonyt szerzett magának, vagyis Emese már anya volt a megszerzéskor. Azonban ennek a bonyolult szövegnek kielemezése külön tanulmányt érdemel, ami nem ide tartozna.

Még a két elemből álló képjegy alapkérdéseit kellene tisztázni. Ugyanis Malbran-Labat a 233 szám alatti csillag nélküli ékjegynek ‘ház, lak’ jelentést ad. Ez megegyezik a ház alakú képjeggyel. Számunkra érthetetlen a *dingir* ‘isten’ jelentésű képjegy jelenléte a ház alakú ábrában és az összevont képjegy ‘anya’ jelentése. Ismervén a magyar nyelvet, ösztönszerűen a ‘háziasszony’ jelentés jut eszünkbe. Ezért mi kétségbe vonjuk a *dingir* ‘isten’ jelentését, amint lejjebb tárgyaljuk.

<i>Képjegy</i>	<i>Ékjegy</i>	<i>Forrás</i>	<i>Hangérték</i>	<i>Jelentés</i>	<i>Magyarul</i>
		Deimel-158	ia ₃	Öl, Fett	olaj, zsíros
			-ni	Suff. d. 3. Pers. Sg.	rag. 3. személy
		Labat-231	Ī, ĪA	huile, graisse	Olaj, zsír
			Ī	préfixe verbal	igei előtag
			-NI, -A-NI	suffixe possessif	Birtokos rag

Taglalat: Itt feltétlenül raggal van dolgunk, ami az *eme*₄-hez tartozik. Semi más nem illik bele a szövegbe, mint a tárgyeset, melyet a magyar nyelv a **-t** raggal fejez ki: *emet*, *emesét*. Vagyis megverte emesét. Mivel az ómagyarban a mai ragok önálló szavak voltak, mi az *őt* hangértéket és jelentését javasoljuk.

<i>Képjegy</i>	<i>Ékjegy</i>	<i>Forrás</i>	<i>Hangérték</i>	<i>Jelentés</i>	<i>Magyarul</i>
		Deimel-12	an	Himmels-gott	égi isten
			dingir	Gott	isten
		Labat-13	DINGIR	Déterminatif précédant les noms de divinités	Istenségek nevei előtt álló jelző
			AN	ciel	égbolt
				Le dieu Anu	Anu isten

¹⁷ Anonymus 1977: 81

¹⁸ B. Lőrinczy 1988: 185, 2. kötet

¹⁹ Benkő 1967: 764, I. kötet

Taglalat: A sumér *dingir* ‘isten’ értelmezésével problémánk van. Ugyanis a teljes szöveg szerint az uralkodó ráüt, vagyis megver egy emesét (anyát), akinek neve Nina és ráadásul ‘istennő’ is. Lehetséges-e, hogy a sumérek nem emberfölötti lényekre alkalmazták a jelzőt, hanem társadalmuk kiemelkedő, vezetői rangot viselő tagjaira?

Anton Deimel (1865-1954) német Jezsuita pap volt, a régi Kelet kutatásával foglalkozott, amibe a sumérek is beletartoztak. Ő, mint a sumérológia egyik megalapítója, Johann Strassmaier (1846-1920) szintén Jezsuita pap vezetése alatt tanult Londonban. Strassmaier számos agyagtáblát lemásolt a British Múzeumban, de nem tolmácsolta mindegyik értelmét. Gyűjteményének nagy részét Deimel átvette (egyések szerint mindet). Tehát sok másodkézből való anyaggal dolgozott.

E két papnevelésben tanult tudósunk nem okozhatott nehézséget a görög–római sokistenes valláskultusznak az emberi életet tevékenyen irányító emberfeletti lényeit belevetíteni a sumér társadalomba. Ők erre a csillag alakú képjegyet tartották legmegfelelőbbnek, de nem ‘csillag’ hanem ‘isten’ jelentéssel. A ‘csillag’ jelentést a MŰL képjegyéhez csatolták.²⁰ Mi ezt az egész eljárást nem tudjuk elfogadni és a ‘csillag’ alakú képjegynek *nemes, tekintetes, méltóságos* értelmet adunk, mert a *dingir* hangtanilag nagyon közel áll a latin *dignitashoz*, miből az angol *dignitary* is ered. Azonban végleges hangértékét egyelőre nem tudjuk meghatározni. Ilyen felcsillagozott méltóságos egyének lehettek a *dingirek*, akiknek semmi közük nem volt az istenségekhez.

Tehát közelebb jutunk a valósághoz, ha a csillag jelképének jelenkori használatát vetítjük vissza a sumér világba. Őt, hat és nyolc águ csillagok díszítik különféle nemzetek zászlóit, benne van címerükben is. A magyar címernek is része volt az ötágú vörös csillag a kommunista rendszer alatt. Hivatalos tisztségek rangjelzésére is használják a csillagot az egész világon, főleg a rendőrség, katonaság keretén belül. Így lehetett ez régen is, mert ennek a szokásnak valahonnan jönni kellett.

A csillaggal jelzett egyének el lehettek kötelezve, vagy kinevezve, valamilyen közösségi munka elvégzésére, amiről számot kellett nekik adni. Egy ilyen megbízatásra ad választ a következő ékjegy hangértéke és jelentése.

<i>Képjegy</i>	<i>Ékjegy</i>	<i>Forrás</i>	<i>Hangérték</i>	<i>Jelentés</i>	<i>Magyarul</i>
Deimel nem ad képjegyet	Ezt a Sumér ékjegyet Deimel nem közli, csak Akkád változatát	Deimel-139	Ninâ-ki	e. Stadtteil von Lagaš ^{al} -Ninâ	Lagaš város^{al}Nina része
				Niniveh	Ninive
Labat sem ad képjegyet		Labat-200	uruNINA	la ville de Ninive	Ninive város
			^d NANŠE	une divinité	egy istenség

Taglalat: (Deimel megjegyzése. Grdbd.: Stadt Ninâ; Niniveh.) Mivel az ékjegy Lagaš város **Nina** kerületét jelenti, ^{dingir}Nina aki Emese (vagyis asszony vagy anya volt) ezért a városrészt felelős egyén. De itt nem az uralkodó anyjáról van szó, hanem a fiú anyjáról, amit a következő ékjegy ad tudtunkra. Az anya, mai értelemben, Ninive kerület képviselője lehetett, aki fiával együtt az uralkodónál volt valamilyen kihallgatáson vagy beszámolón.

²⁰ Labat 1948: 376. ékjegyszám

<i>Képjegy</i>	<i>Ékjegy</i>	<i>Forrás</i>	<i>Hangérték</i>	<i>Jelentés</i>	<i>Magyarul</i>
Deimel nem ad képjegy		Deimel-39	mu	Sohn	valaki fia
				Same	mag, ondó
				Furche	barázda
				Zeile	sor (írott)
				Sprößling	sarj, ivadék
				Name	név
				Leben	él, élet
				nennen	(el)nevez
				Mann	férfi, ember
				Jahr	év, esztendő
		Labat-61	MU	être haut	magasan levő
				Pointe	hegy, csúcs
				nom	név
				ligne d'un texte	írott sor
				appeler	hív, szólít
				decision	határozat
				oracle	isteni jóslat
				fil	valaki fia
				élévation	felemelés
				année	év, esztendő

Taglalat: Itt csak ^{dingir}Nina asszony (Emese) fiáról lehet szó, mert ő az egyetlen anya a mondatban, és semmi sem utal arra, hogy a *fîu* az uralkodóé.

<i>Képjegy</i>	<i>Ékjegy</i>	<i>Forrás</i>	<i>Hangérték</i>	<i>Jelentés</i>	<i>Magyarul</i>
		Deimel-45	na	Stein	kő, tégl
				hoch	magas
			nu _g	nicht	nem, se, ne
			na	Verb.-Präfix: negation; positiv	igei előtag: ta-gadás ; pozitív
		Labat-70		Verbal-infix= ihm.	igei belrag= ő
				Suffix (=ni+a)	Rag (=ni+a)
			NA	homme	ember
				“station” (partie du foie)	“állomás” (a máj része)
			NA (=NA ₄)	pierre	kő

Taglalat: A sumér *na* megfelel a mai magyar *ne*, **nem** tagadó szónak.

<i>Képjegy</i>	<i>Ékjegy</i>	<i>Forrás</i>	<i>Hangér-ték</i>	<i>Jelentés</i>	<i>Magyarul</i>	
Deimel nem ad képjegy		Deimel-158	ia ₃	Öl, Fett	olaj, zsíros	
			-ni	Suff. d. 3. pers.	Rag, 3. személy	
		Labat-231	Ī, ĪA	huile, graisse	olaj, zsír	
			Ī	préfixe verbal	igerag	
			-NI, -A-NI	suffixe pos-sessif	Birtokos rag	

Taglalat: Itt feltétlenül raggal van dolgunk, ami az *eme₄*-hez tartozik. Semi más nem illik bele a szövegbe, mint a tárgyeset, melyet a magyar nyelv a *-t* raggal fejez ki: *emet*, *emesét*. Vagyis megverte az asszonyt (emesét).

<i>Képjegy</i>	<i>Ékjegy</i>	<i>Forrás</i>	<i>Hangér-ték</i>	<i>Jelentés</i>	<i>Magyarul</i>
Deimel nem ad képjegyet		Deimel-145	ib ₂	zornig sein	dühösnek lenni
				zornig	dühös, haragos
				Zorn	harag, düh
				Mitte	közép
				Hüfte	csípő
		Labat-207	ÍB	taille	vágás, szabás
				milieu	vmi. közepe, dereka
			ÍB-	préfixe verbal	igei előrag

Taglalat: A ‘csípő’ és ‘derék’ jelentéseken kívül a többinek nincs semi köze a képjegyhez. A ‘*düh*’ és ‘harag’ jelentést csak akkor lehetne ide sorolni, ha jelen lenne a csípőre tett kéz. A mai magyarban a ‘csípő’ homonym, jelentése lehet az emberi test egy része, vagy olyan valami, ami csíp. Például csípő megjegyzés, ami bele illene ebbe a mondatba.

Nem teljesen érthető miért, de Deimel a következő megjegyzéseket is ide sorolja. Urb.: (Urbedeutung) = eredeti értelem: *menschl.* ‘emberi’; *Unterkörper* ‘altest’.

Grdbd.: (Grundbedeutung) = alapjelentés: *Leibes-mitte* ‘az emberi test középrésze’. Ez a ‘derekas’ magyar szóhoz irányába terel bennünket, talán ‘derekasan’, de ez a jelentés nem illik bele a szövegbe.

<i>Képjegy</i>	<i>Ékjegy</i>	<i>Forrás</i>	<i>Hangér-ték</i>	<i>Jelentés</i>	<i>Magyarul</i>
		Deimel-188	gi ₄	wenden	(el-/ki-/meg-) fordít
				antworten	felel, válaszol
				schicken	(el-)küld
				abwenden	elfordít, elhárít
				abschließen	(el-/le-)bezár
		Labat-326	GI ₄	se tourner	forog
				revenir	visszajön
				(en arrière)	(vissza)

Taglalat: Ez az ékjegy adja meg az okot amiért Emese kikapott: azért, mert a fiával együtt (dühösen) **feleseltek**. Az ékjegy megisméltése a többesszám jele, vagyis mind a ketten, fiú és anyja, vitatkoztak az uralkodóval.

Végkövetkeztetés:

pa	te	si	ra	ama (eme ₄)	ni	dingir	nina	mu	na	ni	ib	gi ₄ -gi ₄
uralkodó	tesz-vesz	szigony	rak	anya (emese)	őt	tekintetes	Ninive	fiú	nem	őt	harag	feleseltek

Mai magyarsággal: *Az uralkodó fogta szi(gonyát), megverte tekintetes Eme(sét), Ninive (képviselőjét), (de) fiát nem, (mert) dühösen feleseltek.*

Itt a 13 ékjegyből 5-öt azonosítani lehet ma is létező Magyar szavakkal (te, si, ra, eme, na).

Irodalom

- Anonymus.** 1977. *Gesta Hungarorum*. Hasonmás kiadás Pais Dezső fordításában. Budapest: Magyar Helikon.
- Bárczi Géza és Országh László** főszerk. 1959. *A magyar nyelv értelmező szótára*. Budapest: Akadémiai kiadó.
- Benkő Loránd** főszerk. 1967. *A magyar nyelv történeti-etimológiai szótára*. Budapest: Akadémiai kiadó.
- B. Lőrinczy Éva** főszerk. 1988. *Új Magyar Tájszótár*. Budapest: Akadémiai kiadó.
- Budge, E. A. Wallis.** 1978. *An Egyptian Hieroglyphic Dictionary*. New York: Dover Publications Inc.
- Cser Ferenc, Darai Lajos.** 2013. *Az egység magyar jelenléte és jelképe az eurázsiai történetben és műveltségben*. in *Acta Historica Hungarica Turiciensia*. XXVIII. évfolyam 2. szám. Zürich-Budapest: A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület 67. sz. kiadványa. <http://epa.oszk.hu/01400/01445/00008/pdf/>.
- Deimel, Anton P.** 1934. *Šumerisch-Akkadisches Glossar*. Róma: Kézirat. (Kiadva 1984-ben).
- Labat, René.** 1948. *Manuel d'épigraphie akkadienne*. Paris: Kézirat. (Revised and published in 1963 by Florence Malbran-Labat. Paris: Geuthner Manuels.)
- Ladó János.** 1978. *Magyar utónévkönyv*. Budapest: Akadémiai kiadó.
- Lessing, Ferdinand D.** 1973. general editor. Compiled by Mattai Haltod, John Gombojab Hangin, Serge Kassatkin and Ferdinand D. Lessing. *Mongolian-English Dictionary*. Bloomington, Indiana: The Mongolian Society, Inc.
- Makkay János.** 1990. *A tartariai leletek*. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Malbran-Labat, Florence.** 1994. *Manuel d'épigraphie akkadienne. Signes, syllabaire, idéogrammes*. Paris: Geuthner Manuels. (6. kiadás).
- Michalowski, Piotr.** 1993. *Letters from Early Mesopotamia*. Atlanta, Georgia: Scholars Press. Edited by Erica Reiner.
- Nógrády Mihály.** 2014. "Megfigyelések René Labat akkád szótárával kapcsolatban" in *Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata* 2014/A. *Acta Historica Hungarica Turiciensia*. XXIX. évfolyam 1. szám. Zürich-Budapest: A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület 68. sz. kiadványa. <http://epa.oszk.hu/01400/01445/00009/pdf/>.
- Nógrády Mihály.** 2016. "A sumér-magyar nyelvi kapcsolatról" in *Alapvetés. Tanulmányok a magyar eredetről és következményeiről*. Oktatási segédkönyv II. *Acta Historica Hungarica Turiciensia*. XXXI. évfolyam 5. szám. Zürich-Budapest: A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület 78. sz. kiadványa. <http://epa.oszk.hu/01400/01445/00019/pdf/>.
- Nógrády Mihály.** 2016. "Buda: eredete és jelentése" in *Alapvetés. Tanulmányok a magyar eredetről és következményeiről*. Oktatási segédkönyv II. *Acta Historica Hungarica Turiciensia*. XXXI. évfolyam 5. szám. Zürich-Budapest: A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület 78. sz. kiadványa. <http://epa.oszk.hu/01400/01445/00019/pdf/>.
- Spar, Ira** ed. 1998. *Cuneiform texts in the Metropolitan Museum and Art. Volume I. Tablets, cones and bricks of the third and second millennia B.C.* New York: The Metropolitan Museum of Art.
- Waddell, Laurence Austine.** 1927. *A Sumer – Aryan Dictionary*. London: Luzac & Co.

Nógrády Mihály (Ottawa):

A sumér-magyar nyelvi kapcsolatról III

(Sumér szövegfejtés – V. oszlop, 20. kocka)

E tanulmányunkban folytatjuk Anton P. Deimel által közölt ékírásos szövegek elemzését a magyar nyelv segítségével. A sumér ékírásos szöveg Gudea, *Lagaš* városállam uralkodójának szövegeit tartalmazza, amint előző dolgozatainkban ismertettük (Nógrády 2016: 986-993).

A hengerek szövegrészeit kockák különítik el egymástól és eddig a 19-es és 11-es számú kockák tartalmát elemeztük ki. Ebben a dolgozatban a 20-as számú kockával folytatjuk, mert a problémát okozó *ra* hangérték melyet Deimel a 189, Labat pedig a 328 szám alatt közöl, ebben a kockában háromszor fordul elő. Reméljük, hogy jelentéseik ('rak, ver, elönt') tisztázódni fognak.

**Gudea hengerszám: Az 5,11 – 6,13; V. oszlop, 20. kocka
teljes szövege (Deimel 1934: 83. oldal).**

A teljes sumér szöveg ékjegyjeinek hangértékei latin betűkre átírva Deimel szerint: *Dingir-zu^{dingir} nin-giš-zid-da babbar-dim₂ ki-ša-ra ma-ra-da-ra-ta-e₃*.

A sumér szöveg jelentése németül Deimel szerint: *Ist "dein Gott" Ningischzida, wie die Sonne (aufgehend) führt er dich dem "Gedeihen" entgegen.* Magyarul: *Képes a "te Istened" Ningiszida, a (felkelő) naphoz hasonlóan, "boldoguláshoz" vezetni.*

Azonban az ékírásos sumér szöveg tüzetes átvizsgálásakor kiderült, hogy a fenti latin betűkre való átírásba három hiba csúszott be. A helyes szöveg tehát így hangzik, a javítások félkövér betűvel jelezve: *Dingir zu^{dingir} nin giš zid da babbar dim₂ **na** ša ra ma ra da ra ta **babbar du.***

Deimel és más assziriológusok is előszeretettel képeznek fogalomfüzéreket önálló ékjegyek szükségtelen összekapcsolásával új fogalmak képzésére, legtöbbször nevek esetében. Mi nem

értjük ennek a folyamatnak mibenlétét, nem látjuk az okot, ami ezt kiváltaná. Az ékírástos szövegekben semmi sem jelzi, hogy azok az ékjegyek összetartoznak. Ez arra enged következtetni, hogy a kutató, értelmes fordítás hiányában, önkényesen kapcsolgat ékjegyeket érthető szöveg elérésének érdekében.

Ez állandó gondot okozhat, mert a ragozó nyelven írt sumér szöveget a flektáló asszír nyelv logikájával elemzik. De még ez az eljárás sem igazolja az összekapcsolások szükségességét. Honnat tudhatjuk, hogy ^{dingir}Ningišzida az illető neve, amikor ékjegyek szerinti jelentése: a ‘főszakácsnő joga állandó helyre’.

Enyhítő körülmény a *dingir* jelző jelenléte lehet, amit ha ‘isten’-nek fogadunk el, akkor több mint valószínű, hogy a következő ékjegyet nevet jelöl. De a ^{dingir}Nin már egymagában is egy foglalkozásnév és jelentése ‘főszakácsnő’, mert mi már többször bemutattuk, a *dingir* ‘feljebbvaló, uralkodó’ stb. jelentését. Tehát a *dingir*-t követő ékjegyet valóban lehet tulajdonfőnév, ami foglalkozásból ered a mai Kovács, Gulyás, Csikós, Csiszár, Huszár, Sípos, Hegedűs nevekhez hasonlóan. Szakács név ma is létezik, így nem lehet kizárni, hogy létezhetett régen is. Tehát az ékjegyfűzér többi részének feladata más lehet.

Most kezdjük el az ékjegyek különálló elemzését.

<i>Képjegy</i>	<i>Ékjegy</i>	<i>Forrás</i>	<i>Hangér- ték</i>	<i>Jelentés</i>	<i>Magyarul</i>
Deimel nem ad képjegyet		Deimel-12	an	Himmels- gott	égi isten
			dingir	Gott	isten
		Labat-13	DINGIR	dieu	isten
				Determinatif précédant les noms de di- vinités	Istenségek nevei előtt álló jelző
			AN	ciel	égbolt
			le dieu Anu	Anu isten	

Taglalat: Előző tanulmányunkban bővebben ismertettük, hogy papneveldekben tanult tudósoknak nem okozhatott nehézséget a görög-római sokistenes valláskultusznak az emberi életet tevékenyen irányító emberfeletti lényeit belevetíteni a sumér társadalomba. Ők erre a csillag alakú képjegyet tartották legmegfelelőbbnek de nem ‘csillag’ hanem ‘isten’ jelentéssel. A ‘csillag’ jelentést a MÚL képjegyéhez csatolták (x—x) amit előző dolgozatunkban tárgyaltunk. Mi ezt az egész eljárást nem tudjuk elfogadni és a ‘csillag’ alakú képjegynek ‘főnök, uralkodó, előljáró, nemes, tekintetes, méltóságos’ értelmet adunk. Azonban végleges hangértékét egyelőre nem tudjuk meghatározni. Ilyen felcsillagozott méltóságos egyének lehettek a *dingirek* akiknek semmi közük nem volt az istenségekhez.

Tehát közelebb jutunk a valósághoz ha a csillag jelképének jelenkori használatát vetítjük vissza a sumér világba. Öt, hat és nyolc águ csillagok díszítik különféle nemzetek zászlóit, benne van címerükben is. A magyar címernek is része volt az ötágú vörös csillag a kommunista rendszer alatt (1946-1991).

De főleg hivatalos tisztségek rangjelzésére használják a csillagot az egész világon, főként a rendőrség, katonaság keretén belül. Így lehetett ez régen is mert ennek a szokásnak valahonnan jönni kellett. Éppen úgy mint a sapkához emelt kézzel való tisztelgés is abból a korból ered amikor a páncélos lovag feltolta szemrostélyát előljárója vagy barátai előtt.

A sumér társadalom csillaggal jelzett egyénei el lehettek kötelezve, vagy kinevezve, valamilyen közösségi munka elvégzésére amiről számot kellett nekik adni. Továbbá, vagyon és

politikai hatalom birtokosainak egyike, a társadalom vezető rétegéhez tartozó egyén, vagy az uralkodó osztály egyik tagja kaphatta a *dingir* címet.

Talán már előbb meg kellett volna említeni a *dingir* ‘isten’ jelentésének valószínű okát. Egyes török nyelvészek szerint a *dingir* > *tingir* > *tengri* > *tanri* etimológiája a mai török *tanri*-nak ‘isten’ jelentéssel feltehető, hiszen az orkhoni felíraton a *tengri* látható. Mivel a sumér nyelvben török szavak is léteznek, a *tanri* ‘isten’ fogalom eredetét vissza lehet vezetni mezopotámiába. Ezt az általunk feltárt magyarázat nem támogatja, de illőnek tartottuk megemlíteni.

<i>Képjegy</i>	<i>Ékjegy</i>	<i>Forrás</i>	<i>Hangérték</i>	<i>Jelentés</i>	<i>Magyarul</i>
Deimel nem ad képjegyet		Deimel-6	zu	lernen	(meg)tanul
				(er)kenen	meg- felismer
				eigehen/ kommen	bemegy/ bejön
				hinzufügen	hozzáilleszt
				addieren	összead
				Pronom suff.	névmásrag
		Labat-6	ZU	savoir	tud
		Malbran-Labat-6	ZU	apprendre	(meg)tanul
				pouvoir	tud, képes
				connaitre	ismer
				capable	képes

Taglalat: A hengeren jelzett ékjegyet, amit Deimel közölt, úgy Labat mint Malbran-Labat Babiloninak tartja. Ők a klasszikus sumér ékjegyet közlik amit mi (el-)’ismer’(-éssel), hozunk kapcsolatba.

A képjegyet jobban szemügyre véve, megállapíthatjuk, hogy egy piramis belsejében levő, létrához hasonló ábrából áll. Ennek pontos jelentését nehéz megállapítani a sumér nyelv pontos ismerete nélkül. Magyar logika szerint a piramis nyílhegyet ábrázolhat ami felfelé mutat. A létra is a felemelkedést, magasabb helyre jutás gondolatát támasztja.

Tehát a ‘felmegy, felismer, elismer, megtud, fizikailag és szellemileg felemelkedik egy magasabb szintre’ elfogadhatónak látszik. Ezért választottuk az ‘elismer’ jelentést, ami beleillik a mondatba.

<i>Képjegy</i>	<i>Ékjegy</i>	<i>Forrás</i>	<i>Hangér-ték</i>	<i>Jelentés</i>	<i>Magyarul</i>
Deimel nem ad képjegyet		Deimel-12	an	Himmels-gott	égi isten
			dingir	Gott	isten
		Labat-13	DINGIR	Determinatif précédant les noms de di-vinités	Istenségek nevei előtt álló jelző
			AN	ciel	égbolt
		le dieu Anu		Anu isten	

Taglalat: Ezt az ékjegyet fenntebb tárgyaltuk ‘fő, főnök, uralkodó, előljáró’ jelentéssel.

<i>Képjegy</i>	<i>Ékjegy</i>	<i>Forrás</i>	<i>Hangérték</i>	<i>Jelentés</i>	<i>Magyarul</i>
	Deimel nem a hengeren levő ékjegy-et adja.	Deimel-314	nin	Herrin	úrnő
				Fürstin	hercegnő
				Königin	királynő
				Schwester	nőtestvér
				Ober-priesterin	főpapnő
		Labat-556	NIN	dame	úriasszony
				souveraine	uralkodónő
				princesse	hercegnő
				sœur	nővér

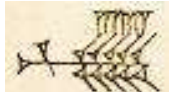
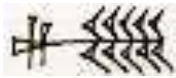
Taglalat: Ez a Gudea hengeren levő ékjegy nincs benne Deimel szótárában. Labat mint klasszikus sumér ékjegyvet mutatja kéziratában a Djemdet-Nasr időszakból. Itt magas beosztásban levő egyénről lehet szó mert csillag áll előtte. Az illető határozottan nő, a háromszög alakú kép- és ékjegy a *mons veneris* jele. Mi a magyar ‘nő’ kiejtést használjuk, bár a ‘nén’ jobban egyeztethető a sumér *nin* hangértékkel és még ma is használatos ‘idősebb nőtestvér’ jelentéssel (v. ö. néném), vagy ‘néni’ ami idősebb nők szokásos megszólítása.

Feltétlenül két elemből álló jeggyel van dolgunk, a háromszög alakút Deimel a 312. szám alatt tárgyalja *sal* hangértékkel *frau* ‘asszony, nő’ jelentéssel. Mi a *sal* hangértéket a magyar ‘szül, szülő, szüle’ fogalmakkal hozzuk kapcsolatba. A másik, téglalap alakú jelet Labat-536 alatt találjuk ZÍD, ZÌ(-DA) kiejtéssel és két különböző jelentéssel: *farine* ‘étel’; *poudre* ‘liszt, por’. Ezzel nem sokra megyünk, de ebben az esetben ‘szakácsnő’ jelentést adhatunk az összetett jegynek.

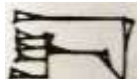
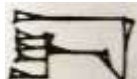
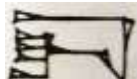
Ezzel a két jegyből összevont jeggyel problémák vannak. Ugyanis a háromszög alakú feltétlenül a női képviseli, amivel bonyolult volta miatt a következő dolgozatunkban fogunk foglalkozni

<i>Képjegy</i>	<i>Ékjegy</i>	<i>Forrás</i>	<i>Hangérték</i>	<i>Jelentés</i>	<i>Magyarul</i>
		Deimel-170	giš	Baum	(élő)fa
			giš-zi	Wand	(válasz)fal
		Labat-296	GIŠ	bois	erdő
				arbre	(élő)fa
				jardin	kert
		Malbran-Labat-296	GIŠ	être droit	joga van, igényt tart
				réussir	sikeresen hajt végre
			(GIŠ)	cri	kiáltás

Taglalat: Nehéz elképzelni, hogy úgy a téglalap alakú képjegy mint az ékjegy ‘fát’ vagy akármi mást jelentene mint ‘dobozt’, vagy ‘ládát’. Esetleg ‘kerti ágyást’, ha beleillene a szövegbe. Labat megjegyzi, hogy az ékjegy mint fából való tárgyak nevei előtt álló jelző is használatos. Ez sem segít sokat, mert a következő ékjegy nem tárgyat jelöl. Azonban a ‘joga van’ beleillene a szövegbe, ezt a jelentést fogjuk használni.

<i>Képjegy</i>	<i>Ékjegy</i>	<i>Forrás</i>	<i>Hangérték</i>	<i>Jelentés</i>	<i>Magyarul</i>
Deimel nem ad képjegyet		Deimel-61	zid	rechts	jobbboldalt
				beständig sein	folytonos
				beständig	állandó
				Recht	jobb, igazság, jogos
				hoch sein	feljebb levő, magas
		Labat-84	ZI((D)	droit	jog, egyenes
				fidèle	hű, hűséges
				sûr	biztos, bizonyos
				normal	szabályos, rendes
		Malbran-Labat-84	ZI	vivre	életben van, él
				vie	élet, életmód
				gorge	torok, gége
				abrév	rövid
				pour	-ért, -nak, -nek
				hauteur	magasság
				altitude	magasság
				lever	emel, felvon
				soulever	felemel
				s'approcher	közelít
				droit	jog, igény

Taglalat: Itt melléknévvel van dolgunk ‘állandó, folytonos’. A képjegyben és az ebből kialakult ékjegyben levő nyílhegy sorozat valóban folytonosságot sugall. A TESZ szerint a ‘folyik’ ige ‘foly’ tövéből képzett szó, ismeretlen eredetű (Benkő 1967: 943, 1. kötet). A ‘folytat’ is a ‘foly’-ból lett képezve (ibid.:945). Van még több ‘foly’-ból képzett szavunk melyeknek itt kellene lenni, például ‘folyó, folyosó, folyadék’. A ‘folytonos’ és ‘állandó’ között árnyalati különbség van. A ‘folytonos’ ‘megszakítás nélküli’ állapotot jelez, míg az ‘állandó’ ‘megszakításokkal ismétlődő, hosszú ideig tartó változatlan állapot’. Mi a ‘folytonos’ magyar jelentést tartjuk a legmegfelelőbbnek.

<i>Képjegy</i>	<i>Ékjegy</i>	<i>Forrás</i>	<i>Hangérték</i>	<i>Jelentés</i>	<i>Magyarul</i>
		Deimel-196	da	Seite	oldal
				mit	-val, együtt
				für, -in. etc.	-ba, -ra, -ban
		Labat-335	DA	côté	oldal
				abords	kikötés
				environs	környék
				être près de	közel levő
				jouxter	mellette levő, szomszédos
				contigu	szomszédos
				près de	közel vmihez
				avec	-val, -vel
		Malbran-Labat-335	DA	pouvoir	tud, képes
				capable	képes vmire

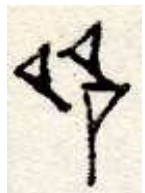
Taglalat: Sajnos magyar nyelvtankönyvek nem tárgyalják a *–da* képzőt, így teljesen magunkra maradtunk e probléma megoldásában. Az emberi kéz képjegye és ékjegye másként nem illik a kikövetkeztetett jelentésekhez csak úgy, hogy a kéz a test mellett, az oldalunkon van, lásd az ‘oldal, mellett’ jelentéseket. Így, a hajó is a kikötő mellett, a rakpart oldalán horgonyoz. Nehéz logika ez, de más választásunk nincs, kényszerítve vagyunk a ‘kikötés’ jelentést elfogadni. Mert az előző ‘folytonos’ melléknevet igének kellene követni és így esik választásunk a ‘kikötés’-re. Feltételezzük, hogy a friss mezőgazdasági termékeket, melyekre minden konyhának szüksége van, vízi járműveken szállították.

De a ‘borda’ is a test oldalán van és nincs olyan nagy működési területe mint a négy ujjú kéznek a képjegyen, nem okozna zavart mert a *–da* raggal van képezve. Sajnos ‘borda’ szavunkat a TESZ szláv nyelvből eredezteti (Benkő 1967: 343, I. kötet).

Tovább folytatva a *–da* raggal képzett szavaink vizsgálatát, megállapíthatjuk, hogy e rag főnevet (préda, csoda, dárda), melléknevet (céda, sanda) és igéből képzett főnevet amely cslekvés helyét határozta meg (fogda, nyomda, zárda, iroda, áruda). Helynevek képzésében is aktív volt (Abda, Csaroda, Hencida, Nyírmada, Szada, Torda, Várda). Mindez arra enged következtetni, hogy használata egykor széleskörű lehetett a köznyelvben is. A beszélt nyelvben való jelenléte azonban lecsökkent, majd teljesen eltűnt, ma már nem használjuk új szavak képzésére.

A *–da* képző jelen van más ragozó nyelvekben is, a törökben járulékszó helyhatározói szereppel (Akdikmen 1986: 90). Továbbá, helynevet képez az Észt nyelvben (Saks 1966: 165), amint látjuk, jelen van a sumérban is. Deimel megjegyzi kéziratának 84. oldalán, hogy a *–da* rag helyhatározói fogalmat is fejez ki [der Ablativ (und Lokativ)]. Nem tudjuk miért van a *lokativ* ‘helyhatározó eset’ zárójelben. A helyhatározó feladata viszont meghatározni a tartózkodás vagy a cselekedet helyét, David Crystal szerint (Crystal 1992: 233). Ebbe beleillenek a ‘nyomda, fogda, zárda’ példák.

Végső megállapításunk ezzel a raggal/képzővel kapcsolatban az, hogy további alapos kutatást igényel.

<i>Képjegy</i>	<i>Ékjegy</i>	<i>Forrás</i>	<i>Hangérték</i>	<i>Jelentés</i>	<i>Magyarul</i>
		Deimel-228	babbar	weiß	fehér
			piriggu	Licht	fény
			(UD-DU=)	herausgehen	kimenni
			e ₃		
		Labat-380	Aufgehende sonne		felkelő nap
			UD	jour, temps	nappal, idő
			U ₄	lorsque	amikor
			BABBAR	(être) blanc	fehér

Taglalat: Amint a 19-es kocka szövegének tárgyalásánál megállapítottuk, ezt az ékjegyet az asszirológusok a felkelő nappal hozzák kapcsolatba bár szerintünk ugyanúgy lehet a lenyugvó nap is. A képjegy olyan jelentéseket sugalmaz amit a nap csinál: felkel; lenyugszik; fényt sugároz; világít; melegít; süt; ragyog; halad az égen és nap (mint időszak). Deimel ‘nap’-nak (égitest) értelmezi és *babbar* hangértéket ad neki. Azonban szótárában a *babbar* jelentése ‘fehér’ de a megjegyzések rovatában ‘felkelő nap’-nak is nevezi, ahol az Urb. rövidítés az *urbe-griff* ‘alapfogalom’ kifejezést jelentheti. Ezért most a ‘kora reggel’ jelentést fogjuk használni, mert ugyanazt jelenti mint a ‘pirkadás’, amit a 19-es kocka kidolgozásánál használtunk.

A ‘nap’ nevet Labat említi a 123_a szám alatt ahol az égitesteket tárgyalja. Sumérul ezek *mul* név alatt találhatók de megjegyzi, hogy az új-asszír korban ritkán a ‘nap’ hangérték is elő-

fordult. Itt Labat csillag * alakú képjegyből indul ki, de Deimel (D-12) ugyanennek a képjegynek *an* hangértéket ad ‘égi isten’ jelentéssel. Mindebből az derül ki, hogy a ‘nap’ meghatározása körül problémák vannak. Azonban ennek kidolgozása nem ide tartozik, itt elégedjünk meg a ‘kora reggel’ értelemmel.

<i>Képjegy</i>	<i>Ékjegy</i>	<i>Forrás</i>	<i>Hangérték</i>	<i>Jelentés</i>	<i>Magyarul</i>
		Deimel-267	dim ₂	bauen	(fel-/meg-) épít
				Gerschöpf	teremtmény, termék
				Gestalt	alak, forma
				machen	tesz, csinál
				wie	hogyan, miként
				gleichwie	ahogy, amiként
		Labat-440	DİM	créer	teremt, alkot
		Malbran-Labat-440	DİM	faire	(meg)csinál, tesz, létesít

Taglalat: Ez és az előző ékjegy határozza meg az időszakot az állandó kikötési engedélyre amit kora reggel (pirkadatkor) kell ‘csinálni’.

<i>Képjegy</i>	<i>Ékjegy</i>	<i>Forrás</i>	<i>Hangérték</i>	<i>Jelentés</i>	<i>Magyarul</i>
		Deimel-45	na	Stein	kő, tégl
				hoch	magas
			nu ₈	nicht	nem, se, ne
			na	Verb.-Präfix: negation; positiv.	igei előtag: tagadás; alap- fok.
				Verbal-Infix = ihm.	igei belrag = ő.
				Suffix (= ni+a).	rag (=ni+a)
		Labat-70	NA	homme.	ember.
				“station”	“állás, megálló”
			NA (=NA ₄)	(partie du foie).	(a máj része).
				pierre	kő

Taglalat: Ennek az ékjegynek a hangértéke nem *ki* amint Deimel átírta, hanem *na*. A sumér *na* megfelel a mai magyar ‘*ne, nem*’ tagadó szónak.

<i>Képjegy</i>	<i>Ékjegy</i>	<i>Forrás</i>	<i>Hangérték</i>	<i>Jelentés</i>	<i>Magyarul</i>
		Deimel-210	^{giš} ša	Knauf	gomb
			ša	freier Raum	üres hely
		Labat-353	^{giš} NA ₅	pommeau	gomb, kilincs
		Malbran-Labat-353	ŠA	mine	bánya
 Sumér fésű, a világhálózatról letöltve.					

Taglalat: Kétségtelen, hogy a sumér írnok a fésű mását rajzolta képjegynek, majd alkotott belőle ékjegyvet és mindkettő jelentése ‘fésű’. Más nem lehet, mert az eredeti fésű alakját utánozzák a jegyek. Ezért, a ‘gomb, üres hely’ kilincs’ és ‘bánya’ jelentéseket figyelmen kívül hagyjuk. Fejtegetésünket a magyar ‘fésű’-vel kezdjük, mert két tagból álló összetett szó: ‘fē’ és ‘sū’.

A TESZ szerint a ‘fesu, föső, fűsű, fejsű’ hangalakok jelen voltak a régen beszélt nyelvben.

“Valószínűleg származékszó: a *fejt* : *feslik* ige alapszavának folyamatos melléknévi igeneve. Tulajdonképpen jelentése ugyanaz, mint a *bontófésű* előtagjáé. A hangtanilag problematikus *i*-ző és *ű*-ző változatokat a *fej* ~ *fő* analógiás hatása magyarázhatja (vö. a *fejsű* alakot is). – Összetételként való magyarázata valószínűtlen” (Benkő 1967: 897, 1. kötet).

Sajnos, mi nem tudunk egyetérteni az utolsó mondattal – mert összetett szóval van dolgunk: ‘fej-sű’. Ez a változat (fejsű) még ma is használatban van Abaúj-Torna vármegyében (B. Lőrinczy 1988: 432, 2. kötet). Két különálló szó van összevonva, az előtag megmondja, hogy a tárgy a fejjel kapcsolatos. Az utótag ‘sű’ pedig maga az eszköz, ami a munkát elvégzi, vagyis a hajszalakat különválassza egymástól: bont.

Továbbmenve, a **fő**² alatt megtudjuk, hogy e szavunk ”Szófaji átcsapás eredménye: a *fej*² főnév eredetibb *fő* alakváltozatának melléknévesülésével jött létre” (Benkő 1967: 962, 1. kötet). Tehát a fej eredeti neve ‘fő’ volt, így a fentebb említett ‘föső’ elnevezés is elfogadható.

Visszatérve a ‘sű’ utótagra, amit összehasonlíthatunk úgy Deimel mint Labat ^{giš}ša és ŠA hangértékével. Az *š* kiejtése megegyezik a magyar s-el, tehát a sumér *ša* volt tulajdonképpen az eszköz neve amivel a haját fésülték. Ez maradt meg a magyar nyelvben *sű* alakban, bár lehet, hogy úgy Deimel mint Labat helytelenül értelmezték a magánhangzót (*sa*). Az alacsony hangrendű *a* a *ša* –ban akkor válhatott magas hangrendű *ő*- és *ű*-vé amikor a ‘fej’ előtag hozzá let csatolva. Az is lehet, hogy a *sű* hangérték már megvolt a sumérban, de Deimel és Labat rosszul jelölték meg az ékjegy hangértékét és hibáztak jelentésének meghatározásában is. Ezért mi a ‘sű’ kiejtést és ‘fésű, bontó, bont’ jelkentangunk.

<i>Képjegy</i>	<i>Ékjegy</i>	<i>Forrás</i>	<i>Hangérték</i>	<i>Jelentés</i>	<i>Magyarul</i>
	Deimel teljesen más ékjegyvet ad ami nem ide tartozik.	Deimel-189	ra	schlagen	üt, ver
				töten	öl, megöl
				Mord	gyilkosság
				erschlagen	agyonüt
				für	-ért (rag)
				siegeln	pecsét
		Labat-328	RA	frapper	üt, ver
				coup	ütés, csapás
				tuer	megöl
				meurtre	gyilkosság
				laver	mos, kimos
				tremper	bemárt, áztat
				dans l'eau	vízben
				submerger	elsüllyeszt
				inonder	eláraszt, elönt
				inondation	árvíz, áradás
				piétiner	topog, eltapos
		Malbran-Labat-328	RA	rinçage	öblögetés
				suffixe nominal sumérien	sumér névszóképző rag
				(datif)	(ré-szeshatározó)

Taglalat: Szerintünk az ‘üt, ver’ illett bele az előző dolgozat szövegébe: ‘megverte’. Azonban a sumér RA-val majdnem azonos a magyar ‘rak’ “ütéseket mér vmely testrésze” jelentéssel – a Magyar Nyelv Értelmező Szótára szerint [Bárczi és Országh 1959: 910, V. kötet]. Ezért indokoltnak tartottuk Deimel és Labat RA hangértékét megtoldani a K hanggal: RAK. Jelentéseit is a magyar nyelvből merítjük: ‘rak, rak (ültet), rak (betűket-), rak (rendbe-), rak (félre-), rak (fel-), rak (le-), rak (falat-), rak (rá-), rak (tele-), rak (üt, ver), rakás, rakodik, rakomány, halmoz, halom, helyez, kupac, tesz’ (Bárczi és Országh 1961: 908, V. kötet).

A sumér képjegyvet nagyon nehéz lenne mással mint ‘rakodással’ kapcsolatba hozni. A képjegy, főleg Deimelé, a ‘rakodás, halmozás’ műveletét jelzi a felfelé és a négyszögű tárgy fölé emelkedő vonallal. Ebbe beleillik a magyar névszói (nominal) határozó rag ‘-ra, -re’ is amit Malbran-Labat vett észre, de sajnos nem adja meg magát a ragot. Deimel is észrevette, hogy a ‘-ra’ rag is lehet, de rosszul határozza meg: ‘-ért’.

A magyar ‘-ra, -re’ raggal óvatosan kell bánni, mert rokon értelmű a ‘-ba, -be’ raggal. Ugyanis felváltva használjuk őket, ugyanazon értelemmel. Például rámegyünk Szegedre, de

bemegyünk Győrbe. Érdekes lenne, ha ezt megtalálnánk a sumér nyelvben is.

Ezekután folytatjuk kijelölt kutatási területünk első problémájának megoldását. Első dolgozatunkban, a 19 számú kockában, szintén jelen volt a RA ékjegy, de az ottani szövegbe az ‘eláraszt, elönt’ jelentések illettek bele (Nógrády 2016: 986). A 11-es kockában viszont nem tudtunk más következtetésre jutni mint ‘megverte’ (Nógrády). Ezt használtuk annál a mondatnál és várjuk milyen jelentést tudunk felhasználni itt a 20. kockákban ahol szintén jelen van ugyanez a vitás ékjegy, háromszor is. Annyit azonban megjegyezhetünk, hogy a 19-es kocka szövegének magyar fordításába beleillik a ‘ver’ értelem: *ma-da ra ta zalaq₂* ‘föld(et) ver(i) távol(i) ragyog(ás)’. A magyar nyelvben létezik a ‘verőfény’ (ragyogó napfény) kifejezés [Bárczi és Országh 1959:347, VII. kötet]. De a ‘föld(re) rak(ódik) távol(i) ragyog(ás)’ sem hangzana rosszul.

Ugyanis eredeti célunk az volt, hogy a 25 rendelkezésre álló kockában jelenlevő azonos ékjegyek összesítésével valamilyen közös kiejtést és értelmet találjunk, majd felállítsunk egy logikus rendszert az ékjegyek olvasásában.

Bár e megjegyzésünk minden sumér szöveg olvasatára vonatkozik, de itt alkalom kínálkozik felhívni az olvasó figyelmét az akkád írás problémáira. Labat írja kéziratának 16. oldalán:

Un sujet lisant ou écrivant sa langue maternelle peut fort bien se satisfaire d'une certaine approximation du système graphique¹: l'écriture suggère les mots, plus qu'elle ne les restitue véritablement.

(Magyarul: Az anyanyelvét olvasó vagy író egyén elégedett lehetett az írásrendszernek bizonyos fokú megközelítésével¹: az írás inkább szavakat sugall, nem a valóságba való visszaállítást.

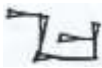
Az 1) lábjegyzetben írja: *C'est ainsi que le sumérien lui-même sié prouva jamais le besoin de créer des signes spéciaux pour ä, o, ö(?), ü(?)...*

(Magyarul: Ezért van, hogy a sumér soha sem érezte szükségét külön ékjegyek használatára az ä, o, ö(?), ü(?)...[hangok jelölésére].

Ez nem a legjobb magyarázat arra, hogy úgy a képjegyek mint az ékjegyek, szoros értelemben véve, sem betűket, sem szavakat, hanem fogalmakat jelölnek. Például ugyanazt az ékjegyvet használhatták a ‘rakás, halom, kupac’ fogalmak jelölésére. A *système graphique* ‘grafikus rendszer’ amit mi ‘írásrendszer’-nek fordítottunk, nem fejezi ki a valóságot, hogy az ékjegyek tulajdonképpen a tudatban kialakított gondolatokat tartalmazzák. Vagyis fogalomjegyek. Labatnak a *signe ideographique* kifejezést kellett volna használni.

Szükséges emlékezni arra is, hogy a sumér nyelv nem tett különbséget az ige, főnév és melléknév között (Deimel 1934: 108. oldal). Tehát a sumér *rak* lehet ige: ‘rakodik’, lehet főnév; ‘rakás’, lehet melléknév; ‘rakodó’.

A ‘rak’ jelen van a finn nyelvben is a *rakentaa* szóban azonos jelentéssel: *rakentaa pesä* ‘fészket rak’; *rakentaa tuli* ‘tüzet rak’, és a *rakennella* ‘épít, rak’ is ide tartozik (Papp 1978: 640).

<i>Képjegy</i>	<i>Ékjegy</i>	<i>Forrás</i>	<i>Hangérték</i>	<i>Jelentés</i>	<i>Magyarul</i>
		Deimel-200	ma	Land	ország, föld
		Labat-342	MA	nommer	hív, nevez
				nom	Név
			MA-A/DA	pays	ország, föld

Taglalat: Ez a Gudea ékjegy Deimel szótárában nem azonos a Gudea ékjeggyel, azonban találunk azonos ékjegyet Labat szótárában a 342. szám alatt. Mi ezt fogadjuk el ‘föld’ jelentéssel azon oknál fogva, hogy a 19. számú kocka szövegébe is ez a jelentés illett bele. De úgy Deimel mint Labat is feljegyzett hasonló képjegyeket különböző ékjegyekkel *ma* hangértékkel más számok alatt.

Ennél az ékjegynél érdemesnek tartjuk felhívni az olvasó figyelmét a Magyar népnév etimológiájára amely eltér minden eddigi magyarázattól. Labat a 342 szám alatt közli a MA-A/DA összetett hangértéket *pays* ‘föld, környék, ország’ jelentéssel. A dolgozat mely átment a *peer review*-n és leköszölte az *Onomastica Canadiana*, erre a sumér összetett szóra alapozza a Magyar népnév eredetét. A dolgozat ide vonatkozó részét itt közöljük:

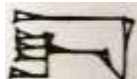
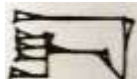
Those who regard the Sumerian language as an essential part of modern Hungarian may argue that the phoneme gy in Magy is the palatal counterpart of the alveolar d in the Sumerian ma-da ‘land, region, country’. By adding the final syllable -er, the word ma-da-er is obtained, which would correspond to a present-day Hungarian spelling ma-gya-er, meaning ‘servant or man of the land’, that is a ‘native’. The name was then shortened to either Magyar or Megyer, depending on regional dialects. One example of the sound d becoming a palatal, viz. [dj] (Hungarian spelling gy), can be seen by comparing the English diamond with the Hungarian gyémánt. Both are derived from the Greek adamas. (Nogrady 1994: 29-40)

(Magyarul: Azok akik a sumér nyelvet úgy tekintik mint a modern magyar nélkülözhetetlen részét, úgy érvelhetnek, hogy a *gy* fonéma a ‘magy’-ban a sumér fogmedri *d*-nek jésített változata a *ma-da*-ban, ‘föld, ország, környék’ jelentéssel. A szóvégi *-er* hozzáadása után *ma-da-er*-t kapunk, ami megfelel a *ma-gya-er*-nek, a ‘föld szolgálja’ vagy ‘föld embere’ jelentéssel, ami ‘benszült’-et jelent. A név aztán, tájszólásoktól függően, lerövidült *Magyar* vagy *Megyer*-re. Egyik példája a *d* fonéma jésített vátozatára az angol *diamond* hasonlítása a magyar *gyémánt*-al. Mindkét szó a görög *adamas*-ból ered.)

A szóvégi *-er* szintén sumér szó, jelentése ‘szolga, rabszolga’ (Labat 1948: 50), egyeztethető a török *er* ‘ember’ (Akdikmen 1986: 123) és magyar **er* szóval amely jelen van ‘ember’ és ‘férj’ szavainkban (Lakó 1971: 416). Szintén v.ö. Finn *maa* ‘föld’ (Papp 1978: 392). Így fejlődhetett ki népünk mai neve. Végeredményben, a magyarok egymást ‘földi’-nek hívhatták ősi nyelvükön, mert ugyanonnan valók voltak.

<i>Képjegy</i>	<i>Ékjegy</i>	<i>Forrás</i>	<i>Hangérték</i>	<i>Jelentés</i>	<i>Magyarul</i>
		Deimel-189	ra	für	-ért (rag)
		Malbran-Labat-328	RA	suffixe nominal sumérien (datif)	sumér névszóképző rag (részeshatározó)

Taglalat: Névszói határozó rag ‘-ra, -re’, amint előzőleg megállapítottuk.

<i>Képjegy</i>	<i>Ékjegy</i>	<i>Forrás</i>	<i>Hangérték</i>	<i>Jelentés</i>	<i>Magyarul</i>
		Deimel-196	da	Seite	oldal
				mit	-val, együtt
				für, -in. etc.	-ba, -ra, -ban
		Labat-335	DA	côté	oldal
				abords	kikötés
				environs	környék
				être près de	közel levő
				jouxter	mellette levő,
				voisin	szomszédos
				contigu	szomszéd
				près de	közel vmihez
		Malbran-Labat-335	DA	avec	-val, -vel
				pouvoir	tud, képes
				capable	képes vmire

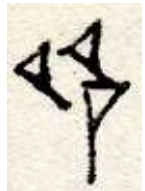
Taglalat: ‘Kikötés’, amint előzőleg megállapítottuk.

<i>Képjegy</i>	<i>Ékjegy</i>	<i>Forrás</i>	<i>Hangérték</i>	<i>Jelentés</i>	<i>Magyarul</i>
		Deimel-189	ra	für	-ért (rag)
		Malbran-Labat-328	RA	suffixe nominal sumérien (datif)	sumér névszóképző rag (részeselőjező)

Taglalat: Névszói határozó rag ‘-ra, -re’, amint előzőleg megállapítottuk.

<i>Képjegy</i>	<i>Ékjegy</i>	<i>Forrás</i>	<i>Hangérték</i>	<i>Jelentés</i>	<i>Magyarul</i>
	Deimel nem ad ékjegyvet.	Deimel-109	ta	von	-tól, -ról
				weg	el, oda
				zu	-hoz, -ra, -nak
				bei	-nál, -nél
		Labat-139	TA	hors de	kívül
				depuis	-tól, -től
				avec	-val, -vel

Taglalat: Mi a ‘kívül’-t jelentésbővítéssel ‘távol’-nak értelmezzük és a ‘táv’ szógyököt kapcsoljuk ehhez az ékjegyhez Labat *ta* hangértékhez hozzáadjuk a *v*-t: *táv*. Ugyanis egy határvonalon kívül levő esemény vagy tárgy messze van, vagyis ‘távol’. Ez az értelem illik bele ebbe és a 19. kockában levő szövegbe is.

<i>Képjegy</i>	<i>Ékjegy</i>	<i>Forrás</i>	<i>Hangérték</i>	<i>Jelentés</i>	<i>Magyarul</i>
		Deimel-228	babbar	weiß	fehér
			piriggu	Licht	fény
			(UD-DU=)	herausgehen	kimenni
			e ₃	Aufgehende sonne	felkelő nap
		Labat-380	UD	jour, temps	nappal, idő
			U ₄	lorsque	amikor
			BABBAR	(être) blanc	fehér

Taglalat: Ennek az ékjegynek értelme ‘kora reggel’, amint előzőleg megállapítottuk.

<i>Képjegy</i>	<i>Ékjegy</i>	<i>Forrás</i>	<i>Hangérték</i>	<i>Jelentés</i>	<i>Magyarul</i>
		Deimel 143	gin, du	gehen	megy, jár
			DU	wegführen	elvezet
				führen	vezet
				leiten	intéz
		Labat-206	wegbringen	(el)-hoz, -visz	
			DU, (GIN, RÁ)	aller	jön, megy
				remuer	mozgat
être stable	szilárd, erős				

Taglalat: Deimel e₃ hangértéket ad, de ehhez az ékjegyhez a *gin, du* hangérték tartozik ‘jön, megy, jár’ jeletéssel. Az emberi lábat ábrázoló képjegy jelentése nem lehet más mint ‘jön, megy, gyalogol, lép, halad, jár, áll, de itt a ‘jövés-menés’, vagyis ‘utazás’ illik bele a szövegbe.

Végkövetkeztetés:

Dingir	zu	dingir	nin	giš	zid	da	babbar
Uralkodó	ismer	főszakácsnő	jog	folytonos	kikötés	kora reggel	
dim₂ na	ša	ra	ma	ra	da	ra	ta babbar du
munka nem	fésű	-re	föld	-re	kikötés-re	távol	kora reggel jön-megy

Mai magyarsággal: Az uralkodó elismeri a főszakácsnő jogát folytonos kikötésre a kora reggeli munkákra, de nem fésülésre, földre, kikötésre távol, a kora reggeli utakon.

Megjegyzés: Úgy néz ki, hogy az uralkodói udvar főszakácsnőjét meg kellett rendszabályozni, mert olyan dolgokat csinált amihez nem volt joga, vagy engedélye. A sumérek fő közlekedési eszköze a hajó vagy csónak lehetett, azokon szállították a friss termést a konyhának.

Irodalom

- Akdikmen**, Resuhi. 1986. *Langenscheidt's Standard Turkish Dictionary*. New York: Langenscheidt Publishers, Inc.
- Bárczi Géza és Ország László** szerk. 1961. *A Magyar nyelv értelmező szótára*. Budapest: Akadémiai kiadó.
- B. Lőrinczy Éva** (főszerk.) 1988. *Új magyar tájszótár*. Budapest: Akadémiai kiadó.
- Benkő Loránd**, főszerk. 1967. *A Magyar Nyelv Történelmi-Etimológiai Szótára*. Budapest: Akadémiai kiadó.
- Crystal**, David. 1992. *An Encyclopedic Dictionary of Language & Languages*. Printed in Great Britain by Hartnolls Ltd, Cornwall.
- Deimel**, Anton P. 1939. *Šumerisch-Akkadisches Glossar*. Roma: Kézirat.
- Labat**, René. 1948. *Manuel d'épigraphie akkadienne*. Paris: Kézirat. (Átnézte és 1994-ben kiadta Florence Malbran-Labat. Paris: Geuthner Manuels.)
- Lakó György** főszerk. 1971. *A magyar szókészlet finnugor elemei. Etimológiai szótár*. Budapest: Akadémiai kiadó.
- Malbran-Labat**, Florence. 1994. *Manuel d'épigraphie akkadienne*. Paris: Geuthner Manuels. (6. kiadás).
- Nogrady**, Michael. 1979. "Ancient Sumerian surnames in modern Hungary" in *Onomastica* No. 55, June edition.
- Nógrády Mihály**. 2016. "A sumér-magyar nyelvi kapcsolatról" in *ALAPVETÉS-Tanulmányok a magyar eredetről és következményeiről*. Oktatási segédkönyv II. Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXI. évfolyam 5. Szám. Zürich-Budapest: A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület 78. sz. Kiadványa. <http://epa.oszk.hu/01400/01445/00019/pdf/>.
- Nogrady**, Michael. 1994. "Surnames derived from Hungarian ethnic denominations" in *Onomastica Canadiana* Vol. 76, No. 1, June edition.
- Papp István**. 1978. *Finn-magyar szótár*. Budapest: Akadémiai kiadó. **Crystal**, David. 1992. *An Encyclopedic Dictionary of Language & Languages*. Printed in Great Britain by Hartnolls Ltd, Cornwall.
- Saks**, Edgar V. 1966. *Esto-Europa. A treatise on the finno-ugric primary civilization in Europe. Studies in Ur-European history. Part II*. Montreal: Lund.

Nógrády Mihály (Ottawa):

A sumér-magyar nyelvi kapcsolatról IV **(A három Gudea szöveg kielemezésének** **végeredménye)**

E dolgozatunkban összegezni fogjuk eddigi kutatásunk eredményét. Célunk a sumér nyelv összehasonlítása volt a mai magyar nyelvvel. Erre legalkalmasabbnak találtuk Anton P. Deimel kéziratában a 82. oldalon kezdődő *Übung 20. Deutung des Traumes Gudeas (Gud. Cyl. A 5,11-6,13)* fejezetet. Választásunk oka a szöveg idejének és helyének azonossága volt. Egy helyen készültek, ugyanabban az időben, a sumérok Lagaš nevű városában. Abban az

időben Lagaš önálló városállam volt de uralma kiterjedt számos környező más városra is. A sumér városok kereskedelmi kapcsolatot tartottak nagy távolságra levő népekkel, úgymint a Földközi-tenger partvidéke, Kis-Ázsia és Irán. Körülbelül a keresztény időszámítás előtti harmadik évezredben a sumérok fokozatosan veszítették fennhatóságukat a környező vidékekről beáramló szemita népekkel szemben, akik végül átvették a hatalmat. Az itt közölt kép Gudea uralkodó gránithoz hasonló diorite szobrát ábrázolja a Harris Brisbane Dick Fund 1959-ben tartott kiállításából a New Yorki Metropolitan Museum of Art épületében. Szerintük a szobor a keresztény időszámítás előtt kb. 2150-ben készült.

Ennyit a szoborról és Gudea kormányzóról aki írásba foglalta és megőrizte vizsgálatunk tárgyát.

Kutatásunk célja olyan szavak jelenlétének kimutatása volt a sumér szövegben, amelyek azonosak velük, vagy közel állnak jelenlegi magyar szavakhoz, úgy hangértékben mint jelentésben. E szavak egymás mellé állítása kimutatja a nyelvi rokonságot, amit nehéz lenne cáfolni. Ez a módszer elégséges bizonyíték, nincs olyan szakavatott nyelvész, aki kétségbe tudná vonni érvényességét. Azonban ez a hasonlítás sorozat csak bevezetője egy későbbi

alapos vizsgálatnak, ami remélhetőleg meg fog történni. Előző, ide vonatkozó, dolgozatom megtalálható a Zürichi Magyar Történelmi Egyesület által kiadott *Alapvetés. Tanulmányok a magyar eredetről és következményeiről. Oktatási segédkönyv II.* címen megjelentetett kiadvány, az *Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXI. évf. 5. szám* világhálózati honlapján a következő tanulmány: „Nógrády Mihály (Ottawa): Isten szavunk eredete” fejezeteként *A sumér-magyar nyelvi kapcsolatról* fejezetcím alatt ([http://epa.oszk.hu/01400/01445/00019/pdf pp. p86-992.](http://epa.oszk.hu/01400/01445/00019/pdf/pp.p86-992.)) Valamint az első szövegrész így jelent meg:

Azonban, mielőtt elkezdjük eddigi munkánk összegezését, illőnek tartjuk a mezopotámiai agyagtáblák történetének ismertetését. Az események egyik kiemelkedő részét David Damrosch *The Buried Book* c. könyvéből tallózzuk (9-15 oldal), aki E. A. Wallis Budge *The Rise and Progress of Assyriology* c. könyvére is hivatkozik (152-153 oldal).

„Több mint kétezer év után a *Gilgames Hősköltemény* ismét felbukkant egy forgalmas novemberi napon 1872-ben. A tizenkét töredékből álló agyagtábla részei a többszázezer más töredék között rejtőztek, melyeket Henry Layard és Hormuzd Rassam küldött Ninivéből Londonba negyed évszázaddal azelőtt. A hősköltemény darabjai évekig feküdtek dobozokban és

fiókokban a British Museum más gyűjteményeivel együtt. A szakemberek lassan végezték az agyagtáblák összeillesztését, ékjegyeinek átírását és megfejtését amikor egy kisegítő kurátor, George Smith kezébe került egy megdöbbentő részlet.

George Smith szerint az ékírástó szöveg nagy viharról, hajó megakadásról egy hegytetőn és egy madár kirepítéséről szolt szárazföld keresése végett. De ez csak egy része volt a szövegnek, a többi el volt takarva mészhhez hasonló, kemény lerakódással.

A British Museum alkalmazott egy volt dohányárust mint szakavatott részidős restaurátort, aki csak akkor dolgozott, amikor a múzeum nyitva tartott. Máskor Robert Ready máshol dolgozott mellékjövedelemért. Ő volt az egyetlen, aki megfelelő módon tudta összeállítani és restaurálni a töredékeket. De amikor Smith rátalált a bibliai önvíz töténetre, Ready távol volt üzleti úton. Amikor végre visszatért és olvashatóvá tette az eltakart részt, Smith felkiáltott – én vagyok az első ember, aki ezt olvassa, több mint kétezer év elteltével.

Ezután felugrott, izgatottan szaladozott a teremben és elkezdte ledobálni magáról a ruhát. Azonban ez a kijelentés túlzásnak tűnik Damrosch szerint, valószínű nem lehetett más, mint nyakkendőjének levetése és inggallérjának kigombolása.

George Smith 1840-ben született, London magas munkanélküliségéről nevezetes Chelsea kerületében. Nem volt iskolázott egyén, nyolc év általános iskola elvégzése után, tizen-nég éves korában abbahagyta a tanulást. Nem azért, mert nem akart tanulni, hanem alacsony társadalmi helyzete miatt magasabb iskolázottság elérhetetlen volt számára. Apja beadta a Bradbury and Evans nyomdába inasnak, ahol megtanult bankjegyeket vésni. Ott hozzászokott a türelmes munkához, amely éles megfigyelő képességet és kézügyességet fejlesztett ki benne. Szabad idejében Smith sűrűn látogatta a British Museumot, érdeklődésének központja a Biblia eredetének helye, a Közép-kelet volt. Önképzés útján tudása felemelkedett arra a szintre, ami megfelelt a múzeum követelményeinek és felvették kisegítőnek.

Wallis Budge szerint a nyomda tulajdonosai nagy hibának tartották, hogy a húsz éves Smith elment a British Museumnak dolgozni. Azonban Smith teljes erővel belevetette magát az asszirológiába, a régi Mezopotámia tanulmányozásába. Abban az időben az ásatások Irakban Ninive és más közeli Asszír városok feltárására szorítkoztak. Az asszirológia akkor új nyelvészeti szak volt, az ékjegyek felismerése nemrégben fejeződött be. Kevés nyelvész foglalkozott vele, kevés pénz állt rendelkezésre, de eredményeik messze túlhaladták a rendelkezésre álló anyagiakat.” (Jelen írás szerzőjének fordítása.)

Ezzel abbahagyjuk David Damrosch könyvének ismertetését, annyit azonban hozzáteszünk, hogy George Smith, önképzésen keresztül belekerült abba az elit csoportba, amely megalapozta az asszirológiát, amiből később kifejlődött a sumérológia.

Sumérológiával még ma is asszirológusok foglalkoznak, kimondott sumérológusnak esetleg Samuel Noah Kramert lehet elismerni, noha ő is asszirológus. Ő is megemlíti, hogy a sumér nyelv a magyarhoz, finnhez és a török nyelvekhez hasonló. Becsületére váljon Anton Deimelnek, René Labatnak, Florence Malbran-Labatnak és más asszirológusoknak, hogy folytatták a ragozó sumér nyelv tanulmányozását és tudásukat továbbadták kézirat gyanánt, de felhívták figyelmünket, hogy szavaik következtetések eredményei. Azonban mindennek ellenére sok általuk kikövetkeztetett sumér hangérték és jelentés megegyezik mai magyar szavakkal. Tehát ők jó nyomon jártak, de mégjobb eredményt tudtak volna elérni, ha a Magyar tudományos körök nem zárkóztak volna el a közreműködéstől.

Az írás műveletét vizsgálva észrevesszük, hogy a magyar *veti* a betűt. Ez a TESZ szerint bizonytalan eredetű szó, de mi nem lepődünk meg jelenlétén a sumér nyelvben. Labat a 138. szám alatt taglalja a DUB kikövetkeztetett jelentéseit ‘dobás, vetés, hajítás’ jelentésekkel. DUB-SAR (dob-szer) ‘írástudót’ jelent. Deimel szerint a *sar* (magas hangrendű változata: *szar*) jelentése ‘írói tevékenységet folytat’, vagyis ‘szerző’. Mi magyarok a tanulmányok, könyvek íróit még ma is ‘szerzőknek’ hívjuk. A ‘vetés’ szavunk a növényi magok földbe (rögbe) szórását is jelenti – elvetjük például a búzát. A búzavetés tulajdonképpen a magok kézzel való

szétszórása, dobálása volt a vetőgép megjelenése előtt. Tehát nem meglepő, hogy a sumér is vetette a betűt az agyagtáblába.

Itt közöljük a három kielemezett kocka (19, 11, 20) sumér ékjegyeit. Alatta Deimel latin betűkre való átírását, ahol a magyarral egyező vagy közel álló szavakat félkövér betűkkel jelezzük. A harmadik sor a magyar fordítást adja. Az utolsó dültbetűs sor mai magyar szövegében a tőszavakat félkövér betűk jelzik. A kérdéses RA hangértékét és jelentését (Deimel-189) a 20. kocka kielemezésénél oldottuk meg véglegesen.

19. kocka

PIRIG	KI	ŠAR ₂	RA	MA	RA	TA	ZALAG ₂	GIN	A
pír	ki	sár	tölt	föld	rak	táv	ragyog	gyün	víz

Pirkadás a helyet teljesen megtölti, földre rakódik távoli ragyogás, jön az eső.

11. kocka

PA	TE	SI	RA	AMA	NI	DINGIR	NINA	MU
uralkodó	tesz	szig	rak	eme	-t képviselő	ninive		fiú

*az uralkodó **fogta szigonyát, elrakta emesét** aki képviselte Ninivét, de fiát*

NA	NI	IB	GI ₄	GI ₄
nem	-t	düh	felesel	felesel

***nem** mert dühösen feleseltek.*

20. kocka

DINGIR	ZU	DINGIR	NIN	GIŠ	ZID	DA	BABBAR	DIM ₂
uralkodó	elismer	fő	szakácsnő	jog	folytonos	kikötés	kora reggel	munka

uralkodó elismeri a főszakácsnő jogát folytonos kikötésre a kora reggeli munkákra,

NA	ŠA	RA	MA	RA	DA	RA	TA	BABBAR	DU
nem	fésű	-re	föld	-re	kikötés	-re	távol	kora reggeli	utakon

de nem fésülésre, földre, kikötésre távol a kora reggeli utakon

A három szöveg szóhasonlításának eredménye ABC sorrendben – a sumér szavakat félkövér nagybetűvel, magyar kiejtést zárójelben, a jelentést pedig dült betűkkel adjuk: AMA (ama)=*anya*; DA (da)=*da*; EME (eme)=*emes*; GIM (gím)=*gím, nőstény*; GÍN (gín)=*gyün, megy*; KI (ki)=*hely*; MI (mi)=*méh*; NA (na)=*ne, nem*; NIN (nín)=*nén*; PIRIG (pír)=*pírkad*; RA (ra)=*rak, halmoz, -ra, -re*; ŠA (sa)=*sű, fésű*; SAL (szal)=*szül*; SI (szi)=*szigony*; ŠAR (sár)=*sár*; TA (ta)=*táv, -tól, -től*; TE (te)=*tesz*.

Ezek a kikövetkeztetett sumér tőszavak olyan közel állnak ma is használt magyar tőszavakhoz és ragokhoz, úgy hangértékben mint jelentésben, hogy ezt lehetetlen véletlennek elkönyvelni.

Összesen 42 ékjegyet vizsgáltunk meg, ebből 14 ismétlés, marad 28 ékjegy. A magyarral tökéletesen egyező szavak száma 6, **sárgával** jelölve. Statisztikailag ez 21,43%-os egyezést jelent. Ha azokat a szavakat hozzáadjuk az előző 6-hoz amelyek egy beszédhanggal térnek el, akkor az egyezés 17-re emelkedik, ami 60,71%. Ez óriási egyezés olyan nyelvek között amelyek rokontalannak vannak nyilvánítva a tudományos körök által. Azonban, mivel etimológiai egyeztetésünket nyilvánosan végeztük, a végső döntést a tisztelt olvasóra bizzuk.

Az alábbi táblázatokban részletesen bemutatjuk kutatásunk végeredményeit.

Ékjegy	Forrás	Hangérték	Jelentés	Magyarul
	Deimel-196	da	Seite	oldal
	Labat-335	DA	abords	kikötés
	Okfejtett eredmény	-da	Lokativ- Suffix	helyhatározó rag

Taglalat: Deimel ezt írja a –da ragról kéziratának 84. oldalán: *Der Ablativ (und Lokativ) kann im Lateinischen locale, temporale, instrumentale, kausale und modale Bedeutung haben. Alle diese Beziehungen werden beim šumer. ...1) Die Postposition „da” bedeutet gemäß des ursprünglichen Zeichensinnes (da = idu, Rechte, Seite). a) „neben, bei, an, mit, von”...*

Magyarul: A határozó (és helyhatározó) eset latinul jelenthet hely-, idő-, eszköz-, ok- és módhatározót. Mindezek az esetek jelen lesznek (vannak?) a sumérban. ...1) Az utótag „2da” értelem és eredeti gondolkodás szerint (da = idu, jobb oldali, oldal). **a) „mellett, -nál, -nél, -val, -vel, együtt), -tól, -től”...**

A –da raggal képzett magyar szavaink vizsgálata után megállapíthatjuk, hogy e rag mellék- és főnevet képzett (préda, céda, sanda dárda, csoda), és igéből a cselekvés helyét (fogda, nyomda, zárda, iroda, áruda) határozta meg. Helynevek képzésében is aktív volt (Abda, Csaroda, Hencida, Nyírmada, Szada, Torda, Várda). Mindez arra enged következtetni, hogy használata egykor széleskörű lehetett a köznyelvben is. A beszélt nyelvben való jelenléte azonban lecsökkent, majd teljesen eltűnt, ma már nem használjuk új szavak képzésére.

A –da képző jelen van más ragozó nyelvekben is, a törökben járulékszó helyhatározói szereppel (Akdikmen 1986: 90). Továbbá, helynevet képez az Észti nyelvben (Saks 1966: 165), amint látjuk, jelen van a sumérban is. Deimel megjegyzi kéziratának 84. oldalán, hogy a –da rag helyhatározói fogalmat is fejez ki [der Ablativ (und Lokativ)]. Nem tudjuk miért van a *lokativ* ‘helyhatározó eset’ zárójelben. A helyhatározó feladata viszont meghatározni a tartózkodás vagy a cselekedet helyét, David Crystal szerint (Crystal 1992: 233). Ebbe beleillenek a *nyomda, fogda, zárda* példák.

Végső megállapításunk ezzel a raggal/képzővel kapcsolatban az, hogy nemzetközi használata további alapos kutatást igényel.

Ékjegy	Forrás	Hangérték	Jelentés	Magyarul
	Deimel-161	(eme ₄)	Mutter	anya
	Labat-237	AMA	mère	anya
	Okfejtett eredmény	eme	Mutter	anya, emese

Taglalat: Mind a két asszirológus ‘anya’ jelentést ad az AMA szónak. Kétségtelen, hogy AMA hangértéke közel áll a magyar ‘anya’-hoz, ezért nem lehet visszautasítani. Viszont közel áll a török *ana*-hoz is, ami szintén ‘anyát’ jelent. De Deimel *eme₄* hangértéke megegyezik Anonymus *emesujának* előtagjával, amihez a fordító ‘leány’ értelmet kapcsolt (Anonymus 1977: 81).

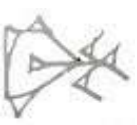
Érdekes, hogy ez a név/szó a sumér nyelvben is létezett de nem ‘leány’, hanem ‘anya’ jelentéssel. Az *eme* szó még mindig használatos a magyar nyelvben ‘koca, nőtény disznó’ jelentéssel (B. Lőrinczy 1988: 185, 2. kötet). *Emik* ‘szopik’ is az ‘anya’ irányába mutat. Mi egyetértünk az *emse* jelenkori ‘anya, nőtény, asszony’ jelentésekkel, de a TESZ megjegyzi, hogy „ezeknek a rokon nyelvi megfelelőkhöz való viszonya még tisztázásra szorul. – A m. *eme* szóvégi *e*-je vagy kicsinyítő, vagy 3. személyű birtokos személyrag” (Benkő 1967: 764, I. kötet). Szerintünk egyik sem, hanem a sumér/magyar –*a* melléknévképző magas hangrendű változata.

Mivel a sumér szövegben *eme* szerepel, mi e dolgozatunkban a magyar **emese** hangértéket használjuk fordításunkban ‘asszony, anya’ értelemmel.

Még a két elemből álló képjegy alapkérdéseit kellene tisztázni. Ugyanis Malbran-Labat a 233. szám alatti csillag nélküli ékjegynek ‘ház, lak’ jelentést ad. Ez megegyezik a ház alakú képjeggyel. Számunkra érthetetlen a *dingir* ‘isten’ jelentésű képjegy jelenléte a ház alakú ábrában és az összevont képjegy ‘anya’ jelentése. Ismervén a magyar nyelvet, ösztönszerűen a ‘háziasszony’ jelentés jut eszünkbe, aki a családi otthon ura. Ezért mi kétségbe vonjuk a *dingir* ‘isten’ jelentését, amint előző dolgozatunkban tárgyaltuk.

A sumér *ama*-val egyező és közeli hangértékek ‘anya’ jelentéssel szintén megvannak a finnugor és török nyelvekben; finn ‘emä’; észt ‘ema’; TESZ ‘*ana’; török ‘ana’; tatár ‘ana’.

Ékjegy	Forrás	Hangérték	Jelentés	Magyarul
	Deimel-314	nin	Schwester	nőtestvér
	Labat-556	NIN	sœur	nővér
	Okfejtett eredmény	NIN-ZID	Köchin	szakácsnő
	Deimel-312	sal	Frau	nő. asszony
			vulva	anyaméh
	Okfejtett eredmény	szül nén	gebären Schwester Frau	szülő nén asszony
	Labat-554	GEME, MÍ	femme	nő, asszony
		SAL-LA	sexe	nem
			vulve	anyaméh
	Malbran-Labat-554	MUNUS, MÍ	femme	nő, asszony

	Okfejtett eredmény	MÉH	utérus	anyaméh
	Labat-558	GEMÉ	servante	szolgálólány
			esclave	rabszolga
	Malbran-Labat-558	GEME, GÌM	servant esclave	szolgálólány rabszolga
	Okfejtett eredmény	GÌM	femme femelle	nő gím, nöstény
	Labat-364	KUR, GÉN	montagne	hegy
			pays	ország

Taglalat: Itt nagy keveredés áll fenn az ékjegyek, hangértékek és jelentések között amit csak a magyar nyelv segítségével lehet rendberakni.

A két elemből álló ékjegyből csak a háromszög alakú jelenthet ‘nő’-t, mert képjegye a női *mons veneris*-t ábrázolja (Deimel-314). De Labat ezt a jegyet az 554. szám alatt tárgyalja GEME és MÍ hangértékekkel, *femme* ‘nő, asszony’ jelentéssel. Továbbá, tárgyalja az 558. szám alatt is összetett jegyekkel, ahol egyik jegy háromszög alakú, GEMÉ hangértékekkel, *servante* ‘szolgálólány’ és *esclave* ‘rab, rabszolga’ jelentéssel. Malbran-Labat még hozzáadja a GÌM hangértéket, de a jelentéseken nem változtat.

Minket magyarokat a MÍ és GÌM hangértékek érdekelnek, mert a mi nyelvünkben létezik *méh* ‘anyaméh’ értelemmel és *gím* a *gímszarvas* szóban ‘nöstény szarvas’ jelentéssel. (Bárczi és Ország 1962: 1024, 6. kötet.) Más kifejezésekre ezt a szót nem használták, de régen határozottan ‘nő’-t, ‘nöstény’-t kellett hogy jelentsen.

Tehát, itt tökéletes egyezés van a sumér GÌM és a magyar *gím* között, úgy hangértékben, mint jelentésben. Nehezen érthető, miért kapta ez az ékjegy a ‘szolgálólány, rabszolga’ jelentést, amikor szó szerint ‘hegyvidéki nő’-t jelent.

Az is zavaróan hat, hogy Deimel és Labat ennek az összetett jegynek adják a NIN hangértéket ‘nővér’ jelentéssel. A NIN ‘nő, nővér, nén, néni’ hangértékeknek és jelentéseknek szintén a háromszög alakú jegyhez kellene tartozni.

Labat szintén az 554-es szám alatt közli a SAL-LA hangértéket *sexe* ‘nem’ és *vulve* (*utérus*) ‘hüvely’ (anyaméh) jelentésekkel. Mi ezt a magyar ‘szülő’ jelentéssel egyeztetjük, mert a ‘nő, asszony’ az, aki ‘szül’. Tehát, minden, ami a női nemmel kapcsolatos, a háromszög alakú jegyhez tartozna.

Tovább folytatva az ‘anya’ jelentésű sumér ékjegyeket, eljutunk az *eme* szóhoz amely jelentése ‘anya’ úgy Deimel, mint Labat szerint, amint fent a második táblázatban láthatjuk.

Ékjegy	Forrás	Hangérték	Jelentés	Magyarul
	Deimel-281	ki	Erde	föld
	Labat-461	KI	terre, lieu	föld, hely
	Okfejtett eredmény	ki	lieu	hely

Taglalat: A magyar nyelv inkább a ‘hely’ jelentést igazolja, mert két azonos jelentésű szavunk a *helyes* és *kies* a ‘hely’ és ‘ki’ töből lett képezve az –es melléknévképző hozzáadásával. Mindkét magyar szó, úgy a ‘helyes’ mint a ‘kies’ jelentése ugyanaz: tetszetős, kellemes, bájos, vonzó. Tehát ezek szerint a sumér KI ‘hely’ jelentéssel a magyar szókészlet része volt már 5000 évvel ezelőtt is.

Ékjegy	Forrás	Hangérték	Jelentés	Magyarul
	Deimel-228	piriggu	Licht	fény
	Labat-130	PIRIG	lumière	fény
	Okfejtett eredmény	pir	Morgendämm-erung	pirkad, kora reggel

Taglalat: A sumér PIRIG és *piriggu* fogalmak *pir* töve megegyezik a magyar ‘pír’-el, a ‘pirkad, pirkadás’ tövével, ami a ‘hajnal’-t, a felkelő nap fényét írja le. Ez a kifejezés egyértelmű a ‘kora reggel’ jelentéssel. Megjegyzendő, hogy a felkelő nap fénye nem mindig piros, ezért a ‘piros’ szavunkhoz való tartozása kérdéses. Valószínűen azonos hangzású de különböző jelentésű szó (homofón).

Ékjegy	Forrás	Hangérték	Jelentés	Magyarul
	Deimel-237	šar ₂	Welt	világ
	Malbran-Labat-396	ŠÁR	totalité	egész, teljes
	Okfejtett eredmény	sár	totalié	egészen, teljesen

Taglalat: A *sár* értelem rejlik a magyar *sárarany* szóban ‘tisztá arany, színarany’ jelentéssel [Bárczi és Ország et al. 196: 1126, V. kötet]. Így ez a sumér szó is megegyezik mai *sár* szavunkkal mert ami ‘színarany’ az ‘egészen, teljesen’ arany.

Ékjegy	Forrás	Hangérték	Jelentés	Magyarul
	Deimel-45	nu _g	nicht	ne, nem, sem
		na	negation	tagadás
	Okfejtett eredmény	ne, nem, sem	nicht	ne, nem, sem, tagadás

Taglalat: Ez az ékjegy, hangérték és jelentés nem kíván magyarázatot.

Ékjegy	Forrás	Hangérték	Jelentés	Magyarul
	Deimel-189	ra	schlagen	üt, ver
	Labat-328	RA	frapper	üt, ver
	Malbran-La-bat-328	RA	suffixe nominal sumerien	sumér névszó-képző rag
	Okfejtett eredmény	rak, -ra, -re	legen empiler schlagen	rak, -ra, -re elrak

Taglalat: Első dolgozatunkban, a 19 számú kockában, jelen volt a RA ékjegy, de az ottani szövegbe az *eláraszt*, *előnt* jelentések illettek bele (Nógrády 2016: 986). A 11-es kockában viszont nem tudtunk más következtetésre jutni mint *megverte*. A 20. kockákban háromszor van jelen ugyanez a vitás ékjegy ‘rak’ értelemmel. Így a 19-es kocka szövegének magyar fordításába beleillik az *elrak* ‘ver’ értelem: *ma-da ra ta zalag₂* ‘föld(et) **ver**(i) távol(i) ragyog(ás)’. A magyar nyelvben létezik a ‘verőfény’ (ragyogó napfény) kifejezés [Bárczi és Országh 1959: 347, VII. kötet]. De a ‘föld(re) rak(ódik) távol(i) ragyog(ás)’ sem hangzana rosszul.

Ezt a sumér képjegyet nagyon nehéz lenne kapcsolatba hozni mással mint rakodással. A kép-jegy, főleg Deimelé, a ‘rakodás, halmozás’ műveletét jelzi a felfelé és a négyszögű tárgy fölé emelkedő vonallal. Ebbe beleillik a magyar névszói (nominal) határozó rag ‘-ra, -re’ is amit Malbran-Labat vett észre, de sajnos nem adja meg magát a ragot. Deimel is észrevette, hogy a ‘-ra’ rag is lehet, de rosszul határozza meg: ‘-ért’.

Azonban a sumér RA-val majdnem azonos a magyar ‘rak’ “ütéseket mér vmely testrésze” jelentéssel – a Magyar Nyelv Értelemező Szótára szerint (Bárczi és Országh 1959: 910, V. kötet). Ezért indokoltnak tartottuk Deimel és Labat RA hangértékét megtoldani a K hanggal: RAK. Jelentéseit is a magyar nyelvből merítjük: rak; elrak - mint megver; rakás; rakodik; rakomány; halom; halmoz; helyez; kupac; tesz (Bárczi és Országh 1961: 908, V. kötet).

Ékjegy	Forrás	Hangérték	Jelentés	Magyarul
	Labat-139	ta	hors de	kívül, -tól. -től
	Okfejtett eredmény	táv, -tól, -től	paracours, distance éloigné de	táv, távol -tól, -től

Taglalat: Mi a ‘kívül’-t jelentésbővüléssel ‘táv, távol’-nak értelmezzük és a sumér *ta* hangértéket megtoldjuk ‘v’-vel: *táv*. Ide tartozik még a –tól, -től rag is.

Ékjegy	Forrás	Hangérték	Jelentés	Magyarul
	Deimel-225	te	nehmen	(el)vesz, (meg)fog
	Okfejtett eredmény	tesz	machen	tesz, csinál

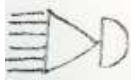
Taglalat: Az ékjegy nem fejezi ki jól a képjegyet, nem illenek össze. A képjegy két különböző helyet vagy állapotot jelöl x-el amit vonal (kötőjel) köt össze x – x ezt szerintünk az ‘ad, tesz,

vesz, csinál, cselekszik’ jelentések fejeznek ki legjobban. Ide tartozhat Deimel ‘(el)vesz, (meg)fog’ jelentése is ami tulajdonképpen a cselekvésnek egy fajtája. Mi ezt az értelmet használjuk fel tolmácsolásunkban mert a sumér *te* hangértéke majdnem azonos a magyar *tesz* igével és a TESZ is ezt a magyarázatot támogatja (Benkő 1967: 891, 3. Kötet).

Ékjegy	Forrás	Hangérték	Jelentés	Magyarul
	Deimel-91	si	Horn	szarv
	Labat-112	Si	corne	szarv
	Okfejtett eredmény	szig	Harpune harpon	szigony

Taglalat: Deimel és más assziriológusok is félreismerték a képjegyet amely egy bot végére illesztett horgot ábrázol, amihez ‘szarv’ értelmezés áll legközelebb, mert tárgyról van szó. Az is kétséges, hogy az ékjegy a szigony képjegyből fejlődött ki. Szerintünk e tárgy neve ‘szigony’ volt ami még ma is használatos Magyarországon.

Kutatásunk eredményeképpen a *szi* hangértéket megtoldhatjuk *g*-vel ami megfelel a *szigony* szó tövének. Azonban ez nem oldja meg problémánkat e tárgy kidolgozását illetően. Ugyanis, amint előzőleg említettük, a *sig*₃ és *SIG* hangértékeket úgy Deimel (#169) mint Labat (#295) a PA ékjegyhez kapcsolja ‘üt, ver’ jelentéssel. Ezt támogatja Malbran-Labat is ‘szúr, üt, ver’ jelentésekkel. Ez nagy kisiklás a PA jeleiből ami ‘fej, fő, felügyelő, bot, jogar, kormányzó’. A ‘szúr, üt, ver’ jelentéseknek a **szigony** képjegyhez kellene tartozni.

Ékjegy	Forrás	Hangérték	Jelentés	Magyarul
	Deimel-210	g ^{is} ša	Knauf	gomb
	Malbran-Labat-353	ŠA	mine	bánya
 Képjegy. Sumér fésű, a világhálózatról letöltve.				
	Okfejtett eredmény	sű	Kamm peigne	fésű

Taglalat: Kétségtelen, hogy a sumér írnok a fésű mását rajzolta képjegynek, majd alkotott belőle ékjegyet és mindkettő jelentése ‘fésű’. Más nem lehet, mert az eredeti fésű alakját utánozzák a jegyek. Ezért, a ‘gomb és bánya’ jelentéseket figyelmen kívül hagyjuk. Fejtegetésünket a magyar *fésű*-vel kezdjük, mert két tagból álló összetett szó: *fé* és *sű*.

A TESZ szerint a *fesu*, *föső*, *fűsű*, ***fejsű*** hangalakok jelen voltak a régen beszélt nyelvben.

“Valószínűleg származékszó: a *fejt*: *feslik* ige alapszavának folyamatos melléknévi igeneve. Tulajdonképpen jelentése ugyanaz, mint a *bontófésű* előtagjáé. A hangtanilag problematikus *í*-zó és *ű*-zó változatokat a *fej* ~ *fő* analógiás hatása magyarázhatja (vö. a ***fejsű*** alakot is). – Összetételként való magyarázata valószínűtlen” (Benkő 1967: 897, 1. kötet).

Sajnos, mi nem tudunk egyetérteni az utolsó mondattal – mert összetett szóval van dolgunk: ***fej-sű***. Ez a változat (fejsű) még ma is használatban van Abaúj-Torna vármegyében (B. Lőrinczy: 432, 2. kötet). Két különálló szó van összevonva, az előtag megmondja, hogy a tárgy

a fejjel kapcsolatos. Az utótag *sū* pedig maga a tárgy ami a munkát elvégzi, vagyis a hajszalakat különválasztja egymástól.

A *sū* utótag összeegyeztethető úgy Deimel mint Labat ^{giš}ša és ŠA hangértékével. Az *š* kiejtése megegyezik a magyar *s*-el, tehát a sumér *ša* volt tulajdonképpen az eszköz neve amivel a haját fésülték. Ez maradt meg a magyar nyelvben *sū* alakban. Az alacsony hangrendű *a* a *ša* –ban akkor válhatott magas hangrendű *ő*- és *ű*-vé amikor a *fej* előtag hozzá let csatolva. De az is lehet, hogy a *sū* hangérték már megvolt a sumérban de Deimel és Labat rosszul jelölték meg az ékjegy hangértékét és hibáztak jelentésének meghatározásában is. Ezért mi *sū* kiejtést és ‘fésű’ jeklentést alkalmazunk.

A ^{giš} jelző a fából való tárgyak neve előtt álló melléknév (Labat 1948: 296. ékjegy). Tehát itt fából készült fésűvel van dolgunk.

Ékjegy	Forrás	Hangérték	Jelentés	Magyarul
	Deimel-143	gin	gehen	megy, jár
	Labat-206	GIN	aller	jön, megy
	Okfejtett ered-mény	gyün-mén	gehen aller	jön, megy, utazik

Taglalat: A 20. kockában Deimel *e*₃ hangértéket ad, azonban ehhez az ékjegyhez a *gin*, *du* hangérték tartozik ‘jön, megy, jár’ jeletésekkel. Az emberi lábat ábrázoló képjegy jelentése nem lehet más mint ‘jön, megy, gyalogol, lép, halad, jár, áll, de itt a ‘jövés-menés’, vagyis ‘utazás’ illik bele a szövegbe.

IRODALOM

Akdikmen, Resuhi. 1986. *Standard Turkish Dictionary*. New York: New York University Press.

Anonymus. c. 1200. *Gesta Hungarorum*. Hasonmás kiadásban megjelentette a Magyar Helikon Pais Dezső fordításában Budapesten, 1977-ben.

Bárczi Géza és Ország László főszerk. 1962. *A magyar nyelv értelmező szótára*. Budapest: Akadémiai kiadó.

Benkő, Loránd főszerk. 1967. *A Magyar Nyelv Történeti-Etimológiai Szótára*. Budapest: Akadémiai kiadó.

B. Lőrinczy Éva főszerk. 1988. *Új Magyar tájszótár*. Budapest: Akadémiai kiadó.

Budge, Sir Wallis E. A. KT. 1925. *The Rise and Progress of Assyriology*. Bungay, Suffolk: Richard Clay & Sons, Limited.

Crystal, David. 1992. *An Encyclopedic Dictionary of Language and Languages*. Oxford: Blackwell Publishers.

Damrosch, David. 2007. *The Buried Book. The Loss and Rediscovery of the Great Epic of Gilgamesh*. New York: Henry Holt and Company.

Deimel, Anton. 1925-1932. *Sumerisches Lexikon*. Bd. 1. *Sumerisch -Akkadisches Glossar*. Róma: Pontifical Biblical Institute. Kézirat!

Labat, René. 1948. *Manuel d'épigraphie akkadienne. Signes, Syllabaire, Idéogrammes*. Paris: Kézirat. Átnézte és 1963-ban könyv formájában kiadta Florence Malbran Labat. Paris: Geuthner Manuels.

Saks, Edgar V. *Esto-Europa. A Treatise on the Finno-Ugric Primary Civilization in Europe.*
Part II. Montreal: Lund.

Timaru-Kast Sándor (Ingelheim):

Az etruszk rejtély

A *rejtély* homályos dolog, amit az ész világosan, értelmesen felfogni nem képes, midőn annak más dolgokkal összefüggését át nem látja. Különösen, megfejtetni, kitalálni való feladat, pl. szó, vagy eszme, képes kifejezésekbe burkolva, milyenek az úgynevezett rejtettszók, vagy találós mesék. *Rejtélyes* az, aminek értelme, jelentése – ami felfogásunkhoz képest homályos – el van takarva, vagy amit nem értünk. Ezen szavak alapja a *rejt* ige. Az, aki rejt, elrejt, az valamit úgy eltesz, eldug, hogy mások észre ne vegyék, meg ne lássák, meg ne találják, ami bizonyos takaró, lepel, burok által szokott történni. (Czuczor-Fogarasi nyomán)²¹

A Wikipédia szerint pedig, a „rejtély” egy olyan tárgy vagy esemény, amelyre nem ismert észszerű magyarázat. A rejtély lehet fiktív is, amikor például egy regényben szerepel. A rejtélyek közé sorolhatók a csodák is. A legtöbb rejtélyt a [történelem](#) során sikerül tisztázni, okaira tudományos magyarázatot adni. Léteznek *kreált rejtélyek* is. Ezek sokszor politikai hátterű, esetleg „tudományos” köntösbe burkolt dogmák szorításában „kreált” titkok. A titok egy ismeret elrejtése mások előtt, megfejtését egy vagy több ember ismeri. Persze, ha a titok ismerője meghal, és később ezt nem sikerül megfejtetni, a titokból rejtély lesz. Vannak olyan titkok, amelyet ismerőik nem akarnak nyilvánosságra hozni, csak a beavatottnak tárják fel őket. Ilyenkor alakulnak ki a [titkos társaságok](#). Ez utóbbiak motivációja különböző lehet: politikai, tudományos, vallásos stb, vagy ezek vegyesen. Közismert titkos társaság a [szabadkőműves mozgalom](#). (Wikipédia nyomán)²²

A fentebb elhangzottak tökéletesen ráillenek az „etruszk rejtély” fogalmára, bármelyik oldaláról közelítjük meg. Rejtély az eredetük, a történelmük, az írásuk, bármennyire is akaratoskodnak egyes kutatók vagy önjelölt mindentudók. Ez a rejtély nyilván egy „csinált” (kreált) titok, melynek kotyvasztása már az ókorban elkezdődött. Az, ami addig bizonyára (köz)ismert volt – az a tudás, amit már időszámításunk előtt is apáról-fióra adtak át – az, hirtelen ismeretlené vált. Így lett az etruszkok eredete is hétpecsétetes titok, amit úgymond politikai, már akkor az ókorban is megnyilvánuló, irigységből fakadó nacionalista indítékkal kovácsolt vasládába zártak. A mai hivatalos történelemírás állása szerint: az etruszkok ez idáig ismeretlen eredetű [ókori](#) nép Közép-[Itáliában](#), akik a [Római Birodalom](#) felemelkedése előtt a legjelentősebb civilizációt hozták létre. Saját elnevezésük *mek* volt, de egyes kutatók szerint *rasz(e)na* ([Halikarnasszoszi Dionüsziosz](#) állítása nyomán), ami inkább országrészt, tartományt jelenthetett. [Latin](#) nevükből (etrusci > *trusci > tusci) ered a mai [Toszkána](#) neve. Származásukról már az ókor óta számos elmélet született. [Hérodotosz](#) szerint [Kis-Ázsiából](#) vándoroltak be, [Halikarnasszoszi Dionüsziosz](#) szerint őslakók voltak, egy modern elmélet (Pallottino, ill. Altheim) pedig azt állítja, hogy az etruszk nép a bevándorló indoeurópai népek és az őslakó mediterrán népesség egybeolvadásából jött létre. A [20. század](#) második felében egyre több mítoszból derült ki, hogy nagyon is valós történeti magja van. Így az etruszkok származására nézve fontos momentumnak tűnik, hogy a [Vilusza](#) állammal kapcsolatos [hettita](#) dokumentumok *ta-ru-ú-i-ša* vagy *ta-ru-i-ša* nevet használnak [Trója](#) városára. Ez a névalak pedig kapcsolatot teremt az [egyiptomi turusa](#) néppel,

²¹ Czuczor Gergely – Fogarasi János: A magyar nyelv szótára, 5. kötet, 469-470. old., Pest, 1862.

²² Wikipédia: Rejtély (Világháló).

amely az ógörög nyelvben *türszenosz* lett. A [Trója](#)–etruszk kapcsolatot az [Aeneis](#)-féle eredet-mítoszt erősíti meg. (Wikipédia)²³

Ezen felül már régebben is felmerült az etruszkok és a magyarok rokonságának gondolata. Az etruszk–magyar nyelvi rokonságot először 1874-ben vetette fel [Isaac Taylor](#) brit tudós pap. Mario Alinei neves olasz nyelvész, felelevenítette ezt az elméletet, és 2003-ban megjelent könyvében azon elméletének ad hangot, mely szerint az etruszk nyelv a magyar nyelv egy archaikus formája (*Etrusco: una forma arcaica di ungherese*)²⁴, s így az etruszkok a magyarokhoz köthetők és a [finnugor nyelvcsaládba](#) tartoztak. Elmélete végkövetkeztetése szerint az etruszkok a [Kárpát-medencéből](#) származnak, onnan vándoroltak dél felé, vettek részt a [tengeri népek](#) vándorlásaiban, majd telepedtek le Itáliában. Alinei feltevését olyan etruszk szakértők vették el, mint Giulio M. Facchetti, A. Marcantonio, előbbi mint elvetemült indogermanista, utóbbi eleve azért, mert véleménye szerint „finnugor” nyelvcsalád nem is létezik. Ebbe a sorba beállt természetesen Brogyáni Béla magyar nyelvtörténész is, akinek rettenetesen viszketett, hogy beszéljön ő is a vitába, hogy újra becs mérje a magyar nyelvet és a magyar múltat. Érdekes, azért még senki sem hőbörgött, hogy az ősetruszk egy indogermán nyelvet beszélt volna, de aztán – miután átkelt az Alpokon – ezt azon nyomban el is felejtette, és elkezdett magyarosan ragozni. A mai ismert etruszk nyelvnek semmi köze sincsen az indogermánhoz. Van ellenben egy jó pár etruszk szó, amit a latinok átvettek (örökölték), és továbbörököltették a mai, indogermánnak mondott nyelvekbe. (Wikipédia)²⁵

A mai tudományos álláspont szerint, mindhárom elméletnek igaza lehet. Ezt modern genetikai vizsgálatok is alátámasztják. Vegyük most sorra az ismert történelmi tényeket.

Öslakosság: A bronzkorra (az i. e. 2. évezred közepétől) Itália területén két kultúrkör alakult ki: az északi [Pó-vidéki kultúra](#) három jellemző településformájával: a *palaffita cölöpépítmények*, a *torbierék*, azaz [tőzegmocsárra](#) épített falvak, és a *terramare-cölöpépítmények*, amelyek felépítésükben a római [castrum](#) elődjének tekinthetők, és a közép-, illetve dél-itáliai barlangkultúra, az [appennini-kultúra](#) (olasz néven extraterramariccoli), amelynek népei [transz-humáló pásztorkodást](#) űztek (italikus népek ősei). Itália öslakosságáról, mivel összeolvadt a betelepülőkkel, helyneveken és néhány szón túl kevés emlék maradt. Az őshonos népekhez tartoztak még északon a [ligurok](#) és az [eugenusok](#), valamint az öslakosság a nagy szigeteken, [Szardínián](#) (ős-szárdok), [Korzikán](#) és [Szicíliában](#) (protosiculi).

A bronzkor végén (i. e. 2. évezred–1. évezred fordulóján) az európai [urnamezős kultúrának](#) helyi változataként kialakult a Proto-Villanova műveltség. Ide telepednek le az első hullámban érkező, a Kárpát-medencéből kivándorló agathyrszek (i. e. 8-6. század, kései bronzkorai vaskor, urnamezős-temetők), hogy létrehozzák a Villanova-műveltséget, az ebből kialakuló etruszk civilizáció alapját. Érkezésükkor az őshonos, ún. italikus népek java része, elmaradottságukból fakadó félelemből, a hegyek közé, illetve délre menekült. Nyelvi szempontból őket két nagy csoportra oszthatjuk: a [latin-faliskuszi](#) és az oscus-[umber](#) csoportra. Az előbbiekre közé tartozott a latin és a [faliskuszi](#), az utóbbiak közé pedig az [umber](#), [szamnusz](#), [szabin](#), [volscus](#), [hernicus](#), [aequus](#), [marsus](#) és [lucanus](#) nép. A [latinok](#) a [Tiberistől](#) délre, a róluk elnevezett Latiumban ([Alba Longa](#), [Róma](#), Praeneste stb), a faliskuszok a Tiberistől északra (Falerii, Pescennia) telepedtek le. A latinok és a faliskuszok a későbbiekben az etruszkok déli terjeszkedésével a „határmenti” etruszk Rasena nevű tartomány részei és az etruszk műveltség élvezői lesznek. Az oscus-umber csoport népei Közép- és Dél-Itáliát foglalták el.

A vaskori Villanova-kultúra hordozói állandó frissítést kapnak északról, az Alpokon keresztül, a Kárpát-medencéből. A második hullámban bevándorolt szkíta agathyrszek (i. e. 6-

²³ Wikipédia: Etruszkok (Világháló).

²⁴ Alinei, Mario: Etrusco: Una forma arcaica di ungherese (Bologna, 2003) – magyarul: Ősi kapocs. A magyar-etruszk nyelvrokonság (Budapest, 2005).

²⁵ Wikipédia: Etruscan language (Világháló).

4. század) „magyar” műveltségi elemeket hoztak magukkal: lovas-kultúra, nagyállattartás, aszszonyok egyenjogúsága, Anyaisten-kultusz, táltosok tudása és kurgános temetkezés. Ekkor lett a toszkánból etruszk (Alinei).

Itália északkeleti részén a [venétek](#) telepedtek le (Este-kultúra). Nyelvüket, a [venétet](#), a kutatók többnyire szintén az italikus nyelvek közé sorolják, egyesek ismeretlennek mondják, mások kelta (gall) eredetűeknek vélik. Armorica (a mai Bretagne) népét Venéteknek hívták, és ők voltak a kelták legjobb hajósai. Caesar egy egész flottát épített ellenük. Csak így tudta őket legyőzni. Észak-Itáliában a Golasecca-kultúra volt jelentős. Ez a [Comói-tótól](#) a [Póig](#) terjedt, és a 9-5. században virágzott. Elképzelhető, hogy itt már az Alpokon túlról, a Kárpát-medence felől érkező agathyrsz telepések egyik ága, a *raetek* kultúrájával állunk szemben. A régészek a hallstatti urnamezős műveltség, az Alpokon túlra, délfelé való terjedésének tekintik. A raetek (későbbiekben raeto-románnak nevezett) népével ma is találkozunk a mai Dél-Bajorországtól, Tirolon át, a svájci Graubundenig.

Még a [Proto-Villanova kultúra](#) kialakulásával, közel egy időben települtek meg az Appennini-félsziget déli részén a Balkán-félszigetről tengeri úton érkező [illír törzsek](#). Az illíreknek a helyi őslakossággal való összeolvadásából keletkeztek [Apulia](#) (a mai Puglia tartomány) területén a *daunus*, *peucetius* és *messzáp* népek – összefoglaló nevükön a [japigok](#) (*Iapygi*) –, valamint a mai [Basilicata](#) és [Calabria](#) tartományok vidékén az *enotrus* népcsoport. (A római forrásokban ezek a népek később *Apuli*, *Sallentini* és *Calabri* néven szerepeltek.)

A kora vaskori Itália tehát, az Etruszkföldtől délre eső vidékeken nem volt egységes. Több kisebb nép egymás mellett élő [kultúrája](#) jellemzi. Az egyes [régészeti](#) anyagok együtteseit a régészek nem mindig tudják egy-egy néphez hozzárendelni, emellett a kultúrák egymás utáni sorrendje is bizonytalan. (Wikipédia nyomán, saját kiegészítésekkel)²⁶

Róma felemelkedése előtt a legjelentősebb [civilizációt](#) az *etruszkok* (*türrhénoi*, *Turuša*, azaz „trójaiak”) hozták létre. Eredetük, mint már említettem, nem tisztázott, noha már az [ókor](#) óta számos elmélet próbál meg számot adni róla: [Hérodotosz](#) szerint [Kis-Ázsiából](#) (Lydiából) vándoroltak be, és megnevezi mitikus őstük (ősatyjuk) nevét is: Atys. Halikarnasszoszi Dionysios szerint őslakók voltak. Egy modern elmélet szerint pedig (képviselői többek között Pallottino, ill. Altheim) az etruszk nép a bevándorló indoeurópai népek, mások szerint (Mario Alinei) bevándorló magyar törzsek és az őslakó mediterrán népesség egybeolvadásából jött létre. Ahogyan Alinei fogalmaz, a magyar bevándorlás eredményezte azt, hogy a toszkánból etruszk lett.

Az etruszk települések az [i. e. 10–11. században](#) jelentek meg először, előbb a [Tirréntenger](#) partján, majd a félsziget belsejében, a Tiberis ([Tevere](#)) és az Arnus ([Arno](#)) folyók közötti vidéken, a mai [Toszkána](#) és [Emilia-Romagna](#) tartomány területén. Az etruszkok nem hoztak létre kiterjedt [államalakulatot](#), hanem keleti és görög jegyeket egyaránt mutató városállamokban éltek. Jelentősebb városaik Tarkhuna (Tarquinia), Caere ([Cerveteri](#)), Veii, Velch (Vulci), Fufluna (Populonia), Vetulonia, Clusium ([Chiusi](#)), Perusia ([Perugia](#)), Arretium ([Arezzo](#)) voltak. Ezek közül kiemelkedett Tarquinia, melynek nevét a hagyomány szerint Tarchonról, az „[ión szövetség](#) mintájára” létrehozott tizenkét város szövetségének megalapítójáról nyerte. Az etruszk kultúra igen nagy hatással volt a római civilizáció kialakulására: az [építészettől](#) a [város-tervezésig](#), a [vallástól](#) az [írásbeliségen](#) át az [államszervezetig](#), az élet csaknem minden területén felfedezhetők nyomai. (Wikipédia, uo.)

Az etruszkok két irányból érkeztek Itáliába. Elsőnek érkeztek a kisázsiai, lydiai telepések, akik Trója elestével kapcsolatos menekült hullámmal érkezhettek tengeri úton. Erről szól az etruszk eredetű, római költő Publius Vergilius Maro *Aeneis utazása* költeménye, amelyben Róma alapítását foglalja monda változatban. A Mantuában született Vergilius, aki a híres et-

²⁶ Wikipédia: Olaszország történelme (Világháló).

ruszk Gaius (Caius) Maecenas köréhez tartozott, ezt a mondát Augustus római császár megrendelésére írta, amit majd hivatalos eredetmondának, nemzeti mítosznak fogadtak el, miszerint Romulus és Remus megalapította Rómát i. e. 753-ban.

A trójai háború, Világháború (Mesterházy Zsolt szerint) után egy Világ, az Óvilág addig ismert status-quoja, omlott össze. Ekkor egy világkorszak (*Hősök, Héroszok kora*) is lezárult. Ez volt az emberiség utolsó dicső korszaka. Ezután kezdődött el az a vaskor, az emberiség hanyatlásának mondott korszaka (Hésziodosz)²⁷, amit ma is elszenvedünk.

Hésziodosz görög epikus költő legfontosabb alkotásában, a *Munkák és napokban* a történelmet öt szakaszra (faj, genosz) osztja:

1. **Aranykor:** az emberek az istenekhez hasonlóan gondtalanul, szenvedés és mindennapi munka nélkül éltek; békésen, öregedés nélkül haltak meg.
2. **Ezüstkor:** kegyetlenség jellemezte és a háborúk tomboló szeretete; az emberek lázadtak minden isteni ellen és fiatalon haltak meg.
3. **Rézkor:** rendkívüli fizikai erejű faj élt e korban, mely állandó háborúskodásban önmagát pusztította el.
4. **Hősök kora:** nemes emberek és félistenek kora, de akik szintén háborúkban pusztították el magukat; ezek egyike a trójai háború volt.
5. **Vaskor:** Hésziodosz szerint ez a hétköznapi emberek kora, ami nem kínál mást, mint szenvedést, igazságtalanságot, a jóindulat hiányát, öregedést és halált.

Mindezek alapján Hésziodosz szerint a történelemnek kontinuitása, folyamatossága és iránya van: a történelem a hanyatlás története. (Wikipédia)²⁸

A trójai háború előzményeit és kimenetelét mindenki ismeri Homérosz meséje alapján. Ennek van egy másik megközelítése is. Elsőnek vizsgáljuk meg ennek főszereplőjét, „trójai” vagy „szép” jelzővel illetett Helénát. Ő az akkori Spárta királyának, Tündareosz leánya volt. Ám valahogyan Zeusz is beleszólt nemzésébe, éspedig „hattyú” képében környékezte meg Heléna anyját, Lédát, Tündareosz feleségét. És itt nagyra kell, hogy nyíljon alvó szemünk. A háború oka Spárta királyleányának, Tündareosz leányának, Helénának „elrablása”, aki nem más, mint a magyar népmesék jól ismert és szeretett tündére, Tündérország királynője („istennője”), Tündér Ilona. Vegyük most először górcső alá a történelmi hátteret.

Spártában járunk, i. e. 2. évezredben. Egykori lakossága a pelaszok népe volt. Ezek a pelaszok a ma „görögnek” mondott világ őslakói voltak. Thesszáliában éltek ekkortájt a dórok, az Olympos-hegy tövében. A görög történelem korai eseményeiben oly kevés részük volt, hogy a hőskorban még nevük sem ismeretes. Csak a Peneios-völgy melléki akhajeolai uralomnak a thesprotiai [thesszálóktól](#) történt elpusztítása után a dórok egy része indult délfelé, és jött Közép-Görögországba (Hellasz), míg másik része az Olympusz tövében maradt s illir meg trák törzsekkel a macedón néppé olvadt egybe. A dórokból Közép-Görögországban hatalmas néptörzs lett, mely a delfi amfiktionok²⁹ élére állott és Dorisban az Oita alján hagyva a néptörzs egy részét, újabb népvándorlásra indult a [Peloponnészosz](#) felé i. e. 1104-ben. Ez volt az u. n. dórok vándorlása vagy „héraklidák visszatérése”, így neveztetve héroszokról, Héraklészről, akitől a dórok királyai magukat származtattak. És sötétség borult Görögföldre.

A dór vándorlás annak a főleg [régészeti](#) úton megfigyelhető jelenségnek a neve, aminek során a [görög sötét korban](#) a korábbi [műkenői civilizáció](#) központi és déli, valamint a [minószi civilizáció](#) területeit a későbbi dórokkal azonosítható nyelvi és tárgyi kultúra rombolta le, majd váltotta fel az [i. e. 12. századtól](#) kezdődően. A folyamat hatalmas pusztulással járt, de a konkrét eseményekről lényegében semmit sem tudunk. Ez az időszak a [tengeri népek](#) támadásainak

²⁷ Hésziodosz, i. e. 8. században élő, az anatóliai Kümében született görög epikus költő (Wikipédia).

²⁸ Wikipédia: Hésziodosz (Világháló).

²⁹ Kislexikon: Amfiktionok – így hívták a régi görögök azokat a szomszéd népeket, melyek tekintett nélkül a törzsrokonságra, valamely templom védelmére, közös ünnepek megtartására s a nemzetközi jog megóvása érdekében szövetséggé (amfiktionia) egyesültek. (Világháló).

kora is. Mindezek valószínűleg egymással szorosan összefüggő folyamatok voltak. (Wikipédia nyomán, saját kiegészítésekkel és pontosításokkal)

A Peloponnészosz déli és keleti részén a dórok elfoglalták az ottani városokat, városállamokat: [Messzéné](#), [Spárta](#), [Argosz](#), [Korinthosz](#), [Sziküón](#) és [Phleiusz](#); további előnyomulásuknak az ión (Homérosz szerint „pelaszg”) eredetű athéneiek szabtak határt (Kodros)³⁰. A leigázott tartományok lakosai a perioikok („körül-lakók”) és rabszolgák (Spártában „heloták”) osztályait alkották, akikkel szemben a dórok harcias jellemüket nem vethették le. A délre vándorolt dórok alaposan megsaporodtak, az őshazában maradtakhoz képest. A dór vándorlás hullámai a Peloponnészoszból a szigetekre is átsaptak; hosszú harcok után a dórok elfoglalták Krétát s itt egészen egy egész népet és kultúrát temettek a romok alá. A déli Kükládok is mihamar dór gyarmatokká lettek. Argosi dór telepések alapították Kis-Ázsiában, Káriában Kos, Knidos és Halikarnasszos városokat. A további gyarmatosítások közül a Propontisz mellékén (Bizanc és Kalcedon), a Fekete-tenger partján (Herakleia), a trák és macedón partokon s az Ióni-tengeren (Ambrakia, Leukas, Kerkyra, Epidamnos), különösen Megara és Korint városok virágoztak. Számos dór gyarmat volt Alsó-Olaszországban, mint Taras (Tarentum), Herakleia, Kroton és Szicíliában (Szirakuza, Messana, Gela, Akragas). Thera városából indult ki a cirenei pentapolis (ötváros) alapítása Afrikában. Gyarmataikban kivétel nélkül megtartották a dór intézményeket, alkotmányukat, nyelvüket és kultuszokat; főistenük Apollon volt.

A dór bevándorlás, ennek kulturális fölényét és eredményeit keményen eltűlozták a mai történészek, mert nem vették észre, vagy nem akarták észrevenni, esetleg nem volt szabad észrevenni, mert az alapdogma ezt szigorúan megtiltotta, hogy

nem minden görög, ami fénylik.

A Peloponnészoszon, pl. [Püloszban](#) talált hatalmas mennyiségű [lineáris B írásos](#) táblák tanúsága, de a Homérosz közvetítette hagyomány szerint is a [mükénéi civilizáció](#) nyelve az [akháj](#) volt, míg ugyanezen a területen [a későbbi poliszok korában](#) a dór nyelv volt a domináns. Az akhájok népe [Homérosz Iliászában](#) tűnik föl, mint a [Tróját ostromló](#) törzsek egyike. Területüket Homérosz a görög szárazföldre és a nyugati görög szigetekre teszi. Mivel a szintén [Görögország](#) nyugati részén található [Kükládok](#) szigetszoporton a régészeti feltárások során a [mükénéiek](#) nyomait fedezték fel, egyesek az akhájokat a mükénéiekkel azonosítják. Önmagában azonban ebből nem lehet eldönteni, hogy a nyelvi változás vándorlás eredménye, vagy csak a korábban is helyben lakó, alávetett nyelvű népesség vált uralkodóvá. A [Püloszban](#) talált szövegek értesítenek bennünket arról, hogy az [i. e. 13. században](#) ott tengeri megfigyelőhelyeket kellett felállítani, ahol a tenger felől fenyegető veszélyt figyelték. Nem sokkal ezután [Mükéné](#) és [Pülosz](#) elpusztult. Ezzel egy időben a [tengeri népek Egyiptomot](#), [Kánaánt](#) és [Anatóliát](#) támadták, ami pl. a [Hettita Birodalom](#) végét is okozta. A [dórok](#) jelenlétére régészeti bizonyíték viszont csak az [i. e. 10. század](#) közepéről van geometrikus díszítésű kerámiák formájában, azaz a pusztulás és a dórokra vonatkozó megnyugtató bizonyíték között mintegy két évszázadnyi űr tátong. Az ellentmondás talán úgy oldható fel, hogy a pusztulást nem a dórok okozták, hanem „átutazó” tengeri népek, a dórok pedig később beszivárogtak egy „üres” területre és az itt talált kis népsűrűség lehetővé tette nagy szaporodásukat. De erre a hipotézisre sincs bizonyíték. (Wikipédia nyomán)³¹

A dór támadás idején Spárta utolsó pelaszg királya Tündareosz volt. Miután szétverték a pelaszg Mykenét, a dórok Meneláosz (a „Népvezér”) vezetésével elfoglalták a pelaszg Spártát is, és túsul ejtik Tündareosz királyt. Ahhoz, hogy megszerezze trónját, Meneláosz arra kényszeríti a királyt, hogy adja neki szép leányát feleségül, akit ugyancsak túszként kezelt.

³⁰ Kodros, Melanthos fia, volt Attika az utolsó mythikus királya. (Wikipédia) – magyarul: ő volt a vidék utolsó „görögök előtti” történelem pelaszg (!) királya.

³¹ Wikipédia: Dór vándorlás (Világháló).

Tudni kell még, hogy azelőtt Mykene és vidéke Tyndareosz király birtokában volt, amit harccal foglalt el, azzal a szándékkal, hogy megállítsa a dór előrenyomulást. Mykene elpusztítása után (Agamemnón), elindulnak öccse, Menelaosz csapatai délfelé, és elfoglalják Spártát, ami Peloponnészosz legerősebb vára volt, hogy véget vessenek a pelaszg uralomnak.

Ilyenkor következik be Párisz (Alekszandusz), Trója hercege látogatása Spártába. Mint ismeretes, Tyndareosz leányát Helénát „elrabolja” Párisz. Ő a mesebeli Többsincs királyfi, aki kiszabadítja Tyndér Ilonát a Gonosz (Sárkány) karmai közül, és magával hazaviszi Trójába. Trója volt abban a korban az ismert Világ, az Égei-tenger és környéke, vezető hatalma. Trója védte és ellenőrizte a Fekete-tenger kapuját (Dardanellák), a beszédett vámok, a hajózás és a kereskedelem gazdaggá tették a trójaiakat. Gazdaságuk, fényes életük az, amit az újonnan beözönlő görögök (dórok) megirigyeltek. Ez volt a görög támadás valódi oka, és egy ürügy kellett hozzá, egy casus belli.

Trója (görögül: Τροία (*Troia*), valamint Ἴλιον, *Ilion*; [hettita nyelven](#) *Taruiša*, [latinul](#): Troia, Ilium) a [trójai háború](#) legendás, központi szerepet játszó városa, melynek történetét [Homérosz Ilias](#) című [eposzából](#) ismerjük. Trója ma [Törökországban](#) az [anatoliai](#) Hisszarlikban (Hisarlık), [Çanakkale tartományban](#) található, délnyugatra a [Dardanelláktól](#), az Ida hegy lábánál. Török neve *Truva*. Később Trója helyén egy új *Iliumot* alapított [Augustus római császár](#). A város egészen [Konstantinápoly](#) alapításáig virágzott, majd a [bizánci](#) időkben lassú hanyatlásnak indult.

Az [1870-es években](#) a [német](#) amatőr [régész](#), [Heinrich Schliemann](#) kezdte feltárni a területet. Az ásatások során kiderült, hogy 9 város épült egymásra az idők során, valamint a későbbi kutatások fel is borították a Schliemann által felállított rendszerezést. Egyes régészek feltételezik, hogy Trója VII/a[1] lehetett Homérosz Trójája. Bár ezt a nézetet nem minden szakember osztja, vannak olyan feltételezések, melyek szerint Trója VI-ot [Wiluşának](#) is nevezték, amelyet [hettita](#) szövegek említenek. Az *Ilion* nevet a *Wilion*-ból (Wiluşa → Wilwia → Ília-) származtatják. Ezt a teóriát az ún. [Alakşandu szerződés](#) (i. e. 13. század), egy írnioki pecsét [luvi nyelven](#), valamint nevek és szokások elemzése támaszthatja alá. Wiluşa első ismert uralkodója [Kukkunniš](#) volt, ennek utódja pedig Alakşanduš, majd őt [Walmuş](#) követte.

A trójaiak történetét legendákból ismerjük. A [görög mitológia](#) szerint a trójaiak az [Anatóliában](#) található [Tróasz](#) régió Trója nevű városának lakói voltak. A város híres volt gazdagságáról, melyet a kereskedelem biztosított, a drága kelméiről és erős falairól. A trójai uralkodó családot a legendás [Zeusz](#) és [Elektra](#) fiától, [Dardanosztól](#) eredeztetik. Dardanosz a görög mítoszok szerint Árkádiából, a római történészek szerint Itáliából származik, és Kis-Ázsiából, [Szamothraké](#) szigetéről érkezett Trójába, ahol feleségül vette Trója első királyának, [Teukrosznak](#) lányát és megalapította Dardania városát (ahol később [Aineiasz](#) uralkodott). Halála után unokája, [Trósz](#) lett az uralkodó, aki saját maga után Tróasznak nevezte el a területet, lakóit pedig trójaiaknak. Fia, [Iliosz](#) alapította Ilion (Trója) városát, melyet magáról nevezett el. Zeusz Iliosznak adományozta a [Palladiónt](#), [Athéné](#) istennő csodatévő szobrát, mely biztosította a város biztonságát. A város falait a legenda szerint [Poszeidón](#), a tenger istene, és [Apollón](#) építette [Laomedón](#) király (Iliosz fia) idején. A történet szerint Laomedón nem akarta kifizetni a munkát, ezért Poszeidón vízzel árasztotta el a területet és követelte, hogy a király áldozza fel lányát, [Hészionét](#) egy tengeri szörnynek. A területen [Apollón](#) akaratából [pestis](#) pusztított és ragadott magával sokakat. A [trójai háború](#) előtt egy generációval [Héraklész](#) elfoglalta Tróját, megölte [Laomedónt](#) és fiait, [Priamosz](#) kivételével. Priamosz király lett; uralkodása idején a [mükénéi](#) görögök foglalták el a várost az i. e. 1193-1183 között dúló trójai háborúban. Priamoszt általában egy [ékirásból](#) ismert luvi (vagy lük) személynévvel, *Pariyamuwaš*-szal azonosítják.

Az [Iliasban](#) az [akhájok](#) a [Szkamandrosz](#) (valószínűleg a mai [Karamenderes](#)) folyó torkolatánál vertek táborn. Trója városa egy dombon feküdt. A mai maradványok mintegy tizenöt

kilométerre fekszenek a tengerparttól, de a Szkamadrosz torkolata háromezer évvel ezelőtt körülbelül öt kilométerrel bentebb feküdt, és egy olyan öbölbe folyt, amely azóta feltöltődött hordalékkal. A legújabb kutatások megmutatták, milyen is volt a korabeli Trója partvidéke, bizonyítva, hogy [Homérosz](#) leírása hiteles.

Az *Ilias* mellett az [Odüsszeiában](#) és más ókori görög művekben is találunk utalást Trójára. Az etruszk eredetű római költő, [Vergilius](#) is feldolgozta a legendát *Aeneis* című művében. A görögök és a rómaiak hittek a trójai háború megtörténtében. [Nagy Sándor](#) például i. e. 334-ben meg is látogatta a homéroszi hősök, [Akhilleusz](#) és [Patroklosz](#) állítólagos sírját. Ókori görög történetírók az i. e. 12, 13. illetve 14. századra tették a trójai háború idejét: [Eratoszthenész](#) szerint i. e. 1184-ben történt, [Hérodotosz](#) szerint i. e. 1250-ben.

Kenneth J. Dillon, a Georgetown University történésze szerint a **trójaiak eredetileg sztyeppei nép voltak, a magyarok rokonai**. Miután megtámadták és elpusztították a [hettita](#) birodalmat, birtokukba vették a [Dardanellákat](#). A trójai háború ideje alatt a görögök tengeri blokáddal akadályozták meg, hogy az európai oldalon és Lemnoszon élő trójaiak és más szkíta rokonnépek Trója segítségére siessenek. Mikor Trója elesett az európai oldalon élők északra menekültek és [Olaszországban](#) telepedtek le; később etruskok néven ismerték őket.

A város felett emelkedett az Ida hegy, ahol az Anyaisten, – közismert nevén: hettita Istanu, lydiai Kybele, Zeusz által adományozott Athéné, római Rhea (a „második” Földanya) – szobra és szentélye állott. Az Anyaisten bálványa őrizte a város és lakosainak nyugalma és szabadságát. Ezt kellett lerombolniuk a görögöknek ahhoz, hogy legyőzhessék a trójaiakat, és elfoglalhassák a várost. A kis-ázsiai Ida hegy a helyszíne számos ókori mítosznak. Innen vitte [Zeusz Ganümedészt](#) az [Olümposzra](#), itt csábította el [Aphrodité Ankhiszészt](#), itt adott életet Aphrodité [Aineiasznak](#), itt élt [Párisz](#) pásztorként, itt éltek a [nimfák](#), innen nézték a trójai háborút a [görög istenek](#). Ide menekültek az égő város lakosai, azok, akik elmenekülhettek a fejlett *indogermán* eredetű görög-dórok, a demokrácia letéteményesei, vad mészárlásából.

Trója városának elpusztítása után sokan menekültek el Kis-Ázsiából, úgy a tengeren mind a szárazföldön, a Balkánon és a Kaukázuson át Európa felé. Aeneis vezette menekülők az Ida-hegyen az Anyaistentől búcsút vettek, majd hajóra szálltak, és elindultak Nyugat felé.

A trójai Aeneis ([Aeneas](#)) hajón érkezett Karthágóba, ahol megismerkedett Didóval, akit feleségül is vett, majd vele [Itáliába](#) utazik és ott letelepedik. A trójai menekültek megalapították *Alba Longa* városát egy dombháton, az Albanus hegy alatt. Utódai itt 300 évig uralkodtak. Következett a trónon a fia Ascanius, másik nevén Iulus (vagy Julius), az etruszk „Gyula” (Zilath). Több generációval később Proca lett a király, akinek két fia harcolt a hatalomért: Numitor és Amulius. Numitor, mint elsőszülött fiú lett volna a hatalom örököse, de öccse Amulius megfosztotta őt a hatalomtól, fiát megölte, de megkímélte Numitor leányát, Rea Silviát, akit [Vesta](#) papnőjévé ([Vesta szűz](#)) tett, így elvileg nem lehetett volna gyereke. Azonban a szűzleány terhbeejtéséről maga [Mars \(etruszk Maris\) isten](#) gondoskodott („[szűznemzés](#)”), és a nász gyümölcse két kisfiú lett. Amulius tudomást szerzett az [ikrek](#) születéséről, s parancsot adott a megölésükre. Szolgái azonban egy kosárba helyezték őket, és a Tiberis folyóra bízta. Az áradás a csecsemőket partra sodorta, ahol egy [anyafarkas](#) találta meg, s szoptatni kezdte őket, amíg Faustulus, a fejedelmi nyájak pásztora rájuk nem lett, és feleségének, Acca Laurentiának gondjára bízta. A fiúk a [Romulus](#) és Remus nevet kapták, szép nagyra is nőttek, és a Quintiliusok és Fabiusok [törzsének](#) vezetői lettek. E két törzs segítségével Amulius letaszították a hatalomból, visszahelyezték Numitort, aki földdel ajándékozta meg őket. Itt a két [hős](#) megalapította Rómát. Az ókori rómaiak ettől a pillanattól ([Ab urbe condita](#)) számították történelmüket.

A város alapítását a korai római történetírók különböző időpontokra tették. [Fabius Pictor](#) szerint i. e. 747-ben, [Cincius Alimentus](#) szerint pedig i. e. 728-ban alapították Rómát. Az [i. e. 753. április 21-ei](#) dátumot az i. e. 1. századi tudós, Marcus [Terentius Varro](#) határozta meg, s ez vált hagyománnyá. Varro az ókori Róma egyik legnagyobb tudósa volt. Ezt az évszámot,

nem mint az Örökváros alapítását, hanem mint az urbanizációs folyamat kezdetét a modern kutatás is elfogadja, hiszen a római királyság fennállásáról árulkodó első régészeti leletek ebből az időszakból származnak: az Alba Longából érkezett első telepesek a Palatinus-hegyen feltárt kunyhómaradványok, vízgyűjtő medencék és tárgyi emlékei – a *Roma Quadrata*. (Wikipédia nyomán, saját véleményemet tükröző kiegészítésekkel)³²

A tengeri út mellett, a trójai menekültek egy része a szárazföldön indult el Európa felé. Több középkori krónika is megemlékezik róluk, és őket a keltákkal kapcsolja össze. Említésre kerül ugyanakkor, hogy Makedónia területén kettéváltak, az egyik csoport a Balkánon haladt Gallia felé, a másik meg Északra vándorolt Turchut vezetésével. Ő lett majd a turkok első királya. A turkok alatt a középkorban a szkítákat, illetve a magyarokat értették. Turchut névvel találkozunk Hérodotosznál is, a szkíták eredetmondáját megörökítő *Historia* (Történelem)³³ művében. Nála az addig ismeretlen és lakatlan (értsd: gazdátlan) területre (Kárpát-medencébe?) letelepedett szkíták első királyának neve Thargitaosz volt. Neve alapján azonosítható letelepedésének helye: a Hargita vidéke.

Dr. Selahi Diker török történész „And the Whole Earth Was Of One Language” címmel 1996-ban, illetve 1999-ben kiadott könyve, „Türk Dili’nin Beş Bin Yılı” (A török nyelv öt évezrede) című hetedik fejezetében írja, hogy az ógörögben nem ejtették ki a kezdő „h” hangot (ma sem, ezért áll „Ellas” a „Hellas” helyett), csak ha ezt egy kemény mássalhangzóhoz (T, K) kapcsolták. Így a kezdő H-hangot TH vagy X (kh) betűre cserélték fel, ami egyszerűen az „éres kilégzést” jelölte. Sőt, írásban sokszor átalakult Q betűre, ami ugyancsak a „h” hang kemény kiejtése volt. Így nyilvánvaló, hogy „Thargitaosz” király nevében, ha a görögösített végződést elhagyjuk, valójában a „Hargita” neve olvasandó.³⁴

A szkíta eredetmonda egyetlenegy nép történetét meséli, amely isteni akarat folytán három testvérnépre oszlik. Két testvérnép kiválik az ősnépből és elhagyja az őshazát, majd külön-külön letelepedik. A harmadik testvérnép pedig az ősök földjén maradt, és ott él ma is. A különválás után, a három testvérnép külön fejlődésnek indul, külön utakon járva, külön történelmet ír, de az ősi gyökereit sosem veszítette el.

Hérodotosz két eredetmonda változatot hagyott ránk.

Az első mondaváltozatban, amit a szkíták meséltek el Hérodotosznak, egy Targitausz vagy Thargitaosz nevű király fiairól szól. Thargitaosz király szülei az Égisten (Jupiter vagy klasszikus írásmóddal *Iuppiter*) és feltehetően maga a Földanya („Borysthén leánya”). Thargitaosznak három fia volt: Lipoxais, Arpoxais és Koloxais.

Egy szép napon aranytárgyak – az istenek adománya – hullottak az égből: eke, iga (járom), fokos (harc csákány) és serleg vagy kupa (kehely, csupor, csésze). A legnagyobbik fiú (Lipoxais) szaladt elsőnek oda, hogy felemelje, magához vegye őket. De mikor az égből hullott színarany tárgyakhoz közelített, tűz lobbant fel belőlük, jelezve azt, hogy az istenek nem neki szánták. Majd a második fivér (Arpoxais) akarta az istenek ajándékát megszerezni, de ő is ugyanúgy járt, mint a bátyja. Ezután a legkisebbik Thargitaosz fiú ment az égi eredetű tárgyakat fölvenni, s láss csodát, az aranytárgyak nem izztak fel többé, és Koloxais magához tudta őket venni, jelezve népének, hogy az istenek őt fogadják el királynak.

³² Wikipédia: Trója (Világháló).

³³ Hérodotosz: *Historien*, 4. könyv, 268 – 272. old., Stuttgart, 1971.

³⁴ Timaru-Kast Sándor: *A Fehérló Fiai*, 10. old., Budapest, 2008.

Ez a történet azt jelezte Thargitaosz népének, hogy ő, a legkisebb királyfi, Koloxais az, aki az istenek akaratából öröklí az apai „házat”, birtokot az őshazában, meg a királyi trónt, és maradhatott az Anyaországban. A másik két fiú népével tovaköltözött és ott külön-külön alapított magának és követőinek (népének) országot.

A második mondaváltozatban ősapaként Héraklész (Hercules) személye jelenik meg. Nyilvánvaló, hogy a görög naphérosz neve egy olyan szkíta őshős nevét helyettesíti, akit a görögök Héraklészszel azonosítottak. Vagyis, ő maga a Naphős, a Napisten. Akárcsak az első mondaváltozatban, ahol Hérodotosz Jupitert, magát Istent, teszi meg a szkíták ősnemzőjének, itt is, a második mondaváltozatban a Naphérosz (Héraklész, Zeusz fia) a szkíták ősatya. Ha még ehhez hozzátesszük, hogy Héraklész a Rodosz szigetén élő „görögök” Magar (Makar³⁵) névvel illeték, szépen kikerekedik a szkíták eredete. Josephus Flavius-nak ‘A zsidók történeté’-ből tudjuk, hogy a szkíták Magógtól, Japhet fiától származtak, ezért hívták őket az ősi időkben magogoknak, azaz „magoroknak”. A kelták Napisten neve: Mogon.

Mindkét eredetmonda változatban felelevenedik előttünk a mennyei menyegző, az aszt-rális, a mennyei ősnemzés képe. Ez az, amit Hérodotosz nem értett, és ezért nem tudta elhinni a szkítáktól – azaz első forrásból – hallott ősege eredetmagyarázatát. Az ősnemzés képét végig kísérhetjük úgy a szkíták, mint a szkíta utódnépek (magyarok, kelták, etruszkok) művészetében, freskóin, domborművein, kancsóin, halottas urnáin, nemesfémből készült dísz tárgyain stb. Az ősnemzés szkíta képe a két isteni erő egyesülését, az égi atyai fényerő ráhatását ábrázolja a földi, anyai „anyagra”. Ettől az égi (Nap) ráhatástól az Ősanya/Földanya áldott állapotba kerül, és megszüli gyermekeit, a „Föld fiait”. Ez az ősnemzés egyetlen és örökké ábrázolt motívuma az égi fényerő, a Nap, a Napisten, azaz a szellemi jellegű atyai erő (energia) ráhatása a földi, de mégis másvilági (mennyei) Ősanyára, és az anyagi jellegű Ősanya/Földanya megtermékenyítése. Ez mindkét mondaváltozatban nyomon követhető.

Atyai ágon Thargitaosz (Jupiter fia) és Héraklész (Zeusz fia) szerepeltetésével, kirajzolódik a szkíták „égi” beavatkozással történő megszületése. A két égi személy a fény, a Nap, az égi erő hatását jelenti a Földanyára. Az ősi szimbolikában az atyai őserő, az ősnemzőerő jelképe egy vegyes állatalak, egy fénylény, a Nap szimbóluma, a „griff”, a Sárkány, a magyar Turul. A keltáknál is a Sárkány idővel sólyommá „szelídül” (Matthew). A magasan repülő sólyom az Isten képe, jelképe. Ő az égi világ urának megjelenési formája.

Mindkét mondaváltozatban megjelenik az Ősanya képe, egy vízi-(BOR)-tündér (Borysthén leánya), illetve „egy félig kígyó és félig nő” képében. Ezt megtekinthetjük a magyargyerőmonostori templom külső falának egyik domborművén is. A szimbólumok világában a kígyó a Földanya jelképe. A Földanya a földi, emberi világ úrnője, akit a szkíták szarvasagancsokkal ábrázolt szarvasűnő képe olyan nagyszerűen megelevenít. Ez az ábrázolás jellemezte úgy a szkíta, mint a szkíta utódnépek (magyarok, kelták, etruszkok) művészetét.

A Földanya és a Turul (griff/sárkány) szerelmes egybekelése, a két másvilági, azaz mennyei erő egybeolvadása jelzi azt a pillanatot mikor a szkíták – isteni sugallatra, égi beavatkozással – megfogantatnak, mint a Földanya fiai. Ez az ősnemzés képe: a griff és a gyöngéden, szerelemesen hátra tekintő szarvasagancsos szarvasűnő szeretkezése.³⁶ A Turul (griff/sárkány) a felső, mennyei fényerő, az ősnemzőerő, melynek ráhatása áldott állapotba hozta a Szarvasűnő/Fehérlő-ősanyát. Az így megtermékenyített Földanya megszüli gyermekeit, a „Fehérlő fiait” vagy a „Föld(anya) fiait”. A német *Pia Steinbauer* a „Die Magyaren und das ungarische Reich” című írásában (1995) állítja a magyarokról, hogy: *A nevük, Magyarok (a „Föld Fiai”),*

³⁵ Görög: makariosz – magyarul „áldott, boldog szerencsés, gazdag”.

³⁶ Nagyszentmiklósi kincs, 2. számú korszak képe (amit egyesek „állatküzdelmi” jelenetnek hisznek).

máig fenmaradt, mint a Hungarok megnevezése – „Sogar ihr Name, Magyaren (Söhne der Erde), hat sich bis heute als Bezeichnung für die Ungaren erhalten.” – a „magyar” népnév értelme tehát: a „Föld Fiai” (Söhne der Erde).³⁷

A második mondaváltozat szerint ezeket a fiukat (Héraklész fiait) úgy hívják, hogy Agathyszosz, Gélonosz és Skythesz. Az ősi haza fejedelmének kiválasztása megtörténik itt is, de itt az atya, Héraklész, feltehetően visszacsapó (reflex-)íját kell kifeszítsék, illetve az övét kell ügyesen feltegyék. A mondából ismeretes, hogy ezen a szíjon aranycsésze lógott, és ennek emlékére – írja Hérodotosz – a szkíták mindig is övükre egy csészét aggattak. A székelyek még ma is ezt teszik. Természetesen ebben a mondaváltozatban is a legkisebbik fiú a legerősebb és a legügyesebb, s ő maradhat az őshazában, az Ősanya (Földanya) oltalma alatt. A legkisebbik fiú neve itt Skythesz, ezért íjlesztő népét a görögök „szkítáknak” nevezik. (Emlékeztetőül: az első mondaváltozatban ugyanannak a népnek a neve „szkolot”, amit az ógörög „skolt” nyílhegy szavából származtatnak). A szkíta, tehát ugyanaz a nép, mint a skolot > szkolosz > siculus > székely nép, és a két népnév felcserélhető, sőt a két népnév változtatja is egymást, még a középkori krónikákban is.

Nyilvánvaló, tehát, hogy a szkíta eredetmonda görög változatában Hargita három fia elvesztette már valódi nevét, amit felcserélt az általuk vezérelt nép neve. Így tehát érthető, hogy a legnagyobbik fiú az agathyszek, a második a gélonok, míg a harmadik az őshazában maradt szkíták/székelyek fejedelme. S mivel a szkíták a legkisebbik Hargita-fiú népe voltak, őröle „származtak”, ők magukat a világ legfiatalabb népének tekintették (Hérodotosz). A két nagyobbik fivér kiköltözik követőivel (népével) az őshazából.

Lipoxais a legnagyobbik (legidősebb) fiú az agathyszek (aga-thyrsz = aga-törzs) ősatyja, ami miatt a második mondaváltozatban Agathyszosz a neve. Az agathyszekről tudjuk, hogy régészetileg is igazoltan Erdélyben éltek, a középső és az alsó Maros mentén, egészen a Tiszáig, tehát a Hargitától, a Székelyföldről nyugatra. Az i. e. 4. században – a régészeti anyag tanúsága szerint – az agathyszek végképp eltűnnek Magyarországról. Nyomuk vész. Ugyanakkor i. e. (1200)-800-400-ban „ómagyarországi” Etrúriába és a Pó völgyébe történő kivándorlásokról számol be a régészet (*Mesterházy*).³⁸

Mario Alinei „Ősi kapocs” című könyvében hasonló kirajzást feltételez a Kárpá-medencéből az észak- és közép-itáliai etruszk vidékekre. Ismeretes a Kárpát-medencei kisugárzás úgy az ősvillanovai (késői bronz-, korai vaskor átmeneti szakaszában) mint a Villanova-kultúrára (vaskor), mikor végbemegy az etruszk vidékek „keletiesítése” (orientalization), és megjelenik itt is a kurgános temetkezés (i. e. 7. század). „Ekkor alakul a toszkán 'etruszkká'. (...) Az idevezető átalakulási folyamat igen gyors. (...) Ezekben a századokban a késő őstörténet törzsi közösségének átalakulása etruszk állammá rendkívül meghatározó a közép-itáliai területeken.” (Alinei, 2005)³⁹

Az etruszk kronológiáról olvashatunk Marcella Vasconi „Legenda degli etruschi (una civiltà spirituale, misteriosa)” című könyvében. Az olasz történész azt írja, hogy igazoltan etruszk jelenléttel az i. e. 8. század végétől, a 7. század elejétől lehet számolni. Ekkor kivirágzik

³⁷ Steinbauer, Pia: Die Magyaren und das ungarische Reich, Ingelheimer Zeitung (1995. április 28.).

³⁸ Mesterházy Zsolt: Honfoglalások kora (i.e. 2200 – Kr.u. 1250), 115. old.

³⁹ Alinei, Mario: Ősi kapocs (A magyar-etruszk nyelvrokonság), 424. old.

az a különös és egyedülállóan gyönyörű, keleties jellegű etruszk civilizáció, s ez a folyamat robbanásszerűen, minden előzmény nélkül megy végbe. (Vasconi, 1998)⁴⁰

Az etruszkokat a görögök „thyrsenoi”-nak hívták. Ebből a görög elnevezésből lett a latin „tursci” > „etrusci” > „tusci” népnév, illetve a Toscana / az olasz Toscana, az etruszkok országának a neve, valamint a „tirreni” népnév, Tirrénia (vidék) és a „Tirrén-tenger” neve.

A görög THYRS-(en)- szógyök azonos az ugyancsak görög (aga)-THYRS- szógyökkel. Az előbbi népnév az utóbbinak lehetett „modernebb” változata. Az agathyrszek áttelepednek az olasz félszigetre, és etruszkká válnak: az (aga-)thyrszból – thyrszén lett. Az ógörög thyrszosz (ág, csira) és az ebből eredő latin thyrsus (olasz torso) magyarul tartóoszlopot, pillért, törzset jelent, de még fatörzset meg torzsát is.

Arpoxais a gelonok ősatyja, ezért a második mondaváltozat még Gelonosznak is nevezi. A gélonokról keveset tudunk. Én a gelon népnévben a gael, „kelen” (lásd: Kelenföld), vagyis a gel / gall / galata / kelta népnevet vélem kiolvasni.

Koloxaisz, pedig, az a harmadik fiú, aki az anyja földjét, születési helyét (Anyország), illetve az atya országát öröklí, Hargita ősi földjét. Mellékneve alapján – írja Hérodotosz – népét Skolotoknak hívták. A skolotok/szkoloszok neve, mint említettem, közel áll a latin „siculus”-hoz, a székelyek középkori nevéhez. Így ezért nyilvánvaló, hogy Hérodotosz a szkoloszok (skolotok) alatt a ma is a Hargita földjén élő székelyeket érthette.

Az ótörökben KAL- az, aki hátra marad – vö. kelta, ír CÚL hát, CÚL-igh hátrálni, visszavonulni, magyar KULL-og: *lassan bandukol, vonakodva megy, nagyon lemarad*.

Tehát, KÁL (magyar Kál – ír Cael, Caelan *erős harcos, főnök*), a kelta Kai, vels Cai, illetve az Arthur legendakörből ismert Sir Kay, az etruszkból származó latin Caius (Gaius), és a magyar Kál (lásd: a 10. század első felében élő Kál harka⁴¹, Bulcsú harka apja és a Kál nemzetség névadója) annak a fiúnak a neve, aki az apai birtokot öröklí, a család háztűzét hivatott volt őrizni, már kicsi korától fogva, amikor bátyai apjukkal kilovagoltak vadászni. Háborúban vonulás esetén, ő volt a hátvéd, aki a hont, a szülőföldet, az őshazát megvédte.

Thargitaosz táltoskirály, Anyaisten (Földanya, szarvasünő) és Atyaisten (Nap, sólyomoszlán griff, sárkány, Turul) mennyei menyegzőjéből született fia nevében a Hargita nevet lehet gyanítani, annak a Hargita hegynek nevét, amely hegy a Székelyföld kellős közepén áll, a szkíták, székelyek, magyarok lelkében a Világközepén.

Hargita a székelyek „szenthegye”. Ide a Szenthegyre estek az égből az istenek ajándékai, az a négy aranytárgy: eke, iga (járom), kétélű harci fejsze (csatabárd vagy fokos) és serleg vagy kehely (kupa, csésze vagy csupor), amely ereklyét a szkíta királyok legjobban őriztek, és nagy becsben tartottak. Évenként nagy ünnepségek keretében, áldozatokkal látogatják ezeket meg, hogy részükön maradjanak – olvashatjuk Hérodotosznál. (Télfy)⁴²

⁴⁰ Vasconi, Marcella: La leggenda degli etruschi (una civiltà spirituale, misteriosa), 8-9. old.

⁴¹ Wikipédia: Kál harka (Györffy György: István király és műve könyve nyomán).

⁴² Télfy János: A magyarok őstörténete, 13-17 old.

A szenthegy eszméje az irániaknál is nyomon követhető: neve Hara. A Hara-hegység a világ közepén áll. Maga „Hercules” nevének eredeti alakja Hari-cul-es volt, s ennek jelentése a „Hari faj, klán vezetője („cul” = gyulája)” volt.⁴³

Minden nép számára az a hely, ahol megszületik vagy ősei megszületnek, főleg, ha ez, mint a szkíták esetében, isteni akaratból, isteni beavatkozással történik, az a hely a Világközepe. A székelyek számára a Világközepe a Hargita, a székely Szenthegy.

A szkíta eredetmondában nem véletlenül születtek meg ezek a nevek, nem véletlenül KÁL vagy KOLOS az, aki az istenek akaratából az ősi Hargita földjének a fejedelme lett, és uralkodott népe, a székelyek felett, őrizte a székelyek ősi földjét. Ezen vidék fővárosának a neve is ezt igazolja: Kolozsvár.

Tehát, még egyszer: az ősök földjén, az öreg Hargita táltoskirály birodalmát, mint egy magyar népmesében, a harmadik, a legkisebbik és legügyesebb, ezért uralkodásra született fia, Kál (Koloxais) örökölte, míg bátyai, Lipoxais és Arpoxais, az ősi hagyomány szerint, az istenek akaratából, népükkel továbbköltöztek. Lényeges kérdés az, hogy ki volt a két nagyobbik fivér, kik voltak az általuk alapított, vezetett „népek”, és ezek hová költöztek, amikor elhagyták az őshazát. Erre az izgalmas kérdésekre, részben, már megpróbáltunk válaszolni, a második fiú (Arpoxaisz) és népe, a gelonok – gaelek, kelenek, kelták – történetével foglalkozó korábbi tanulmányunkban: [A kelták, a Nyugat magyarjai](#).⁴⁴

Kíséreljük meg most a legidősebb Hargita fiú, Lipoxais, és népe – az agathyrsek – történelmét megvizsgálni. Thargitaosz, összkíta királynak, akinek földjére aranytárgyak hullottak az égből, három fia volt. Lipoxais volt a legnagyobb fivér, aki az agathyrsek mondabeli első fejedelme lehetett. Emiatt Hérodotosz őt az általa közölt második (görög) mondaváltozatban Agathyrszosz néven említi.

A hegyektől közrefogott Erdélyi-medence változatos őskori története nem választható el a szomszédos területektől. A Szamos, Maros és Olt völgye kereskedők és szállásterületet kereső népek megszokott útvonala. Az első jelentősebb művelődés a Körös-kultúra. Ezt anatóliai eredetűnek tekintik, vagy legalábbis Kis-Ázsiából a Balkánon (Starčevo) érkező néppel hozzák gyakran kapcsolatba vagy talán, az itteni őshonos lakóságra ható, művelődési ráhatások azok, melyek elindítják és megalapozzák, Erdély-szerte egységes képet mutató a Körös-kultúra kialakulását. Az európai újkőkor legkorábbi műveltsége a Körös-kultúra, amely kialakulását i. e. 7000 körülre teszik. Az egész Kárpát-medencét egységesen magába foglaló műveltség területe kiterjedt ezen túlra is, Moldvába a Szeretig, a mai csángó földre, Havasalföldre a Szörény-Argyas vidékére (ahol még a 15. században is éltek őshonos magyarok – véletlenül?), valamint a Balkánra, a mai Szerbia és Makedónia területére. Felesleges arról töprengeni, vajon a helyi őslakosság képes volt-e fejlődni, létrehozni az egész Kárpát-medencét egyesítő Körös-kultúrát, bár ez a logikusabb, a leginkább elképzelhető elmélet, vagy anatóliai telepések nagyszámú fo-

⁴³ Grandpierre K. Endre: Attila és a hunok, 62. old. (> Metcalfé, C.T.: The Rajput Tribes, 1982, I. 38.).

⁴⁴ [Alapvetés. Tanulmányok a magyar eredetről és következményeiről. Oktatási segédkönyv II.](#) Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXI. évfolyam 5. szám (2016), pp. 1132-1190.

lyamatos beköltözése eredményezte (okozta?) ezt az egységesítést, mivel abban a korban feltehetően rokon népek laktak mindkét vidéket. Az ide-odaköltözés minden korban, minden nép esetében megfigyelhető, az „Anyahonból” el, majd pár század múlva visszafelé is. Ezt végkövethetjük úgy a szkíták (magyarok), mint a kelták esetében is. A magyar krónika több beköltözésről tud a Kárpát-medencébe, de minden egyes „honfoglaló” itt olyan lakosságot talált, amely ugyanolyan nyelvet beszélt, mint az újonnan érkezettek (Tárh-i Üngürüs). A Körös-kultúra hatására alakult ki Közép- és Kelet-Európába az ún. (alföldi) vonaldíszes kerámia műveltsége. A vonaldíszes kerámia (csatabárd, harci csákány, fokos) műveltsége elterjedt Belgiumtól a Dnyeszterig (az egész kelta-szkíta vidéken), és létezése a középső neolitikum közel egészét kitölti. Ez lehetett a már említett „Thargitaosz/Hargita király kora”.

Egy rövid átmeneti szakasz után, a középső neolitikumban megszűnik a korai új-kőkort jellemző egység. A Kárpát-medencében Erdély egykor egységes művelődési képe is három részre bomlik:

1. A Maros középső folyása mentén, a Déli-Kárpátok és az Érchegység között, keleten Fogarasig a Tordos-kultúra (és népe);
2. A Szamos mentén a Délkelet-Alföldön elterjedt a Szakálhát-kultúra (és népe), kolozsvári központtal (már a körös-művelődés idejében létező Bácsorok);
3. Délkelet Erdélyben, északnyugaton a Mezőségig, a vonaldíszes–csatabárd kultúra (és népe) jelenik meg, párhuzamosan az etelközi vidékkel.

Már ebben a korai szakaszban is körvonalazódik az **őserdélyiek** (összkíták) három testvérnépre (kultúrkörre) való tagozódása.

A Tordos(-Vinča) kultúra i. e. 5500 körül jött létre, és magába foglalta Dél-Erdélyt és a mai Bánságot, a Maros-Tisza-Duna-Kárpátok vidékét, valamint kiterjedt a Balkánra is, Kelet-Bulgária és Nyugat-Szerbia területére, szigorúan a régi Körös-kultúra határai között. Ez is azt bizonyítja, hogy a helybeli őshonos lakosság fejlődésének eredményeként születhetett meg a Tordos-kultúra, és nem egy „beköltözés” eredményezte ennek létrejöttét.

A dél-erdélyi Tordos-kultúra területén külön említést érdemelnek a közismert piktografikus táblácskák, melyek Alsó-Tatárlakán kerültek napvilágra (1961), és amelyek meglepően hasonlítanak protoelámi és protosumér (a sumérokat megelőző) darabokhoz. A két terület közötti kapcsolat azért is érdekes, mert a bizonyítottan írott értelmes szöveget, írásjeleket tartalmazó tatárlaki korong és táblácskák, jó ezer évvel megelőzik a mezopotámiai írás „feltalálását”. *A tatárlaki táblák – mivel kétségtelenül írottak – lehetővé tették, hogy a Vinča-Tordos-kultúra agyag emlékein lévő jelek egy részét, mint korábban is gyanították, írásjeleknek tartjuk. A Maros mentén így valamikor 4000 körül kísérletet tettek az írás bevezetésére, ami önmagában is sokat jelent. Azt is, hogy valami egyszerű, szentélyközpontra épülő kvázi-államiságról számoljunk ezen a vidéken...* (Makkai / Mócsy)⁴⁵

A késő-neolitikum és a rézkor átmeneti szakaszában jól kirajzolódik Erdélyben, a Hargita körül egymásba fonódó hármas műveltségi terület: a dél-erdélyi csoport, az északnyugati irányban terjeszkedő Tiszapolgár, és ezt felváltó Bodrogkeresztúr népe, valamint a Délkelet-

⁴⁵ Makkai L. / Mócsy A.: Erdély története, I. kötet, 17. old.

Erdélyben és Etelközben virágzó (Erősd-)Kukutyin-Tripolje-műveltség. Erősdön i. e. 5500 körül már többhelyiségű, központi kályhával ellátott kőházakban laktak. Ilyen házakat építettek később az etruszkok is az itáliai Toszkánában.

Érdekessége a korszaknak az, hogy ha térképre vetítjük a három kultúrkör telepeit, akkor pontosan a Hargita vidékén érintkeznek egymással. A déli-erdélyi népcsoport halottait – elsőként Európában – elhamvasztja, pontosabban bevezeti a hamvasztásos, urnás temetkezés szokását. A korai időszak sírhalmai alatt még bőven találkozunk csontvázakkal. Egyre több fegyver is bekerül a sírokba az elhunyt mellé: laposbalták, balták, török (Kálnok).

Agathyrszek

Legkésőbb i. e. 1200-tól számolhatunk az agathyrszekkel Délnyugat-Erdélyben, a Maros középső folyása, a Küküllők vidékétől Fogarasig, illetve nyugaton le a Nagyalföldre: ez lehetett a Lipoxaisz-népe (Gáva-kultúra népe). A hallottaikat, mint a belőlük kifejlődő etruszkok, elhamvasztva, urnában elásó Gáva-kultúra népe, a késő bronzkor végén egyre nagyobb területet kerített birtokába. Telepeiket-temetőiket Erdélyen kívül megtaláljuk a Bánságban és a Tisántúlon, az előbb említett Tordos-kultúra vidékén, ennek egyenes folytatásaként. Hérodotosz úgy tudja, hogy a Maros az agathyrszektől folyva ömlik a Dunába. Főként szarvasmarhát tartanak, jelentős loállományuk van. Telepeik között erődített is előfordul, lakásaik talpas vagy boronaházak, ovális vagy négyszögletes, földbe süllyesztett kunyhók, amelyek közepén tapasztott tűzhely van.

Megjelenésükkel a történelem színpadán, felvirágzik az Érchegység környékének bronzművészete. Szinte minden eszköz, szerszám és ékszer bronzból készül: fejszék, sarlók, kardok, lándzsák, övek, tűk, bográcsok (Ispánlaka, Felsőmarosújvár, Nagysink, Marosfalu környékén találhat leleteket). E korszakban nem számolhatunk olyan jelentőségű népmozgásokkal, amelyek a népesség zömének kicserélődéséhez vezethettek volna. A Kárpátoktól délre, Havasalföldön és Észak-Bulgáriában is olyan népesség lakik e korban, amely anyagi kultúrájának maradványaiból ítélve, az erdélyi agathyrszek képviselte Gáva-kultúra népéhez hasonló nyelvet beszélhetett. (Makkai/Mócsy)⁴⁶

*Az Agathyrsok legelpuhultabb férfiak s többnyire aranyos ruhában járnak. A nőkkel közösen élnek, hogy rokonaik legyenek egymásnak, s mindnyájan egy családot képezvén ne visel-
tessenek egymáshoz se irigylettel se gyűlölettel. A többi szokásaik hasonlítanak a Thrákokéihez.* – állítja Hérodotosz. (Télfy)⁴⁷

Hasonlóan vélekedtek az etruszkokról is a régi történészek, krónikások.

Másrészt az agathyrszek a szkíta neurok szomszédai. Maga Hérodotosz írta róluk: *A Neurok scytha szokásokkal élnek. Egy nemzedékkel Dariusz hadjárata* (6. század vége) *előtt kényszerültek kígyók miatt elhagyni az egész országot; mivel országuk sok kígyót hozott elő*

⁴⁶ Makkai L. / Mócsy A.: Erdély története, I. kötet, 27-28. old.

⁴⁷ Télfy János: Magyarok őstörténete, 39. old.

(lásd: a kígyók a Földanya/Ősanya jelképe!) *s még többen csaptak reájok a fölöttök lévő pusztákból, úgyhogy szorongattatva elhagyták földjeiket és a Budinokhoz költöztek.*⁴⁸

A neurokról írja *Diker* török történész, hogy nevükben az elgörögösített „on-o(g)uri” vagyis onogur (ejtsd: onour), a „tíz-nyílhegy” (tíz-törzs) népét kell érteni, a magyarok elődeit. A neurok fölött laktak az ugyancsak szkíta eredetű gelonok (gélek, gallok, kelták).

Időszámításunk előtt 800 körül észlelnek a régészek egy nagyobb kiáramlási hullámot, az első nagyobb kivándorlást a Kárpát-medencéből Észak-Itáliába. Ezzel a folyamattal párhuzamosan létrejön Bologna környékén az ún. Villanova-műveltség. A korszakot jellemzi a hamvasztás és az urnás temetkezés. A sírkamrában egy kőlocára lefektettek egy bábút, ami a halottat képviselte, és melléje helyezték az elhunyt hamvait tartalmazó halottas urnát. A bábuk mindig kelet-nyugat irányban feküdtek, a fejet nyugat felé helyezve (baratti leletek).

A vaskor elején a Kárpát-medence tájáról egy újabb „honfoglaló” hullámmal benépesedik a mai Toscana területe. Ezzel elkezdődik Itália etruszk-korszaka.

Ugyanekkor Erdélyben, az agathyrszek i. e. 500 körül még terjeszkednek, jellegzetes agathyrsz telepek jelennek meg az Alföld keleti felén (Ártánd). A Kárpátokon belül és kívül elterjedt fémmunkákból (tükrök, tegezzárak stb) azt is tudjuk, hogy továbbra is ők látják el a szomszéd vidékeket (néha távolabbi területeket is) közkedvelt szkíta tárgyakkal. Hérodotosz megemlíti egyik korabeli királyukat is, Szpargapeithészt.⁴⁹ Mégis úgy tűnik, hogy szép lassan elhagyják a Kárpát-medencét. A 4. században – a régészeti anyag tanúsága szerint – nincs többé temetkezés az agathyrsz temetőkből. Úgy látszik, mintha magukra hagyván halottaikat, szinte maradéktalanul elvándoroltak volna. Észak-Erdélyben ugyanakkor felszaporodnak a kelta leletek. A korai kelta stílusú leletek, amelyeket az erdélyi La Tène-anyag többségétől (visszaköltözési hullám) eltérően helybeli kelták hagyatékának tarthatunk, jellemző módon az Érchegység közelében (Nagyenyed) és a Sajó, Nagy-Szamos vidékén kerültek napvilágra. A későbbiekben a rómaiak által „dákoknak” nevezett erdélyi népcsoportot, Cunliffe nyomán egy szkíta-kelta keverék népnek kell tekintenünk.

Egészen az i. e. 400-as évekig, folyamatosan tart az agathyrszek fokozatos elvándorlása a Kárpát-medencéből: lezárul Erdély „kiürítése”. (Mesterházy)⁵⁰

Sztephanosz Büzantiosz szerint [Peiszandrosz a Larandinosz](#) nevüket [Dionüszosz](#), görög istenség jellegzetes kellékével, botjával (thürszosz: τυρσοϋς) kapcsolta össze. Érdekes kapcsolat adódik ebből a *thürszosz* szó hallatán. A Dionüszoszi ünnepségek és multságok alkalmával a menádok, a bor istenének vidám női kísérői (bacchánsnők), ezzel a szőlőlevelekkel kidíszített bottal védekeztek, azaz távol tartották magukat az ittas, de rámenős szatíroktól. Hivatalosan a szó ismeretlen eredetű, és nem vezethető le az ógörögből. No, de ezt a szót ismerjük mi magyarok is: *torzsalkodik*, ami az ómagyar *torzan*, *torzad* (ellenkezik, szembeszáll) szóból származik. Ezt megtaláljuk a mongol nyelvben is: *terszeldő* (< *tersz* ellenkező oldal). Tehát: ógörög thürsz-

⁴⁸ Télfy János: Magyarok őstörténete, 39-40. old.

⁴⁹ Makkai L. / Mócsy A.: Erdély története, I. kötet, 30. old.

⁵⁰ Mesterházy Zsolt: Ó-Magyarországi (Kárpát-medencei) bevándorlások Etrúriába. (ZMTE, 2002, 71-77. old.).

osz (thürsz-osz) ⇔ ómagyar torz-an, torz-ad. Vasmer iráni nyelvekből igyekezett levezetni nevüket: *aghá* (gonosz), **dars* (megjelenés, külső)⁵¹. Az *agathürsz* név jelentése ezek szerint *gonosz külsejűek*. Iráni nyelvből? Miért éppen iráni? Ja, mert ezt parancsolja a dogma...

Semmilyen bizonyíték nincs arról, hogy a szkíták, és egyben az agathürszek egy iráni nyelvet beszéltek volna. Ez a dogma közmegegyezésem alapon született meg: *A szkíták nyelvét a szakemberek többsége – közmegegyezéssel – az indoeurópai nyelvcsaládba, az indoiráni nyelvek csoportjába, a kelet-iráni nyelvek közé sorolja* (Wikipédia)⁵². Ahogyan már Napoleon Bonaparte is megfogalmazta: *A történelemírás az a hazugsággyűjtemény, amelyen többnyire mindenki egyetért*. Vasmer meghatározása már azért is egy dölyfös hülyeség, mert az agathürszokat a gyönyörű és fényűző, arannyal díszített ruházat, illetve az arany és az ezüst ékszerek viselete, valamint a szeretet, a jámborság és a harc megvetése jellemezte (Hérodotosz). Hát, Vasmer is csak írni szokott, olvasni már nem.

Fischer Károly Antal szövege szerint a népnév értelme: *aga-törzs*. Szóba kerül olykor még velük kapcsolatban a thüsszagetai (θυσσαγεται) név – Valerius Flaccus *Argonautica* című művében *thyrsetae* – is. Az említett nép, bizonyára szkíta, amely a kelet-európai puszták keleti felében, Hérodotosz szerint a Hürgisz (Υργις) vagy Szürgisz (Συργις: Donyec), a Tanaisz (Ταναΐς: Don), az Oarosz (Οαρος: Volga) és a Lükosz (Λυκος: az Urál) folyók által körülhatárolt vidéken lakott. (Wikipédia, kis módosításokkal)⁵³

A thüsszageták (thürszageták – görög hallás szerint lejegyzett név) a kelet-európai szkíta népeket képviselték. Hérodotosz tudósítása szerint az Ural folyó és a Donyec között elterülő pusztát birtokolták. Vékony Gábor szerint a thüsszageták – talán obi-ugorok – a Középső-Urál keleti oldalán élő isszedonok nyugati szomszédai voltak. A thüsszagetákkal egy területen osztoztak, valószínűleg a Káma mentén laktak a *iürkák*, akiket talán a magyarokkal lehet azonosítani. A iürkák Harmatta János szerint is „ősmagyarok” voltak. (Wikipédia)⁵⁴

A iürkák a királyi szkíták egyik, az ősi lakóhelyen visszamaradt, vagy oda visszavándorolt csoportja volt. Hérodotosz szerint az i. e. 5. században a Déli-Urál vidéken laktak, a budinok, ill. a thüsszageták szomszédságában. Nevük Plinius munkájában *tyrcae*, Pomponius Mela művében *turcae* alakban szerepel. A görögös *iürkai* nevet a görög ióta (ι) és a tau (τ) betűképének hasonlósága okán olvasták *türkai* alakban, s ültették át latinra. (Wikipédia)⁵⁵

Összegezve: A királyi szkíták egyik része voltak a középkorban turkoknak nevezett ősmagyarok. A középkori frank krónikák szerint Turchut a szkíták első királya. Ő pedig az a Thargitaosz, aki az első szkíta király volt az „új hazában” Hérodotosz „Historia” művében.

Etruszkok

Az etruszkok eredetével kapcsolatban megállapítható, hogy valamikor Trója eleste után az i. e. 12-11. században Itáliába érkeztek a trójai menekültek (Aeneis mondája). Ők voltak a Kis-Ázsiából származó Hérodotosz említette „lydiai” ősetruszkok vagy „elő-etruszkok”. Ők magukkal hozták ősi nyelvüket, mely a szkíta egyik változata lehetett, ősi írásukat, amely megegyezett vagy hasonlított a pelaszgok (Limnosz-szigeti rováslelet) írással, és amelyet az ógörögök is átvettek, vagy örökölték. Ide az elő-etruszkok vidékére érkeztek az i. e. 9-6. századokban folyamatosan betelepülő Kárpát-medencei eredetű agathürszekből lett etruszkok. Ekkor lett a „toszkánból” etruszk (Alinei).

⁵¹ Vasmer, Max: Untersuchungen über die ältesten Wohnsitze der Slaven, I. Die Iranier in Südrussland, Leipzig, 1923. (Wikipedia) – a szerző Szent-Péterváron született „Rußlanddeutsche” (oroszországi német), és szlávista.

⁵² Wikipédia: Szkíták (Világháló).

⁵³ Wikipédia: Agathürszök (Világháló).

⁵⁴ Wikipédia: Thüsszageták (Világháló).

⁵⁵ Wikipédia: Iürkák (Világháló).

Párhuzamosan azzal a folyamattal, ahogyan az agathyrszok kiürítik erdélyi telepeiket, megjelennek az olasz félsziget északi vidékein az etruszkok. Vagyis az aga-THYRSZ népből, ami Hérodotosz szerint egy görög népnév (lásd: ógörög *thyrszosz* ág, csira > latin *thyrsus* tartóoszlop, pillér, törzs; torzsa, fatörzs > olasz *torso* törzs; torzsa), görög elnevezésük szerint: THYRSZ-en népe lett.

A történelemírás eleinte az etruszkokat, Itália őshonos népének tartotta, akit a csodálatos indogermán rómaiak le kellett, hogy győzzenek, hisz már akkor is tudták jól, hogy:

„Aki a múltat uralja, uralja a jövőt is. Aki a jelent uralja, uralja a múltat is.” (Murphy)⁵⁶.

Később majd, ezt a, még Augustus császár bértollnoka (Halikarnasszoszi Dionüsziosz) által kitalált, de mára már tarthatatlan elméletet, felcserélte a Kis-Ázsiából való bevándorolás gondolata (Hérodotosz). Tény, hogy az etruszkokat is foglalkoztatta a trójai háború, s ennek a kimenetele. Több etruszk műtárgy központi motívuma a trójai háború, és nem valószínű, hogy a csodálatos görög műveltség (mert „indogermán”) mindent lenyűgöző hatására keletkezett. Egy ilyen jellegű ábrázolást láthatunk a tarquiniai tömbtemető egyik sírkamrájának, az ún. bikák kamrája középső falának freskóján: A freskó központi jelenete egy olyan történetet ábrázol, amely úgy tűnik, hogy több vázafestő is választott a késő i. e. 6. század Etruriájában. Ez Troilos törbecsalását ábrázolja, ahogyan őt Achilles kelepcébe csalja – ez a trójai háború egyik alfejezete, amit maga az Iliász nem is említ, de más feljegyzésekből ismert volt. Egy jóslás szerint Trója addig nem eshet el, amíg Troilos, Trója Priamos királyának legkisebb fia, életben van. Ezért Achilles megtervezi megölését. A kép a kelepcébe csalást ábrázolja: Achilles lesben áll a kút mögött, ahova a fiú (Troilos) lovait hozta itatni. (Spivey)⁵⁷

A trójaiak vesztét, a monda szerint, a lovak imádata okozta. Gyalogos hadsereggel érkező görögök ezt nagyon jól tudták, és ezért Achilles javaslatára, a Falóval ajándékozzák meg a trójaiakat. Így csellel meghódították a „bűnös” várost, Tróját, s végül lemészárolják a védetlen lakosságát és felégetik büszke várát. Innen menekültek áradata indul a Kárpát-medence felé is, egy kisebb része hajóra száll, és Itália felé veszi útját.

A Kárpát-medencébe érkezett Paris felépíti várát a Pilisben, a Szikan hegy tetején – *„Ezt a paradicsomi vidéket ő [Páris] azonnal megkedvelte, és megparancsolta, hogy a Szikan hegy tetejére egy hatalmas várat építsenek.”* (Tárh-i Üngürüs)⁵⁸

Őt, a Kárpát-medencébe érkezett trójai menekültek vezérét a frank krónikák Turchutnak nevezik. A trójai menekültek a Kárpát-medencei rokonaiknál kerestek, és találtak védelmet. Egyébként ismeretes, hogy a trójaiak mellett a hódító görögök ellen hadba szálltak mind szkíták voltak, mint a trákok, és a többi kisebb kisázsiai rokonnép.

Az etruszkok a „titkok népe” – írja róluk Hankó Ildikó a Magyar Demokratában:⁵⁹

Az ókori kultúrák létrehozói gyakran kerülnek a figyelem középpontjába. Különösen azok, amelyeknek eredetét és eltűnését máig homály fedi... Az Appennin-félsziget északi részén letelepedett etruszkok eredetéről már az ókorban is sokféle legenda keringett...

Hamis az a tétel, miszerint az etruszkok kihaltak, eltűntek volna. Ma is élnek még (romanizált) etruszk népmaradványok az Alpokban. Nevük: rétorománok.

⁵⁶ Murphy törvényei.

⁵⁷ Spivey, Nigel: Etruscan Art, 72-75. old.

⁵⁸ Tedzsüman, Mahmúd: Tárh-i Üngürüs / Madzsar Tárihi (avagy A Magyarok története).

⁵⁹ Hankó Ildikó: Titok népe, Magyar Demokrata, IX. évf. 43. szám, 2005. október 27

Ezt alapul véve, illetve a raeti Alpok etruszk lakóira és az ott talált feliratokra alapozva, a mai történelemírás azt véli valósnak, hogy Etruria népe az ősrégi időkben északról, az Alpokon át vándorolt Itália földjére. A régészet által a hetvenes évek óta kidolgozott nagyszámú megállapítás közül az egyik alapvető fontosságú az, hogy az etruszkok ősei az ún. villanovaiak, akik a Kárpát-medence területéről származtak. E fontos felfedezés az amerikai Hugh Hencken régésznek köszönhető. Megállapítását a későbbi kutatások megerősítették. Az áttelepedésre két utat feltételeznek a történészek: az egyik szárazúton, az Alpokon át ereszkedtek be a Pó völgyébe, majd Bologna (etruszk: Felsina) vidékére; a másik feltételezett út a tengeren, az Adrián keresztül zajlott. Egyes hajók megkerülték az olasz félszigetet, és Latiumban, illetve Toszkánában érték partot (Hencken). Mario Alinei is, az etruszkok a Kárpát-medencei eredete mellett tör lándzsát.

Alinei, az etruszk kutatás kiváló tudósa, és a magyar-etruszk rokonság megalapozója, azt is feltételezi, hogy az „etruschi” népnév: e-truschi (> tusci) a turchi (turkok) szkíta törzs nevével rokonítható. Vagyis – vallja az olasz kutató – (hogy az etruszkok „turk” neve) nem előzi-e meg az altáji vagy török eredetű törzsi nevek hosszú sorát, melyeket a történelem folyamán a magyaroknak adtak: magyarok, avarok, törökök, baskirok, hunok. (Alinei)⁶⁰

Augustus császár írnoka Halikarnasszoszi Dionüsziosz nevéhez kötődik az az elmélet miszerint az etruszkok Itáliában ősi nép, amire majd diadalmasan rátelepednek a felsőbbrendű rómaiak. Első könyvében, az *Antik Rómaiak* öt fejezetet szentelt annak, hogy megdöntse az addig közismert tényt, a nép ajkán élő ősi hagyományt, a „betelepülő” (honfoglaló) etruszkokról. Ismeretei az etruszk valóságról igen csekélyek, legfőbb – egyébként mosolyogni való – bizonyítéka, hogy népük neve Rasena volt. Sajnos, az ún. pre-indoeurópai, más néven mediterrán szubsztrátum vallóinak közkedvelt elméletéről van szó. Ez ma Renfrew követői közt ismét nagy népszerűségnek örvend, hiszen az indoeurópai népeknek a neolitikumba érkezvén szükségük van olyan pre-indoeurópai csoportokra, amelyek csak rájuk vártak, majd eltűntek a semmibe.⁶¹

Tanulmányozva a magyar nyelv sajátosságait, – vallja Alinei – a kulturális és etnikai eredet szétválasztása automatikusan megdől, minthogy a közép-kelet-európai kultúra és a magyar nyelv tökéletesen összeegyeztethető... Nyilvánvaló tény, hogy azok a magyarok, akik a félsziget őslakóinak kultúráival (különösen a latinokkal és az itálikusokkal) érintkeztek, lényegében másképp kellett fejlődjenek, mint azok, akik a Kárpát-medencében maradtak.⁶²

Az etruszk civilizációt megalapozó kultúrák az ősvillanovai és a Villanova-műveltség. Nuccia Negroni Catacchio olasz régész, az itáliai bronzkor kutatója szerint az utóbbi évek kutatásai arra engednek következtetni, hogy Etruriában kulturális és valószínűleg etnikai folytonosság létezik az ősvillanovai kultúra (bronzkor vége) és villanovai kultúra között, és természetesen az azokat követő etruszk korszakok között is... E nézőpont szerint... az ősvillanovai, a villanovai és az etruszk megnevezés nem más, mint három kifejezés egyazon nép három különböző fejlődési szakaszának jelölésére az őstörténeti szakasztól az urbánusig, következésképp az ősvillanovaiak nem mások, mint az ősetruszkok. (Alinei)⁶³

A szerző hozzáteszi, hogy: az ősvillanovai kultúra kétségtelenül (a Kárpát-medencei) urnamezős kultúrából ered.⁶⁴

A magyar-etruszkok bevándorlásakor/honfoglalásakor: a bronz-, illetve a vaskorban egy erős hatalommal bíró elit behatolását tételezzük fel. Ez tekintélyével, valamint új bronz- és

⁶⁰ Alinei, Mario: Ősi kapocs – A magyar-etruszk nyelvrokonság, Bevezető.

⁶¹ Alinei, Mario: Ősi kapocs – A magyar-etruszk nyelvrokonság, 393. old.

⁶² Alinei, Mario: Ősi kapocs – A magyar-etruszk nyelvrokonság, 394-395. old.

⁶³ Alinei, Mario: Ősi kapocs – A magyar-etruszk nyelvrokonság, 396. old.

⁶⁴ Alinei, Mario: Ősi kapocs – A magyar-etruszk nyelvrokonság, 397. old.

vasfegyvereivel, továbbá a ló használatával könnyen hódított, saját világképét adva át az őslakosságnak, elterjesztve azt a más elitcsoportok körében is.⁶⁵

Alinei írja „a múlt kulcsa a jelen”, ami azt jelenti, és genetikai vizsgálatok alapján is bizonyított, hogy: *a magyarok gyakorlatilag jelen voltak a Kárpát-medencében már a bronzkorban.*⁶⁶

Az angol Lawrence Barfield kiváló őstörténészt idézve: a dunai-balkán terület (értsd: a Kárpát-medence és peremvidéke) abban a korszakban „Európa ipari-termelő központja” volt. *Az ipari központ tehát, ami Európa legfejlettebb része, ebben az időben a Kárpát-medencében található.*⁶⁷

A Kárpát-medencei hatások alapvetően hozzájárultak a villanóvai, az etruszk kultúra kialakulásához. A bronzkorban Itália egyértelműen két részre szakadt. Egyrészt, Észak-Itáliát virágzó közösségek jellemezték. E régió fontos szerepet játszott Közép-Európa fejlődésében. Másrészt Dél-Itália, ahol a pásztorközösségek jellemezte appennini és szubappennini kultúra az uralkodó. Ezek a közösségek gazdasági-kulturális téren döntően konzervatívok voltak, *tehát kizárhatjuk, hogy résztvevői lennének jelentős újításoknak* (Alinei).

Renato Peroni régész szerint Közép-Európa, és elsősorban a Kárpát-medence, a bronzkor elején, kulturálisan, a technikai innovációk terén teljesen elkülönül, és kimagaslóan felülmúlja a többi Európát. Itáliában a bronzkor folytatja a kő- és rézkorban elkezdett megújulási folyamatot, és éppen ebben a korszakban jelentkeznek legnyilvánvalóbban a Kárpát-medencei, Duna-menti jegyek, melyek fontosak az etruszk jelleg kialakulásában. A korai bronzkort Észak-Itáliában (i. e. 1700-800) az ún. Polada kultúra képviseli, mely majdnem egész Észak-Itáliát érinti, első sorban ennek keleti részét. Fő jellemzői: cölöpépítményes telepek, melyek már a neolitikumtól léteznek, de ekkorra komplex faépítményekké fejlődnek; a fémkohászat és a kézművesség nagy fejlődése; a kerek járművek megjelenése (Itália legrégebbi küllős kerekű példányai) – nyilvánvaló Kárpát-medencei hatások (Alinei nyomán).

A Kárpát-medencei hatások már a korai bronzkorban délre is eljutottak, és a kézműipari fémtermékek gyártása uralkodó jeggyé válik majdnem egész Észak-Itáliában (ősvillanóvai műveltség). Ilyenkor távoznak Magyarország területéről szkíta agathyrszek, akik főleg Erdélyben voltak őshonosak. Az agathyrszekről Hérodotosz megírta, hogy földjükről a Maris (Maros) nevű víz folyik az Isterbe. „Maris” az etruszk szerelem, férfiszépség és nemzőképesség, valamint harcművészet és hadi tudás istenének a neve volt.

Már az 1970-es években Hugh Hencken régész megállapította, hogy az etruszkok ősei, az ún. villanovaiak a Kárpát-medence területéről származtak el. A Kárpát-medencei magyarság gyors beszivárgással, célzottan hont foglalt a mai Toszkána területén, amely honfoglalás Hencken szerint az urnamezők kialakulásával esett időben egybe.⁶⁸ Folytatva Alinei gondolatmenetét, megállapíthatjuk, hogy ezt a történelmi korszakot nagy társadalmi átalakulások jellemzik: Az első korszak az urnamezők kialakulásának időszaka, az erdélyi urnamezők folytatásaként, az ősvillanovai kultúra kialakulásának korszaka. A második szakasz „a magyar bevándorló elit” hatásának eredménye. Ez a „nemesi osztály valószínűleg egységes volt” és ez a korszak immár „magyar területen” létrejött villanovai kultúra korszaka. A harmadik szakaszban a „magyar” elit megalkotja a „Tizenkétváros” szövetségét, és etruszk lesz belőle. Itt arról az ősi telepítésű tizenkét városról van szó, amelyet a bevándorló magyar-etruszk tizenkét vezér közös megegyezéssel (etruszk „Szerződés”), megalapított.

⁶⁵ Alinei, Mario: Ősi kapocs – A magyar-etruszk nyelvrokonság, 400. old.

⁶⁶ Alinei, Mario: Ősi kapocs – A magyar-etruszk nyelvrokonság, 401. old.

⁶⁷ Alinei, Mario: Ősi kapocs – A magyar-etruszk nyelvrokonság, 403. old.

⁶⁸ Alinei, Mario: Ősi kapocs, 436-437. old.

Alinei és egy másik kutató az etruszk nyelv elszigeteltségével nem tudott egyetérteni és a magyar nyelvvel kapcsolták össze, s nem tévedtek. *A magyar-etruszk behatolás a Kárpát-medencéből Itáliába – tengeren vagy szárazföldön – nem csak, hogy nem tűnik merész kijelentésnek, hanem egybevág az összes régészeti feltárás eredményével. Sőt ez, a téma egyik legtekintélyesebb tudósa által javasolt magyarázat is. Henckennek (és követőinek) következtetései ismeretében állíthatjuk, hogy az egyetlen ok, ami miatt nem tették meg az etruszk=magyar megfeleltetést korábban, hogy a hagyományosan elfogadott történelmi időrend automatikusan kizárja azt a magyarok kései érkezésének elméletét...* (Alinei)⁶⁹

Egyre több tudós meggyőződése, hogy a magyarság „őshazája” a Kárpát-medence. Grover S. Krantz, Renfrew szavaival: a magyarok (magyar nyelvűek) már a paleolitikum óta a Kárpátok medencéjében, mai magyar területeken tartózkodnak.

A vaskor első időszakában (i. e. 900-700) „frissítés” érkezik a Kárpát-medencéből, ami megalapozza a villanovai kultúrát. Ebből fejlődik ki az etruszk civilizáció.

A Kárpát-medencei népek behatolása az észak-olasz vidékre, illetve a Duna–Rajna vidékére új művelődés-történeti szakaszt kezdetét jelzi, ugyanakkor egy új politikai egyensúlyt teremt meg Európa mediterrán tájain. A hamvasztásos temetkezés rítusa Európában a neolitikumban már elkezdődik, az urnák alkotta temetők felbukkanása elsőként Magyarország területén bizonyított (agathyrszek). A hamvasztásos temetkezés a Kárpát-medencében a második évezred közepe előtt, a korai bronzkorban bukkant fel először. A magyar urnamezők megelőzik a „bajorokat” (kelta *boiok*), amelyek úgy jött létre, hogy a Kárpát-medencei műveltség nyugat felé terjeszkedett (kelták).

Hugh Hencken: *The Earliest European* (Cambridge, 1971) felülmúlhatatlan művében igazolta a Villanova kultúra, valamint az etruszkok eredetének kapcsolatát a környező országokkal, elsősorban Délkelet-Európával és a Kárpát-medencével. A Villanova kultúra és a Duna menti balkáni körzet fazekassága közötti hasonlóságoknak nagy jelentőséget kell tulajdonítanunk, figyelembe véve, hogy a fazekasság női tevékenység, és következőképp etnikai jellegű.⁷⁰ Hencken megemlíti, hogy a közép-kelet-európai népek az i. e. 13. századtól kezdve különböző irányokban mozogtak. Északi irányba a Baltikum felé, délnyugatra a mai Franciaország és Spanyolország térségébe, délre Észak-Itáliába, és délkeletre az Egei-tenger irányába. Ezeknek a népeknek keveredniük kellett az őslakossággal, ugyanis az urnamezők sok helyi jellegzetességet mutatnak.⁷¹

Mára bebizonyosodott, hogy az etruszkok őshazája a Kárpát-medence volt, és innen telepedtek át Észak-Itáliába, a Tiber és az Arno folyók közötti területre, az ércben, erdőkben és meleg forrásokban gazdag Toszkanába, és i. e. 600 körül kialakítják a Tizenkétváros-szövetséget. Az i. e. 6. században kiterjesztik hatalmukat észak felé a Pó völgyében és dél felé Róman túl, Latium és Campania tájaira. Felsina (mai Bologna) központból indulnak szárazföldi kereskedő utak Közép- és Észak-Európa felé.

Alinei szerint a magyarok érkezése a Kárpát-medencébe megegyezik a „kurgánok népének” bejövételével a térségbe (i. e. III. évezred): ekkor a Kárpátok régióját a közép-kelet-európai Baden–Pécel-i kultúra uralta, az első kultúra, amely egységbe fogta a Kárpát-medencét. A kurgán kultúra érkezése a Baden–Pécel-i kultúra végét jelenti. A kurgánok magyarjaival kez-

⁶⁹ Alinei, Mario: Ősi kapocs, 435. old.

⁷⁰ Alinei, Mario: Ősi kapocs – A magyar-etruszk nyelvrokonság, 428-429. old.

⁷¹ Alinei, Mario: Ősi kapocs – A magyar-etruszk nyelvrokonság, 431-432. old.

dődik a magyar őstörténet a történelmi Magyarország területén, és ebből szakadtak le az etruszok. A kurgánok nomádjainak vándorlása tehát a magyarok honfoglalása – írja Alinei – és majd hozzáteszi: Az etruszk fémkohászat és aranyművesség Erdélyből származik.⁷²

Az etruszk civilizáció kronológiája

A következő időrend kizárólagosan a Krisztus születése előtti korra vonatkozik. (Vasconi)⁷³
IX. – VIII. század: Villanova-műveltség kiteljesedése (i. e. 900/800. etruszok bevándorlása Itáliába – a 'Chronologie der Weltgeschichte' szerint).

VIII. század: az etruszk civilizáció kialakulása.

VII. század: megalapítják az első etruszk városokat, és közben egyre erősödik az etruszok tengeri jelenléte a térségben, párhuzamosan gazdasági gyarapodásukkal.

650 körül megindul a „tirsének” déli terjeszkedése; megalakul Tarquinia városa. 607-től Róma királya egy bizonyos Tarquinio Prisco. (Egyébként, Róma / Rúma is etruszk alapítású).

VI. század: az etruszok a karthágóikkal szövetkeznek, létrejön az ún. „talassokrácia” – tengeri hatalmi szerződés értelmében az etruszok ellenőrzik az olasz Mediterráneumot.

575. Az etruszk Tarquinio Prisco, aki Róma királya lett, elkezdí Róma városának felépítését.

569. Servio Tullio elhatározza Róma belső falának felhúzását.

550. Az etruszok és a karthágóiak szövetkeznek a görögök ellen.

540. Etruszk–karthágói győzelem Alalíánál (etruszk Aleria, a Tirrén-tenger partján).

525. Róma királya, „Büszke” Tarquinio (*il Superbo*) felépíti Jupiter (etruszk *Tin*) templomát a Capitolium dombján és befejezi a vízellátó és szennyvíz elvivő rendszer építését.

509. A tarquinokat elűzik Rómából.

508. Porsenna, Chiusi fejedelme, büntető hadjárata Róma ellen.

504. Porsenna elfoglalja Rómát.

482. Háború Veio és Róma között.

406. A megostromolt Veiót elfoglalják a rómaiak.

396. Veio után Melpum is római uralom alá került. A kelták megjelennek a Pó völgyében.

390. A kelták megostromolják és felégetik Rómát.

358. A tarquiniai és Caerei etruszok háborúja a rómaiak ellen.

353. Elesik Caere (etruszk Chaisrie, Caisra, Cisa /pun feljegyzésekben: KJSRJ > Kajserrije).

351. Tarquinia is elesik. Békekötés a rómaiakkal.

310. Arezzo, Cortona és Perugia hadsereget toboroznak Róma ellen.

295. A rómaiak serege legyőzi az etruszok, gallok és samnitok szövetséges hadát.

283. Arezzo és Perugia rómaiak kezére kerül.

280. Vulci és Roselle hadseregét legyőzik a rómaiak, és szövetségre lépnek Rómával.

273. Vulci kikötője, Cosa római gyarmat lett.

265. A rómaiak megostromolják Volsinii-t, és örökre elpusztítják.

245. Pyrgi és Fregene (etruszk városok) római gyarmattá váltak.

225. A battagliai harc az etruszok támogatta kelták és a rómaiak között.

218–203. A második pun háború, amelyben az etruszok a karthágóikat támogatják.

205. Róma kényszeríti az etruszk városokat, hogy hozzájáruljanak a Karthágó elleni afrikai hadjáratuk költségének fedezéséhez.

196. Munkáslázadás (*rivolta dei proletari*) Etruriában. (Nyilván nem véletlenül, a rómaiak ezt rögtön kihasználva, megtámadják az etruszokat).

191. Pyrgi római gyarmat lett.

189. Bononia római gyarmat lett.

183. Parma, Saturnia, Mutina (mai Modena) római gyarmatokká váltak.

177. Lucca római gyarmat lett.

⁷² Alinei, Mario: Ősi kapocs, 460-463, 466, 471. old.

⁷³ Vasconi, Marcella: La leggenda degli Etruschi, 28-31. old. alapján

- 90–88. Éhséglázadás Rómában. Az etruszkok megkapják a római állampolgárságot.
79. Elesik Velatri (ma Volterra).
40. Etruria a rómaiak „hetedik” tartománya (*regio septima*) lett.

Az etruszk társadalom

Nincs tudomásunk egységes etruszk államról, mégis az etruszk városszövetség meghatározó hatalom volt Itáliában. A városokat fejedelmek („királyok”) vezették, az ún.: CANTHE, a kende („táltoskirály”) és ZILA(TH), a gyula (hadvezér).

Az etruszkokra jellemző volt a család szeretete és az ősök iránti tiszteletből kifejlődött oly csodálatos halotti kultusz. A halottakat elhamvasztották, és a hamvasztásos urnát díszes kőkoporsókba helyezték, a sírkamrába étel- és italáldozat, ló és bika ábrázolású áldozati tárgyak, díszedények, háztartási eszközök, ékszerek és/vagy fegyverek kíséretében. Itt a sírkamrában a halottat, vagy az őt helyesítő babút egy lócára fektették, és a hamvait tartalmazó urnát, feje mellé, fölé helyezték, személyes tárgyai kíséretében.

Később, a 7-8. század után már valódi kurgánokban történik a temetkezés.

Ezt a fejlődést nagyon jól követhetjük Barattiban, a híres etruszk régészeti telepen, Populonia (etruszk Fufluna) közelében. Itt is látható, miszerint kezdetben a természetes domb falában (tumulusz) történik, kizárólag hamvasztó-urnás temetkezéssel. Valódi temetők jöttek így létre. A sírok mindegyike kelet-nyugat tájolású, ahol a halottat helyettesítő babut úgy fektették a halottas padra, hogy fejét nyugat felé, lábát kelet felé helyezték. Gyönyörű falfestmények díszítették a halottas kamrát, amelyek nyomai még ma is megcsodálhatók. Innen nem messze emelkednek a későbbi, a vaskorban megváltozott temetkezési szokások következtében jelentkező kurgánok (halomsírok, dombsírok).

Az etruszk társadalomban kiemelt szerepet játszottak a táltosok (etruszk *trutnvt*), akik az istenek akaratát tolmácsolták népüknek, máj és egyéb bensőségek vizsgálatával, a madarak repülésének megfigyelésével, és égi jelenségek, mint a villámok értelmezésével jósoltak. Egy kultikus holdnaptár irányította a (táltos)királyok cselekedeteit és a törvénykezést.⁷⁴

A társadalom nagyobbik részét a földműveléssel foglalkozó parasztok és állattenyésztő pásztorok alkották; a kovácsok és fegyverkovácsok (tárkányok), továbbá a földbirtokosok rétege egészítette ki az etruszk városállamok lakosságát. A városokat fejedelmek (királyok) vezették, és egy jól kiépített tanács segítette a kormányzását. A királyt az istenek beleegyezésével választották meg, és így lett ő (táltos)király, a *canthe* kende. Mellette a főbírói és a hadsereg parancsnoki funkciót ellátó *zila(th)* gyula volt az etruszkok városok fontosabb előljárója. A „kende” és a „gyula” uralkodását tanácsadók, a királyi tanács, a táltosok és a nemzetségi vezetők (*lupu*), a „lőfők” (Alinei) segítették. A városok, és az egyes birtokok határait a földmérők (*maru*) húzták meg. A határok szentségesek, érinthetetlenek és megváltozhatatlanok voltak, ahogyan ezt igazolja az etruszk és latin közvetítéssel ránk maradt, ún. Vegoia prófécia, amiben felsorolják a kiszabott borzalmas büntetést, betegséget vagy természeti csapást, amibe részesül az, aki a határkövek elmozdításával eltulajdonítja más földjét birtokát. (Alinei)⁷⁵

Idővel, az etruszk telepések dél felé terjeszkedésével (*raseni*), egyre több itáliai őslakos is keveredik Etruria népességéhez. Feltételezi Alinei is, hogy a „*raseni*” (nép-)név a magyar „rész” szóval kapcsolható össze. Tehát, amolyan „részesekről” beszélhetünk azokról, akik elhagyták dél felé az etruszk „magterületet”. Elcsángáltak? A csángókat is több moldvai dokumentumban „részeseeknek” nevezik. Még egy 19. századi (már) román nyelvű írásokban is

⁷⁴ Kinder, H. / Hilgemann, W.: Atlas zur Weltgeschichte, 73. old.

⁷⁵ Alinei, Mario: Ősi kapocs, 31. old.

(„räzeši”), feltehetően azért, mert ők a Moldvai „Részeken” (Etelközben) éltek. Vannak vélemények, miszerint a csángók az etelközi Moldvában maradt honfoglalás előtti magyarok, a csángó népnév pedig a kangár szkíta (besenyő, kun) nép nevéből származik.

A részes-etruszkok „elcsángálása”⁷⁶ következtében beépült italikus-törzsbeli népelemek, főleg a pásztorok és az építőmunkások rétegét gyarapították. Ezeket a dél-etruriai „proletárokat” fogják majd a rómaiak fellázítani, és ezt kihasználva, megtámadni a dél-etruszk városokat. Ehhez az új lakossági réteghez tartoztak a későbbi alapítású Róma környéki „latinok” – a Latium, az olasz „Lazio” népe. Véleményem szerint ez a „láció” népnév eredményezte a középkori magyarban az itálieiak, a taliánok „olasz” jellegzetesen magyar nevét, és nem valamilyen szlávnak mondott „blasii” vagy „vlasii” szóformából vettük át.

A hagyomány szerint, 750 körül alapították meg Rómát. Ezt, Augustus császár, imperátor, a nagy Cézár fattyúja, akinek tulajdonképpen Octavianus, azaz „Nyolcadik” a neve, és hivatalosan Cézár „örökbevett unokaöccse”, uralkodása idejében, i. e. 63–i. u. 14, döntötték így el. Terentius Varro meghatározta az „Örökváros” alapításának dátumát: 753 április 21. Pontosabban, így döntötte el, a nevezett Varro, bizonyára fáradságos kutatások után.

Rómát, az etruszk Rómát, tulajdonképpen az etruszkok alapították. A mondában szereplő testvérpár, Romulus és Rémus, egy etruszk „LUPA”-nak voltak a fiai. A férfi *lupu*, a női *lupa* az etruszk nagycsalád, nemzetség vezetőjét jelentette, a székelő *lófő* megfelelőjét, véli Alinei. Az etruszk *Lupu: Részét képezte a Lófő székelő terminusnak, amely ma már elavult rangot jelöl. ...feltételezhetjük, hogy a *lupu* szó használata Etruriában a nemesek és magas pozíciót betöltő nők kiváltsága volt.*⁷⁷

Tény, hogy az etruszk LU-szógyök kapcsolatban lehetett a magyar LÓ nevével, mivel az etruszk LUAS a magyar LOVAS szóval egyenlő (Alinei). Ebből az etruszk „Lupából” lett rossz fordítással, tudatlanságból vagy irányított hamisítással, a két szó hasonlósága alapján a latin „Anyafarkas”. Tény, hogy Róma jelképe az Anyafarkas volt. A Capitolium dombján felépített etruszk Tin (Jupiter) temploma előtt állott az Anyafarkast ábrázoló etruszk szobor, az Ősanya jelképe. Az etruszk Anyafarkas csak később, a reneszánsz korában (15. század, feltehetően Antonia del Pallaiolo műve) kapott két szopó kisgyermeket csecsei alá.

A történelemtudomány mai álláspontja szerint, az első telepések akik a Palatinum dombján letelepedtek, az etruszkok voltak. Az etruszk királyság létrejötte után a dombokat is benépesítették, és megtették Rómát a „Hétdomb” városának. 509 körül avatták fel a királyság idejének legjelentősebb szentélyét, a Tin (a későbbi rómaikor „Jupiter”) templomát a Capitolium dombján. Ha már Róma hét dombra épült, a „királyság korszakának” nevezett etruszk kornak is hét mondabeli királya volt: Romulus, Numa Pompilius, Tullus Hostilius, Ancus Marcius, Tarquinius Priscus, Servius Tullius, Tarquinius Superbus. A tarquinok alatt az etruszk Róma valódi politikai hatalommá vált.

A „tarquinok” a Tarquinia városából származó dúsgazdag etruszk család sarjai, akik Róma királyi trónjára kerültek. Ők külön hangsúlyt fektettek egy erős hadsereg felépítésére, és ezért Róma határain túl is toboroztak zsoldossereget. A felállított haderő java részét a kis őshonos itáli törzsekből származó fizetett harcosok alkották. Az így felduzzasztott haderővel akarták politikai hatalmukat a délen megtelepedett görögökkel szemben alátámasztani. Az idegenből hozott és a városban idegen harcosoknak, hogy őket minél jobban magukhoz kössék, a tarquin királyok római állampolgárságot is adtak, ami szavazati jogot és királymegválasztási jogot is jelentett, amivel eddig csak az ősgyökeres etruszkok rendelkeztek, és még a nem-etruszk (latiumi) szolgáltnak sem volt megadva. Csakhogy, a megfizetett zsoldosok fellázkodtak – ki tudja

⁷⁶ Nem a „csángó” népnév eredt a „csángál” igéből, hanem fordítva, a „cángó” fn az alapja a „csángál” igének.

⁷⁷ Alinei, Mario: Ősi kapocs, 71-72. old.

kinek a felbuzdítására – az utolsó tarquin, a „Büszke” király ellen, s elkergetik a tarquinokat a városból. Majd az etruszk Rómából, a katonai szervezettségű és felépítésű, agresszív (mert a katona csak ehhez ért), latin Róma lett.

Még egy szót a „tarquin” névről: Az utolsó etruszk királyi család a Rómától északra fekvő Tarquinia (etruszk Tarkhna ~ Tarkhuna) városból származott. *Már Colonna is megjegyezte, hogy ez a helynév Tarquinia alapítójának és Tirrén testvérének, Tarkhunnak (latin Tarconte), a legendás hősnek a nevével áll kapcsolatban. Származása a török-tatár eredetű magyar helynevekhez köthető, például Tárkány, Tarján, Terény és összetételeik, melyek viszont a bizánci (krónikákban jelentkező) **tarkán, tarkhán, tarqán, tarján** nevekhez vezethetőek vissza. Később a honfoglalásban részt vevő hét magyar törzs nevének egyike (Constantinos Porphyrogenetosz görögjében „Tariánu”), majd a magyar-kazár állami struktúrában a hadsereg fejét, illetve az alkirályt jelölte. Lásd még: középtörök **tarkhan, tärkän, őstörök** ujjur **tarkhan** „tisztetbeli cím”, oszmán, csagatáj **tarkhan** „kiváltságos jogcím”, kazak **darkan** „kán kegyeltje”, mongol **darqan** „nemes”, mint a tar „cím” + kán szerkezetből... Tehát, Tarquinia, mint „Tarchon városa” (Colonna), vagy mint „uralkodó (város)” és Tarconte (Tarkhon), mint „vezér”: két bizonyíték az őstörök vezérek etruszk legendáriumában betöltött szerepére, mely – mivel történelmileg közelebb állt – valószínűleg még jelentősebb volt annál, mint ami a magyarban aztán tovább élt. (Alinei)⁷⁸*

Alinei az etruszk szavakat az ősmagyar és őstörök szavakkal kapcsolja össze. Kár, hogy nem lép még egyet, és nem mondja ki, hogy ezek a szavak, sok egyéb szóval együtt, a szkíta nyelv összavai. Ezt a szkíta nyelvet örökölte egyeneságon a magyar, az etruszk és a kelta. Lásd még: kelta Tarranis a mennydörgő „kovács-isten”, *táirgeoir* „kovács, kézműves” és *tairgeoir* „áldozatot bemutató” – a magyar *tárkány* megfelelője. Ismert, hogy a kovácsokból, fegyverkovácsokból sokszor fejedelmek, királyok, táltosok lettek. A tárkánynak kapcsolata volt az istennel, uralta a világ a négy elemét: tűz, víz, levegő, föld(érc).

Jelképrendszer

Volterra, Toscana egyik legszebb etruszk alapítású városa: az etruszk Velat(e)ri. A város manapság „etruszk” mámorban úszik, a városi gimnáziumtól vagy a népművészeti és etruszk régészeti utánpótlást adó boltoktól, a vendéglőig és a gépjárművezető-iskoláig, mind az „Etruschi” nevet viselik. Volterrában van egy „Museo degli Etruschi”, aminek hihetetlenül gazdag gyűjteménye a régészeti ásatások során előkerült és a feltárt etruszk sírokban talált, hamvasztásos urnák, szarkofágok, temetkezési fejfák és sírfeliratok sokaságának, melyek rovással vannak teleírva. A rovás feliratok az eltemetett nevét jegyzik, az urnák cselekedeteit mutatják be, valamint temetkezési szokásokat is. A feliratokat csak részben sikerült megfejteni. A szarkofágok oldalán mindig találunk egy kőbe metszett jelenetet, ami az eltávozott életéről, szokásairól, hitéről mesél, vagy túlvilági jelenetet elevenít föl. A domborművek közül fontosságuknál fogva kirínak, kiemelkednek a mondabeli ábrázolások: az etruszk életfa, madarak kíséretében, vagy az ősnemzés képe szkíta módra ábrázolva: az égből alászálló, fényi, a férfi elemet képviselő griff/sárkány egybekelése a földi, anyagi és anyai elemet képviselő agancsos szarvasünnel. A múzeumi kiállítás még tömördek más tárgy, festett edény, háztartási tárgyak (tányérok, kanalak, borszűrők, szűrők és fogók), mezőgazdasági és halászati-hajózási eszközök, fegyverek, pajzsok, harci sisakok, kakasalakú vízisípók stb bemutatását kínálja. Itt a látogató gyönyörűen nyomon követheti azt is, ahogyan változtak az etruszk betűk lépésről-lépésre latin betűkre. Sok etruszk és kétnyelvű, etruszk és latin, sírfelirat sorakozik a látványos „átvedlés” bizonyítékeként. Még a Kr. u. 1. századból is maradtak etruszk betűs és etruszk nyelvű sírfeliratok, igazolva azt, hogy az etruszkok nem haltak ki, csak „toszkanok” lettek, és a nép

⁷⁸ Alinei, Mario: Ősi kapocs, 142-143. old.

génjeiben ma is élnek. A toszkánai nyelv alapozta meg az irodalmi olaszt (Dante). Toscana népe meg olyan hírességeket adott a világnak, mint Leonardo da Vinci, Sandro Boticelli vagy Galileo Galilei. A Rinascimento az etruszk gyökerekhez tért vissza.

A madárábrázolás fontos eleme a bronzkor végi közép-európai urnamezők hagyományának. Szerepe kiemelkedő az itáliai bronzkorban. Legkorábbi megjelenései a bronzkori Dél-Magyarországon és Erdélyben találhatók. Leggyakrabban előfordulási helyei a közép-magyar, az erdélyi és a felvidéki területek. A korai szarvas és madár leletek – jól ismert villanovai motívum – ugyanerről a vidékről származik. Ugyanez a helyzet a napkorong és a madaras csónakok esetében is, mely különös jellegzetességei Magyarország és Erdély területének. (Alinei)⁷⁹

További etruszk jelképek a Napkerék, a szárnyas lovak és szárnyas emberek, a földbe-szúrt kard. Ezek ábrázolása, nyomon követhető bármely etruszk múzeumban vagy kiállításon. Tarquinia város Rómától északra fekszik paradicsomi környezetben, a mai Toscana tartomány déli határán túl. A hatvanas években egy lakótelep építése közben rábukkantak egy hatalmas etruszk barlangtemetőre (tumuluszra). Itt létrehozták az etruszk vidék egyik legszebb múzeumát. A tarquiniai sírbarlangban régi rekonstruált etruszk házak falán, de egyéb tárgyakon is nagyon gyakran ott látjuk a jobbraforduló Napkerék képét, amely a kelták (bretonok) szerint szerencsét hozó. Európában a Napkerék ábrázolása az etruszkok mellett a keltáknál és a magyaroknál (az ún. honfoglaláskori tárgyakon is), valamint a baszkoknál fordul elő, és jellemzi ezen népek hitvilágát, a Napistenvallást.

Sírféjék és szarkofágok, kőkoporsók falát díszítő domborművek némelyikén felbukkannak szárnyas (fehér) lovak és szárnyas emberek. A mitológiai vagy mesebeli alakokat ábrázoló képek összefüggenek a magyar és a kelta táltoslovakkal és táltosokkal.

Az „etruszk” Siena – ahol ma is etruszk hagyományú lóversenyt (palio) ünnepelnek – közelében fekszik a San Galgano apátság, amely múzeumában egy kőbe szúrt kardot őriznek, mely a régészek szerint az etruszk időkből származik. Feltételezik, hogy a hajdani etruszkok, a vaskorban, a határra földbe szúrt kard kihúzásával a háborús szándékot jelezheték. Ugyanakkor a lelet emlékeztet Attila „Isten kardjára”, a kelta Artúr király „excalibur” nevű kardjára, meg a Székelyföldön talált földbe szúrt kardokra.

Az etruszkok tudása

Ha a kíváncsi turista egy etruszk múzeumba belép, meglepetéssel és csodálattal veheti szemügyre az etruszk civilizáció remekeit, amiről az iskolában sosem hallott, de még a tévében is ritkán látott. Ilyenek az etruszk orvostudomány vívmányai is. Mint minden más szkíta utód-nép, a magyar és a kelta, az etruszk gyógyítók – orvosok (táltosok) – is értették a koponyalékelés tudományát, amit a gyógyítás céljából végeztek, hisz az így megműtöttek tovább éltek még évekig, ahogyan a régészet bebizonyítja, akár a szkíta-hun-magyar-kelta leletek esetében is. A koponyalékelés tudományához csak a magyarral rokon vagy rokonítható népek táltosai értettek, így az inkák táltosai is, de senki más e kerekföldön, és főleg senki sem a „szuperokosok” (görögök, perzsák, kínaiak vagy germánok) közül. A koponyalékelés tudása és technikája (mert nem mindegy hogy a megműtött túléli vagy sem), perfekt anatómiai tudáson alapult, de arról nincs tudomásunk, hogy más sebészeti beavatkozásokat is végeztek, kivéve ortopédiai korrekciós műtétek és fogászati beavatkozásokat. A fogászat terén is kiváló szakemberek voltak, nem csak szúvasfogakat kezeltek (betömtek) vagy kihúztak, de értettek a fogpótláshoz is, a fából vagy emberi csontból készített, de még elefántcsontból faragott műfogakat arany lemezzel rögzítettek a fogsorhoz. A fogsor hiányokat aranyhíddal is képesek voltak pótolni. Etruszk sírból előkerült egy teljes fából faragott műfogsor (protézis) is.

⁷⁹ Alinei, Mario: Ősi kapocs, 430-431. old.

Az etruszk nyelv

Az eddigiek alapján is nyilvánvalóvá vált, hogy az ősvillanovai, a villanovai és az etruszk megnevezés nem más, mint három kifejezés egyazon nép három különböző fejlődési szakaszának jelölésére az őstörténeti szakasztól az urbánusig, következésképpen az ősvillanovaiak nem mások, mint az ősetruszkok. Az utóbbi évek kutatásai arra engednek következtetni, hogy Etruriában kulturális és valószínűleg etnikai folytonosság létezik az ősvillanovai kultúra (bronzkor vége) és az etruszk között. (Bárányi)⁸⁰

Már i. e. 900 körül megkezdődik az etruszkok (tirrhének, tirszének) bevándorlása Észak-Itáliában, feltehetően Kis-Ázsiából.⁸¹

A csatabárdosok vidékéről érkező „magyar” (szkíta) kurgános temetkezés a Kárpát-medencéből terjed tovább Európába, két úton: a keltákkal nyugat felé és az etruszkokkal dél felé. A vaskorban Nyugat-Európában is megjelenő egyéni, „elitista” kurgános temetkezés a kelta és az etruszk arisztokrácia új jelképévé válik, és helyettesíti az addig Európának nyugati területére jellemző tömegsíros (tumulus) bronzkori temetkezést.

Összefoglalva a következőket állapíthatjuk meg: 1) Az egyéni temetkezés az elitista individualizmus győzelmét jelenti az egyenlőségpárti kollektivizmus felett. Ez egyben a bronz- és a vaskor társadalmi átszerveződésének kezdetét jelzi. 2) Az új temetkezési szokás Nyugat- és Közép-Európában hamarosan a kelta arisztokrácia új szimbólumává válik. 3) De a legutóbbi vizsgálatok szerint a nomád ázsiai – a kontinuitás elmélete szerint török nyelvű – pásztorkultúrák sírhalmából és kurgánjaiból ered, közvetetten pedig a Ceramica-Cordicella (fonaldíszes-kerámia), illetve a harci bárdos (csatabárd) kultúrából származéka. (Alinei)⁸²

A vaskor a szkíták világa: a szkíták a Kárpát-medencében, és innen keletfelé, míg nyugaton a kelták testvérnépe terjeszkedik, délen meg az etruszk civilizáció virágzik.

A magyarokból kivált etruszkok „a magyar nyelv egy archaikus formáját beszélték.” (Alinei: *Etrusco – una forma arcaica di ungherese*).

A Kárpát-medencéből, amely „Európa ipari szíve, motorja” a kőkorszaktól a bronzkor végéig tartó időszakban, származnak azok „az elit hódító” magyar nyelvű csoportok, akiknek – Mario Alinei szerint – „köszönheti Itália a hamvasztás elterjedését, az új építési technikákat, a csatornázást, a fejlett fémkohászatot, a fazekasságot, a díszítéseket, ... a kard és a ló használatát.” (Kiss Dénes: *Gondolatoka a magyar kiadáshoz*)⁸³

Az etruszkok nyelvéről még keveset tudunk. Habár sok rovasos felirat maradt ránk, illetve került elő a régészetnek köszönhetően, mégis kevés ahhoz, hogy megismerjük az etruszk szókincset. Sok etruszk város fala ma is látható, sok etruszk temetőt sikerült mára föltárni, és

⁸⁰ Bárányi Éva: Szkíták, etruszkok, magyarok, 62. old.

⁸¹ Kinder, H. / Hilgemann, W.: Atlas zur Weltgeschichte, 73. old.

⁸² Alinei, Mario: Ősi kapocs, 405. old.

⁸³ Alinei, Mario: Ősi kapocs, 497-498. old.

egyre gyarapodnak a megfejtésre váró rovásírásos feliratok. Sajnos, a kutatók, továbbra is csak a dogmák mentén képesek gondolkozni és mernek kutatni. Emiatt a rovások megfejtése még várat magára.

És egyszer csak jött Alinei...

Mario Alinei szembemegy az árral, és meri azt állítani, hogy a római (és az európai) civilizáció megalapítói, az etruszkok, a magyar nyelv egy ősi formáját beszélték.

Az igazság kedvéért meg kell említeni, hogy már volt magyar próbálkozás is, az etruszk nyelv rejtelseinek megfejtésére, több-kevesebb sikerrel, de ő reájuk nem figyelt fel a magyar közvélemény, mert hát magyarra nem szokott felfigyelni a magyar közvélemény. Ezért, aztán jókor jött a 'talián'. Öröndetes, hogy egyre több külföldi, főleg olasz kutató foglalkozik a magyarok múltjával s elvetik a hivatalos finnugrász történelem hamisításait.

Varga Csaba *A finnugor számár* című humoreszkjében írja: *A finnugor számár ugyanolyan, mint a világ bármelyik számara. Bojtos a farka, mint a marháé, lóg a feje és csökönyös, továbbá szürke, rettenetesen szürke. Viszont kitarító: ha nem, akkor nem, nem és nem. Más számár aztán feladja és poroszkál tovább. A finnugor számarat azonban különös fából faragták: ő aztán végképp nem. És szétvetett lábakkal keresztbe áll nekünk az úton már több, mint egy évszázada, s folyamatosan zengi eszméi összegzését: IÁ.* (Varga)⁸⁴

Ennek ellenszegülve végzett sok magyar tudós, még kiűzetésben is fontos kutatást a magyar, a valódi magyar múlt megismerése érdekében. Itt csak egy rövid és nem tökéletes felsorolása azon kiváló magyaroknak, akik a magyar–etruszk közös múltat kutatták.

Az etruszk nyelvvel, az etruszk-magyar nyelvrokonsággal foglalkozó magyar tudósok:

Magyar Adorján *Az ősműveltség* című művében az etruszk nyelv és az ősmagyar nyelv kapcsolatát keresi.

Dr. Varga Zsigmond az etruszk nyelv megismeréséhez járult hozzá.

Kur Géza lelkész szintén foglalkozott az etruszk nyelvvel, elsősorban sírfeliratok segítségével.

Dr. Baráth Tibor felhívta a figyelmet a magyar és etruszk nyelvek közti esetleges kapcsolatra.

Nagyernyei Szabó Zoltán a magyar és az etruszk nyelv kapcsolatait kutatta.

Orbán Árpád *Folio Hungarica, Déli magyar őshaza, az új délies, sokszöges, poligonális szó-rokonítási rendszer és diadalútja* c. munkájában a nyelvek összehasonlításával foglalkozott.

Mesterházy Zsolt több írásában kifejti az etruszkok magyarországi eredetét, és bizonyítja a magyar–etruszk nyelvi rokonságot.⁸⁵

A magyar–etruszk rokonságot alátámasztja az etruszk nyelv szerkezete. Az etruszk–magyar nyelvrokonság mellett szóló érvek közül a legnyomósabb a két nyelv nyelvtanában található azonosság, vagyis az a tény, hogy:

- mindkét nyelv agglutináló (ragozó),
- mindkét nyelv az első szótagot hangsúlyozza,
- mindkét nyelvben kötött a ragok sorrendje, előfordulhat többszörös ragozás is, és ha szükséges, a ragok közé kötőhangot illeszt mindkét nyelv,
- mindkét nyelvben jelen van a magánhangzó illeszkedés,
- egyik nyelv sem használja a nyelvtani nemeket (hím-, nő- és semleges nemet),
- egyik nyelvben sem kötött a mondatbeli szórend.

⁸⁴ Varga Csaba: *A finnugor számár* – humoreszk. (Világháló: www.leventevezet.extra.hu)

⁸⁵ Újabban Faragó Károly: „Az etruszk nyelvi rejtély kulcsa.” *Acta Historica Hungarica Turiciensia* XXXI. évf. 1. sz. http://epa.oszk.hu/01400/01445/00015/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2016_1_033-060.pdf. – A szerk.

Az elmélet ellen szólnak a [finnugor elmélet](#) állításai, vagyis mindaz, ami a hivatalos álláspont, és amit a tankönyvek tanítanak. Egy bizonyos nyelvtani elem közötti különbséget mégis fel lehet hozni az etruszk–magyar nyelvrokonság ellen: Az [etruszk nyelv](#) nem ragozza a mellékneveket és a határozószókat, de a [magyar nyelv](#) igen. (Lásd fentebb: Varga Csaba).

Ezzel az igencsak szerény ellenérvvel egy baj van: Az etruszk írásrendszer rövidítő, összevonó jellegéből adódóan elképzelhető, hogy a mellékneveket és a határozószókat is ragozták, csak nem írták ki. Hasonló jelenség figyelhető meg a [székely–magyar rovásírás](#) esetében is. Ugyanis a [rovás](#) szabályai szerint sem kell minden esetben a magánhangzókat kiírni. Ha ez az etruszkok esetében is így történt, akkor elképzelhető, hogy a melléknevek és a határozószók ragjai elcsökevényesedtek, majd pedig eltűntek.

A régészeti bizonyítékot az elmélet hívei a [tatárlakai leletben](#) (tatárlakai tábla) látják. Ez a lelet [székely–magyar rovásírás](#) négy jelét tartalmazza. Az [etruszk írás](#) és a [székely–magyar rovásírás](#) sok tekintetben hasonlít egymáshoz, különösen ami a számok írását illeti.

Az a tény, hogy a [magyar nyelv](#) 68%-ban [ősetimonokat](#) használ, a [magyar nyelv](#) ősiségét bizonyítja. Ez az O. Semino és 16 társa által 2000-ben a mai magyar lakosságon elvégzett genetikai vizsgálattal és a későbbi, az MTA tudósai által mind a mai magyar és székely, valamint a honfoglaló magyarságon elvégzett DNS vizsgálattal együtt rámutat arra, hogy a magyar nép első képviselői a 35-40 ezer évvel ezelőtt betelepült európai őstelepesek voltak és a [Kárpát-medence](#) első lakói. Többek szerint az [etruszkok](#) nem [kis-ázsiai](#), hanem Kárpát-medencei eredetűek voltak, s így ez a genetikai bizonyítéka az etruszk–magyar rokonságnak. (Wikipédia)⁸⁶

Az etruszk szókincs: (Alinei nyomán)⁸⁷

MEKH *nép, az etruszkok saját neve* ⇔ ómagyar MAG *fiú, ivadék* ⇔ kelta MAC *fiú, ivadék*
 > MEKHLUM *Etruria etruszk neve* > MEKH THUTA *etruszk (nép-)vezér*
 THUTA *kormányzó* ⇔ magyar (avar) TUDUN *vezér* ⇔ kelta TEUT-at(es) *törzsi istenség*
 TARKHUN (lat. TARQUIN) *ősi hatalmi forma* ⇔ magyar TÁRKÁNY (magyar TARJÁN)
 ⇔ kelta TAIRGEOIR *áldozó, áldozatot bemutató; Táirgeoir fegyverkovács*
 CAMTHI, CANTHE, CANTHCE ⇔ magyar KENDE *fejedelem* ⇔ kelta CEAN *fejedelem*
 ZILA, ZILAC, ZILATH ⇔ magyar GYULA *princeps civitas* ⇔ kelta GIOLLA *vezér*
 CLAN *fiú, utód* ⇔ kelta CLANN *fiú, gyermek; család* ⇔ magyar CSAL-ád *fiú, gyermek*
 > Lásd még: török OGUL *fiú, ifjú* ⇔ ír ÓG *ifjú* > ÓGLAN *ifjú harcos* (⇔ magyar ÖCS)
 MARU *földmérő* (> MARON *építkezési és földszerzési ügyekben illetékes személy*)
 ⇔ magyar MÉRŐ
 MARUNUKH *várostervező és városépítő, mérnök (?)* ⇔ magyar MÉRNÖK

Etruszk – magyar – kelta szótár:

ATH *elátkoz, szitkozódik, elkárhoztat* ⇔ magyar ÁT-ok ⇔ kelta (ír) AITHIS *szidás; átok*
 AIS, EIS *isten(ek)* ⇔ magyar ŐS ⇔ kelta (ír) OS-, UAS- *legfelső, vels OES ő*
 AL- *felajánl (áld)* ⇔ magyar ÁLD, ÁLD-ás ⇔ kelta ALTA-igh *áld; ALTÚ áldás*
 APA *apa* > APAC *apák*, APAS *apai* ⇔ magyar APA (tör. BABA)
 ATI *anya* (vö. finn ÄITI)
 AR- *vágni* ⇔ magyar AR-at ⇔ kelta (ír) ÁR *tarolás, pusztítás, (breton) ÓR öl, gyilkol*
 AR *elérni, megszerezni* ⇔ magyar ÉR ⇔ kelta ÉIR-igh *ér, elér; megéri, felnőtté válik*
 CALU *halott* > CALUŠTLA *halhatatlan* (> CALUSURASI *síremlék*) ⇔ magyar HAL
 CANΘE, CAMΘI *kende* ⇔ magyar KENDE ⇔ kelta CEANN *fejedelem*
 CEP- *tiszteletbeli cím, tisztség; címer, jelkép* ⇔ magyar KÉP ⇔ kelta CEAP *forma, alak*
 lásd még: kelta CEAPACHÁN *képkompozíció* (→ vö. ujjur KIP *példa, minta*)
 CER- *kér, elvár, sürget, előmozdít* ⇔ magyar KÉR, AKAR ⇔ kelta ACHAIR, AGAIR

⁸⁶ Wikipédia: Etruszk-magyar nyelvrokonság (Világháló).

⁸⁷ Alinei, Mario: Ősi kapocs – A magyar-etruszk nyelvrokonság (2005) könyve nyomán.

CLAN *fiú* ⇔ kelta (ír, skót) CLANN *fiú, gyermek; család, nagycsalád* ⇔ magyar CSAL-ád
 KRIL *kerül* ⇔ magyar KER-ül ⇔ kelta CORRA-igh *kerül, kering* („corraigh ort” *gyertek*)
 KUL- *tűzhely* ⇔ magyar KÁLYHA
 ELSSÍ *első* ⇔ magyar ELÜLSŐ
 FASE, FAŠE, FAŠENA *váza, fazék* ⇔ magyar FAZÉK
 FULU *kovács* (> városnév: „Populonia / Fufluna”) ⇔ magyar FÜLŐ *fűtő*
 FURθ *változni, változtatni / fordítani* ⇔ magyar FORD-ul ⇔ kelta FIAR *fordul, forog*
 HAR, HARA, HURT *harcolni / harc* ⇔ magyar HARC (vö. kelta GORTÚ *seb, sérülés*)
 HIL *hely* ⇔ magyar HELY ⇔ kelta BALL *hely*
 LINE *elő(lény)* ⇔ magyar LÉNY ⇔ kelta (breton) LOEN (*élő*)*lény* (→ vö. török LAN *lény*)
 LUAŠ *lovás, lovász* ⇔ magyar LOVAS ⇔ kelta LÁEACH *lovás(-harcos)*
 LUPU, LUPA *nemzetségfő megnevezése* ⇔ magyar (székely) LÓFŐ ⇔ kelta FLATHA
 MAθCVA *mézsör* ⇔ hun MEDOSZ (Priscos) ⇔ kelta MEDU (> magyar „MÉZES”)
 MANI(I)M *meny, menyecske* ⇔ magyar MENY ⇔ kelta MIONN *párta / eskü*
 MENAKHE *elment, eltávozott* ⇔ magyar MEN-, MEGY ⇔ kelta (ír) IMIGH, (vels) MYND
 NAC, NACNA, NACNVA *nagy* ⇔ magyar NAGY (NAND-) ⇔ kelta MÉAD (óír NANT-)
 PAPA *nagyapa* > PAPALS- *unoka* (É-olasz: BABO *Télapó*) ⇔ török BABA *apa*
 PARKHIS (*föld*)*birtokos* ⇔ magyar BÍR > BIRT-ok > BIROD-alom ⇔ kelta BIR > BRIOD
 PARLIU *pároló* ⇔ magyar PÁRA, PÁR-ol ⇔ kelta BEIR-igh *forral, párol*
 PURT, PURθ *kétélű balta, csatabárd* ⇔ magyar BÁRD (→ vö. csuvas PURDA)
 RASNA *tartomány, terület, zóna, rész* ⇔ magyar RÉSZ (csángók a „részesek”?)
 SUθI (SUTHI) *sír* ⇔ magyar SÍR ⇔ kelta (ír) SIDH, SÍ / (vels) SÍR
 ŠUNU *zenész* ⇔ magyar ZENE ⇔ kelta SEINM *zene*, SEINN *zenél*, SEINNTEOIR *zenész*
 ŠUPLU *ostorozó* ⇔ magyar (székely) SUPÁLÓ ⇔ kelta SEÁP *csapás*
 TAM- *eltemet* > TAMIA *temető*, TMIA *sírbolt* ⇔ mag. TEMETŐ ⇔ kelta TUAMA *sírbolt*
 TARKHUN *ősi hatalmi forma* ⇔ magyar TÁRKÁNY ⇔ kelta TAIRGEOIR *fegyverkovács*
 TES-, TEZ-, TEN-, θEN-, TEV- *tesz* > TENU *tevő* ⇔ magyar TEN-, TESZ ⇔ kelta DÉAN
 TRUTNVT *haruspex, sámán* ⇔ magyar (hun) TORDA ⇔ kelta DRAOTA, DRAOI
 TUR (*fel*)*kínálni, megfogadni* ⇔ magyar TOR ⇔ kelta TÚARE *halotti tor*
 TUŠTI, TUŠθI *tűz(ben), láng(ban)* ⇔ magyar TŰZ ⇔ kelta TE-as *forróság* (TE-ne *tűz*)
 THANASA „*bohóc*” ⇔ magyar DANOS (regös) ⇔ kelta AOS DANA *regösök, danosok*
 THILEN *tölts, töltsön* ⇔ magyar TÖLT ⇔ kelta (ír) DÁIL, (vels) TYWALLT *tölt*
 -θURA, -TURA *törzs (?)*, közösség > FALUθRAS *városi közösség*
 ⇔ magyar TÖRZS / FALU ⇔ kelta (ír) BAILE *város*, (breton) PLU *falu*
 URA, URE, URI *úr, nemes, vezér* ⇔ magyar ÚR ⇔ kelta URRÁ *úr*
 ZATO *csata* ⇔ magyar CSATA ⇔ kelta CATH *csata*
 ZILA(TH) *gyula* ⇔ magyar GYULA ⇔ kelta GIOLLA *vezér*

Az etruszk istenek neve: (görög és latin megfelelőjével) – (Vasconi)⁸⁸

TIN(IA) *Zeus/Iuppiter*: etruszk „Atyaisten” ⇔ magyar (Is)TEN ⇔ kelta DUINN (DONN)
 UNI *Hera/Iuno*: etruszk „Anyaiisten” ⇔ magyar ANYA, ENE(H) ⇔ kelta ANU (DANU)
 TURAN ATI *Aphrodites/Venus*: a szerelem, a szeretet, az életerő istennője (tündére) – neve azonos a lüd TURANNU nevével (vö. etruszk TUR *felkínál, megfogad* → lásd: ATI *anya*)
 MARIS *Ares/Mars*: etruszk „Hadisten” – vö. agathyrasz „Maris” a mai Maros vizének neve
 MENERVA *Athena/Minerva*
 APLU *Phoebos/Apollo*
 NETHUNS *Poseidon/Neptunus*
 FUFLUNS *Dionysos/Bacchus*
 AITA *Hádes (a Másvilág ura)* – ő az (ÖS-)ATYA, a Másvilág ura

⁸⁸ Vasconi, Marcella: La leggenda degli Etruschi, 76-77. old.

Látható, tehát, hogy az etruszk istennevek teljesen eltérnek a görög istennevektől, és megelőzik a római istenek neveit; bizonyítottan a rómaiak egyszerűen átvették az etruszk isteneket és sokszor ezek etruszk nevét is.

Az etruszk rovásírás

Az etruszk írás, egy általában jobbról-balra sorvezetésű rovásírás volt. A rovásírás egyik legjobb ismerője, Forrai Sándor, így fogalmaz erről: A 40 (vagy egyesek szerint 45) magyar rovásjelhez képest, az etruszk írás 52 rovásjelet használ (az ótörök pedig 51). Ha ezeket az írásokat, jelrendszereket összevetjük, kiderül, hogy az etruszk rovás legközelebb a pelaszg rováshoz (43,8 %) és a székely-magyar rováshoz (43,4 %) áll – Sebestyén Gyula nyomán. *Világos az a tény, hogy a magyar rovásírásnak valamennyi nép rovásírásával körülbelül olyan arányú a kapcsolata, amilyen arányú az etruszk rovásírásé... A pelaszg és etruszk rovás között alig van különbség. És ez is igazolja, hogy valóban mindkét nép kisázsiai eredetű.* (Forrai)⁸⁹

Napjaink egyik érdekes vitája, hogy az írást ki kitől vette át: a görögök az etruszkoktól, vagy az etruszkok a görögöktől. Ha az etruszkok netán görög hatásra kezdtek írni, akkor is a jobbról balra olvasandó írásuk párhuzamosan fejlődött a görögök nyugati írásváltozatával. Néhány [paleográfus](#) az elmúlt 15-20 év alatt megállapította, hogy az etruszkok biztosan nem vehették át a görög ábécét, legfeljebb ez párhuzamosan fejlődhetett. De ez sem valószínű, hiszen az etruszkok jóval fejlettebbek és műveltebbek voltak, mint a görögök. A görögök igen korán kerültek kapcsolatba az etruszkokkal, akiktől például a vázaművészetet is átvették és művészi tökélyre vitték. Így is alátámasztható, hogy a görög ábécé az etruszkból fejlődött ki: az eltérés több betű esetében számottevő. A valóság azonban talán középuton lehet: sem az etruszk nem származott a görögből, sem a görög az etruszkból, hanem mindketten közös forrásból merítettek, a [föníciaiból](#). Ennek legkorábbi megjelenése lehet az a *pelaszg* nyelvűnek tartott feliratos emlék, amelynek alapján egyébként először felvetették a görög és etruszk rokonságát. A latin írás kialakulásának mintegy 40. tudományosan elfogadott teóriája közül a legismertebb szerint a latin írás is az etruszk ábécé átvételén alapul, és az ott hiányzó, de a latin nyelvben nélkülözhetetlen betűket a rómaiak a dél-itáliai görög telepeseiktől vették át. (Wikipédia nyomán)

*Az etruszkok ugyancsak Ázsiából kerültek a mai Olaszország területére, de hogy melyik útvonalon, arról megoszlanak a vélemények. Az egyik elmélet szerint az Alpokon keresztül, tehát északról (a Kárpát-medencéből) kerültek az Appennini-félszigetre, mivel ennek nyomai a Raeti-Alpokban megtalálhatók... Az északi bevándorlás azért látszik valószínűbbnek, mert elsősorban Közép-Itália északi részében telepedtek le... A Sebestyén Gyulától vett idézet is az előbbi feltevést erősíti, amit még szükségesnek tartok kiegészíteni a Kis-Ázsiából a Kaukázus vidékére került etruszk-pelaszg népek további vándorlásával kapcsolatos megállapításával: „A Kaukázus tájáról kiinduló pelaszg-etruszk vándorlás az írás ismeretével együtt magával hozta az íráshoz szükséges eszközöket is.” Majd megállapítja, hogy: „a hosszú vándorlás alatt alig változott valamit az írás.” Ami a mássalhangzós jelleggel kapcsolatosan változott is „a balkáni pelaszg az itáliai etruszk törzs egészen egyezően, tehát még a keleti együttlét, vagy együttes vándorlás idején változtatta meg.” (Sebestyén: *Rovás és rovásírás*, Budapest, 1908). –⁹⁰*

⁸⁹ Forrai Sándor: Az ősi magyar rovásírás az ókortól napjainkig, 71-72. old.

⁹⁰ Forrai Sándor: Az ősi magyar rovásírás az ókortól napjainkig, 73. old.

Az etruszk írás nyilvánvaló kapcsolatban áll a föníciai és az ugarit írással. Néhány betű teljesen azonos a föníciaival, néhány apróbb változásokat mutat, egyesek jelentése megváltozott, vagy pontosabban: nem esik egybe a föníciaival.

Az etruszk hangképzés sajátosságának gondoljuk, hogy nem tettek különbséget a zöngés és zöngétlen zárhangok között, ezért a b, p, d, t és a g, k hangok jelölésére csak három betűre volt szükség, és kimaradt ábécéjükben az o betű is. Azonban a beszélt etruszk nyelvről csak közvetetten, saját írásukból és a latinban fennmaradt, vélhetően etruszk származású szavak alakulásából vannak ismereteink. [Mario Alinei](#) szerint (akinek az etruszk–finnugor rokonítása erős ellenkezést váltott ki, azonban mégis elismert etruszkológus) az etruszk nyelvfejlődés legkorábbi szakaszaiban hangzók átvétele történt, valamint korai hangkészletük az írás alapján bővebb volt. Nem tartja valószínűnek azt a folyamatot, miszerint egy nyelv történetének egy szakaszában hangzóbővülés történik, majd a hangzók erőteljes redukciója. Véleménye szerint nem a beszélt etruszk nyelv változott meg, hanem csak az írásuk egyszerűsödött. A zöngés mássalhangzókat kivétel nélkül azok zöngétlen megfelelőjével írták le, valamint egyre kevésbé jelölték a magánhangzókat, de ez még nem bizonyítja, hogy ezek a változások a kiejtésben is megjelentek. Jellemző példái között szerepel az *Alexandrosz* név alakulása az etruszk feliratokon: korai *Aliḡsantre* alak gyorsan – több átmeneti alakon keresztül – *Elcsntre* formára módosult. Ez azonban még nem jelenti, hogy az írás változását a beszélt nyelv követte volna, vagy hogy az írás változását a beszélt nyelv követése okozta volna. A változás jellege inkább azt mutatja, hogy a betűírásból az egyszerűbb mássalhangzóírás felé alakult át az írásrendszer. (Wikipédia)⁹¹

Etruszk szövegek mintegy kilencezer feliraton találhatók. Ezek többsége sírfelirat, amin csak az elhunyt neve szerepel. A másik nagy csoport a mindennapi tárgyakon lévő feliratok, amik a tulajdonos, a készítő, vagy a megajándékozott nevét tartalmazzák. Könnyen érthetőek a képek mellett található feliratok. Hosszabb szövegek csak törvényekkel vagy vallási rituálékkal foglalkoznak. Egy majdnem kétnyelvű feliratot Pyrgiben találtak. A másik nyelv a [föníciai, föníciai írással](#), de a két szöveg nem tükörfordítás, csak a tartalmuk azonos. Az aranyból készült táblák szövege egy kultikus épületről szól, az Anyaisten, Uni templomának felállításáról. Egy másik felirat Perugiában egy földszerződés, Capuában egy agyagtábla felirata vallási naptár (ez az egyik leghosszabb etruszk szöveg, 300 megmaradt szóval), egy Cortonában talált réztábla földművesek sorsával foglalkozik, akiknek eladták a bérleményét. Vallási rituálék kalendáriumát írták fel egy vászoncsikra (mintegy 1500 szót), amit később darabokra téptek és egy [múmia](#) becsavarásához használták fel Egyiptomban, így a szöveg megőrződött (a múmiát a jelenlegi helye után „Zágrábi múmiának” nevezik).

Érdekes másodlagos források az etruszk szavakra a latin és görög szövegek, amikben ezekhez magyarázatokat fűztek a különböző szerzők (jól vagy rosszul). Pl. *aesar ... etrusca lingua deus*, [„*aesar ... etruszk szó, jelentése: isten*”] - [Suetonius](#): *Augustus élete*. (uo.)

Befejezésül kimondhatjuk, hogy az etruskok, a keltákkal és a szkítákkal együtt, a Kárpát-medencéből származtak, és Eurázsia első civilizátorai voltak. Véleményem szerint a közös szkíta-kelta-etruszk ősök, eredetileg Kis-Ázsiából vándoroltak a Kárpát-medence vidékére, és

⁹¹ Wikipédia: Etruszk ábécé (Világháló).

lettek őshonosok, itt a Világközepén. De az is lehet, hogy a Kis-Ázsiából történő bevándorlás, csak egyszerűen egy visszavándorlás volt, oda a Világközepére.

Forrásmunkák

A felhasznált irodalom:

- Alinei, Mario: Etrusco: Una forma arcaica di ungherese (Bologna, 2003) – Ősi kapocs (Budapest, 2005)
- Bárányi Éva: Szkíták, etruskok, magyarok (Budapest, 2008)
- Benedek Elek: Hazánk története (Budapest, 1927/1995)
- Cser Ferenc / Darai Lajos: Magyar folytonosság a Kárpát-medencében (2005)
- Cunliffe, Barry: Illustrierte Vor- und Frühgeschichte Europas (Frankfurt, 1996)
- Czuczor Gergely – Fogarasi János: A magyar nyelv szótára (Pest, 1862)
- Forrai Sándor: Az ősi magyar rovásírás az ókortól napjainkig (Lakitelek, 1994)
- Götz László: Keleten kél a nap (Budapest, 1994)
- Grandpierre K. Endre: Attila és a hunok (Budapest, 2006)
- Grandpierre K. Endre: Aranykincsek hulltak a Hargitára (Budapest, 1990)
- Kinder, H. / Hilgemann, W.: Atlas zur Weltgeschichte (Köln, 1987)
- Makkay László, Mócsy András: Erdély története, I. kötet (Budapest, 1987)
- Marcantonio, Angela: A finnugor elmélet végnapjai (2007).
- Mesterházy Zsolt: Honfoglalások kora, Kr.e. 2200 – Kr.u. 1250 (Budapest, 2005)
- Mesterházy Zsolt: A Kárpát-medencei etnogenezis története (Ősi Gyökér, 2005. 1-2., 30-33.)
- Millenniumi Magyar Történelem: Képes krónika (Budapest, 2004)
- Moscattelli, Giuseppe: L'Eros degli Etruschi (Valentano / Viterbo, 2010)
- De Pascale, Andrea: Anatolia – Le Origini (Cinisello Balsamo / Milano, 2013)
- Rieckhoff, S.: Faszination Archäologie, Bayern vor den Römern (Regensburg, 1990)
- Sandrelli, Eleonora: Etruschi – Storia di un popolo misterioso (Firenze, 2007)
- Schiltz, Veronique: Die Scythen (München, 1994)
- Semplici, Andrea: das Archäologische Park von Baratti und Populonia (Firenze, 2008)
- Tedzsüman, Mahmúd: Tárih-i Üngürüz / Madzsar Tárihi (Cleveland, 1988)
- Télfi János: Magyarok őstörténete (Pest, 1863 / Budapest, 2001)
- Timaru-Kast Sándor: Kelta magyarok, magyar kelták (Budapest, 1999)
- Timaru-Kast Sándor: A Fehérló Fiai (Budapest, 2008)
- De Tommaso, Giandomenico: Populonia – A city and its territory: Guide to the Archeological Museum of Piombino (Piombino, 2004)
- De Tommaso, Giandomenico: Il naufragio di un mondo (Firenze, 2011)
- Vasconi, Marcella: La leggenda degli Etruschi. Una civiltà spirituale, misteriosa (1998)
- Vesco, Clotilde: Guida alla cucina etrusca (Montaevascone / Viterbo, 2015)

Egyéb források:

- An Gúm: Foclóir Póca English-Irish • Irish-English Dictionary (Dublin, 1993)
- Goodwin, Edmund: First Lesson in Manx (Douglas, Isle of Man, 1987)
- Ingelheimer Zeitung (1995)
- Jones, W.J.: Welsh with Easy (Denbigh, Wales/UK)
- Kluge, F.: Etymologisches Wörterbuch der deutschen Sprache (Berlin, 1999)
- L'Archeologue (Paris, 2007/No. 89)
- Protagon Editori: La vita quotidiana nella Toscana antica – Vivere da etrusco: Abitazione e vita quotidiana (Siena, 2009)

Protagon Editori: La vita quotidiana nella Toscana angtica – Vivere da etrusco: Famiglia e società (Siena, 2008)

Protagon Editori: La vita quotidiana nella Toscana angtica – Vivere da etrusco: La produzioni e i commerci (Siena, 2009)

Protagon Editori: La vita quotidiana nella Toscana angtica – Vivere da etrusco: Lingua er scrittura (Siena, 2008)

Protagon Editori: La vita quotidiana nella Toscana angtica – Vivere da etrusco: Vicende storiche (Siena, 2008)

Scala (Strinati, Claudio): Führer zu den Stätten der Etrusker – deutsch (Florenz, 2007)

Spektrum der Wissenschaft / Scientific American (New York, 2002/05)

Világháló (Internet): Wikipédia (magyar, német, angol, olasz, francia).

Függelék

Táblázat

Magyar ábécé latin betűkkel	a	á	b	c	cs	d	dz	dzs	e	é	f	g	gy	h
magyar kiejtése	a	á	bé	cé	csé	dé	dzé	dzsé	e	é	ef	gé	gyé	há
etruszk változat	ay	–	bee	cee/kay	csuh	dee	dzuh	–	ee	–	ef	gee	–	haa
etruszk ábécé ^[19]	𐌆	–	𐌇	𐌈/𐌉	𐌊	𐌋	𐌌	–	𐌍	–	𐌎	𐌏	–	𐌐
rovásírás	𐌆	𐌇	𐌈	𐌉	𐌊	𐌋	𐌌	𐌍	𐌎	𐌏	𐌐	𐌑	𐌒	𐌓
Magyar ábécé latin betűkkel	i	í	j	k	ak	l	ly	m	n	ny	o	p	q	r
magyar kiejtése	i	í	jé	ká	ak	el	lyé	em	en	eny	o	pé	ku	er
etruszk változat	ai	–	jay	kay/cee	–	el	–	em	en	–	ow	pe	que	ar
etruszk ábécé	𐌔	–	𐌕	𐌖/𐌗	–	𐌘	–	𐌙	𐌚	–	𐌛	𐌜	𐌝	𐌞
rovásírás	𐌔	𐌕	𐌖	𐌗	𐌘	𐌙	𐌚	𐌛	𐌜	𐌝	𐌞	𐌟	–	𐌠
Magyar ábécé latin betűkkel	s	sz	t	ty	u	v	w	x	y	z	zs			
magyar kiejtése	es	esz	té	tyé	u	vé	vé	iksz	ipszilon	zé	zs			
etruszk változat	suh	esz	tee	tyuh	yu	vee	wee	eksz	(wai)	zed	wai			
etruszk ábécé	𐌠	𐌡	𐌢	𐌣	𐌤	𐌥	𐌦	𐌧	𐌨	𐌩	𐌪			
rovásírás	𐌠	𐌡	𐌢	𐌣	𐌤	𐌥	𐌦	𐌧	𐌨	𐌩	𐌪			

Az etruszk-magyar nyelvrokonságot ábrázoló táblázat Mario Alinei olasz nyelvész kutatásai alapján. De „valójában Alinei nem kifejezetten etruszk–magyar nyelvrokonságról beszél, hanem azt állítja, hogy az etruskok nyelve a finnugor nyelvek közé tartozik, bár az elmélet végkövetkeztetése az, hogy az etruszk nyelvhez a magyar áll a legközelebb. A hasonlóság a pusztai alaki egyezéseken túlmenően az írásrendszerre és a betűk kiejtésére is vonatkozik.”⁹² (A táblázatban a [19] jegyzet: az etruszk ábécé.⁹³)

⁹² https://hu.wikipedia.org/wiki/Alternatív_elméletek_a_magyar_nyelv_rokonságáról.

⁹³ <https://web.archive.org/web/20130424233926/http://omniglot.com/writing/utruscan.php>

Képek

Etruszk írás (régén és ma)

A ma is működő víztároló (aquaeductum) Chiusiban a városi alagút része.

Achilles Troilust kelepcebe csalja (Tomba dei tori, Tarquinia)

Állatküzdelemnek mondott szkíta motívum (Volterra)

Dísz egy etruszk ház tetején (Chiusi)

Etruszk életfa (Volterra)

Etruszk bonctan (Vulci)

Etruszk csecsemő (Vulci)

Etruszk életfa, madarak kíséretében (Volterra)

Etruszk harcos reflex-íjjal (Tarquinia)

Etruszk lány szobra (Chiusi)

Etruszk kippus – kopjafa (Vulci)

Etruszk lovas harcos (Volterra)

Etruszk Palio, az anyaisten tiszteletére (Volterra)

Etruszk rovás egy váza töredéken (Chiusi)

Etruszk táltos – Figura con copricapo, forse un sacerdote (Murlo, Siena)

Etruszk táltos lovak (Volterra)

Etruszk tánc (Volterra)

Etruszk város romjai, részlet (Rusel – Roselle)

Kurgán (Cerveteri)

Kurgán (Cerveteri)

Reggeliző tálka (Chiusi)

Váza sárkányokkal – fekete agyag: bucchero (Chiusi)

Mai etruszk ing

ÍRÁSTÖRTÉNET (III.)

Szekeres István (Budakalász):

Uráli hím- és nőnem jelző fejmotívumok egy finn pelerinen és a Tallinni Skanzenben. Nemeket jelző finnugor fejmotívumok történeti összefoglalása

Helsinkiben — egy népművészeti bolt ajtajára függesztett pelerinen, rögtön megláttam az uráli, Irbit-parti Sziklarajzok — kerekfejű férfi és rombuszfejű nők — díszítő motívumait:

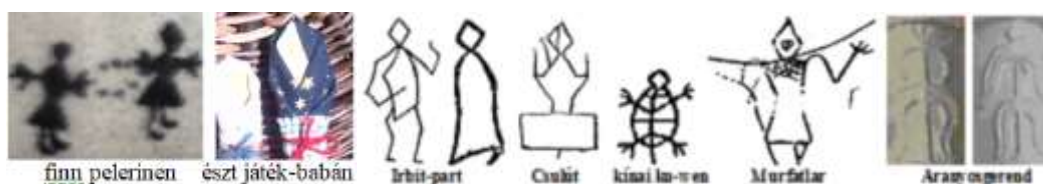

— A **Tallinni Skanzennek** csak az északi felét sikerült bejárnom, erdős területének nagysága miatt. Az egyik 17. században épült, régi használati tárgyakkal és eszközökkel berendezett faháznál, kis kosárában ott is megtaláltam a játék babák nemeinek uráli eredetű jelöléseit:

Rövid beszélgetést kezdeményeztem (két háznál is) az oroszul (még) jól beszélő, szakszerű bemutatást és felügyeletet ellátó idősebb asszonyokkal, akik megerősítették feltevésem: A **hím és nőnemet jelző fejszimbólumok ismertek az észti néprajzban**. De nem tudták, hogy uráli eredetűek és mi a jelentésük.

Ezzel az uráli Irbit-parti sziklarajzoktól — nyugatra a finnekig, és keletre — a kínai (ku-wen) ó-képirás helyszínéig! — bizonyított (az egykori finnugor nyelvláncban) a **nőnem rombuszfejjel történt** (egykori) jelölése:

Amely nem-jelölések az **Aranyosgerendi Református templom rombuszfejű nőalakjaival**, a *hunok, koraavarok és Árpád népe régészeti leletein előkerült* teknős jelcsalád tájolt ideogrammaival és a kínai ó-képirás piktogramokkal, — a Kárpát-medencébe is eljutottak! (L.: „A székely írás három ábécéjének történeti összehasonlító összevetése” c. tanulmányom történeti összehasonlító táblázatában, a székely betűk régészeti leleteken is előkerült piktogram/ideogramma előzményeit.)

Amelyekből már a koraavarok, majd a székelyek is **nyelvünkön betűket képeztek!** (L.: „**A SZÉKELY ÉS AZ ÓTÖRÖK ÍRÁS JELTÖRTÉNETE Bevezetés a történeti összehasonlító jeltörténet módszertanába**” c. könyvemben, No. 1.-től No. 63.-ig. Bp. Mundus Kiadó, 2008.)

A kínai (ku-wen) ó-képirásba is eljutott „ős-uráli”, nőnemet jelző rombusz fejszimbólum nyelvi/műveltségi „jelképként” bizonyítja, a már igen korai (XIV – XI. szd.) kapcsolatunkat a kínai írástörténeti kultúrkörrel. És azt a folyamatot, hogy: **hogyan lettünk egykor más népelemekkel is keveredve, az ó-kínai szomszédságban: „ázsiai hunok”.**

S e néptörténeti folyamat kárpát-medencei befejezéseként: **A kínai szomszédságból kiszorítva, jelentős török népelemekkel is folyamatosan keveredve, — mint hunok, avarok és Árpád népe — „rátelepedtünk” a kárpát-medencei heterogén népességre, és asszimiláltuk.**

— **Ők vagyunk mi: kárpát-medencei magyarok.**

Ezért **szűnt meg a mai „ugor” népektől keletre, a mai Mongólián át az ó-kínai szomszédságig egykor létező finnugor nyelvlánc!** — és foglalták el egykori életterünk teljes területét mongol és török nyelvű népek.

— De, — **mit is jelentenek mai nyelvünkön az „ős-uráli”, nemeket jelző fejszimbólumok?**

— A **nőnemet jelző** ◊ rombusz rajzával és alá írt „**pina**” (vulva) nevével először egy „WC. népművész” alkotásaként találkoztam. (L. Szekeres, 2008, 52)

Stilizált rajzának jelentését jól láthatjuk a Szeremlei sulyok rajzán is:

(Szekeres, 2008, 93. Hoppál Mihály: Jelképtár 241.)

A kerek fej: ○, — a „fasz” (pénisz) jelölése, a nőnemet jelző rombusznál már kevésbé ismert jelölése nálunk a hímnemnek, mert már a kínai „atya” piktogram helyettesíthette. (L.: 2008, No. 20. jelcikkemben.) Csak „faszfej” szavunk őrizte meg, a nőnem jelölés hím párjaként, amelyhez egykor még nem tapadtak negatív értelmezések.

Az Irbit-parti kőrajzokon látható nemeket jelző fejek: a külső nemi szervek rajzainak szimbólikus fejmotívumai a finnugor nyelvlánc népeinél. (Bővebben Szekeres 2008, 90-98)

Nemeket jelző finnugor fejmotívumok történeti összefoglalása, és ami körülöttük van.

1./ Az uráli nő és hímnemjelző fejszimbólumok rendszerét a legnyugatibb finn és észt nemeket jelző fejmotívumokkal a teljes „finnugor” nyelvláncot kísérő adatrendszerre egészíthettem ki!

Az Irbit-pari sziklarajzok hím és nőnemet jelző kör-és rombusz fej-motívumai a nyugatra a finn és észt, — keletre, a kínai írástörténeti kultúrkörig, az eurázsiai ligetes-füves sávban voltak jelen. A finnugor népek egykori életterében.

Később a Kárpát-medencében látjuk folytatását, amikor kelet felé a ma létező ugor népek után már megszakadt a finnugor nyelvlánc Kínáig tartó folyamatossága.

Mert — eddigi kutatásaim alapján — sem a török, sem más nyelvű népeknél e nemeket jelző fejmotívumok nem ismeretesek! Csak az urálinak definiált ősnyelv utódnyelveit beszélő népeknél!

Ily módon a finn-ugor nyelvlánc népeinek olyan sajátos kultúrtörténeti és nyelvcsalád azonosítói, amelyek még a más nyelvű népekkel történt keveredések után is megmaradtak eredeti voltukban.

S ez rávilágít arra, hogy a tudomány jelenlegi állása szerint: **Az uráli ősnyelvi eredetű népek nyelvének és korabeli magasabb kultúrájának (!) asszimiláló képessége igen jelentős volt!** — mert folyamatosan tudott magába integrálni más nyelvű népelemeket is oly módon, hogy nyelve, és kultúrájának nemeket jelző közös ősisége továbbra is megmaradt!

2./ **Az uráli eredetű fejmotívumok látványos módon bizonyítják az „uráli ősnép” keleti és nyugati irányú szétvándorlását — korabeli ligetes-fás, füves életterükben!**

Mert, egymástól sok-ezer kilométerben mérhető távolságokra: — nyugatra a mai Finnorszáig, keletre a mai Mongólia területére és a (Huang-ho) Sárga folyóig — „szétterjedéssel” nem juthattak! Csak vándorlással, — amikor a fejlődés és fejlettség magasabb fokán már létrejöttek az önszervező közösségekben a társadalmi-gazdasági és vele a személyi feltételei, amely életmódjuk földrajzi életterében, törzsi vándorlásukat már tudatosan vezérelte (vezérelhette). (L.: a Szekeres, 2008. 104-113)

S ennek a hosszú folyamatnak sajátos műveltségi kísérői voltak a nemeket jelző fejmotívumok, mert hosszú keleti és nyugati irányú vonulásuk földrajzi életterében — más (pl.: iráni (szkíta), mongol és török) népelemekkel is keveredve — változatlanul maradtak meg annak, ami létrehozta egykor egyszerű és egyértelmű ábrázolási módjukat.

Erősen feltehető, hogy az „uráli ősnép” szétvándorlása korabeli életmódjuk ligetes-fás övezetének életterében már (többnyire) lovas-műveltségű népként (népekként) mehetett végbe. A keleti irányba bizonyosan! — mert az ugor nyelvekkel közös *ló, nyereg* szavaink is bizonyítják.

De bizonyítják **az uráli eredetű népek nyelvébe került iráni eredetű (szkíta?) szavak** is Harmatta János nyelvtörténeti kutatása és kimutatása szerint. Mert a legtöbb a mai magyarság elődnépébe (elődnépeibe) került, a finnugor nyelvek közül (: 45). Legkevesebb a lapp (: 1) és finn nyelvbe (: 4). S ez, csak és csakis az iráni eredetű szkítákhoz fűződhet a steppén. (L.: részletesen Szekeres 2008, 95-98)

A vándorlás folyamatát a nagyállattartóvá fejlődő életmóddal és népesség növekedéssel együtt növekvő terület-szükséglet növelése folyamatosan (együtt) indikálta. Így újabb és újabb (uráli eredetű) népcsoportok (törzsek) vonultak egyre tovább és tovább, sajátos életterük földrajzi övezetében.

3./ A mai Mongólia területére eljutott, iráni nyelvű szkítákkal keveredett „uráli” eredetű népesség érintkezésbe került a korai ősmongol népességgel és az ó-kínai „földműves kultúrával”. De a két, teljesen különböző életmód, nyelv és kultúra miatt a nomadizáló nem keveredett a kínai földművelő népességgel. Csak igyekezett megszerezni (bármilyen módon) a földművelők olyan javait, amelyek életmódjukban nem voltak elérhetők.

A korai mongol nyelvi kapcsolatokat azok a közös, vagy közvetlen mongol eredetű szavaink bizonyítják (bizonyíthatják), amelyek a keleti ótörök nyelvi átvétellel és átadással még nem juthattak nyelvünkbe. **Mert nem azonosíthatók a keleti ó-türk nyelv(ek)ben, a mongollal és nyelvünkkel is egybevethető** megfelelői. Ily módon választva el azoktól a mongol eredetű szavainktól, amelyek később, — már török közvetítésű jövevényként is nyelvünkbe kerülhettek.

A török népekkel csak később kerülhettek elődnépeink igen erős történelmi és nyelvi kapcsolatokba, amikor több ok miatt is meggyengülve, kiszorultak Belső-Ázsiából.

4./ A kínai és ázsiai hun kapcsolatoknak egyik — csak egyik! — látványos és „perdöntő” bizonyítéka a kínai ó-képirás (ku-wen) nőnemű teknős piktogramjának uráli rombuszfejjel jelölése, amely tagadhatatlanul bizonyítja egy uráli nyelvű és kultúrája nép jelenlétét a korabeli kínai kultúra szomszédságában, mert egyetlen olyan népnél nem léteztek (nem léteznek) a nemeket jelző uráli fejmotívumok, amelyekkel az „uráliak” bármikor is keveredtek.

A kínai (ku-wen) rombuszfejű teknős felvetheti annak is a vizsgálható lehetőségét, hogy miként is jött létre a kínai ó-képirás...? —

Mert jól látható és levezethető például, a kínai 'nő, anya' piktogram alkotása is az uráli, Irbit-parti sziklarajz rombuszfejű nőalak **ágyékháromszöge rajzából**, amelynek a kínai ó-képirás piktogrammá fejlődését a (mongóliai) Csulúti kőrajzokkal mutatom be, (L. Szekeres 2008, No. 19. 114-116.) — Kyril Ryjik Nr. 11 *a* és *ab* rajzai és Bernhard Karlgren 1957, No. 94. jelicikke, — a két világszerte elismert sinológus segítségével.

Mert a kínai 'nő, anya' piktogramja (L.: Kyril Ryjik Nr. 11 *a* és *ab* rajzait) a székely írás akrofonias képzésű 'a' hangértékű betűje is, amelynek piktogram előzménye korai avar régészeti leleteken is előkerült. De tagadhatatlanul a kínai képjel egyik korai grafémája.

De ennél is fontosabb, hogy a székely írás minden betűjének piktogram/ideogramma előzménye — kellő felkészültséggel — a kínai írás történetének szakirodalmában, piktogram/ideogramma előzményével, — rendre azonosítható!

5./ A kínai Hung fan (Nagy szabály) filozófia öt elemének hun ideogrammáit a nőnemű (ku-wen) teknős piktogram rajzából tájolt rajzrészekként kiemelve, az ázsiai hunok alkották. Bizonyossága, hogy két (tájolt) ideogramma pár, a (folyó)víz: 𠂇 ↔ 𠂆 : *észak* — 𠂇 ↔ 𠂆 : *dél* az ordosi hun fejdísz észak-dél irányú tájolói. (L.: részletesen: „A teknős jelcsalád rendszerezése”, és több más tanulmányomban, s a könyvemben (2008) is.)

A kínai Hung-fan (Nagy szabály) filozófia elemei nem csak ideogrammaiból képzett székely betűk hangértékeiben és **közmondásainkban léteznek!** — **de három (!) Sajó (Sófolyó) azonos névadásában** is (!) a Kárpát-medencében: „*ami folyik és lefelé halad, hozza létre a sósat*”. (Szekeres 2008, 73)

6./ A keleti ótörök (ó-türk) nyelvű népekkel (ujgurokkal), és más török népekkel egykori kapcsolatainkat nem csak utódnépeik állítják, és különböző korokban és helyszíneken átvett

török jövevényszavaink bizonyítják. Mert bizonyítják az átvételek kölcsönösségét a keleti ótörök (ó-türk) nyelvbe egykor tőlünk átvett finnugor eredetű szavak is. (L.: „*Finnugor eredetű szavaink Annamarie von Gabain ó-türk glosszáriumában*” c. tanulmányomban.)

7./ Végül:

Nemeket jelző uráli eredetű fejmotívumaink — és a hun, koraavar és Árpád népe régészeti leletein előkerült kínai írástörténeti kultúrkörből származó piktogramok/ideogram-mák bizonyítják, hogy a két ősi kultúra: az uráli eredetű északi, és a déli földművelő találkozása — az uráli eredetű ázsiai hun, és a kínai kultúra és nép időleges találkozása volt. Csak türelmesen végig kell olvasni és gondolni az általam feltárt bizonyosságok hiteles adatokon nyugvó adatrendszerét. —

Mert, ami a bizonyító adatrendszereken kívül van, — az alaptalan, buborékéletű spekuláció.

Ezért immár — képtelenség azt állítani: „A hunok nyelve ismeretlen.”

Irodalom

A Magyar Nyelv Történeti-etimológiai Szótára Főszerkesztő: Benkő Loránd Szerkesztők:

Kiss Lajos, Papp László. Budapest, Akadémiai Kiadó 1984.

Annamarie von Gabain: Alttürkische Grammatik, Leipzig, Otto Harrasovitz 1950.

Bárczi Géza: A magyar nyelv életrajza, Budapest, Gondolat 1975.

Bárczi Géza: A magyar nyelv múltja és jelenje, Budapest, Gondolat 1980.

Hoppál Mihály – Jankovics Marcell – Nagy András – Szemadám György: Jelképtár, Bp. Helikon

Kiadó, 2010.

Karlgren, Bernhard: Grammata Serica Recensa, Stockholm, 1957.

Novgorodova, Eleonora Afanaszjevna: Mir petroglifov Mongolii Moszkva Nauka, 1984.

Ryjik, Kyril: L' idiot chinois, initiation élémentaire a la lecture intelligible des caracteres chinois Paris Payot 1980.

Szekeres István: A székely és ótörök írás jeltörténete, Budapest, Mundus Kiadó, 2008.

Szekeres István: A székely írás három ábécéjének történeti összehasonlító összevetése

Tanulmány

2016-2017.

Szekeres István: A történeti összehasonlító jeltörténet módszerének írástörténeti műveletei az

ótörök és székely írás kutatásában (2015)

Szekeres István: Finnugor eredetű szavaink A. von Gabain glosszáriumában (2016)

Szekeres István: Árpád-kori templomok és a Kassai Kőtár szarkofágjainak piktogram feliratai

a székely betűképzés folyamatában (2016)

Szekeres István: A Hung-fan és az Ordoszi hun koronadisz tájoló ideogrammai (2016)

Szekeres István: A teknős jelcsalád rendszerezése, Tanulmány 2018.

Szekeres István: Magyar, Megyer és mén szavunk történeti összehasonlító etimológiája, Tanulmány, 2018.

MEGSZENTELT KORONA

(III/24.)

Záhonyi András (Budapest):

Négy arkangyal Magyarország Megszentelt Koronáján?

Koronánk szerepe, szakrális és keleti gyökerei, történetének érdekes állomásai

Koronánk⁹⁴ a magyar függetlenséget jelképezi.⁹⁵ A Pantokrátor képe a Koronával elnyert uralkodói hatalom isteni eredetére vall. (A Világbíró-Pantokrátor jobbát áldásra emeli, baljával az „Élet Könyvét” tartja.)

1000 év alatt 55 magyar királyt koronáztak meg vele.

Apostoli és birodalomszervező Koronánk az államiság jelképe lett – ebből alakult ki a Szentkorona Tan.⁹⁶ A közjogi tant soha nem vonta vissza alkotmányos magyar törvényhozás, ezért ma is kötelező érvénnyel bír!⁹⁷

A jogfolytonosságot 1790-ben, 1867-ben és 1920-ban helyreállították – 1990-ben (az ún. rendszerváltó országgyűlésen) azonban a képviselők ezt a kérdést nem merték felvetni!

A Szent Korona⁹⁸ (Magyarország Megszentelt Koronája) történelmünk legdrámaibb

⁹⁴ Ludvig Rezső (ludvig.hu), Pap Gábor (Angyali korona, szent csillag, 2013) és Kovács József (A Magyar Szent Korona, 1984), Nyáry Éva is „Magyar Szent Koronáról” beszél – az ő műveikre történő hivatkozás során mi is ezt a megnevezést használjuk.

⁹⁵ Felsoroljuk az *Acta Historica Hungarica Turiciensia*, illetve a *Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata* keretében megjelent, a *Zürichi Magyar Történelmi Egyesület* által szervezett konferenciák és egyéb tudományos fórumok kiadványaiban megtalálható vagy máshol született, legfontosabbnak tartott témába vágó s figyelembevételre ajánlott tudományos dolgozatokat, a kutatást előrevivő tartalmuk miatt (ezek itt egy kattintással elérhetők). – A szerkesztő:

– Bölöny József: „Sacra Regni Hungarici Corona.” *A Harmadik (londoni) Magyar Őstörténeti Találkozó előadásai és iratai*. London, 1988. [Acta Historica Hungarica Turiciensia XIII. évf. 1. szám \(1999\)](#).

– Csihák György: „Sacra Regni Hungarici Corona – Magyarország Megszentelt Koronája és a közjogi rendezés ma.” *Magyar történelem. Tízezer év ezer oldalról. Oktatási segédkönyv I.* [Acta... XVIII/1. \(2002\)](#) 414-434.

– Csihák György: „A magyar nemzet múltja.” *Tízezer év ezer oldalról.* [Acta... XVIII/1 \(2002\)](#). 55-66.

– Darai Lajos: „A magyar állam jelleme: képviselet, nemzet.” *Alapvetés. Tanulmányok a magyar eredetről és következményeiről : Oktatási segédkönyv II.* [Acta... XXXI/5. \(2016\)](#) különösen 376-414.

És néhány megkerülhetetlen régebbi tanulmány:

– Molnár Kálmán dr. egyetemi tanár: *A Szent Korona-tan kifejlődése és mai jelentősége*. A Magyar Nők Szent Korona Szövetségében 1927. február 2-án tartott előadás. Dunántúl Egyetemi Nyomdája, Pécs, 1927. http://mtdportal.extra.hu/books/molnar_kalman_a_szent_koronatan_kifejloedese.pdf.

– Molnár (1930) Kálmán: A jogfolytonosság helyreállításának jogelvi szükségessége és lehetősége. Pécs, 1930. <http://regnumportal.hu/regnum2/node/175>.

– Csonkaréty (1997) Károly: *A magyar történelem 1100 éve a jogforrások tükrében*. Magyar Hivatalos Közlönykiadó Kft., Budapest, 1997.

⁹⁶ A törvénybe foglalt Koronát megelőzte a magyar államelvet adó Koronaeszme: *Sacra Corona radix omnium bonitum et iurium*, azaz a Megszentelt Korona minden javak és jogok gyökere. – A szerk.

⁹⁷ Vesd össze: *A Zürichi Magyar történelmi Egyesület „Az altöttingi országgyűlés történelmi vizsgálata” című zártkörű tudományos tanácskozásán elhangzott előadások írott változata*. Budapest, 2012. szeptember 21. [Acta XXVIII/1. \(2012\)](#) és *Ünnepi megemlékezés Pilisszántón „Tízezer hontalan magyar Szent István-napi zarándoklata 1947. augusztus 20-án” címmel a Zürichi Magyar Történelmi Egyesület és a Pilisszántóért Egyesület közös rendezésében*. Pilisszántó, 2014. augusztus 20. [Acta... XXIX/2. \(2014\)](#).

⁹⁸ A pápák sok keresztény országot elismertek, de egyetlen más király se lett apostol, hanem csupán István. Ugyanígy akkor még csak erre a koronára mondták, hogy szent (sacra) – a többi később lett szent. Ezért a régieknek még elég volt magyarul, hogy szent, de a latin sacra és a sancta különbségét a felsorolt forrás mind igazolja. A német

helyzeteiben képes volt megteremteni a nemzeti egységet. Ma is képes lenne rá, ha politikusaink elfogadnák és az idegen hatalom magyar kiszolgálói számára is kötelezővé tennék!

A művészettörténeti vizsgálatok szerint előbb hun, majd avar tulajdon volt (és csak ezután küldhette II. Szilveszter és III. Ottó [a később szentté avatott] Istvánnak).⁹⁹

A Szent Korona (Magyarország Megszentelt Koronája) eszméjének gyakorlati bevezetéséről ma csak kevesen (köztük a ZMTE kutatói) beszélnek.¹⁰⁰ Sok érdekes és vastag könyvet írtak már róla – de csak az elvi kérdések felvetéséig jutottak el. Az alkotmánymódosítás jogi rendje, a végrehajtási utasítások, törvényerejű rendeletek kemény politikai és állampolgári ellenállásba ütközhet (pl. az egyéni- és pártérdekek, érvényes nemzetközi szerződések miatt – a törvényeket ugyanis nem lehet visszamenőlegesen módosítani).

A közembereket foglalkoztatja még a következő kérdés is: ha minden föld a Szent Koronáé, akkor a lakás, a nyaraló alatti földterület tulajdonjoga is „visszaszáll” a Koronára? Megelőző előkészítés nélküli bevezetése ugyanis akár polgárháborúhoz, végső soron akár NATO-beavatkozáshoz is vezethet...

hatás is érvényesülhetett, ahol a Német Nemzet Szent Római Birodalma latinul Sacrum Imperium Romanum Nationis Germanicae németül Heiliges Römisches Reich Deutscher Nation és Szent Német-Római Birodalomnak fordították, amint a Heilige Allianzt is Szent Szövetségnek. Továbbá a sacra a „megszentelt” mellett a „szentséges” és a „szent és sérthetetlen” jelentést szintén adta a Membre Sacrae Hungarici Coronae számára. – A szerk.

⁹⁹ A Magyar Katolikus Lexikon (lexikon.katolikus.hu) is tartalmaz egy „Magyar Szent Korona” címszót, melyben ez áll: „Az egyházi és történelmi hagyomány szerint a Magyar Szent Koronát (Szent) István kir. II. Szilveszter pápától (ur. 999-1003) 1000-ben kapta. Ez a koronaküldés a pápa részéről a független és keresztény magyar királyság jogi elismerése volt.” Erre azonban nincs valódi bizonyíték. Lásd Csihák György: „Sacra Regni Hungarici Corona – Magyarország Megszentelt Koronája és a közjogi rendezés ma.” Magyar történelem. Tízezer év ezer oldalról. Oktatási segédkönyv I. [Acta... XVIII/1. \(2002\)](#) 414-434.

¹⁰⁰ Például Csihák György: „Közép-Európa útja az övezetek Európájába.” *Magyar út és nehézségei a nemzetállamtól az övezetek Európájába a huszadik század fordulóján. Avarok-onogurok-magyarok. A Hatodik Magyar Történelmi Iskola és a Tizenkettedik Magyar Őstörténeti találkozó előadásai és iratai. Tapolca, 1997. Zürichi Magyar történelmi Egyesület, Budapest-Zürich, 2005. [Acta... XII/1 \(2005\)](#). Darai Lajos: „A közjogi rendezés.” *A demokrácia 10 éve. Tanulmánykötet. V. Országos Politológus Vándorgyűlés. Nyíregyháza, 1999.* Bessenyei György Könyvkiadó. Nyíregyháza, 2000. 246-251. Csihák György előbb ismerteti az altöttingi országgyűlés határozatát: „Az úgynevezett nemzetgyűlés nem dönti meg az 1939-es országgyűlés alkotmányos voltát, amely jogait ugyan de facto nem gyakorolja, de jure azonban vitathatatlanul a magyar állameszme egyetlen meglévő törvényes képviselője. Az országgyűlés az ezer éves alkotmány és jogfolytonosság alapján áll és alkotmányellenesnek minősít mindent, ami ellenséges megszállás és terror alatt jött létre. Ezt az országgyűlést bizonytalan időre elnapolták, de soha fel nem oszlatták.” (Csihák 2002, p. 432. V. ö. [Acta... XXVIII/1. \(2012\)](#) és [Acta... XXIX/2. \(2014\)](#)). A Megszentelt Korona mai szerepéről pedig Csihák ezt mondja: „A kivezető út a Szent Korona közjogi és gyakorlati helyzetének helyreállítása a magyar történelmi alkotmány (Corpus Juris Hungarici = Magyar Törvénytár) korszerűsítése révén. Ennek kapcsán a legfontosabb feladatunk annak tisztázása, hogy ebbe a folyamatba miként kapcsolható az Egész Magyar Nemzet, a Membre Sacrae Coronae. Ez nyilván több-, de legalább kétféle megoldást igényel: 1) a magyarországi népesség; 2) a mai ország területén kívül élők szintje. Ha 'kerekasztal' ülne össze az alkotmányról, akkor annak témája lehetne az országgyűlés összetétele, választásának módja, de semmiesetre se a részletekről való megállapodás. A nemzetközi tapasztalat arra int, hogy a célszerű megoldás egy széleskörű alkotmányozó országgyűlés létrehozása, amely elsőként hatályon kívül helyezi az 1946. évi I. törvényt (Magyar Köztársaság) és az 1949. évi XX.-at (Magyar Népköztársaság Alkotmánya és vele együtt valamennyi módosítását, beleértve az 1989. évit); újból hatályba helyezi az 1920. évi I. törvénycikket (az alkotmányosság helyreállításáról és az állami hatalom gyakorlásának ideiglenes rendezéséről), az 1920. évi XVII. törvénycikket (az alkotmányosság helyreállításáról és az állami főhatalom gyakorlásának ideiglenes rendezéséről szóló 1920. évi I. törvénycikk 13.§-ának módosításáról), az 1933. évi XXIII. törvénycikket (az alkotmányosság helyreállításáról és az állami hatalom ideiglenes rendezéséről szóló 1920. évi I. törvénycikk 13.§-ának újabb módosításáról) és az 1937. évi XIX. törvénycikket (a kormányzói jogkör kiterjesztéséről és a kormányzó választásáról). Ettől kezdve a bíróságok ítéletüket ismét Magyarország Szent Koronája nevében hozzák. Ezt követő feladat a Corpus Juris Hungarici korszerűsítése, továbbfejlesztése – az egyetemes magyar nemzet hosszú- és rövidtávú céljai és érdekei szerint.” (Csihák 2002, pp. 432-433. V. ö. Darai Lajos: „Ne aludjunk tovább, alkotmányhelyreállító közjogi rendezést! I-III.” *Szilaj Csikó. A társadalmi önszerveződés lapja. I. évf. 4. szám. 2010. március 11, I/6. 2010. március 25. és I/8. 2010. április 8. Darai Lajos: „Szent István-i alkotmányunk öröksége I-II.” *Szilaj Csikó. I/14. 2010. május 27. és I/16. 2010. június 10.)* – A szerk.**

1. VIZSGÁLATOK, EREDEZTETÉS

Ipolyi Arnold 1880-ban tagja volt a Koronát vizsgáló bizottságnak. Megkísérelte rekonstruálni a Koronánkról hiányzó 4 apostol képét (ez Ipolyi ötlete volt, melyet semmilyen más forrás nem támaszt alá).

Miért 8 (és nem 12) apostol?

Jézus halála után átadta az egyház feletti földi hatalmat 7 „kiemelt” apostolának. A nyolcadik apostol Pál (aki a damaszkuszi úton találkozott – a már feltámadott – Jézussal). Őt egyházszerzői tevékenysége miatt tisztelik második római püspökként. A „corona latinát” 153 kő és gyöngy díszíti – pontosan annyi, amennyi hal került a Genezáreti-tónál Péter bárkájának üres hálóiába, miután Jézus befejezte tanítását.

Kovács József (A Magyar Szent Korona, 1984) szerint³ a magyar Koronán csak az Atyát, a Fiút (és képviselőiket) kívánták megjeleníteni, ugyanis Péter és Pál az Atyához, András, id. Jakab, János, Fülöp, Bertalan, Tamás a Fiúhoz kapcsolódnak (lásd a Hiszekegyet). A négy hiányzó apostol – ifj. Jakab, Simon, Tádé és Mátyás – a Szentlélekhez kapcsolódnak, s ezért nem szerepelnek a Koronán.

Kiszely István közli, hogy a középkori templomok bejáratánál jellemzően csak nyolc apostol szobrát helyezték el. Ez megerősíti, hogy Szent Koronánkon eredetileg is „csak” 8 apostol szerepelt⁶. Mind a 12 csak az Utolsó Vacsora ábrázolásain látható.

1916: IV. Károly koronázásakor újabb tudományos vizsgálatra került sor. **Varjú Elemér** (Magyar Nemzeti Múzeum) kiállt a felső koronarész első királyunktól való eredeztetése mellett.

1928: **Otto von Falke**, a zománcművészet szakértője szerint a „latin korona” egy 1000 táján működő milánói műhelyben készülhetett.

1930-as évek: **Oberschall Magdolna** szerint a „görög korona” a bizánci női koronatípust testesíti meg, s minden bizonnyal I. Géza királyunk görög felesége számára készült.

1938: **László Gyula** és csoportja megvizsgálja a Koronát és a jogart. Az oroszlánok miatt a jogart idegen eredetűnek véli.

1942: **Tóth Zoltán** kimutatja, hogy a koronaküldésre vonatkozó részt több emberöltővel István király halála után maga Hartvik püspök „találta ki”.

Schwartz Gottfried szerint a 959-ben meghalt VII. (Bíborbanszületett) Konstantin ajándéka Géza fejedelem (István apja) számára. (Óriási a jelentősége, hogy István kitől kapja a Koronát. Ha császártól – ebben az esetben III. Ottótól – fogadja el, akkor ezzel a császár hűbéresének ismeri el magát!)

1956: **P. J. Kelleher** amerikai szakértő szerint a „latin korona” pántjai eredetileg egyenesek voltak (egy regensburgi evangéliumos könyv borítójának voltak a részei). Oberschall Magdolna is ehhez a nézethez csatlakozott (mely szerint István királyunk nem viselhette a fején ezt a Koronát).

1983: a **mérnökcsoport** (Beöthy M., Ferencz Cs., Ferenczné Árkos I., Fehér András) vizsgálata megállapította, hogy a hüvelyben mért bázisméret és a Fibonacci-számsor alapján **a Korona mint alkotás egységes egész.**

Az ötvösök és aranyművesek vizsgálata 1983-ban

Csomor Lajos, Ludvig Rezső, Lantos Béla, Kocsi Márta és Poór Magdolna megállapítja: a bizánci ötvösség soha nem volt azon a színvonalon, amivel a Magyar Szent Korona zománcképei készültek. **A császár- és uralkodóképek utólag kerültek rá a Koronára** (Dukász és Konstantín társcsászár képe igen matt, karcos, tehát használtan, valahonnan

leszerelve szerelték fel azokat a magyar Szent Koronára).

Csomor Lajos hipotézise szerint a 3 uralkodó képének helyén eredetileg Szűz Mária, Rafael és Uriel arkangyalok képe állott. Szűz Mária oldalán eredetileg Gábritel és Rafael volt.

Ha elfogadjuk, hogy a „szakrális uralkodót” beavató Koronáról van szó, akkor jogos Csomor előbbi felvetése. A beavatók (isteni személyek, szentek, apostolok) között miért bukkanna fel a beavatás másik szereplője, a beavatott (pl. élő földi uralkodó vagy az éppen aktuális uralkodójelölt) képe is?

Csomor Tbiliszipben megtalálta a khakuli triptichonon azt az „Istenanya” zománcképet, amely(hez hasonló) a Koronán eredetileg áthalatott. A triptichonon Szent György és Szent Demeter képe nagyon hasonlít a Koronánkon lévőhöz.

Az 5. századi hunok egyszerű a bronzkoronát használták (lásd: csornai diadém). A korai avarok hatalmi jelvénye a keresztpántos korona volt.

Az a bronz aszimmetriája miatt csak a keresztpánt által vált a Szent Korona használhatóvá.

A késői avarok pártás koronát használtak. A magyar Szent Korona nem bizánci készítmény, egy kaukázusi hun ötvösműhelyben készítették a Kr. u. 4. sz.-ban.

A Nagy Károly által elrabolt 15 szekérnyi avar kincs része volt a Korona.

Ludvig Rezső a müncheni Schatzkammerban bukkant egy analógiára, az ún. bizánci aranytáblára, mely Jézus keresztre feszítését ábrázolja.

Az arkangyalok, a színek, a szalagok kiképzése, a szakáll, a ruhaimitáció, a pajzs, a kétnyelvű felirat nagyon hasonlít a Koronánkon lévőhöz.

A gyöngyök és a kövek száma a középkori keresztény számmisszika szerint 8, 12, 64, 72 stb. Az Atya Isten kép készítői kihagyták a helyet a kereszt talpának – azaz a lyukat nem utólagosan fúrták rá.

Koronánk további párhuzamai:

az ordoszi hun fejedelmi korona,
belső-ázsiai sámán- és táltoskoronák,
a nyitraivánkai korona.

Az akadémiai tudomány képviselőinek álláspontja

A „hagyományos” nézet

Benda Kálmán és **Fügedi Erik** szerint az első, pápa által küldött korona nem azonos a mai Szent Koronával. A mait 1074 körül a bizánci császár küldte ajándékba I. Géza magyar királynak.

Géza fejéke a Korona zománcképén lényegében azonos a „görög koronával”.

Dukász Mihály szövetségést keresett és talált I. Gézában.

(„Szent István koronáját” 1292-ben, III. András oklevelében említik először. A Korona ekkor már jelképezi a királyt, a királyi méltóságot, a királyi teendőket, sőt a kormányzást is.)

Az „akadémikus” nézet

Kovács Éva és **Lovag Zsuzsa** szerint a Szent Korona két koronából készült. A felső rész Szent István koronája (lásd: Hartvik-legenda), az alsó bizánci.

A keresztpánt eredetileg más célt szolgált, azt másodlagosan hajlítgatták. A zárt korona III. Béla (akinek volt esélye a bizánci trón elfoglalására) uralkodása alatt készült.

Györffy György történelmi tényként kezeli, hogy a Koronát István II. Szilveszter pápától kapta. A mai Korona első tulajdonosának (Könyves) Kálmánt (1095-1116) tartja. Az 1044-es ménfői csata után a győztes III. Henrik visszaküldte a koronát és a lándzsát a pápának Rómába. Megjegyzés: Nem valószínű, hogy Aba Sámuel a koronázáshoz használt „beavató” koronát magával vitte a csatába.

További elképzelések

Dümmerth Dezső azt feltételezi, hogy a „görög korona” abroncsa azonos lehet első királyunk koronaabroncsával.

Kopári Dénes szerint a „görög korona” Géza fejedelem vagy egyik elődje számára készült Magyarországon. Ezt viselhette István a pápától kapott koronával történő megkoronázásáig. Megjegyzés: nincs rá hiteles forrásból származó adat, hogy Géza koronát kapott volna Bizáncból!

A „latin korona” eredetileg az Örményországban térítő Szent Bertalan koponya-ereklyetartója volt.

A Bertalan-kép megcsonkításának egyik lehetséges magyarázata: a koronaőr a későbbi azonosítás lehetőségét biztosítandó letörte, amikor a Koronát idegeneknek ki kellett szolgáltatnia.

Váczy Péter szerint a Korona bizánci küldemény. Szent László lánya, Piroska bizánci császárné arról panaszkodik, hogy férje a magyar királyt hűbéresének nevezte. Bizánci szokás szerint aki a császár képét magán viseli, az annak alattvalója.

Deér József szerint (aki a stíluselemeket spekulatív módon hasonlította össze) a Korona a 13. század első felében készült. „Görög” része női korona, melyet Magyarországon készítettek a 12. században Antiochiai Anna, III. Béla első felesége részére.

Polner Ödön és **Grexa Gyula** szerint a mai „latin korona” eredetileg (Szent) István királyunk ereklyetartójának a fedele volt. (László Gyula a Szent László herma vizsgálata során felfigyelt arra, hogy a herma koronája nagyobb méretű, mint egy emberi fejre méreteiben jól illeszkedő korona.)

Szigeti István aacheni katolikus pap 1994-95-ben írta meg „*A Szent Korona titka I-III.*” c. könyvét. Valószínűnek tartja, hogy az avar kincsekkel együtt került a Korona Nagy Károlyhoz, amellyel őt Leó pápa később meg is koronázta. III. Ottó 1000-ben kinyitatta eszményképe sírját és a Koronát átadta barátjának, a pápának. Ezzel a pápától kapott koronával – függetlenségének teljes megtartása mellett – koronáztatta meg magát István 1000 karácsonyán, Esztergomban.

E. Bauer kutató az örmény kapcsolatot taglalja. Eszerint a Korona akkor került avar kézbe, amikor a szászánidák 451-ben legyőzték az örményeket. Szerinte a Korona eszmei tervezője Világosító Gergely volt. A Korona Grúzia keleti részében vagy Kelet-Örményországban készülhetett.

Megjegyzés: Nem a Szent Korona készült bizánci mintára, hanem éppen fordítva, a bizánci koronákat készítették a hun-perzsa modell alapján!

Az „örmény tervező” (pl. Sebestyén római és István jeruzsálemi vértanúkkal szemben) előnyben részesítette az örményekhez közeli, kisázsiai szenteket (Kozmát és Damjánt).

A Szent Korona alap gondolata magában hordozza Isten országát (Civitas Dei). Szigeti szerint az alsó rész Isten földi országát, a felső Isten mennyei birodalmát jelképezi.

2. ÓFELSÉGE, A MAGYAR SZENT KORONA

Ő a **legfőbb közjogi méltóság**. Többek (pl. Kocsis István) szerint az apokalipszis után eljövendő szakrális uralkodó (az isteni felhatalmazással rendelkező **világuralkodó**) koronája. Jézus második eljöveteleig országunk Koronája Máriát (Jézus anyját, a **Szűzanya-Boldogasszonyt**) illeti meg az országfelajánlások következtében.

1000 év alatt 55 magyar királyt koronáztak meg vele.

Apostoli és birodalomszervező Koronánk **az államiság jelképe** lett – ebből alakult ki a **Szentkorona Tan**. A közjogi tant soha nem vonta vissza alkotmányos magyar törvényhozás, ezért ma is kötelező érvénnyel bír!

A **jogfolytonosságot 1790-ben, 1867-ben és 1920-ban helyreállították** – 1990-ben (az ún. „**rendszer váltó**” országgyűlésen) azonban „képviselőink” ezt a kérdést NEM is merték felvetni!

Koronánk **az ország függetlenségét jelképezi**. Alattvalói a magyarok mellett az országban élő horvátok, románok, szlovákok, szerbek stb. is, így a Koronából származó jogok őket is megilletik.

A Pantokrátor képe a koronával elnyert uralkodói hatalom isteni eredetére vall. (A Pantokrátor jobbát áldásra emeli, baljával az „Élet Könyvét” tartja.)

Történeti érdekességek

1551-ben Izabella királyné letöri a Korona (liliomos) keresztjét fia, János Zsigmond számára, aki azt egész életében a mellén viseli.

1527. november 3.: lezajlik az utolsó székesfehérvári királykoronázás. Ferdinánd osztrák főherceg megkoronázása után Pozsony, majd Buda lett a koronázóváros.

1784-90: II. József a Koronát a bécsi udvar kincstárába szállíttatja, majd ott tartja.

1944: elássák egy szenespincében, azonban Szálasi egy besúgó révén megtalálja, és leteszi rá nemzetvezetői esküjét.

További útja: Veszprém, Sopron, Kőszeg, Velem, Mürzzuschlag, Attersee, Mattersee, Augsburg, Frankfurt, Ford Knox (Texas).

1978 január 6.: a Korona ünnepélyes visszaszolgáltatása Az Egyesült Államok visszajuttatja Magyarországra. (Feltételezett oka: Carter, az okkultizmusra fogékony amerikai elnök jósnője szerint „ameddig a Korona Amerika földjén van, bajt hoz az amerikai nemzetre”. Lásd a vietnami kudarcot, a Kennedy-gyilkosságot, a kambodzsai vereséget...¹⁵)

2000. január 1.: a Korona bevonul a Parlamentbe.

Kevesen tudják, hogy...

2000. aug. 20-án a KORONÁZÓ Mátyás-templomban **Kada** érsek megkoronázta Szűz Máriának a főoltár feletti szobrát a Korona (II. János Pál pápa által megáldott) hiteles másolatával.

Lékai László prímás-érsek 1983-ban (Árva Vince pilisi pálos atya kérésére) egy koronamásolattal megkoronázta a márianosztrai Boldogasszony-szobrot.

1809-ben, **Napoleon** magyarországi hadjárata idején a kolozsvári Bánffy-palota pincéjébe rejtették a magyar koronázási jelvényeket (majd átvitték a nagytemplom levéltárába).

Ha a Szent Korona Tana (eszméje) mint „Alkotmányunk” ma is élne...

Az állam- és az új egyházmegyei határok **nem Trianont követnék**.

A csehországi és szlovákiai németeket, magyarokat kollektíve „bűnösnek” nyilvánító **Beneš-dekrétumokat** eltörölnék.

A moldvai **csángók** magyar nyelven misézhetnének.

A 907-es Pozsonyi csatáról (melynek során szinte az egész „katolikus” Európa megindult Árpád magyarjainak a kiirtására, de sok véráldozattal sikerült a támadást visszaverni) részletesen tanulnánk a magyar iskolákban.

II. János Pál pápa 1999-es romániai látogatása során nemcsak Bukarestbe, hanem Gyulafehérvárra, Máriaradnára, a moldvai csángókhoz és az erdélyi görögkatolikus egyházközpontokba is eljutott volna.

Az 1054-es egyházszakadás óta ő volt az első római katolikus egyházfő, aki egy többségében ortodoxok lakta országba látogatott.

A Bizánc-Róma vallási-politikai harc kompromisszuma az lett, hogy a kapcsolatok erősítése végett a pápa önként lemondott az erdélyi látogatásról.

(A gyulafehérvári főegyházmegye eközben nyilvánosan emlékeztetett a katolikusokat ért, szűnni nem akaró hatalmi jogtiprásokra.)

Megjegyzés: Ferenc pápa 2019-es romániai apostoli látogatása során Csíksomlyóra, Balázsfalvára, Gyulafehérvárra és Jászvásárra is eljut majd.

Bákóból helikopterrel utazik majd Csíkszeredába, ahol a stadionban száll le.

Magánfogadás keretében Bukarestben találkozik a román ortodox egyház vezetőivel is.

A „keresztény” szó szerepelne az EU alkotmányában (ma hiányzik!) – miután az európai egységet a kereszténység teremtette meg...

3. KÍSÉRLET A KORONA SZEREPLŐINEK RENDSZERBE FOGLALÁSÁRA

„Nem a tényeket kell hozzáidomítani az elmélethez, hanem az elméletet a tényekhez.”

Lehet-e egy 19-es rendszert egy 12-eshez megfelelően illeszteni? Ezzel a problémával találkozunk, amikor Szent Koronánk 19 zománcképét vizsgáljuk, és keressük azok kapcsolatát az Állatöv 12 jegyével, a 7 bolygóval, a 4 elemmel.

A rendszerszemlélet alapján sikerült a Szent Korona "szereplőit" egységes szakrális rendben kezelni, melyet a következő képlet foglal össze:

3 (Szent Hármasság) + 4 (4 arkangyal, a 4 elem képviselője) + 12 (az Állatöv 12 jegye, a 12 hónap) = 19.

1. ábra. A Magyar Szent Korona részlete

Kiknek a képei állhattak eredetileg a Szent Koronán?

Közismert tény, hogy a Koronán képcserére utaló nyomok, sérülések találhatók. Önként adódik a kérdés: milyen lehetett a Szent Korona ősi, szakrális képrendje, kiknek a képei lehettek eredetileg a lecserélt zománcképek helyén? Kézenfekvő a válasz: az apostolok mellett a Szent Család tagjai, az arkangyalok, valamint a nagyfejedelmek között érdemes kutakodnunk. Az utóbbi mellett foglalt állást Bakay Kornél, aki a „nagyfejedelmek” sorába (Konsztantinosz bizánci császár és Géza mellé) Álmos alakját helyezi.

Pap Gábor szerint Dukász helyén korábban Szűz Mária volt, Konstantin és Geobitzasz-Géza helyén pedig Attila és Buda zománcképe állhatott.² A beavatkozás (a három kép cseréje) II. József (1741-1790) idején történhetett. II. József, aki nem koronáztatta meg magát (ezért hívták „kalapos királynak”), a Koronát Bécsbe vitette, tehát volt módja megváltoztatni a Korona képi rendjét. Ezen gondolatmenetet támasztja alá Révay Péter koronaőr feljegyzése, amely a Szűz Mária képet is megemlíti a Korona zománcképei között¹¹.

Berta Tibor szerint¹ (Csomor Lajossal egyetértésben) a négy arkangyalt érdemes keresnünk a Máriát és Jézust körülvevő, görög feliratú zománcképeken. Berta állítását matematikailag is alátámasztja. Ugyanis a 19 szereplőt logikusan 12+7-re bonthatjuk, a hét szent szereplőt (akik a szentséget képviselik) pedig az istenhármasságra

Atya	– Jupiter
Fiú	– Nap
Szűz Mária	– Hold

és az arkangyalok alkotta négyességre. Berta a négy elemnek (és a további négy „bolygónak”) felelteti meg őket:

Michael (a mennyei seregek vezére)	– Tűz	(Mars)
Gabriel (az örömhírt hozó)	– Víz	(Vénusz)
Rafael (óvó kísérő, gyógyító)	– Föld	(Szaturnusz)
Uriel (Isten fénye)	– Levegő	(Merkúr)

A megfeleltetések indoklásában Mária és Jézus (feltételezett) születési napjának bolygó-

együttállásait adja meg Berta:

Ráfael	Mária	Gabriel
Szturnusz	Hold	Vénusz

Kr. e. 22. szept. 11.

Mihály	Jézus	Atya	Uriel
Mars	Nap	Jupiter	Merkúr

Kr. e. 6. ápr. 1.

Megjegyzés: Berta ötlete remek, a részletekkel kapcsolatban azonban problémák merülnek fel.

Ma már a másik Jupiter-Szturnusz együttállást (amely **Kr. e. 7**-ben volt megfigyelhető) tekintik inkább Jézus születésnapja jelzőjének.

A Szent Koronán Jézus mellett Mihály és Gábor (nem pedig Mihály és Uriel) zománcképe szerepel – lásd az 3. ábrát a Szent Korona jelenlegi rendjével. Képcsere utaló nyomokat pedig az említett zománcképeknél nem találunk.

Mária és Jézus előbb említett születési napjait egyéb források nem erősítik meg.

2. ábra. A Szűzanya rajza Nyáry Éva könyvéből.

(A Magyar Szent Korona zománcképei, Magyar Ház Kiadó, 2002, Bp.)

A Szent Korona szereplői a névünnepek rendje szerint

Az apostolok, a katona- és orvosszentek

Kiindulásként feltételeztem, hogy a Korona zománcképeinek szereplői a névünnepek alapján teljes rendszerbe foglalhatók.

Van egy újabb érv is arra, miért csak 8 apostol szerepel a Koronán. A Koronán szereplő nyolc apostol különös „szimmetrikus rendben” jelenik meg. Az apostolok névünnepeit vizsgálva megállapítható, hogy ők a Napút állomásai szerint lettek „párokba” rendezve.

Mi a helyzet a két orvos- illetve katona-szentséggel? Berta Tibor nyomán (Az Időkód, 2002)¹ feltételezem, hogy azért (is) kerülhettek a Szent Koronára, mert a 8 apostollal együtt **a teljes 12-es rendszert** jelenítik meg.

Berta előbb ismertetett kiindulása¹ nagyszerű ötlet, azonban néhány állítását érdemes felülvizsgálni. Pl. Györgyhöz pontatlanul kapcsolja a Kos időszakát, mivel névnapja (április 24.) a Bikához tartozik (Az Időkód, 139. o.).

Molnár V. József **Kalendárium**a szerint¹⁴ Kozma névünnepe szeptember 27., s ez a nap a Mérleg jegyében található, s nem a Bikáéban, ahogy Berta írja (Az Időkód, 139. o.).

Damjánt – helyesen – a Mérleghez sorolja Berta. A 12-es rendszerben azonban így

kétszer szerepel a Mérleg (Kozma és Damján képviselik). Valószínűleg ez készítette Bertát, hogy Kozmánál ne a Mérleget szerepeltesse.

Az „ellentmondások“ feloldására egy áthidaló megoldás adódik: tekintsük Damjánt a Mérleggel (szellemiség) szemben található Kos (testiség) képviselőjének! Ugyanis Damján – a mindig ingyen gyógyító Kozmától eltérően – elfogad ajándékot a gyógyításért, s ez a testiség megnyilvánulása. Damján esetében egyébként sem marad más választásunk (a Koson kívül), mivel a többi jegy már foglalt, és az apostolok, szentek párokba rendezettek, s a Koronán szimmetrikusan helyezkednek el:

<u>Apostolok</u>	<u>Jellemzőik</u>
András (Nyilas, nov. 30.)	– Fülöp (Ikrek, máj. 26.) keleten a szkítákat térítik
Péter (Rák, jún. 29.)	– Pál (Vízöntő, jan. 25.) a zsidók és a pogányok térítői ők négyen az anyaszentegyház alapítói
Jakab (Oroszlán, júl. 25.)	– János (Bak, dec. 27.) az első vértanúhalált halt testvérpár
Tamás (Halak, márc. 7.)	– Bertalan (Szűz, aug. 24.) Indiában térítették

<u>A négy szent</u>	<u>Jellemzőik</u>
Damján (Kos, szept. 27.)	– Kozma (Mérleg, szept. 27.) orvos szentek
György (Bika, ápr. 24.)	– Demeter (Skorpió, okt. 26.) katonaszentek

Az egyetlen "szabálytalanságot" az évköri jegyek szerinti szimmetriában Péter és Jakab felcserélt helyzete okozza (ugyanis az Oroszlánnal szemben a Vízöntőnek, a Rákkal szemben pedig Baknak van a helye).

Vajon mi indokolja az eltérést (az esetleges cserét)?

Csak a családi kapcsolatok jöhetnek szóba. Ugyanis András Péter testvére volt, Jakab pedig Jánosé – ezért kerülhettek ők egymás mellé.

Megjegyzések:

Péter és **Jakab** felcserélésével Mária képe fölé a vizes jegyek képviselői kerülnek. Így már a tüzes jegyeket (Nyilas, Oroszlán) megtestesítő apostolok (András, Jakab) is egymás mellett találhatók.

Jézus (a Földre született Istenfiú) fölött változatlanul a földes jegyek szülöttei (János, Bertalan) vannak. Pál és Fülöp – a levegős jegyek (Vízöntő, Ikrek) képviselői – már eddig is egymás mellett sorakoztak.

Fülöp névünnepe május 26., az Ikrek időszakában. Jakabbal együtt május elsején (a Bika időszakában) is szerepel a naptárakban. Ezért a kutatók egy része Fülöpöt a Bikához kapcsolja.

Ferencz Csaba, a Koronát vizsgáló mérnökcsoporthoz egyik tagja is foglalkozik könyvének 132. oldalán¹⁰ a Korona szereplőinek névünnepeivel. Táblázatának érdekessége, hogy az apostolokat is a 12-es (évköri) rendbe próbálja meg besorolni. Ennek érdekében megengedi, hogy egy adott zodiákus-jegyhez egyszerre több Korona-szereplő is kapcsolódjon.

A feltételezett május 21-22-i időpontnál azonban egy ?-et szerepeltet, jelezve, hogy még nem talált odaillő személyt. Fülöppel kapcsolatban pedig megállapítja, hogy „nem találtuk meg Fülöp apostol önálló névünnepeét nemcsak Magyarországon és a középkorban, hanem általában sem”. Továbbá:

„A legutóbbi egyházi névünnep-reform előtt május 1-én ünnepelték Fülöp és ifjabb Jakab apostolok közös ünnepét, mert akkor szentelték fel kettejük (fő)templomát. Azonban Péter és Pál apostolok esetében is van külön templomszentelési ünnep és külön főünnep. A templom szentelési ünnepe nem azonosítható az apostol önálló névünnepeivel.”

Az idézett gondolatok alapján Fülöp névünnepe nem megalapozatlanul található a mai naptárakban május 26-án. E névünnepe elfogadásával két dolgot is megoldhatunk: egyrészt a Ferenc Csaba könyvében szereplő ? helyére beírhatjuk Fülöpöt, másrészt pedig az apostolok és szentek 12-es rendjét kölcsönösen és egyértelműen tudjuk a zodiákus jegyeihez kapcsolni!

A **Tamás** nevének kezdőbetűjében szereplő T+L ligatúra, valamint a **Pál** nevében felbukkanó kétféle „u“ (U és V) arra utal, hogy a feliratok készítője ismerte a görög nyelvet és az alfabetumot. A T+L ligatúra ugyanis a görög taura emlékeztet, az U és a V „különbözőségét” a görög „Pavlosz” és a szláv „Pavel” keresztnévek jelzik (latin megfelelőjük Paul[us]).

A Koronán nem szereplő további négy apostol azért (is) hiányozhat, mert névnapjaik nem illeszthetők bele ebbe a rendszerbe – ugyanis „helyeik” már foglaltak:

<u>Apostol</u>	<u>Hozzá tartozó jegy a Zodiákusban</u>
ifj. Jakab (júl. 25.)	– Oroszlán
Simon (jan. 5.)	– Bak
Tádé /egyres vélemények szerint ő Júdás/ ?	– Bika
Mátyás (febr. 24.)	– Halak

Arkangyalok

Örömmel számolok be róla, hogy sikerült az elemeket is a névünnepek rendje szerint az arkangyalokhoz kapcsolni! Kiindulásképpen vessünk egy pillantást az arkangyalok rendjére!

<u>Arkangyal</u>	<u>Névünnepe</u>	<u>Állatövi jegy</u>	<u>Elem</u>
Mihály	(szept. 29.)	– Mérleg	(Levegő)
Gábor	(márc. 24.)	– Kos	(Tűz)
Ráfael	(okt. 24.)	– Skorpió	(Víz)
Uriel	(a naptárban nem szerepel)	– (Bika ?)	(Föld ?)

Az arkangyalok rövid bemutatása

Urielt a magyar hagyomány részeként a moldvai csángók is tisztelik. A www.uriel.de honlapon Uriel a Föld patrónusaként szerepel, így névünnepe a földes jegyek (Bika, Szűz, Bak) egyikéhez társíthatjuk^{7,8}.

Közülük a reá utaló jelek miatt a Bika tűnik a legvalószínűbbnek (szemben vele testisége, a Skorpió, mely vizes jegy).

A „víz” és a „föld” (mint elemek) a női minőséghez tartoznak. Ezért szerepelhetnek az őket megjelenítő arkangyalok Mária mellett. A „tűz” és a „levegő” pedig inkább férfi attribútumok, így **Mihály** és **Gábor** méltán kerül Jézus mellé.

Az eddigiek alapján összeállt a magyar Szent Korona szereplőinek egy olyan feltételezett szakrális rendje, amelyben minden szereplő, évköri állomás és elem a „helyére” került. (Lásd: **A Szent Korona zománcképeinek feltételezett szakrális rendje** c. részt a 104. oldalon alább.)

Az arkangyalok „testisége”, azaz földi működése eltér az előbbi, „szellemiségre” vonatkozó évköri állomások rendjétől. **Gábor**-Gabriel – mint hírhozó – ugyanis inkább a Levegő eleméhez, Mihály pedig – aki az égi seregek vezére – jellemzően a Tűz eleméhez társítható.

Uriel földi megnyilvánulásai a Víz, Ráfael pedig a Föld elem tulajdonságaihoz kapcsolhatók. **Ráfael** egyébként az utasok, a másvilági útra készülő betegek védőszentje. A budai vár egyik freskóján Ráfael az ifjú Tóbiás kísérője. Klasszifikátorai a zarándokbot, az ivókobak, a tarisznya⁹.

Összefoglalás

A bemutatott gondolatmenet szerint lehetett olyan időszak a Magyar Szent Korona történetében, amikor tisztán a **Felső Világ** (az égi rend) képviselői szerepeltek rajta. A földi hatalmasságok képei így csak később kerülhettek rá.

Ezt az egykori szakrális rendet sikerült „rekonstruálni” a bemutatott módon. Eredménye a 4. ábrán látható. Ez a kép az eddigi elképzelésekhez képest egyszerűbb, áttekinthetőbb.

Megalapozottságát tovább erősíti, hogy végig ugyanazt az egységes módszert alkalmaztam.

Remélem, hogy gondolataim jó kiindulásul szolgálnak majd a Korona további kutatásához.

3. ábra. Arkangyalok, orvos- és katonaszentek a Koronán

A Szent Korona jelenlegi képi rendje

Ebben az elrendezésben az egyetlen „szabálytalanság” az, hogy az évköri rend szerinti szimmetriához képest Péter és Jakab képei „felcserélt helyzetben” szerepelnek a Koronán.

Az ábra legfelső sorának zománcképei nem eredetiek.

Géza-Geobitzasz (Halak)	DUKÁSZ MIHÁLY (Bika)	Konsztantin (Ikrek)
	Tamás Jakab	
Kozma András	Péter	Damján
György	ATYA	Pál
	János Bertalan	Fülöp
	Mihály	Demeter
	JÉZUS	Gábor

A Szent Korona zománcképeinek feltételezett szakrális rendje

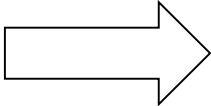
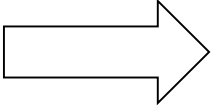
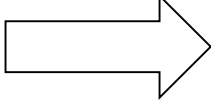
Péter és Jakab „helyet cseréltek”, Rafael és Uriel pedig Szűz Mária (Boldogasszony) mellett találhatók.

Uriel	BOLDOGASSZONY	Rafael
	/SZŰZ MÁRIA/	
	Tamás (Halak)	
	Péter (Rák)	
Kozma (Mérleg)		Damján (Kos)
András (Nyilas)	Jakab (Oroszlán)	Fülöp (Ikrek)
György (Bika)	ATYA	Pál (Vízöntő)
	János (Bak)	Demeter (Skorpió)
	Bertalan (Szűz)	

Michael

JÉZUS

Gabriel

		
Dukász Mihály		Mária (Boldogasszony)
		
Geobitzasz		Uriel
		
Konsztantin		Rafael

4. ábra. Feltételezett cserék a Magyar Szent Korona képi rendjében

4. LUDVIG REZSŐ A MAGYAR SZENT KORONA IKONOGRÁFIÁJÁRÓL *(Részletek)*

Remete Szent Pál és Remete Szent Antal jelképei Koronánk keresztpántján

Máté evangéliumából (2, 13): „...alig hagyhatták el a bölcsek Betlehemet, amikor Józsefnek isteni intést hozott egy angyal: Kelj föl! Fogd a gyermeket és anyját, menekülj Egyiptomba és maradj ott, amíg nem szólok, mert Heródes keresi a gyermeket: meg akarja ölni.”

Majd Máté így ír: József, aki már megszokta, hogy Isten akarata számára parancs, gyorsan engedelmeskedett: fölkel, s még akkor éjszaka fogta a gyermeket és anyját, és elmenekült Egyiptomba (Mt. 2, 14). A menekülés útja Hebronon át Beér-sebába vitt, aztán elkezdődött a sivatag, amelyben mind a mai napig ugyanazok a veszedelmek leselkednek az utasokra, mint akkor. Csak akkor érezhették magukat biztonságban, amikor az egyiptomi határnál a tengerhez értek. Az evangélista nem beszél róla, hogy Egyiptomban hol tartózkodtak, de egy ősi hagyomány Heliopolisz városába vezet bennünket. Gerhard Kroll könyvéből megtudhatjuk, hogy Jézus idejében 1 millió zsidó élt Egyiptomban, s ebből 200 000 Alexandriában.

Heliopoliszból, az egykori nagyvárosból – a mai Kairótól 12 km-re – semmi egyéb nem maradt fenn, mint egy hatalmas obelisz, amely a mező közepén áll. Nem messze az obelisztól, Matarieh falu mögött, egy öreg fügefa látható, amelyet az egyiptomiak Mária fának hívnak. Itt pihenhetett meg Mária a gyermekkel. A fa közvetlen közelében édesvízű forrás fakad, amelyről a falu is nyerte a nevét, mert Matarieh azt jelenti, hogy tiszta víz. Jóllehet a fügefa csak 300 éves, mégis a helyhez nagyon régi hagyomány fűződik. Már a negyedik században állt ott egy Mária kápolna. Ennek a kápolnának a szentelési emléknapja (jóllehet a kápolna már réges-régen eltűnt a föld színéről) a régi kopt liturgiában megmaradt, és mind a mai napig június 14-én ünneplik. Gerhard Kroll szerint tehát a koptok mindmáig őrzik Jézus egyiptomi tartózkodásának emlékét.

Ezt az egyiptomi menekülést azért kellett idéznem, mert a koronakutatás irányvonalát határozza meg.

Három alapra helyeztem az apostolok zománcképeinek eredet-igazolását:

A Thot-hegyi Kopt Szentély felfedezése;

A farasi katedrális falfreskói;

A kopt kolostorok szerzeteseinek hagyomány őrzése és az apostolképek.

Az apostolok

Péter apostol

Ezen a zománcképen is a test két oldalán 6-6 fogazott rombusz található, továbbá a két oroszlán, akik a legenda szerint Remete Szent Pál sírját ásták meg.

A kopt szerzetesek sapkája, ami a Remete Szent Antal megkísértését szimbolizálja, úgy van két részre osztva, hogy jobb és bal oldalán 6-6 négylevelű szírom van és hátul egy. Ezek a kopt jelek a 12 apostolt jelenítik meg, a tizenharmadik maga Krisztus. A Péter apostol fejénél a jobboldali mezőben is 13 kopt jel van (a baloldaliban 11).

Megjegyzés: a szírmok a manicheus hagyományban is megjelennek.

Pál apostol

Motívumrendszerét képezi a test két oldalán a 6-6 körben elhelyezett kopt kereszt (ezentúl így nevezhetjük) és a szellemi zónában megjelenik a két holló, akik a legenda szerint Remete Szent Pálnak vitték az élelmet. A hollók között is megjelenik a csodálatos kenyérszaporítás jele,

amit a koptok mint ősi hagyományt örökítették be a jelképrendszerükbe.

András apostol

A zománckép díszítése abban a rendszerben folytatódik, amiben az előző képek is vannak. Más motívumot a kép nem tartalmaz.

Fülöp apostol

A függőleges oldaldíszben 6-6 kopt kereszt van, de a többitől eltérően a díszítő motívum két oldalt az inda-dísz.

Tamás apostol

A kép elemzésére csak következtetni tudunk, mivel a Dukász kép eltakarja. A látható részen inda-díszek vannak, ez valószínűleg lefelé is folytatódik. A képen jól látható, hogy a Dukász-lemez nincs befoglalva. Ez a kép nem tartozhatott Koronánkhoz.

Bertalan apostol

Ennek a képnek csak a feliratát tudtuk 1983-ban megnézni, mivel teljesen takarja a Krisztus kép. A felirat érdekessége, hogy nincs SCS, tehát szent jelölés, továbbá a pontos felirat: ARTHOLÓ.

Az apostolok elemzése után óhatatlanul felvetődik a kérdés, hogy akkor a keresztpántot honnan kell eredeztetnünk és mért éppen a mi tulajdonunkban (a Magyar Nemzet tulajdonában) van. Véleményem szerint Koronánk az őskeresztény motívumokat és a remeteség egyiptomi történetét hordozza magában.

Így érthetjük meg, hogy a **Pálosok rendje** miért a legősibb magyar szerzetesrend Magyarországon.

Az Anjouk azért karolták fel újból a Pálos rendet, mivel akkor még tudhatták, hogy Koronánk milyen ősi keresztény jeleket hordoz magában. Így érthető, hogy Nagy Lajosnak miért volt fontos, és a velencei hadjárat végeztével sikerült is megszereznie Remete Szent Pál testét (amit a Budaszentlőrincen épített hatalmas katedrálisban a pálosok őriztek, amíg a törökök le nem rombolták, még mielőtt Budát elfoglalták volna).

Nagy Lajos második címerében is megtaláljuk a kopt keresztet.

A heraldikai leírásban a következő meghatározást találjuk: a közepén kettős kereszttel ékesített címerpajzs, a kereszt három ívből képezett talapzaton áll, mely az Anjouk liliomával van díszítve. A kereszt ágainak találkozó pontján csillagszerű dísz van. A címerpajzsot indavonalak teszik még díszesebbé.

A csillagszerű dísz a kopt kereszt, ami világosan kivehető. Nem vagyok hivatva történészként fellépni, de tudvalevő, hogy Mátyás király, aki a Pálosok nagy tisztelője volt, nagy áldozatot hozott Koronánk visszaszerzésében. Felvetődik a kérdés: Mátyás talán ezért választotta a hollót és az oroszánt a címerébe?

A Pantokrátor-kép elemzése

Miután meghatározható, hogy az apostol-képek ábrázolási módja az alexandriai kereszténység ikonográfiai rendszerébe illeszthető be, vizsgáljuk meg, hogy ez a megállapítás vonatkozhat-e a keresztpánt **Pantokrátor-képére** is.

Az Alexandria jelzőt azért használom, mert a kiinduló pontot akarom ezzel megjelölni. Ez továbbiakban a kopt kereszténységet jelenti. A tisztelt olvasóval szeretném bővebben ismertetni azt a történelmi háttérrel, ami alapját képezi a tanulmányomnak.

A katolikus hittérítés könyvéből Adolf Harnack szerint a kereszténység ókori elterjedését **négy csoportba** lehet osztani:

1. A mai Kis-Ázsia egész területe. Püspöki székhelyek hálózatának kialakulása: Trachia, Arménia.

2. Antiochia, Szíria, Alexandria és Egyiptom. A püspöki szervezet a II. század végén kezdett kialakulni és a szerzetesség is, amely Thébához kötődik. (Remete Szent Pál és Remete Szent Antal.)

3. Palesztina. Caesareában volt jelentős kereszténység.

4. Perzsia, India, Skythia.

Harnack szerint a latin nyelvű egyházközségek száma mélyen alatta marad a görög nyelvű egyházközségek számának.

A keresztény misszió java erejét a **pogányok** megtérítésére fordította, elszakadt a zsidóságtól és egészen hellenisztikussá vált. Egyiptom őslakossága körében hamar terjedt a kereszténység, amit ma kopt kereszténységnek nevezünk. Constantinus előtt működött Egyiptom területén a két nagyhírű szentéletű remete: Pachomius és Antonius.

A **kopt egyház** a IV. sz.-tól az V. sz. közepéig virágzott. A niceai zsinat idején több mint egymillióan voltak.

A kereszténység egyiptomi elterjedése Márk apostol nevéhez fűződik. Mint tudható, ő volt Péter tolmácsa, ami azt jelentette, hogy Krisztus után 50 és 60 között Szent Péter prédikációit feljegyezte és ebből írta meg evangéliumát. Ő volt Alexandria első püspöke is. Tulajdonképpen az első hittérítő a Kiszézus volt, mert a Szent Család Egyiptomi tartózkodása mélyen megmaradt a koptok emlékezetében.

Visszatérve az eredeti témához: az a feladatunk, hogy meghatározzuk, mely kultúrkör művészetében találjuk meg azt a Krisztus-ábrázolást amely Koronánkat képviseli.

Már hallom is a választ a Kedves Olvasótól: mivel a Pápa küldte a Koronát a magyaroknak, csak is a római ikonográfiában kell keresni.

A római hagyományokban az ókor szellemiségét híven tükrözi az a szobor, amely a *Lateráni Múzeumban* van. A palotában lévő Krisztust, mint jó pásztort ábrázolja.

A ravennai érseki kápolna Krisztus-képe, ahol *szakáll nélküli fiatal Krisztust* látunk.

Lehetne még sorolni a Róma szellemiségét tükröző Krisztus-ábrázolásokat, de ez nem az a Krisztus-kép, amit mi keresünk.

Kutatásainknak nagy lendületet adott Vörös Győző szenzációs felfedezése. Hasonlítsuk tehát össze a két Pantokrátor képet!

5. ábra. **A Thot-hegyi Pantokrátor képe** (másolatát lásd a Gellért-hegyi pálos sziklatemplomban). Vörös Győző felfedezése a Thot-hegyi kopt szentély, és **Magyarország Megszentelt Konájának Pantokrátora**

A trónon ülő Krisztus, a keleti ikonográfia szakállas Krisztusát örökíti meg. A **nap** és a **hold** ábrázolása a teremtőt jeleníti meg. A fejet a keresztes fényöv díszíti. Bal kezében könyvet

tart, jobb kezét áldásra emeli. Mondhatná a T. Olvasó, hogy számtalan ilyen Pantokrátor ábrázolás található a keresztény ikonográfiában, mint a Magyar Szent Korona keresztpántjának képe.

Van azonban egy olyan jel Koronánk keresztpántján lévő zománcképeken és a Toth-hegyi Pantokrátor képen, ami csálhatatlan bizonyítékként az egyiptomi, pontosabban az alexandriai kereszténység eredetéhez vezet minket. Ez a jel az **oltáriszentség** jele, ami két egyenlőszárú vonalból, azaz keresztből áll. Az ősi formája a négyszirmú kereszt, de több változatát is ismerjük. Ezt a Péter, a Pál, a Jakab, János és András apostolok zománcképeiben és a Toth-hegyi Pantokrátor trónjának a függőleges díszítésében is megtaláljuk.

A keresztpánt eredetének kiderítése a Korona-kutatás új irányvonalát jelöli meg. Az már biztosra vehető, hogyha II. Szilveszter készítette volna a magyarok számára a Koronát, nem a keleti remeteség nagy alakjainak ikonográfiáját ábrázolná a latin Korona.

Tamás apostol

Péter apostol

András apostol

(B)artholo(meus) apostol

6. ábra. **Tamás, Péter, András és Bertalan.** (Bertalan-ARTOLO képe sérült, az SCS [sanctus] hiányzik előle. Jézus képe takarja – lásd Koller József ábráját 1800-ból)

Végh Tibor modelljéről

Végh Tibor Keresztelő Szent Jánost és Józsefet (Jézus mostohaapját) képzi a Koronára a később felszerelt Geobitzasz és Konsztantin(osz) képének eredeti helyére.

Megjegyzés: A probléma ezzel kapcsolatban ugyanaz, mint az „Atilla és Buda”, „Konsztantinosz és Géza magyar király” és egyéb földi uralkodók feltételezése esetében: egy BEAVATÓ KORONÁN csak a földinél magasabb szellemi szinten lévő, félisteni és isteni személyeknek van elsősorban helye.

Végh Tibornak a Korona szereplőit besoroló asztrálmítoszi rendje egyébként – elődeihez hasonlóan, akiket persze kritikával illet – logikátlan: ugyanis indokolhatatlan ugrásokat tartalmaz.

Megjegyzés: lásd pl. Ősi Gyökér

2011. júl.-szept., XXXIX. évf. 3. szám, 62-65. o.;

2012. ápr.-dec., XXXX. évf. 2. szám, 62-64. o.

Ezért a most bemutatott modellt készséggel ajánljuk figyelmébe.

5. ZAVIRASZ GYÖRGY ÉRTEKEZÉSE A MAGYAR SZENT KORONÁRÓL

A magyarságát és ortodox hitét kiemelten ápoló Zavirasz György 56 oldalas, görög nyelvű írása görög forrásokat dolgoz fel. Állításai:

- I. Magyarország a nemzetiségek anyja;
- II. Nagy Konsztantin adománylevele (mely Magyarországon alig ismert) későbbi hamisítvány, s mindezt jó érvekkel, kiváló módszertannal igazolja.

Glaser Tamás remek fordítása a Konstantinápolyi Egyetemes Patriarchátus Magyarországi Orthodox Exarchátusa kiadásában jelent meg 2015-ben. A könyv 29-42. oldalán nyomtatott betűs átirásban is olvashatjuk Zavirasz szövegét. Magyarul a 11-21. oldalon található a teljes szöveg. Ennek készítettem el rövid összefoglalóját, melyet most be is mutatok.

Az első vélekedés szerint a királyi koronát (a királyi jelvényekkel, a kiváltságlevéllel együtt) Nagy Konstantin adományozta I. Szilveszternek, Róma főpapjának. Az újkori írók ezen állításokat Magyarország Koronájára értették. A Korona Rómában maradt II. Szilveszter koráig, aki azt isteni kinyilatkoztatásra elküldte Magyarország fejedelmének, I. Istvánnak. Ezt az említett kiváltságlevél lobogtatásával próbálják alátámasztani – csakhogy ezt a rendeletet a tudósok egyetemenlegesen elhajították. Hamisítványnak bélyegezték ugyanis a következők miatt:

1. A régi írók (pl. Euszébiosz) közül senki sem emlékezett meg Nagy Konstantin kitalált adományáról.
2. Akik külön a pápákról írtak (pl. Liutprand, Martinus Polonus, Platina), azok közül sem emlékezett meg egyik sem erről a rendeletről.
3. A régi pápák közül egyik sem említette Konstantinnak e nagy jótéteményét – pedig bizony nagyon is hasznukra vált volna.
4. Miért nem hozakodott elő Liberius pápa ezzel a rendelettel, amikor Constantius (Nagy Konstantin fia) megalázta és Beroiába száműzte?
5. Ugyan ki hinné el, hogy Konstantin a római püspöknek ajándékozta Róma városát, meg a Nyugat összes tartományát és városát (azaz birodalmának felét), és ez a tény ismeretlen maradt minden történetíró előtt a 11. századig?
- 6-7. Egyetlenegy egyetemes vagy helyi zsinaton (pl. Serdica-i zsinat, Karthágói zsinat, IV. Khalkédóni zsinat) sem méltatták említésre azt az adománylevelet.
8. Ahány kiadás, annyi eltérés is a rendelet szövegében (másképpen adja elő Balszamón, s másképpen Blasztarisz illetve az ál-Szkholariosz stb.)
9. A császárok közül egyik sem fogalmazott úgy, hogy „királyságunk valamennyi satrapájával és a szenátussal közösen elrendeljük”.
10. A rendeletben álló „a négy ősi trón feje” vajon mikorra vonatkozik?
11. A rendelet valami olyasmit szabályoz, ami a zsinatok hatáskörébe tartozik.
12. Ha a pápának a királyokénál nagyobb hatalma lenne (ahogy az a rendeletben áll), – ugyan miért hajtott térdet Justinus császár előtt? Hogy lehetséges, hogy
 - Vigilius pápát rabként hurcolják Konstantinápolyba, és száműzik?
 - Vitalianus pápa kimegy Róma kapui elé, hogy köszöntse Constans császárt?
 - Agathon pápa egy írásában önmagát Pogonatosz (császár) szolgájának nevezi?
13. A pápának olyan ornátust és öltözetet tulajdonít, amely szögesen ellentétes az apostolokéval és az egyházi (mértékletes) öltözetekkel.
14. A rendelet némely kiadásában előforduló Kónsztantinupolisz név a 315. évben még nem ékesítette Büzantiont.
15. A rendelet nyelvezete barbár, s tele van olyan szavakkal, amelyeket (a) hivatalos iratokban akkoriban (még) nem használtak.

16. További tévedés (hazugság, abszurditás): Abban a korban a királyok és a császárok diadémokat viseltek – s nem „arany koronát”.

17. Konstantin negyedik konzulátusának évében Licianus volt a konzultársa (s nem Gallicanus).

18. A pápák összes birtokukat Pippin királynak, Nagy Károlynak, valamint Gallia későbbi királyainak köszönhetik. (A „rendelet” szerint ennek fordítva kellett volna történnie.)

Zavirasz szerint mindezt egy később élt személy költötte Róma püspökei elsőbbségének „megtámogatására” a keleti egyház ellen, bűnös és alattomos módon.

Felteszi a kérdést: Nagy Konstantin, aki 306-tól uralkodott, hogyan írathatta annak a Bíborbanszületett Konstantinnak a nevét a koronára, aki a 912. évtől uralkodott? (Mikhaél Dukász és a Turkia – azaz Magyarország – királya is még ismeretlenek voltak Nagy Konstantin idejében.)

Megjegyzés: Zavirasz nem veszi figyelembe, hogy Dukász képe (Mária helyén) és feltehetően még két másik zománckép utólagosan (csere révén) került rá a Koronára.

A második feltételezés szerint a koronát II. Szilveszter csináltatta, hogy elküldje a megtért Miszka (Mikiszlaoosz) lengyel fejedelemnek. Isten angyala azonban megparancsolta neki, hogy azt Istvánnak (Géza fiának) adja, aki Aszteriszkosz (Asztrik) kalocsai metropolitát küldte apostoli áldásért és a koronáért.

Az „angyal indoklása szerint” a lengyel nemzet jobban szereti

a rágalmat, mint az igazságot; (???)

a kutyákat, mint az embereket; (???)

a szegények sanyargatását, mint az isteni törvényeket. (???)

Zavirasz az angyalt elfogultnak tartja – szerinte „a sok országot feldúló magyarok” egyáltalán nem voltak szelídebbek a lengyeleknél.

Megjegyzés: Nem az angyal torzít, hanem az a – fel nem tüntetett – forrás, amely állítólag erről ír. Túloznak viszont a Zavirasz által idézett idegen források (melyek szerint a magyarok a magzatokat a kutyáknak vetették, foglyaik szívét kitepték s megették, vérüket itták, Attila vadállati és esztelen dühét pedig Nagy Leó pápa szelíd szavaival csillapította stb.)

Tisztelettel ajánljuk Zavirasz figyelmébe a 907-es Pozsonyi Csata történetét, amikor is az egész „keresztény” Nyugat megindult a magyarok kiirtására...

Elsőnek Varoniosz tulajdonította a koronaküldést II. Szilveszternek (melynek időpontja az 1000. év).

Az Isten angyalát fogadó II. Szilveszter azonban nem volt igazán szent életű (lásd a latin Platina által írt életrajzot, és Beno kardinális beszámolóját): „Gibertosz (a későbbi II. Szilveszter), miután elhagyta kolostorát, az ördög követője lett. Szorgalmasan tanult Hispale (Sevilla) városában, s hamarosan Ottó (császár) és Robert (francia király) tanítója lett. Ördögi gögtől és uralomvágytól hajtván előbb pénzért megkapta a Rajnai érsekséget, azután a ravennait, végül pedig ... Róma trónjára lépett (azzal a feltétellel, hogy halála után az ördögé lesz. (???)

Halála előtt megvallotta minden bűnét, kérve, hogy halála után testét szakítsák ketté, szaggassák darabokra, ... majd ássák el.”

(A pápa) Istvánnak adja a felajánlott királyságot, aki igazgathatja királysága egyházait, viselheti a Kereszt apostoli jegyét.

Feltétel: adja meg II. Szilveszternek a neki járó engedelmességet és tiszteletet, kijelentve: magukat a római egyház alárendeltjeinek és alattvalóinak tekintik.

A rendelet pontos fordítása így kezdődik: „Szilveszter püspök, Isten szolgáinak szolgája, egészséget és apostoli áldást kíván a magyarok fejedelmének, Istvánnak.

Megjegyzés: A Hartvik-legendát – Kálmán király (1095-1116) idejéből – a kutatók egy

része nem tartja hitelesnek. Részletesebben lásd *Rubikon* XXIV. évf. 246. sz. (2013/6), 21-25. o. Konstantin állítólagos adományozási okiratáról lásd *Rubikon* XIV/132. (2003/6), 12-14. o.

Inhofer, a hamisító?

Zavirasz szerint világos, hogy 1000-nél jóval később fécelték össze (feltehetően a 17. században a jezsuita Inhofer-Inhoferosz), annak „bizonyítására”, hogy minden hatalom a (római) pápától való.

Pál apostol mást tanít: szerinte is minden hatalom Istentől való!

VII. Gergely zsinati határozata szerint a pápák letehetik a trónjukról a császárokat; a pápa fölött nem ítékezhet senki; a törvénytelenül uralkodók alattvalóit a pápa felmentheti a királyoknak tett esküjük alól.

A Traguriumi (Trau, ma Trogir) egyház levéltárában Zavirasz nem találta az Inhofer által „idézett” rendeletet.

Megjegyzés: Persze logikusabb lett volna azt magyarországi levéltárakban keresni...

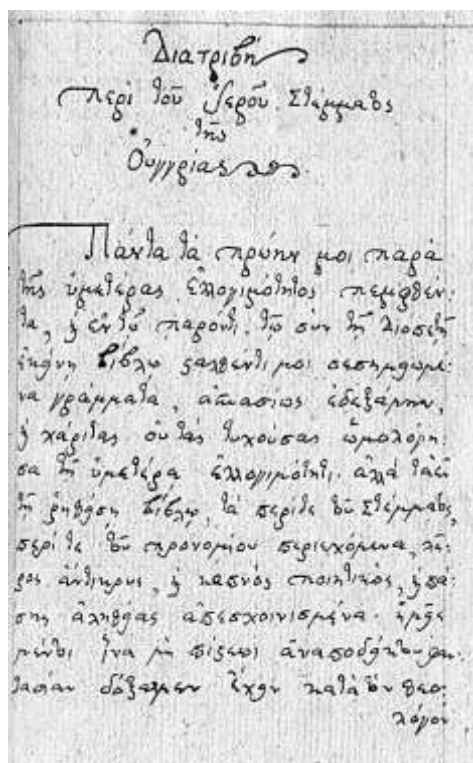
A jezsuita Mihail Vomvardiosz szerint „az oklevél eredetijét a királyság szent fejéke (Sztefanosz Tarnotzisz szerint Szent Koronája) mellett őrzik. (???)

Révay gróf, a koronaőr azonban erről az oklevélről „egyetlen kukkot” sem jegyzett fel. Szerinte a görög nemzetet az elszakadás miatt gyűlölő római pápa „undorodott volna” a görög írásjegyek használatától saját alkotásán.

Karolosz Karafa, a pápa III. Ferdinánd magyar király koronázására küldött követe sem látta az oklevelet.

Zavirasz szerint Hartuitiosz, az életrajzíró (talán Bosznia püspöke?) az első és egyetlen, aki a Koronát, a jogart és a többi kelléket a római pápával „elküldette” – a többiek (pl. Bonfini) őt másolták. A „tudatlan angyal” és a magyarok, mint „(koronát kérő) ismeretlen nemzet” is feltehetően az ő találmánya.

Hartuitiosz egyéb dajkameséi: Szent István Jeruzsálemben szerzeteskolostort és a zarándokok számára vendégfogadót építtetett, Konstantinápolyban pedig templomot. A feljegyzés itt félbeszakad (Zavirasz halála miatt nem tudta folytatni).

7. ábra. Zavirasz görög nyelvű kézírásos tanulmányának első oldala

Irodalomjegyzék

1. Berta Tibor: Időkód. Bp., S. n., 2002.
2. Pap Gábor: Hazatalálás. Bp., Püski, 1999.
3. Bakay Kornél: Az Árpádok országa. Kőszeg, MBE NLKME, 2000.
4. Pap Gábor: Mag hó alatt. Bp., Püski, 2003
5. Szigeti István: A Szent Korona titka. Aachen, 1994.
6. www.kiszely.hu/istvan_dr/038.html (web site)
7. www.engelhaftes.de/galerie/erzengel.htm (web site)
8. www.uriel.de (web site)
9. Molnár V. József: Egész-ség. Pécs, Melius Alapítvány, 1995.
10. Ferencz Csaba: Szent István király koronája. Budapest, Heraldika K., 2002.
11. Révay Péter: De monarchia et Sacra Corona Regni Hungariae. Frankfurt, 1659.
12. Csihák György: Ex oriente lux. ZMTE, Budapest-Zürich, 1996. [Acta... XI/4. \(1996\)](#)
13. Bölöny József: Sacra Regni Hungarici Corona. In: A ZMTE III. Magyar Östörténeti Találkozója, Zürich-Bp., 1999. [Acta... XIII/1. \(1999\)](#)
14. Molnár V. József: Kalendárium. Örökség Könyvműhely, Budapest, 1998.
15. Kiszely István: A magyarok eredete és ősi kultúrája II. Püski K., Budapest, 2000.
16. Csihák György: Sacra Regni Hungarici Corona – Magyarország Megszentelt Koronája és a közjogi rendezés ma. In: Magyar történelem. Tízezer év ezer oldalról. Oktatási segédkönyv I. [Acta... XVIII/1. \(2002\)](#) and www.bbk.alfanet.eu/userspace/ea_bbk_2011_tort_irod/csihak_gyorgy_the_sacred_crown_of_hungary_bbk_2011_07_04.pdf
17. Záhonyi András: Ősi titkok nyomában. MBE, Miskolc, 2004.

8. ábra. A Magyar Szent Korona és a koronázási ékszerek
(Az elrendezésben a kard „helyét” sokan kifogásolják. A kard egyébként nem az eredeti.)

6. FOUR ARCHANGELS ON THE HOLY HUNGARIAN CROWN? An attempt to identify the "original" figures on the Hungarian Crown

Is it possible to fit a system of 19 to a duodecimal? Or a duodecimal to a system of 7? And what about the number 9? The same problem comes up if we look at the seven days of the week, at the 12 signs of the Zodiac, at the 7 main Sumerian gods, at the 19 figures of the Hungarian Crown and at the 9 planets revolving around the Sun. In this work I should like to show an interesting approach solving such problems: the example is the Holy Hungarian Crown, with its 19 enamel pictures.

The proposed solution: 3 (Holy Trinity) + 4 archangels (representing the four elements) + 12 Apostles and Saints (the signs of the Zodiac) = 19.

Figure 9. The Holy Hungarian Crown

Why are there only eight Apostles on the Holy Crown?

There were Twelve Apostles, who became Jesus' Disciples. On the Hungarian Crown there are only 8 Apostles. You can rise the logical question: Why?

In József Kovács' explanation (József Kovács: A Magyar Szent Korona, 1984) the 4 missing Apostles – Jacob Jr., Simon, Thaddeus and Matthias – represent the *Holy Spirit*. Peter and Paul belong to the *Lord* (the Holy Father).

Andrew, Jacob Sr., John, Philip, Bartholomew, Thomas represent the *Son*. (See the Credo.)

So on the Crown we can see only the representatives of the Lord and the Son.

In István Kiszely's opinion there were only 8 Apostles at the entrance to the medieval churches, so his remark makes acceptable the fact that on our Holy Crown there were originally 8 Apostles only⁶.

In my opinion we can explain the fact in another way too. Looking at the feasts of the Apostles we see the 8 figures on the enamel-paintings can be arranged in pairs. The missing 4 can not be fitted into the system, because their places are "occupied".

<u>Apostles</u>	<u>The sign of the Zodiac (belonging to)</u>
Jacob junior (25 th July)	– Leo
Simon (5 th January)	– Capricorn
Thaddeus /in other opinions he is Judas/ ?	– Taurus
Matthew (24 th February)	– Pisces

And what about the so called pairs of healers and soldiers (the Saints)? Following Tibor Berta's idea¹ I suppose they were fitted on the Crown because they form – together with the 8 Apostles – a complete duodecimal system.

Berta's starting point is OK., but he relates György to the sign of Aries. This procedure is false, because the feast of George is on April 24th, which belongs to Taurus (Időkód¹, p. 139).

Cosma's feast is on September 27th, in the sign of Libra. (Not in Taurus, as Berta says – see Időkód¹, p. 139).

Damian belongs to Libra (In this case I agree with Berta).

But there is a problem in the correction of the duodecimal system: Libra appears twice (represented by Cosma and Damian), and Aries is missing.

Remark: I suppose that was the reason why Berta joined Saint Cosma not to Libra, but to Taurus (to the opposite sign).

To solve the problem I suggest the following:

Consider Damian the representative of Aries (the physical counterpart /„corporeality”/ of Libra /„spirit”/, the opposite sign in the Zodiac)! Damian – unlike Cosma, who restored people to health free of charge – accepted some gifts for the healing. From this point of view it is the manifestation of corporeality.

In the case of Damian we have no other choice (only Aries), because the other signs have been occupied.

Anyway the Apostles are arranged in holy pairs, following a central symmetry:

<u>Apostles (Disciples)</u>	<u>Properties</u>
Andrew (Sagittarius) – Philip (Gemini) November 30 th May 26 th	they evangelized the Scythians in the East
Peter (Cancer) – Paul (Aquarius) June 29 th January 25 th	they evangelized the Jews and the pagans they established the /Mother-/Church
Jacob (Leo) – John (Capricorn) July 25 th December 27 th	the first brothers who died martyrs
Thomas (Pisces) – Bartholomew (Virgo) March 7 th August 24 th	they evangelized in India

<u>The four Saints</u>	<u>Properties</u>
Damian (Aries) – Cosma (Libra)	healer Saints
George (Taurus) – Demetrius (Scorpion)	warrior Saints

The only irregularity in the symmetry is caused by the exchanged positions of Peter and Jacob. Opposite Leo is the place of Aquarius, and opposite Cancer is the place of Capricorn – but the arrangement on the Crown happened is different (see Figure 10a).

I wonder why this exchange is. The familiar connections can explain the case. Andrew and Peter were brothers, so concerning the ties of blood they can be beside each other. Jacob is

John's brother, so the exchange of Peter and Jacob is logical, if later somebody is to "rearrange" the pictures of the Apostles.

Remark: In the Papal bulls Petrus is on the left of the Lord and Paulus on his right. So You can see that the arrangement mentioned is just the opposite that on our Holy Crown (i. e. in a mirrored position)³.

By the exchange of Peter and Jacob the representatives of the watery signs can be found above Mary's picture. Apostles Andrew and Jacob, the representatives of fiery signs (Sagittarius, Leo) are also placed side by side.

Above Jesus (the Son of God born to the Earth) we find the natives of the earthy signs (John, Bartholomew). Paul and Philip – the representatives of airy signs (Aquarius, Gemini) – are now beside each other on the Crown.

The enamel paintings alleged to have been exchanged on the Crown

(Whose pictures were originally on the Holy Crown?)

Who could be the "original" figures on the Crown? The members of the Holy Family, the archangel, the disciples, the healer and warrior Saints – or in the opinion of Kornél Bakay – the "Grand Dukes" (Constantinos, the Byzantine Emperor, Géza and Álmos)? In Bakay's opinion the presence and the change of the enamel painting with the portrait of Virgin Mary (the Virgin Mother) is inconceivable³. It was a widely known fact that king (Saint) Stephen had offered his Crown and land to "Boldogasszony" (i. e. Virgin Mary), so none of the Hungarian kings could have taken the liberty to have it removed.

In Gábor Pap's opinion in the present place of Michael Ducas could be seen the picture of Virgin Mary, and the portraits of Constantinos and Geobitzas-Géza are in the supposed places of Attila and Buda². The exchange of the three enamel pictures could have been done during the rule of Joseph II (1780-1790). Joseph II was called "king with a hat", because he was not crowned by the Holy Crown. He had the Crown carried to Vienna, so he had the chance to alter the pictorial order of the Crown.

So the picture of Virgin Mary mentioned by Péter Révay may have been on the Crown (see the previous discussion)².

In Berta's opinion¹ the four archangels are to be identified in the enamel pictures (their epigraphs are written in Greek letters) beside Virgin Mary and Jesus. Berta proves his statements also by mathematical methods: the 19 figures on the Crown can be divided into a system of 12+7. The seven "Holy Figures" (representing sanctity) consist of the "Holy Trinity" (with the Virgin Mother in the place of the Holy Spirit)

Holy Father – **Jupiter**

Son – **Sun**

Virgin Mary – **Moon**

and the Holy Quaternity formed by the archangels.

The duodecimal system (consisting of Disciples and 4 Saints) has been discussed before, so it is time to explain the archangels' roles!

According to Berta they correspond to the so called *four elements* (and thus to four planets):

Michael (the leader of the celestial army)	– Fire	(Mars)
Gabriel (carrier of the message of joy)	– Water	(Venus)
Raphael (escort, healer)	– Earth	(Saturnus)
Uriel (the Light of God)	– Air	(Mercury)

Remark: Explaining the correspondence Berta gives us the conjunction of planets on the supposed day of Virgin Mary's and Jesus' birth.

Raphael	Mary	Gabriel		
Saturn	Moon	Venus		22 B. C. (September 11 th)
Michael	Jesus	Holy Father	Uriel	
Mars	Sun	Jupiter	Mercury	6 B. C. (April 1 st)

The idea – the presence of the four archangels on the Crown – is a good starting point. But Berta's order is problematical. On the Crown we can find Michael's and Gabriel's picture beside Jesus' (so not Michael's and Uriel's).

Remark: Other resources do not confirm the dates of birth mentioned by Berta.

After arranging the Disciples and the Saints into a system based on their feasts let's try to think over the archangels' order!

Michael	(September 29 th)	– Libra	(Air)
Gabriel	(March 24 th)	– Aries	(Fire)
Raphael	(October 24 th)	– Scorpion	(Water)
Uriel /Auriel/	(no feast in the calendar)	– (Taurus ?)	(Earth ?)

Raphael is a healer, the protector of travellers, passengers going to the „other world”. On the fresco of the Buda castle Raphael is the companion of Toby. His emblems are the pilgrim's staff, the drinking vessel and the haversack⁹.

Uriel is the protector of the Earth^{7,8}. In Hungarian tradition he is a figure highly appreciated by the *csángós* (Hungarian-speaking natives) of Moldavia⁹.

To make the system complete we suppose that one of the earthly signs (Taurus, Virgo, Capricorn) can match Uriel. There are some arguments which confirm that the Zodiac sign in question is Taurus. Aurora (the name means dawn) is considered to be the female partner of Uriel, who is connected to Venus (the morning star). This connection gives us the idea of Taurus (an earthly sign), because in astrology Venus rules Taurus.

We can connect the following names to Uriel (based on the sound categories): Valerius, Valeria (whose feasts are also in Taurus (April 28th)). Accepting the above-mentioned relationship to Taurus the four elements can be observed in the order of the archangels. Besides, two axes (Aries-Libra representing the "Little Year", Taurus-Scorpion, representing the "Great Year") can be observed in their order.

We know that the supposed presence of the four archangels on the Holy Crown needs further investigation, but the idea suggests that there could have been a period in the history of the Crown in which the figures represented a purely celestial order. By this suggestion the pictures of the earthly potentates were included later.

The system (see p. 117., The supposed arrangement of the enamel pictures on the Holy Crown) becomes totally symmetrical if the pictures of Michael and Gabriel are beside Mary's, Raphael's and Uriel's are beside Jesus'. So it could be very useful to investigate Michael's and Gabriel's enamel pictures to see whether there are any marks on them indicating the exchange. Anyway the elements "water" and "earth" belong to the female attributes. "Fire" and "Air" correspond to the male character, so a complete symmetry is not necessary.

Was Charlemagne crowned and burried with this Crown in 800? ⁵

Maybe. See the picture of Wilhelm von Kaulbach: The Coronation of Charlemagne. On the painting we can recognize the Hungarian Holy Crown.

The present arrangement of the enamel pictures on the Holy Crown

(The only irreguality in the symmetry is caused by the exchanged position of Peter and Jacob. The enamel figures in the uppermost line are not original.)

	Geobitzas (Pisces)		MICHAEL DUCAS (Taurus)		Constantinos (Gemini)
			Thomas Jacob		
Cosmas					Damian
Andrew		Peter	HOLY FATHER	Paul	Philip
George					Demetrius
			John Bartholomew		
	Michael		JESUS		Gabriel

The supposed arrangement of the enamel pictures on the Holy Crown

(Peter and Jacob changed places, Rafael and Uriel got their places beside Virgin Mother/Mary.

The names of the four *Elements* are in brackets.)

	(Earth)	Raphael	VIRGIN MATHER/MARY	Uriel	(Water)
			Thomas (Pisces) Peter (Cancer)		
Cosmas (Libra)					Damian (Aries)
Andrew (Sagittarius)		Jacob (Leo)	HOLY FATHER	Paul (Aquarius)	Philip (Gemini)
George (Taurus)					Demetrius (Scorpion)
			John (Capricorn) Bartholomew (Virgo)		
	(Air)	Michael	JESUS	Gabriel	(Fire)

Figure 10. The picture of Paul(us), John, Jacob(us) and Jesus
(The name is written „PAVLUS” – similar to the Greek Pavlos and the Slavonian Pavel.)

Bibliography

1. Berta, Tibor: Időkód (Time Code). Bp., S. n., 2002
2. Pap, Gábor: Hazatalálás (Finding Return Home). Bp., Püski, 1999
3. Bakay, Kornél: Az Árpádok országa (The Country of the Árpáds). Kőszeg, MBE NLKME, 2000
4. Pap, Gábor: Mag hó alatt (Grain Below the Snow). Bp., Püski, 2003
5. Szigeti, István: A Szent Korona titka (The Secret of the Sacred Crown of Hungary). Aachen, 1994
6. www.kiszely.hu/istvan_dr/038.html (web site)
7. www.engelhaftes.de/galerie/erzengel.htm (web site)
8. www.uriel.de (web site)
9. Molnár V., József: Egész-ség (Health and Wholeness). Pécs, Melius Alapítvány, 1995
10. Ferencz, Csaba: Szent István király koronája (The Crown of Stephanus Rex). Budapest, Heraldika K., 2002.
11. Révay, Péter: De monarchia et Sacra Corona Regni Hungariae. Frankfurt, 1659.
12. Csihák, György: Ex oriente lux. ZMTE, Budapest-Zürich, 1996.
13. Bölöny, József: Sacra Regni Hungarici Corona. In: A ZMTE III. Magyar Östörténeti Találkozója, Zürich-Bp., 1999.
14. Csihák, György: Magyarország Megszentelt Koronája (Sacra Regni Hungarici Corona – The Sacred Crown of Hungary)
www.bbk.alfanet.eu/userspace/ea_bbk_2011_tort_irod/csihak_gyorgy_the_sacred_crown_of_hungary_bbk_2011_07_04.pdf
15. Záhonyi, András: Ősi titkok nyomában (Ont the Trace of Ancient Secrets). MBE, Miskolc, 2004

Z. Tóth Csaba (Pécs):

A „jövő emléke”:

III. Béla bizánci Szent Koronája¹⁰¹

„Senki el ne vegye a te koronádat.”

Ján. Jel. 3,11, az Angyal levele a Filadelfia-közösséghez

„Pannonia nem veszítheti el angyal adta koronáját.”

Képes Krónika, 192.

„Hosszú az út a kehelytől az ajakig”, tartja a régi mondás, mely a nyilvánvaló dolgok, a goethe-i „nyílt titkok” felismerésének időigényességére utal, arra, hogy gyakran hosszú időbe telik, míg tudatosítjuk, ami – a szemünk előtt van... Így van ez a magyarság fénylő, régi kincsével, az „agg” kora, megviseltsége ellenére is egyedülálló szépségű, fenséges Szent Koronánkkal, melyet legutóbbi hazatérte, 1978 óta a kutatók és a nagyközönség élénk érdeklődése övez, s amely az 1990. évi történelmi sorsfordulónkat követően, végül az Ország Házába került 2000-ben.

Hosszú és viszontagságos volt az útja Magyarország Szent Koronájának¹⁰² is, amíg a múlt félhomályából, a kelet-nyugati, eszmei, történelmi viharokból kibontakozva a tudomány asztalára került, és közelről is vizsgálhatóvá vált a keletkezésének titkait kutató szakemberek, mérnökök és ötvösök számára, akik lényegében kiegészítették a sokáig csak fotók, leírások alapján tájékozódó, de az igazságot mégiscsak jelentősen megközelítő történészek és művészettörténészek elemzéseit. Az 1978 előtti¹ kutatások szerint a két részből, bizánci, görög feliratos abroncskoronából, ill. a hasonlóképpen bizánci stílusú, de latin feliratos keresztpántból álló Korona egyik része sem lehetett István királyé, hanem I. Géza (1074-77) és VII. Dukász Mihály bizánci császár (1071-78), majd a 12. századi, szorosabb bizánci-magyar kapcsolatok révén III. Béla (1172-1196) és I. Mánuel Komnenosz bizánci császár, I. László királyunk unokája (1143-1180) idején készülhetett a ma látható, végleges alakjában². Dukász Mihály fiát és öccsét is Konstantinnak hívták, gyermekfiát meg is koronázta, tehát társcsászár volt, így őt ábrázolhatja idealizált formában a Szent Korona Konstantin-képe (Bíb. Konst. nem lehet, mert őt mindig szakállal ábrázolták). A török fenyegetés miatt (1071, Manzikert)³ a császár küldhetett koronát Gézának a hadiszövetségért cserébe⁴, és Skylitzes is említi a „králész Turkiasz” elnevezést⁵, mely a Korona Geobitzász-képén szerepel, ill. László herceg „látomása” szerint „angyal” hoz Gézának koronát⁶, ami határozottan utalhat a 11. századi bizánci korona-küldésre.

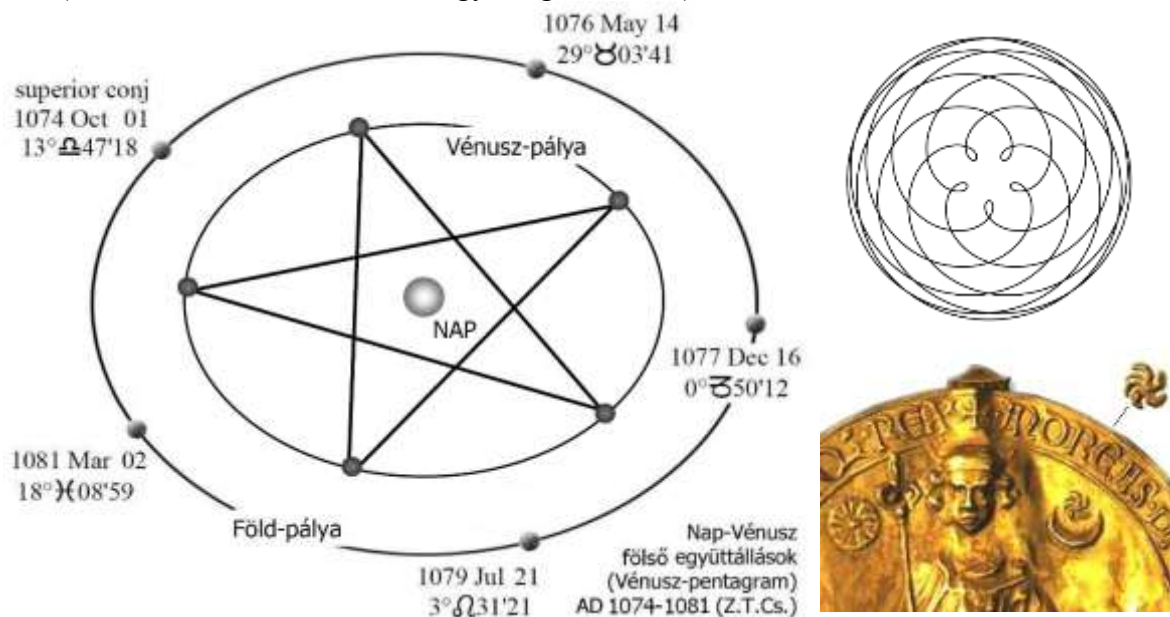
¹⁰¹ 1978-2018 – A Magyar Szent Korona hazatérésének 40. évfordulójára.

¹⁰² A Korona Megszentelt (Sacra) és Magyar, Magyarország(é) (Hungarici) jelzőjére vonatkozóan lásd az előző tanulmány eleji lábjegyzeteket. – A szerkesztő.

Azonban a keresztpánt elkészítése vagy fölszerelése, a „szent” korona végső kialakítása mindenképp 12. századi lehet, hiszen az okleveles emlékeinkben is csak a 13. század második felében jelenik meg a „szent korona”, ill. „szent István koronája” megjelölés⁷. Mindezt nem cáfolták meg a mérnök-ötvös szempontú kutatások, mérések sem, csupán felhívták a figyelmet az összeszerelés, átalakítás tényére, mely egyébként – a későbbi sérülések javításai mellett – szabad szemmel is jól látható a szegecselek, forrasztások nyomain⁸. Az ötvöstechnikai megállapításokhoz azután eléggé „kalandos” elképzeléseket fűztek („Hunor”, Attila koronája, etc.), nem véve figyelembe, hogy a már ismert tények elegendő érvet szolgáltatnak a Korona keletkezési idejének, helyének, adományozási körülményeinek meghatározásához, mely összességében a 11-12. századok közé helyezhető⁹.

A vita itt feneklett meg, a „kalandosabb”, ill. „körültekintőbb” vélemények között, szinte már kimerítve minden magyarázat lehetőségét, és ebben a „fázisban” adódott számomra is néhány „kalandosabb” észrevétel 2002-ben¹⁰, elsősorban művészettörténeti megközelítések és Csomor Lajos eredményei nyomán felvetve egy „megoldást”, miszerint dolgozhattak „sztyeppei”, azaz kazár, „kabar” (chorezmi) ill. magyar (ogur, szabir) ötvösök a bizánci udvarban is, noha természetesen a motívum-párhuzamokon kívül – melyek divatja más úton is Bizáncba kerülhetett, sőt elképzelhetők honfoglalás kori magyar kölcsönzések is bizánci tárgyakról, ez magyarázhatja, miért nincsenek ugyanolyan tarsolylemezek a Kárpátoktól keletre, a honfoglalás előtti időkből, amikor lazább volt a bizánci kapcsolat – nincs elég bizonyíték erre¹¹, s arra sem, hogy a Korona készülhetett „már István” részére, „akár Velencében”, mint valószínűsítettem. Legutóbb ezt a tanulmányom sok ábrával, függelékkal bővítve újra kiadtam¹², amire egy 2017. márc. 25.-i ötletem, „felfedezésem” adott okot, néhány zománcképnek a nap járása (zodiákus) és a római katolikus naptár szerinti *pentagram*-elrendezésével kapcsolatban, mely lényegében egybekapcsolja az abroncskoronát és a keresztpántot (ld. alábbi ábra)¹³. Ez a tény egzakt módon igazolni látszik, hogy a Korona alsó, abroncsrésze és a keresztpánt, ha talán nem is egyszerre készült, de összehangolt, nem esetleges módon került egybeszerkesztésre: a szabályos ötágú csillagot, mely voltaképpen egy *Vénusz-pentagram*¹⁴, láthatatlanul kirajzolják a napút tavaszi, nyári, őszi és téli sarkpontjainak közelébe eső egyházi naptári napok angyalai, apostolai, szentjei, Michael-Gábel, Péter-Pál, Kozma-Damján párosai, és hátul Tamás apostol, ill. egy feltételezhető korábbi Istenanya-kép (görög rövidítése: MP ΘV, Mater Theon; Révai Péter koronaőr 1613-ban csak egy „kegyes” túlzással láthatta a Dukász Mihály-, vagy a Konstantin-kép helyén, és legutóbb előkerült egy halvány rajz 1618-ból, mely állítólag császárt ábrázol, nem Szűz Máriát¹⁵), de mind Tamás apostol napja, mind az Istenanyáé, a Karácsony, decemberre, a téli napforduló tájára esik, azaz „helyükre kerültek”. Ugyanakkor a keresztpánton is megfigyelhető egy „évszak-sorrend”, a Fülöp-Bertalan-András-Tamás képekkel (ld. Függelék IV.).

nem Géza dux számára helyezték-e fel az abroncs zománcképeit, részben vagy egészében lecserélve a korábbiakat?), ill. a Kos-Rák-Bak jegyű képek „utalnak” egy csonka *pentagramra*, a napút 4 sarkpontjából 3 megvan, de a nov. 8.-i Mihály-nap is őszi jegybe esik (esetleg sziderikusan is számolhattak a készítők, és akkor eggyel előbbi jegybe esnek a napok), míg ugyanezek a képek a *latin kalendárium* szerint (előző oldalon lent) a Kos-Mérleg-Bak jegyekbe esnek, 3x a Mérlegbe, és a keresztpánt Péter-Pál/Rák, és Tamás ap./Bak jegyű napjai *teszik teljessé* a pentagram-elrendezést, mintha ezt tudatosan ki akarták volna egészíteni (a Vénusz egyik „háza” a Mérleg, vö. 14. jegyz. Psellosról és Mánuel császárról); mindenképp szempont lehetett, hogy a Nap-, Vénusz-erőket mintegy „kiegyensúlyozzák” (Függelék III.), s hogy *magyar* királyoknak készült ill. „épült át” a Korona, egy szövetségkötés ill. a gör.-lat. egyesítés jegyében (ld. Moravcsik: Bizánc és a magyarság, 2003, 64).

2-4. ábra. a Nap-Vénusz felső együttállásai (superior = Vénusz a nap mögött), melyek egyike épp a Mérlegben volt 1074. okt. 1.-én, I. Géza királlyá avatása táján, jobbra a Vénusz-pálya összesített rajza, alatta II. Endre pecsétje az Aranybullán (1222) a Nap, Hold, és az „ötkarú” Vénusz ábrázolásával, ami a Korona-pentagram ismeretére utal, melyet átadhattak Bélának Bizáncban, és ez úgy tűnik valamelyest „öröklődött”, bár Béla másik fia, Imre király pecsétjén nem szerepel (Knausz: *Mon. eccl.* I., függelék, www.archive.org).

Valamilyen képnek mindenesetre lennie kellett a Dukász-kép helyén, a cserét jól mutatja a foglalatnál nagyobb pártalemez, melyet az eredeti készítés esetén elég lett volna befoglalni, ahogy a többi képet is (a szegecseles lehetett utólagos javítás is). Már régebben felhívták a figyelmet, hogy a 3 hátsó zománckép cseréjét mutathatja az is, hogy a tekintetük iránya sem illeszkedik a többi kép ritmusához, kivéve talán a Geobitzász-képet: a Dukász- és a Konstantin-figura szembenéz, a szemlélőre. Vagyis a Korona hátoldalán eredetileg kb. ugyanúgy kellett ábrázolni a figurákat, mint elől: a két oldalsó figurának föl, vagy egymásra kellett néznie, az íves pártában lévő „szentebb” figura felé, aki szokás szerint balra vagy szembe nézett.

Csak találgathatunk, hogy eredetileg melyek lehettek a hátsó figurák: a bizánci ikonográfia alapján (ld. Hagia Sophia, San Marco, a szicíliai bazilikák, Palermo,

Cefalù, Monreale, a Khakhuli-szárnyasoltár, etc.) nem kizárt, hogy a pártában valóban egy Istenanya-kép volt, Gyermekekkel, vagy áldó, orans tartásban, szembe, ill. oldalt fordulva, félalakosan, míg kétoldalt egyéb császárok (Zoé és Monomachosz? Zoé és Teodóra? vö. Függelék V.), vagy szentek képei, de esetleg a Mária-kép elől is lehetett, Michael és Gabriel fölött, hiszen utóbbi az Angyali üdvözlés, a fogantatás angyala. Az abroncon a görög-ortodox naptár szerint¹⁶ a nyári napfordulóhoz közeli Rák-jegyű napra esik Kozma és Damján, és az őszi Mihály-nap a Skorpióba, azaz „kilóg” a sorból, de a napút 4 sarkpontjából 3 mindenképp a görög abroncon van, a Kos-Rák-Bak, feltételezve hátul az Istenanyát, ami ott lehetett 1074 előtt, míg a római katolikus naptár szerint 3x szerepel a Vénusz „háza”, domicíliuma, a Mérleg (Kozma-Damján-Michael). Úgy vélem, hogy a bizánci császári kincstárban előregyártott korona-tartozékok léteztek (abroncsok, rekeszzománcok, etc.), hogy viszonylag hamar összeállíthassanak egy koronát a császár, császárnő hirtelen halála esetén a következő koronázáshoz, mivel senkinek nem lehetett ugyanolyan koronája¹⁷, s lehet, hogy a női koronák abroncsrészén csak drágakövek voltak (ld. alább, vö. Bölcs Leó abroncskoronája zománcképekkel, San Marco, Velence). Ezen felül a Korona rekeszzománcainak négyféle stílusa is megkülönböztethető: 1. abroncs képeinek zöme, 2. gör. Pantokrátor és Géza, 3. a két Dukász-kép, és 4. a keresztpánt képei, ami időrendi és mesterségbeli eltérésekre is utal.

5-7. ábra. II. Komnenosz János (1118-43) és Iréné-Piroska császárné († 1133, később Szent Xenia), mozaik, Hagia Sophia, Konstantinápoly; balra a fiuk, I. Mánuel Komnenosz, a Magyar Szent Korona legközelebbi előképét jelentő boltozott koronával, és jobbra Zoé császárnő (1042-1050) mozaikja a

Hagia Sophiában; kb. a 10-11. századtól a bizánci császárok zárt koronát, míg a császárnék általában pártás, „emeletes”, vagy lemezes abroncs koronát viseltek (ld. 17. jegyz.).

8-11. ábra. Balra fent a Nyitraivánkánál 1860/61-ben talált ún. Monomachosz-korona, mely hét lemezből áll, s valószínűleg I. Endre kijevei rusz felesége, Anasztázia révén került hozzánk, majd fiuk, Salamon a menekülése közben áshatta el 1074-ben (ld. még Etele Kiss, in *Perceptions of Byzantium*, ed. O. Z. Pevny, 2000, 60-83, www.metmuseum.org), alatta a párhuzamai kiterítve, Nagy Sándor alakjával közepén, és keresztény tartalommal alul (Kijevei Rusz, 11-12. század), jobbra fent a 9. században élt Theodora császárné koronája (Madridi Skylitzes-krónika, Szicília, 1150-70 k., pdf. 110, 111, 116, www.wdl.org, a koronákat itt gyakran a „kamelaukion” nevű, cilindrszerű papi süveggel együtt ábrázolták). A Korona két Dukász-képe, sőt a keresztpánt madaras-indás díszítőmotívumai is rokonságot mutatnak a 11. századi Monomachosz-koronával (ld. még a hasonló indás motívumokra a Kvirike-kereszt a Khakhuli-szárnyasoltáron, Pampastorakis 2002, fig. 16); a zománcképek bíbor színű felirata a császárnak „jártak”, míg a

kék színű feliratok az alsóbb méltóságoknak, szövetséges királyoknak, királynéknak (közismert, hogy a Szent Koronán egyedül a két Dukász-képen bíbor színű a felirat, a Géza-képen kék, ahogy a Monomachosz-koronán); a stílusbeli eltérések adódhattak a különböző idejű készítésből és különböző mesterek kezétől is, akik változatosan használták a meglévő mintakészletet, technikát (pl. a kódexek miniatúráit is gyakran több illuminátor készítette)

Nagyjából ezek tehát az eddigi és részemről a legújabb fejlemények Koronügyben, s ezekhez társult most számomra még valami, amire szükséges legalább utalnom, mert eddig nem hangsúlyozták ki eléggé, ill. „korszakos”, spirituális jellegében egyáltalán nem, s ez a Szent Korona 12. századi végső összeállításával és egész rendeltetésével, szellemi tartalmával kapcsolatos: azzal, hogy minden jel szerint az I. Géza kori abroncskoronához szerelt keresztpánttal ellátva valóban (III.) Béla királynak készülhetett, mint „szent” korona, aki még uralkodása előtt, 1162-1172 között Bizáncban élt, a császári „deszpotesz” címmel, mivel rokona, I. László király leányának, Piroskának¹⁸ a fia, Mánuel császár az utódjául szemelte ki egy bizánci-magyar közös birodalom élére, ugyanis Mánuelnek sokáig nem született fiú utódja. Ettől lett „szent”, univerzális igényű a Korona, és a császári koronák „földről kapott” szentségének ábrázolása jelenik meg 1000 körül, II. Basilio Zsoltároskönyvében, ahol Krisztus egy sapkaszerű fölső részt helyez a császár abroncskoronájára, mellette Michael és Gabriel (12. ábra, Marciana Könyvtár, Velence), és egy 10. századi kopt falfestményen, az Istenanya fején (13. ábra).

Az Árpád-ház történetében ez volt az a csúcspont, amikor királyaink egy olyan erőteljes birodalom élére kerülhettek volna Európa keleti felén, mely talán elejét veszi mind a tatár-, mind a törökdúlásnak¹⁹, s ebből fakadóan a későbbi Habsburg-uralom alatti életünk „parlagon felejtett” évszázadainak is. S noha ez a fényes lehetőség kútbaesett, amikor 1169-ben – még a „Halak-korszak” zenitje, 1300 előtt, tehát egyelőre, végülis „érthetően”, sorszerűen – váratlanul meg-

született Mánuel fia, és Béla hazajött, hogy elfoglalja a magyar trónt, ill. 1185-ben a Komnenosz-dinasztia is lehanyatlott –, korántsem tanulság nélkül való, ha

elidőzünk kissé ezen a lehetőségen, a korszakon, és az „angyali korszak-vezetésen”, melyben Magyarország „angyali” Koronája is létrejött, elnyerte végső alakját, s azután királyaink „beavató” koronája lett, hordozva egy „mágikus”, örök üzenetet, mely lényegében túlmutat a régi királyság intézményén, még inkább a „felekezetek”, „pártok”, a „részek” nem szűnő, áldatlan vitáin, és közvetlen emberi jelentése van, az egész magyar nemzet, sőt egész Európa és a világ számára. Mert egy hasonló lehetőség van előttünk, „nem is oly távol”, kb. 2380 tájától, de „előszelét” már ma érezhetjük, már ma sem árt előkészíteni, legalább lélekben, szellemben, hozzáállásunkban, a mindent elárasztó s a nemzeti érzéseket, érdekeket is „becsatornázni” igyekvő amerikanizmus kiegyensúlyozására²⁰.

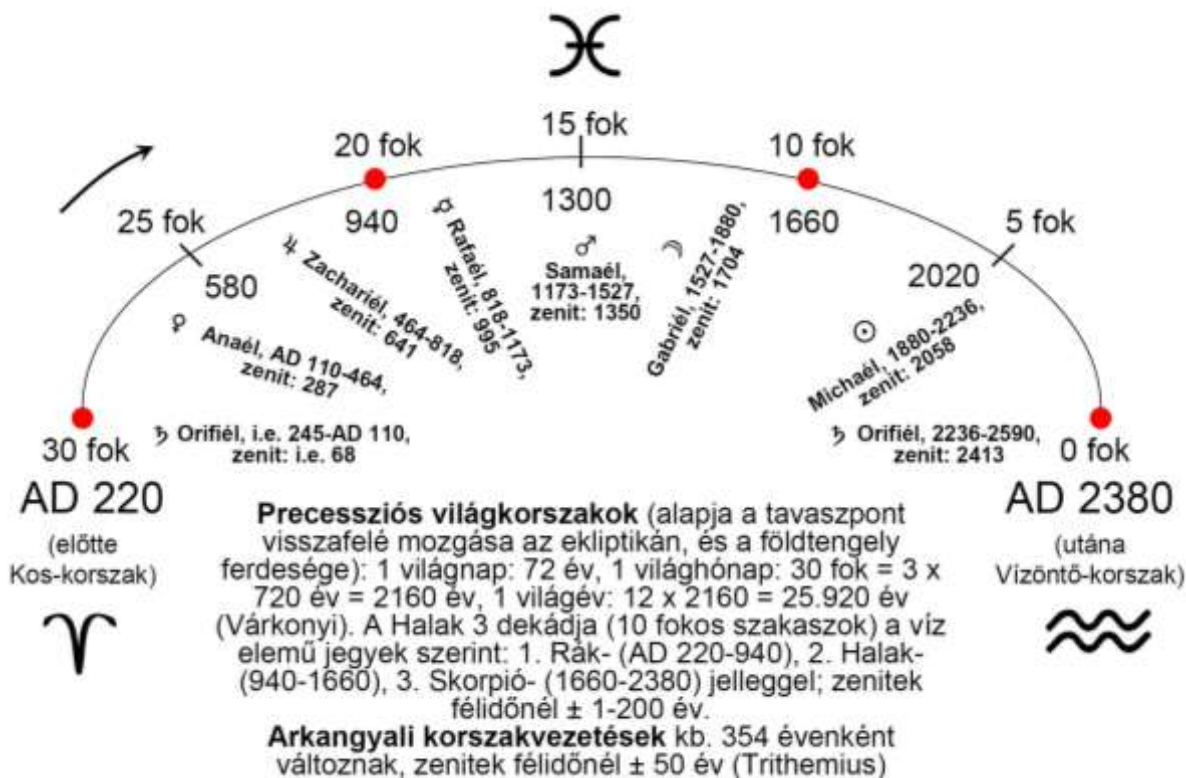
13. ábra. Egy példa a „szent korona” eszme genezisére: bizánci hatást tükröző núbiai kopt „fekete” Madonna, keresztpántos koronával, mellette a „fekete” II. Georgiosz király (c. 940-975), falkép, Faras/Pachoras, Szudán, 10. század második fele; egy másik falképen nyitott koronát visel a fekvő Szűzanya és az „alsóbb rangú” angyalok, uralkodók is (W. Godlewski, in Pevny 2000, 169-170, vö. 17. jegyz.)

14-15. ábra. Fent VII. Dukász Mihály és felesége, Alán Mária, 11-12. századi rekeszzománc, Khakhuli-triptychon, Georgia (Kriszta Kotsis, 2012, fig. 5, vö. T. Papamastorakis, 2002), alul Mánuel császár ezüst drachmája, egyik oldalán Pantokrátor alakjával, IC XC felirattal, a másikon saját magával, amint az Istenanya a fejére teszi vagy megáldja a koronáját (gyakran stilizált koronákat ábrázoltak a helyszűke miatt, www.wildwinds.com, SB 1961).

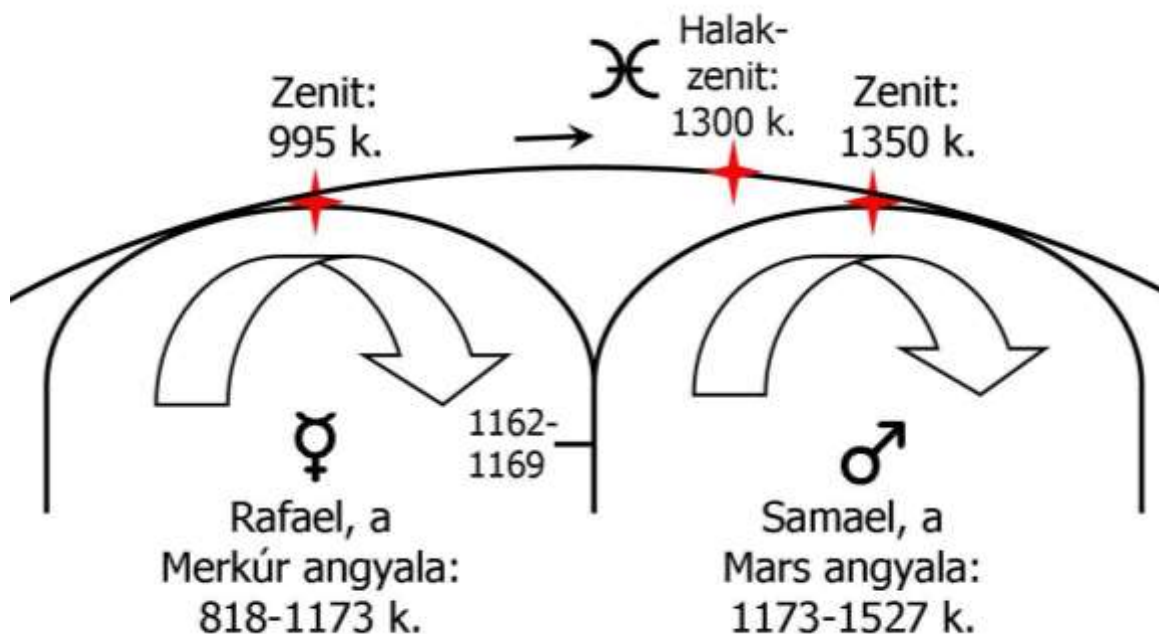
Az elmúlt évezredünk kelet-nyugati küzdelmeit, „egyensúlykereséseit” jobban megértjük, és egy szerves, teljesebb, távlatosabb történelemszemlélethez juthatunk, ha figyelembe vesszük, amit egy valódi ezoterizmus nyújthat az emberiség korszakainak „égi-földi” összefüggéseiről, melyet ismertek Indiától Európáig, s „titokban” ma is ismerik (és persze félreismerik, sőt önérdekből „félreirányítják”, elméletben is kiiktatva a „riválisokat”...). Ennek része az asztrológiai hagyomány (vö. Függelék I.), amely kozmikus „óráként” tekinti a csillagos eget, s az

ősi „szinkronicitás-tudat” alapján „leolvassa” ebből a földi történelem titkait, erőinek működését, a jövőre vonatkozóan is. Eszerint mélyen összefügg, egymásra „rímel” a Nap járása és az emberi tudatfejlődés, úgy, hogy a Nap első tavaszi keletpontjának kb. 2160 éves lassú átvonulása egy zodiákus jegyben (precesszió) elénk tárja az igazi „nagy történelmet”, a földi korszakokat, ezek határait, és virágkorukat, „mint fent, úgy lent”²¹. A jelenlegi Halak, vagy Keresztény-Germán korszak történeti „fertyáyórája” az alábbiakban vázolható²².

16. ábra. A jelenlegi Halak-korszak és az arkangyali korszak-vezetések, AD 220-2380 (Z.T.Cs.)

Ehhez a „csillagokban-olvasáshoz” szükség van egy gyakorlottságra az asztrológiai princípiumok terén, összefüggésben az érzékfeletti-szellemi világ „szerkezetével”, amire most nem térhetünk ki minden részletében²³. A lényeg az, hogy a tavaszi első napkelte pontja kb. 2160 éven át ugyanabban a zodiákus-jegyben tartózkodik, s ezzel egyidejűleg, szinkronban zajlik a földi, emberi történelem, melyben az önmagában is „többrétű” emberi tudatfejlődés az egyes jegyeknek és jegyharmadaiknak (dekádok) megfelelően bontakozik ki, mintegy kisugározva, amiben kozmikusan él. Ez az elsődleges Nap-zodiákus kapcsolat, jelleg lassan kerül felszínre, majd eléri zenitjét a korszak felénél, ± 1-200 év, és azután lassan hanyatlik, elhalványul, ill. az eredményei, vívmányai többé-kevésbé átszarmaznak a következő korokra. Természetesen ezek a Nap-zodiákus erő-együttesek társulnak egyéb erőkkel is, melyek ugyanúgy részt vesznek az emberi, „lelki” történelem kialakításában, inspirálásában, s ezek elsősorban az ún. arkangyali korszak-vezetésekben nyilatkoznak meg, a planéta-princípiumok szerint, melyek ciklikusan ismétlődnek kb. 7 x 354 évente²⁴.

17. ábra. Az Árpád-ház uralkodásának idejére (895-1301) eső arkangyali korszak-vezetések és a Halak zenit (Z.T.Cs.)

Mármost, ezzel is csak úgy vagyunk, mint minden mással az életben, amit használunk, „működik”, de nem tudjuk „bizonyítani”, ahogy a tudomány sem tudja definiálni az alapvető fogalmait (anyag, energia, idő, etc.), legalábbis fokozatosan jutunk el a „bizonyításhoz”, kezdve a gyerekkortól, amikor „könyv nélkül” tanulunk meg felegyenesedni, járni, beszélni (akár két nyelvet egyszerre!), gondolkodni, ellesve a felnőttektől, intuícióból (ld. Aquinói T.: *adequatio, conformatio*, azonosulás és vele-alakulás, mint az emberi lélek alapképességei, melyek a lélek univerzális fogékonyságára, „logosz-jellegére”, isten-hasonlatosságára utalnak). Ha egy ilyen bizalommal közelítünk az arkangyali vezetések és a történelem kapcsolatához, lényegében megtalálhatjuk ennek igazolását, mivel egy kor kiemelkedő történeti eseményei, személyiségei rendszerint e vezetések zenitjein, tetőpontjain jelentkeznek, ± 50 év, azaz a középső harmadban, ill. megfigyelhető az átmenet e vezetések hanyatló és ismét felszálló ívein. Az arkangyali korszak-vezetések azt is megmutatják, hogy valóban szükséges egy „objektivitás” (nem egy materialista rövidlátás, mellyel meg vagyunk fertőzve jobbról-balról) a történelemszemléletben is, hogy az illető kor eseményeit a „helyi értékükön” kezeljük, ne vetítsük rájuk a mai benyomásainkat, önkényes elképzeléseinket. Így pl. a jupiteri Zachariél-vezetés tetőpontjának két kiemelkedő eseménye, jellemzője volt Európában: a Karolingok felemelkedése nyugaton (I. Pippin), és az avar Hunnia virágkora a Kárpát-medencében²⁵, ill. a frank-avar háborúk, melyek a 8. század végéig elhúzódtak, s lényegében még ide tartozik az arab hódítás, amely keleten előbb Bizáncot, majd Kazáriát is meggyengítette, hozzájárulva az ogurmagyar törzsek nyugatra vándorlásához. Az Árpád-kor nyugat-európai szempontból fontosabb eseménye, az istváni államalapítás épp a merkúri Rafael-zenitre

esett, amit tükröz az erősen ellentmondásos, kettős természete, hiszen alapjában véve a magyarság, amely előtt már régebb óta ismert volt a bizánci kereszténység,²⁶ nem egy „diadalmenetnek”, hanem nyűgnek élte meg, és sokáig egyáltalán nem úgy gondolt Istvánra, mint aki „szent” lett volna, ezt csak a római katolikus egyház szorgalmazta, s az általa a hívő, jóhiszemű királyainkra kényszerített legitimációs igény 1083-tól, István szentté avatásától 1301-ig, majd az Istvánnak *tulajdonított* Szent Korona vette át ezt a funkciót, igaz, nem minden alap nélkül, és azt is mondják, hogy „a tanulás gyökerei keserűek, de a gyümölcsei édesek”, bár erről az „édességről”, ilyen-olyan nagyhatalmi „cukormáizról”, mely végső soron mindig nyugatról, vagy nyugati „felbujtásra” jött, alapjában véve következetesen rossz történelmi tapasztalataink vannak. Végül 1173 után jött a marsi Samael-vezetés (más aspektusban a Marsot is jelképezi a pentagram), a katasztrofális tatárdúlással, a templomos lovagrend megsemmisítésével, a százéves háborúval, a török hódítás kezdeteivel (ennek maximuma a Hold-arkangyal, Gábiel idejére esik), pestisjárvánnyal, s a magyarság meggyöngyölését kihasználták még kb. 240 évig a Habsburgok, a Gabriel-vezetés alatt, melynek zenitje (1704 ± 50 év) magával hozta Buda „felszabadítását” (kb. úgy, mint 1945-ben, csöbörből vödörbe), a szabadságharcainkat, a spanyol örökösödési háborút és a Pragmatica Sanctio-t is, Mária Teréziával, s végül Szűz Mária szeplőtelen fogantatásának dogmáját 1854-ben, immár nyilvánvalóan egy „szklerotikus”, hanyatlási tünetként.

István és dicstelen utóda, Orseolo Péter után egy kis időre még visszaszorult a latin-germán orientáció – melyre a pápa és a német-római császár közötti „belső”, investitúra-harc is rányomta a bélyegét –, s a „Vazul-ház” görög-szláv orientációja megteremtette a lehetőséget a Szent Korona hozzánk kerülésére a 11-12. században, amikor I. Géza – kinek felesége Synadéné családbeli leány, a későbbi császár, Nikephorosz Botaneiatész rokona volt –, és a törököktől elszenvedett 1071-es vereség után szövetségest kereső VII. Dukász Mihály, majd Mánuel császár és a trónörökösök, különösen Béla herceg szorosabb kapcsolata játszották a főszerepet, amikor Bizáncban még szempont volt a keleti-nyugati kereszténység egyesítése²⁷. Az anyai ágon Árpád-házi születésű Mánuelnek, akinek 51 éves koráig nem született fia, II. Géza halála, 1162 után nyílt módja, hogy aktívabban támogassa a magyar trónörökösöket, Géza fiatalabb testvéreit, a már Bizáncot megjárt Lászlót és Istvánt – akinek Komnenosz-hercegnő volt a felesége –, kik azonban csupán egy-egy évig uralkodhattak itthon, mert a nyugati érdekeket kiszolgáló „klikk” megmérgezte őket²⁸, s Lukács, esztergomi érsek a koronázást is megtagadta tőlük, ahogy később III. Bélától is – kinek anyja, Eufrozina, kijevi rusz hercegnő egy ideig az öccsét, Gézát szerette volna látni a magyar trónon –, és a kalocsai érsek végezte a három koronázást, mintegy „alacsonyabb” szinten. Korábban Béla testvérét, III. Istvánt (1162-72) Lukács érsek koronázta, noha aztán vele is összeütközésbe került az egyházat mindenek fölé helyező főpap²⁹.

A 12. század végi bizánci-magyar kapcsolatok tehát egy valódi magyar „hajnal” ígéretét jelentették, szerves összefüggésben a keleti múltunkkal, „őshazáinkkal”, egészen az Urálig és a Kaukázusig menően³⁰, s ne feledjük a közép-ázsiai

ujgur vérrokonainkat sem, akik manicheus keresztények voltak még ebben az időben, a 8. század óta³¹. Ám ez a virágkor a 12. században még nem jöhetett el Kelet-Európában és Ázsiában, csupán felcsillant, mint a „jövő emléke”, s valójában ennek az üstökösszerű fellángolásnak egy csodálatos „visszfénye” a Magyar Szent Korona, külső formájában és eredendően keresztény-kozmikus eszmei tartalmában egyaránt, melyet nem sajátíthat ki egyetlen földi hatalom sem, ahogy az óceánt sem lehet „felparcellázni”, de a Koronánk mindenkit taníthat az „óceán végtelenségére”. Mert, ami a 12. században a bizánci-magyar birodalom leendő császáranak, Árpád-házi Béla-Alexiosnak készült Szent Koronában felcsillant, az nem más, mint a soron következő, 6. kultúrkorszak, a Vízöntő fénye, a Szláv-Ázsiai korszaké, mely 2380-4540 között érkezik el, mint a „csillagok” valóban mondják, s a János Apokalipszis hagyománya szerint ez a kor a Filadelfia-közösség, azaz a Testvéri Szeretet kora lesz³². Ezt a jövőt rejtették el Béla királyunk Szent Koronájában, ez az a nagy „rendszerváltás”, ami előttünk áll, mint a hatalmi-világszemléleti egyoldalúságok reformja világszerte.

18-22. ábra. A középkorban megjelent nyugaton is a szakrális geometria a katedrálisok építőmestereinél, pl. a pentagram a rózsablakokon, a templomos lovagrendhez köthető épületeken, s így a pentagram jelképezheti „Salamon pecsétjét” vagy „kulcsát” is (balra: Ermita de San Bartolomé, Spanyolország, mellette Santa Maria do Olival, Tomar, Portugália, Famagusta, Ciprus, és Leonardo da Vinci Vitruvius-tanulmánya, ld. még Amiens, északi üvegablak, vö. Goethe: *Faust*, 1995, p. 51, 55), és a *tinctura alba* és *rubra*, a fehér és vörös „elixír” egy rózsakeresztes-alkímista műben (*Die Geheime Figuren der Rosenkreutzer*, 1785-88, II. köt., p. 19, részlet, ld. Országépítő 1994/4, 46; vö. a templomos impulzusról R. Steiner, GA 171/6, 9, Merzdorf: *Die Geheimstatuten des Ordens der Tempelherren*, 1877, és a Chinon-pergamenek, 1308. aug. 20, a templomosok átmeneti pápai feloldozásáról, in Étienne Baluze: *Vitae Paparum Avenionensis*, 1693, III., Barbara Frale 2004); ebből a mély, spirituális szimbólumból csinálta az ellenkezőjét, egy bolsevik, materialista, militarista, ill. ma már kommercializált jelet az ún. „történelem”...

Jegyzetek:

¹ Vö. Decsy S.: *A Magyar Szent Korona Históriaja*, Bécs, 1792, Szilágyi S.: *A magyar nemzet története*, II. 5, 1896., Pauler Gy.: *A magyar nemzet története az Árpád-házi királyok alatt*, I., 1899.

² Béla bizánci tartózkodásáról Cinnamos: *Historiarum*, Corpus Scriptorum Historiae Byzantinae, 1836, p. 215, 286-287, Niketas Choniates: *Historia*, CSHB 1835 (vö. 17. jegyz. alább), és Moravcsik Gy.: *Az Árpád-kori magyar történet bizánci forrásai*, Bp., 1984, *Bizánc és a magyarság*, reprint 2003, és *A Magyar Szent Korona görög feliratai*, Bp. 1935., ld. itt Michael Psellos (1018-1078) leírása a két Dukász, apa és fia külsejéről.

³ Attaliotes: *Historia*, CSHB 1853, többször.

⁴ Vö. 620 k. Heraclius koronát adott egy türk uralkodónak a perzsák elleni szövetség fejében, Theophanes, Nicephoros, ill. Báb. Konst. 950 k. már tiltja a bizánci koronák idegeneknek adását, DAI 13, bár ezt nem tartották be. Érdekes, hogy a német segítséggel uralkodó Salamon király és a Bizánc felé forduló Géza herceg rivalizálása idején VII. Gergely pápa még 1075 tavaszán sem nevezi királynak Gézát, mivel vagy még nem tudott a koronázásról, vagy csak ezután koronázhatták a Dukász-féle abroncskoronával (VII. Gergely pápa levelei Gézának, latinul, *Registrum* I. 58, II. 63, II. 70, és a Salamonnak írt levél II. 13, www.dmgh.de, ill. magyarul *Írott források az 1050-1116 közötti magyar történelemről*, Szeged, 2006). Feltehetően római katolikus egyházi nyomásra, és/vagy mert kiderült, hogy női korona volt, I. László sosem teszi a fejére a *bizánci* abroncskoronát, azután sem, hogy a törvényes király, Salamon meghalt 1088 körül (Kép. Krón. 1964, p. 85), és II. Endre 1214-ben a pápától kér koronát a fiai számára (Knauz I. p. 205, vö. 1209-ben III. Béla Bizáncban élő unokaöccseit akarják itthon a trónra).

⁵ Cedrenus, Skylitzes, II, CSHB, Bonn, 1839, p. 527, ld. még Skylitzes folytatójánál „*krale Ungarias*” I. Gézára, uo. p. 743, sőt „*turkon exarchontos*”, türk kormányzó, egy bizánci-magyar békekötésnél, I. Alexios Komnenos császár idején (1081-1118), p. 713, és a madridi Skylitzes-kódexben is szerepel egy „arkhon Turkias”, előtte egy „mukhumet” követséggel, valószínűleg II. István, aki egy besenyő vagy kun csoportot fogadott be Bizáncból 1124-ben (www.wdl.org, pdf. 473). Tehát a „Geobitzász, Turkia hívő králja” felirat vonatkozhat I. Gézára, az ábrázolt koronája pedig pedig egy standard, pártá nélküli férfikorona. Néha egyszerre szerepel egy *Geitza* és *'Iatza* alak is (Cinnamos), és Géza fejedelem nevét *Deuiux* alakban írja Dithmar, mely egy régi, tájnyelvi Gyeücs, Gyécs, Gyécsa kiejtést takar, ezt rejti a „Geobitz” névforma is, noha ennek egyéb előfordulását nem ismerjük (a görög b-t v-nek is ejtették, pl. Bladistlabos, Vladisláv/László, s így lett a Basil-ból nálunk Vazul).

⁶ Kép. Krón. 1964, pp. 71, 79-80.

⁷ Vö. Révay P. 1732, egy ismeretlen szerző költeménye, *Elogia*, VII. rész (pdf. 141), ahol elsőként csak IV. (Kun) László említésénél szerepel a *Sacra Corona* elnevezés, előzőleg csak a *corona* és a *diadem*.

⁸ Egy perdöntő „hiba” a Pantokrátor-kép alatti, *feltűnően elméretezett kömező*, mely arra vall, hogy nem a keresztpánthoz készült az abroncs, mert akkor a keresztpánt lemezének szélességéhez igazították volna a kömezőt, szimmetrikusan, ugyanakkor a keresztpánt lemezszélességét *sem* igazították a kömezőhöz, ami viszont a keresztpánt meglétére utal az összeszerelés előtt, tehát két *meglévő*, és *nem* egymáshoz elkészített korona-elem összeszereléséről kell beszélnünk a Szent Korona 12. századi kialakításakor, de végső esetben is inkább a keresztpánt készülhetett a „selejtes” abroncsához s nem fordítva, esetleg régebbi, akár az Árpád-ház kincstárából való latin feliratos zománcképek felhasználásával, melyek itthon is felszerelésre kerülhettek (vö. Barabássy, Országépítő 2018/1). A másik feltűnő „hiba”, javításnyom a Dukász Mihály-zománcképe *fölső, üres szegecs-furatai*, melyek átmennek a keresztpánton is (Csomor), amiből könnyen gondolhatnánk, hogy a kép akkor lett fölszerelve, mikor a keresztpánt már ott volt, azonban nagy valószínűséggel egy olyan javításról van szó, ami a keresztpánt 12. századi felhelyezésekor történt, amikor szerelés közben meglazulhatott a Géza kori cserélt Dukász-kép foglalata, vagy a szerelés miatt leszedtek, de nem tudták kellően vissz rögzíteni, csak szegecsekkel, ami esetleg itthon is megtörténhetett, akár 1305-ben, mikor a Korona elveszett egy rövid időre és közben megsérülhetett, berogyhatott a teteje is (ld. a csúcskereszt ferdesége, talán már egy csere után, a keresztpánt törései, újrászegecselése).

⁹ Vö. III. Béla fia, Imre feleségének, Aragóniai Konstanciának a koronáját, amely szintén bizánci típusú, és a magyar kincstárból kerülhetett hozzá, Béla bizánci ajándékai közül, vagy Béla felesége, Antiochiai Anna révén, ill. Konstancia szicíliai régenssége során, mikor II. Frigyes, német-római császár felesége lett. Ld. még a bizánci koronázás csak egy része volt a beiktatási ceremóniának, Moravcsik 2003, 16.

¹⁰ „Néhány szempont a Magyar Szent Korona eredetének vizsgálatához”, *Országépítő* 2002/1, 32.

¹¹ Kivéve, hogy a források megemlítik, mely magyarok voltak Bélával Bizáncban, akiket aztán megjutalmazott a szolgálataikért (Moravcsik 2003, 88): a zalai Rede, Luthar és Cuda („Csuda”?) testvérek (1178. évi okiratban), és a trencsényi Vrazlo („Varázsló”?) és Stoyza testvérek (1193. évi okiratban), ill. Kézai krónikája megemlíti Becsét és Gergelyt, akik a „Görög Bélával” voltak (Kézai 69.). Köztük is lehettek aranyművesek, akik Bizáncban, vagy akár itthon az abroncskoronára szerelték a keresztpántot, ill. a szegecseléssel javították a Koronát.

¹² In *Acta Historica Hungarica Turiciensia (AHHT)* 33. évf., 2018/10.

¹³ Az eredeti inspirációt, miszerint fontosak a szentképek naptári helyei a Koronán, természetesen Pap Gábor művészettörténésznek köszönhetem, még a 80-as évekből, noha ő nem vette észre ezt a pentagram-elrendezést. Ugyanakkor figyelembe kell venni a latin és az ortodox görög naptárak különbségeit, ill. bizonyos keveredéseket a Magyar Királyságban (ld. a legrégebbi eddig ismert magyar naptár 1466-ból, Cod. Hung., vagy Müncheni Kódex, a négy evangélium magyarul, másolat, Tatros, Moldva, ld. Döbrentei: *Régi magyar nyelvemlékek*, 1842.)

¹⁴ Ld. 2-4. ábra, viszont nem volt Nap-Vénusz együttállás a Mérlegben 1126-1277 között, ld. Planetary Phenomena of Venus, www.astro.com, vö. R. Powell: *Hermetikus asztrológia*, I, 3. fejr.: „A Vénusz-pentagram úgy működik, mint egyfajta kozmikus átalakító, lefelé közvetíti a zodiákus impulzust, mely nagyon magas szinten működik, egy vallási szinten, hogy azután szociális impulzussá válhasson, mely inkább emberiség-léptékben fejti ki a hatását.” Powell szerint ez a transzformáció a Vénusz teljes, 1199 éves ciklusának végén következik be egy-egy precessziós korszak kezdetétől számítva, tehát a Halak-korszakban AD 220 + 1199 = 1419, ami egybeesik a korszak zenitjével, virágkorával, 1300 ± 1-200 év (16. ábra). Ebben a „transzformációban” természetesen részt vesznek a többi planéták is a maguk sajátosságaival, a Jupiter-Szaturnusz együttállások vagy a Mars ciklusai. Megjegyzem, a polihisztor Psellos „lelkén is száradhat” az abroncskorona képeinek pentagram/pentaéder szerkesztése, aki behatóan foglalkozott asztrológiával, geometriával, „káldeus” mágiával (vö. *Chronographia*, 1953, I.15, V.18-20, VI.10-11, 39, VII.4), de Mánuel császár is híve volt a „csillagjóslásnak” (Nicetas Choniates, in Moravcsik 1984, 259/1. jegyz., 287, ld. még Anna Komnena VI. 7); vö. R. Steiner GA 137/9, 232/14. előa. a Nap- és Vénusz-szellemek „konfliktusáról”, melyet a Szent Koronán ki akarhattak „egyensúlyozni” a készítőik.

¹⁵ Rajz nélkül Pálffy G.: A Szent Korona és a koronálása balesete 1638-ban, in „*Nem süllyed az emberiség...!*”, Bp., 2007, a rajz forrása: Magyar Országos Levéltár, A 95, 1618, fol. 13v., és egy másik ábrázolás: Johan Jessenius a Jessen, *Regis Ungariae*, 1609, OSZK, App. H. 705/1., in K. Teszelszky: *Az ismeretlen Korona*, 2009.

¹⁶ Menologion, ld. Ginzler III, 1914, 307-13.

¹⁷ Ld. Nicetas Choniates IV. Istvánnal kapcsolatban, 1163. évnél említi a „*hatalom koronáját*” (*arkhos stephanon*, utóbbi ’koszorút’ is jelent átvitt értelemben, ld. Moravcsik 1984, 182, 8.), és III. Bélát 1172-ben Mánuel „*teljes császári felszereléssel*” (*basileu pleistes paraskeües*) küldte haza, s azután „*a királyi diadém-mal*” (*regike diadumenon*) koronázták (Moravcsik 1984, 275, 293), s e szavak teljes mértékben vonatkozhatnak a Szent Korona ma ismert alakjára, ld. Anna Komnena: *Alexiad*, III. 4., a félgömb alakú, zárt, császári diadém és az alsóbb rangú, egyszerűbb koronák (*stephanos*) különbségéről, és DAI 13, Moravcsik 1984, 38, 8. jegyz.; a *kamelaukion* a keleti papság cilinderszerű, karima nélküli fővege (ld. Vajay Sz., *Aetas*, 1990/3); ld. még a rekeszzománcokról, gör. *kheimēitos*, lat. *encausto picta, smeltita*, *De cerim.*, vol. 1, 1829, I. 91, p. 411, II. 15, 571-72, 580-81, 597, www.archive.org.

¹⁸ Iréné néven bizánci császárné (1088-1134), aki egy Pantokrátor kolostor és kórház épületegyüttest alapított Konstantinápolyban, ahol császári temetkezőhelyet is kialakítottak egy Szt. Mihály kápolnában, itt nyugodott Iréné és férje (ma Zeyrek-mecset). A *Képes Krónika* (1964, p. 99) leírja egyik állítólagos konfliktusát férjével, Komnenosz Jánossal, bár úgy tűnik valójában más oka volt az akkori bizánci-magyar csetepaténak, az, hogy a Kálmán király által megvakított Álmos herceget nem adta ki a császár II. Istvánnak (Moravcsik 1984, p. 195. 2. jegyz.,

és 267-68; egyébként a propagandára jó példa a Thuróczi-krónika egyik miniatúrája a mogyoródi csatáról, ahol Géza és László hercegek, későbbi királyok seregét „sültpogányként”, kaftánban, szablyákkal, íjakkal, és különös, démonikus maszkban ábrázolták, facsimile-kiadás, 102. old.).

¹⁹ Ne feledjük, hogy Róma és Velence közös erővel „navigáltak” bennünket az 1444-es várnai csatavesztésbe, a török „migráns”-hadak átengedésével a Boszporuszi-szorosnál; ez nem „rávetítés” a mából, hanem egy félelmetes párhuzam! Vö. Moravcsik Gy.: Görög költemény a várnai csatáról, *Magyar-Görög Tanulmányok*, I., 1935.

²⁰ Mondhatnánk „ahrimanizmust” is, ami azonban szokás szerint „kétoldali”, és az egyik oldal a másik malmára hajtja a vizet, mint látni. De legalább a Koronát visszaadták 40 éve, bár ezt sem ok nélkül, mivel akkor már nyilván készen álltak a tervek a „szocialista kísérletük” lanszírozására, ld. szovjet-afgán háború 1979 (ld. Youtube, Brzezinski uszítja a mudzsahedeket, Hillary Clinton: „Mi csináltuk az Al-Qaedát”, McInerney tábornok: „Mi csináltuk az ISIS-t”), majd a Reagan-Wojtila „szent szövetség” és a kelet-európai „demokratikus ellenzék” támogatása 1981-től (C. Bernstein: The Holy Alliance, *Time*, 1992. febr. 24), és vázolták az „új világrendet” is mindjárt 1980-ban, a *Georgia Guidestones* gránittömbjein, a megtevesztő „Christian R. C.” álnév alatt. A kérdés mindig az, hogy ki „profitál” a végén: a népek vagy az egyre méltatlanabb kevesek?

²¹ Tabula Smaragdina: „Et quod est superius, est sicut quod est inferius, ad perpetranda miracula rei unius”, in *Alchemiae Gebri Arabis Philosophi*, 1545, p. 294.

²² Ld. még tölem: „István vagy Koppány”, in Magyar őstörténeti tanulmányok, *AHHT*, 2016/3. Az „angyali” korszakvezetések kérdése természetesen még nagyon sok kutatnivalót tartogat, érdekes pl., hogy Bethlen Gábor erdélyi fejedelem „Gabriel princeps”-ként szignálta az okiratait a „Gabriel-kor” hajnalán, s ő már olvashatta Trithemius művét (ld. 24. jegyz.). Vö. jelképesen illusztrálják az eddigi 5 főkorszakot és a jelenlegi főkorszak 7 alkorszakát egy indiai buddhista kegyhelyen, Sanchiban az északi és keleti kapuk faragványai, jurtaszerű sztúpákkal és bódhi-fákkal, ill. a korszakokat lezáró „pralayákat”, nyugalmi periódusokat nagy spirálokkal, ld. www.photo.dharma.net. S vajon a Szent Korona pártázatának átetsző „halpikkely” motívuma is a Halak-korszakra utal-e? Ugyanakkor e motívum a pávatollra is emlékeztet, a megvilágosodás alkímiai szimbólumára (cauda pavonis), és az angyalok szárnyán is megjelenik az ábrázolásokon. Külön tanulmány tárgya lenne a Korona ékköveinek szimbolikája, itt csak annyit, hogy a régi analógia-táblázatok a Korona egyik kiemelt kő-típusához, a zafírhoz rendelik többek között a Jupitert és a Halak jegyét (Agrippa: *Die Magischen Werke*, 2. kiad., 1985), ill. az ametisztet „kijózanító” amulettként használták (gör. *a-metistos* = nem-részeg, mint *a-letheia* = igazság, nem-felejtés). Ld. még Függelék VI.

²³ Ld. Baktay: *A csillagfejtés könyve*, Várkonyi N.: *Az idő szívverése*, Galaktika 50 (1983), Trentai: *Az asztrológiáról másképp*, R. Powell: *A zodiákus története*, 2011, uő: *Hermetikus asztrológia*, I-II.

²⁴ Trithemius, O.S.B.: *De septem secundeis*, 1515, ford. Z.T.Cs., 2015, in *AHHT* 2018/10. Érdekes, hogy a pálos rendfőnök, Gyöngyösi Gergely az egyik 1520 előtt íródott munkájában (*Directorium VII.*) ajánl a szerzeteseknek egy *Liber eruditionum*-ot, a Felvilágosítás könyvét, és Trithemius könyvének alcímében is szerepel az „*eruditionis libellus*”, felvilágosító könyvecske elnevezés.

²⁵ Tucatnyi adat, régészeti lelet igazolja, hogy 680 k. jelenhetett meg itt a székelység is, az ogur-hun Kuber-„Csaba” vezetésével (a perzsa '*csoban*' = ispán, helytartó címet átvették a nyugati türkök is, ld. a 10 törzsük között „chupan” egy 7. századi kínai forrásban, Z.T.Cs.: *Az Orhoni Feliratok*, *AHHT* 2018/11, a régi tiszt-ségnevekből gyakran személynevek lettek, ld. gyula, vagy az ótör. jabgu-ból a „jobbágy”). Kuber-„Csaba” valóban Attila fia Irniktől származott, aki a jóslat szerint továbbviszi apja örökségét (Priskos, és az óbolgár fejedelmi lista, O. Pritsak 1955). Mint ismeretes, a székelyek már itt várták a honfoglaló magyarokat, ami nem egy ősi jog „utólagos igazolása”, bár a helynevek tanúsága szerint a székelyek eredetileg a Dunántúlon telepedhettek meg, mint az avar Hunnia határőrei, és az Árpád-kor elején költözhetnek Erdélybe (Kézai 21., Csigle mező, tör. csigla = gát, kerítés, talán az alföldi sáncokra utal, vö. Németh Gy.: *Törökök és magyarok*, 1990, 103-104).

²⁶ Kb. 300 évig harcolhattunk Bizánc és a kazárok oldalán, DAI 38.

²⁷ Vö. 1159-1181 között, III. Sándor pápa idején négy ellenpápa is volt, s köztük egy *magyar*, a Szent Malakiás jóslatok szerint „*De Pannonia Thusciae*” mottóval, akit Giovanni Strumival azonosítanak (III. Callixtus ellenpápa, bár a Malakiás-szöveg III. Paszkálnak nevezi, in A. de Wyon: *Lignum vitae*, 1595, II., 228).

²⁸ Ld. Moravcsik 1984, p. 276, Kinnamos jólétesült leírásában, miközben itthon Bélát vádolták a „nyugatosok”.

²⁹ Knauz I, p. 117, 122-23, és Dümmerth Dezső: *Az Árpádok nyomában*, 1987, pp. 348-360; úgy tűnik, hogy épp az új, bizánci Szent Koronát nem akarta Béla fejére tenni az esztergomi érsek, de aztán fokozatosan eköré fonták Szent István államalapító nimbuszát, a kései Hartvik-legenda és a hamisított Sylvester-bulla révén, s ma már mindenki így ismeri, tévesen, mint „Szent István koronáját”, melyet a „pápától kapott”.

³⁰ Ld. volgai szavárd-magyarok, székhelyük Szuvar, Ibn Fadlan 922, Julianus barát 1235/38., és szavárdok kb. 800-tól a Kura-folyónál is, Tbiliszitől dk-re, DAI 38: *Savartiasfali* (a magyarok „régí neve”); De cerim. II. 48: elírva „*Servoti*” (örm. etimológiával szje-vorti = „fekete fiúk”, 3 arkhónjuk, fejedelmük van, akik „krisztusszeretők”); Drasxanakertsi: *Sewordik* (keresztény fejedelmük, Stepanos vértanúságot szenved 855 k.); Maszúdi: *Siyawardiya* („nagy és vitéz nép”, kiváló fegyverkovácsok); és a legelső említéseink: Hérodotosz „*isszedonok*”, a kelet-uráli Iszet-folyó térségében feltárt Itkul-kultúra, majd Plinius, Nat. hist. IV. 83, elírva: „*Sardi*” *Scythae*, VI. 21, *Mazacasos*, Ptolemaios, Geogr. V. 9,16-17, *Souardeni*, *Materi*, majd az 5-6. században Priscos, Procopios, Zakariás, Menandros, etc. a törökös *szabir* névalakban, ill. nálunk *Zuard* vezér (Anon. 45. keveri a

székelyek Kuber „csabanjának” emlékével), okiratokban *de genere Zuard*, melyet Lehel/Lél vezértől eredeztet Kézai 32.

³¹ Ld. tőlem: „9-10. századi ujjur falfestmények a Tarim-medencéből”, *AHHT*, 2018/11. Meg kell jegyezni, hogy már az ujjuroknál megjelenik a keresztpántos sisakforma (Grünwedel: *Altbuddhistische Kultstätten*, 1912, 469a, www.dsr.ac.nii.jp), s akár azt is gondolhatnánk, hogy „innen ered” a Szent Korona, noha ez biztosan nem így volt, még akkor sem, ha Bizáncot nyilván érték keleti hatások, akár a „szent” koronák kialakítását illetően. A 11-12. századi Kárpát-medencében nem volt olyan magas szintű aranyművesség, mint amely a Koronát létrehozta, s az is igaz, hogy az alapvető geometrikus formákat számos eltérő kultúra ismerte már ősidők óta. Vö. Függelék VII., Kül tegin koronája.

³² Ján. Apok. 3,7-13, vö. R. Steiner: *A János Apokalipszis*, GA 104 (eredetiben: www.anthrowiki.at).

23-25. ábra. A Magyar Szent Korona keresztpántja készülhetett az ortodox liturgiában használt „csillagból” (aster, asteriskos), mely a szentelt kenyeret letakaró kendőt tartja, és a betlehemi csillagot jelképezi, olykor az apostolok képeivel (vö. Kondakov: *Geschichte und Denkmäler der byzantinischen email*, 1892), s mint kimutatták, a Korona keresztpántjain lehetett még négy apostolkép (látszik a helyük, a fenéklemez domborítása), melyeket levághattak az optimális méret elérése miatt. A keresztpánt tehát lehetett egy pápai ajándék a bizánci császárnak, pátriárkának, asteriskos céljára, ill. díszíthetett egy Szt. István koponya-ereklyetartót is, 1083-tól

(ld. Péri József, Magyar iparművészet, 1994/1). Balra szögletes, mellette íves, alul egy 14. századi asteriskos, Vatopedi kolostor, Görögország (A. Ballian, in *Byzantium – Faith and Power*, 2004, p. 121, www.metmuseum.org), de van még egy 6. századi változata is, az ún. Sion Kincsen (Susan A. Boyd 1998, in *Heaven on Earth: Art and the Church in Byzantium*).

Függelék I.

Bizánci források az asztrológiáról, geometriáról

1. Michael Psellos („a hebegő”, 1018-1078): *Chronographia* (ford. E.R.A Sewter, 1953)

I. 15. Bardas Phokas lázadása II. Basileios idején, 989. ápr. 13.:

„Phokas... úgy döntött, hogy az a nap a háború fordulópontja legyen, a nap, mely eldönti a birodalom jövőjét. Így Phokas az ügyét a szerencsére bízta. Ez ellentétben volt az *asztrológusok* tanácsával, akik a kíséretében voltak, mert ők lebeszélétek a harcról... de ő megeresztette lova kantárját, és makacsul nem hallgatott rájuk. Mint mondják, rossz óment látott maga előtt, ahogy az *asztrológusok* is, mert nem sokkal azután, hogy lova nyergébe szállt, a paripa kicsúszott alóla, és amikor visszaült, néhány lépés után ugyanaz történt...”

V. 18-20. V. Mihály és Theodóra idején, 1042:

„Egy csoport úgy vélte, hogy az *asztrológusokat* kell megkérdezni: helyes volna előbb meggyőződni arról, hogy alkalmas-e az időpont a vállalkozásra; az ég néhány aspektusa kedvezőtlen lehet... Végül az összes tanácsos véleményét elutasította, és az *asztrológusokhoz* fordult. Tőlük megtudhatta, mit tartogat számára a jövő. Abban az időben volt egy kiváló emberekből álló csoport, akik ezzel a tudománnyal foglalkoztak, s akikkel nekem is dolgom volt. Ezek az úriemberek nem kifejezetten az égi szféra helyzetével vagy mozgásaival foglalkoztak (ténylegesen nem gyakorolták ezeket a dolgokat a geometria törvényei alapján, és nem voltak járatosak ebben a bizonyításban, mielőtt tanulmányozták az *asztrológiát*); inkább az *asztrológiai* ívszámítással foglalkoztak, a *zodiákus*-jegyek felemelkedését és alászállását vizsgálva a horizonton. Egy másik jelenséget is tanulmányoztak ezekkel a mozgásokkal kapcsolatban – az uralkodó *planétákat*, a *planéták* relatív helyzetét és határait, a kedvező és kedvezőtlen *aspektusokkal* együtt. Aztán bizonyos előrejelzéseket adtak azoknak, akik tanácsot kértek, és a kérdéseikre választ kaptak. Néhány esetben valóban el is találták a pontos választ. Magam is rendelkezem bizonyos ismeretekkel e tudománnyal kapcsolatban, melyet hosszú és szorgalmas tanulás révén szereztem meg, és némi segítséget adtam ezeknek az embereknek, hogy megértsék a *planetáris aspektusokat*... Térjünk vissza az uralkodó császárhoz. Anélkül, hogy felfedte volna a tervét, az *asztrológusok* bizonytalan segítségét kérte. Az egyetlen információ, amit kért, az volt, hogy vajon az

égi aspektusok kedvezőtlenek-e valakinek, aki nagy kockázatot vállal. Az asztrológusok megfigyeléseket tettek, gondosan megvizsgálták a csillagok általános helyzetét a megfelelő időpontban, és amikor látták, hogy minden csak bajt jelez, figyelmeztették, hogy hagyjon fel a vállalkozásával. A legóvatosabb közülük azt tanácsolta neki, hogy halassza el tervét egy későbbi alkalomra.”

VI. 10-11. Zoé és Theodóra császárnők uralkodása idején, 1042:

„Nem sokkal Theodóra trónralépése előtt (1055) felvettem a szerzetesi öltözetet. Ezt a lépést röviddel Monomachos halála előtt tettem meg, és sokan csodálkoztak, hogy volt egy előretudásom az eseményről. Szerintük tudtam, hogy a császár meg fog halni, és ezért változtattam életmódomon. Tény, hogy a legtöbb ember több ismeretet tulajdonít nekem, mint amivel ténylegesen rendelkezem. Mivel elmerültem a *geometriában*, úgy képzelik, hogy képes vagyok megmérni az eget, és mivel bizonyos mértékig tanulmányoztam az *égi szféra* jelenségeit, feltételezik, hogy ismerem a fázisokat, a nappálya ferdeségét, a napfogyatkozásokat, teliholdakat, ciklusokat és epiciklusokat... A másik dolog, amivel foglalkoztam, a *horoszkópia*... Az az igazság, hogy a tanulmányaim oly széleskörűek voltak, és azoknak a kérdései, akik hozzám fordultak, annyira sokféle volt, hogy nincs az a tudomány, amelyet ne tanulmányoztam volna. A horoszkópok iránti érdeklődésem során elkerülhetetlenül fáradságos kutakodások közt találtam magam. Foglalkoztam a tudomány minden területével, beismerem, de ugyanakkor ezeknek, melyeket az egyház vezetői tiltanak, egyikét sem fordítottam helytelen célokra. Ismerem az elméletét a *szerencsejóságnak* és az *irányító gonosz szellemnek*...”

VI. 39.:

„Összhangban volt ezzel a tervvel, hogy a számrendszerekkel és a *geometriai* bizonyításokkal kellett foglalkozzam, amit néhányan „logikai szükségszerűségeknek” neveznek. Sőt időt szenteltem a zene és a csillagászat tanulmányozásának, ugyanúgy a különböző segédtudományaiknak. Először mindegyiket önmagában tanulmányoztam, majd összegeztem a tudásom a hitben, hogy a tudomány számos ága az egyedi sajátosságaival egyetlen célhoz vezet, Plato Epinomis-ának tanítása szerint. Így e tudományoknak köszönhetően képes voltam elvégezni a leghaladottabb tanulmányokat.”

VII. 4. Dukász Mihály idején, 1071-78:

„Az olvasó valószínűleg szeretné tudni, mi a császár kedvenc elfoglaltsága, amire a leginkább büszke. Semmit sem szeret jobban, mint mindenféle tudományos könyvet olvasni, irodalmi esszéket, tartalmas mondásokat, példabeszédeket tanulmányozni: élvezetét leli az elegáns megfogalmazásokban, a szavak kifinomult el-

rendezésében, a stílusváltásokban, az új szavak felcsillanásában, költői előadásmódban: de mindenekfelett a *filozófiát* szereti, a könyveket, melyek gazdagítják a szellemi életet, az allegóriákat és magyarázataikat. Elődei közül a trónon, úgy képelem, senki nem volt annyira gondolatlel, annyira gyors bármilyen probléma lényegének megértésében. De még egyértelműbb leszek. Általában egyetértés van arról, hogy bizonyos viselkedésminták, beszédmodok alkalmasak egy császár számára, mások egy filozófusnak, mások egy szónoknak, mások egy zenésznek. Hasonlóképpen minden rétegnek megvan a maga elfoglaltsága: az asztrológusok az ég tanulmányozásával töltik idejüket; a geometrikusok a geometriai alakzatokkal foglalkoznak; a szillogizmus a filozófusok feladata; a természet titkai a tudósokra tartoznak – mindenkinek megvan a saját hivatása, dolga. Mihály császárral azonban másképp van, mert ő ezek mindegyikében jártas. Leül a filozófusokkal, társalog a szónokokkal a hangsúlyról, beszélget az optikusokkal a fénytörésről vagy elhajlásról, és gyakran, amikor az allegóriáról beszélgetünk, ő felülmúlja a jelenlévő történészt, akit mindenki más előtt tanítójának választott, és akinek nevét rendkívüli tisztelettel említi. Noha a császár nem jambuszokban beszél, csak hevenyészve, és bár a ritmus általában tökéletlen, de legalább az érzelmek megszólalnak. Röviden, Mihály császár a nemzedékünk kiválósága, és a legszeretetre méltóbb jellem.” (vö. Skylitzes inkább rosszallóan írt a császár e tulajdonságairól, p. 706, 725)

Ld. még Michael Psellos művei: *Liber de quatuor mathematicis scientiis. Expositio in Oracula Chaldaica, De Arithmetica Musica Geometria, De Daemonum Operatione, De Daemonibus.*

Anna Komnena, Alexiád, VI. 7.:

A bizánci hercegnő, Anna Komnena (1083-1148), I. Alexius Komnenosz császár leánya volt, akit Alexiad c. tizenöt kötetes műve tette a világ első női történészévé. E jelentős forrásművének VI. kötetében megemlíti az asztrológiát és kora asztrológusait, annak okán, hogy épp akkoriban teljesült a filozófus Simeon Seth jóslata a szicíliai normann király, Robert Guiscard haláláról:

„Egy bizonyos Seth nevű matematikus, akit sokat magasztalnak *asztrológiai* tudásáért, megjósolta Robert sorsát, aki átkelt Illyriába. Ezt a jóslatot leírta egy papírra, lepecsételte és a császár egyik bizalmasának adta, hogy őrizze meg egy bizonyos ideig. Robert halála után az asztrológus kérésére felbontották a levelet, és a prófécia a következő volt: 'Egy nagy, nyugati ellenség hirtelen el fog bukni, miután nagy zűrzavart okoz.' Ez a jóslat mindenki csodálatát felkeltette a férfi tudása iránt; és valóban nagyon elmélyedt a tudomány ezen ágának tanulmányozásában, és ha megszakíthatom történetem fonalát, a következők a tények az asztrológiai jóslatokkal kapcsolatban. ...ezek (az asztrológusok) megfigyelik egy személy születésének óráját, akiről jósolni akarnak, kitűzik a kardinális pontokat, és

gondosan feljegyzik minden csillag helyzetét, röviden, mindent megtesznek, hogy ez a tudomány az utókorra maradjon, s hogy azok, akik ilyen trükkökkel fáradoznak, megértsék. Egy időre mi is elmerültünk egy kissé ebben a tudományban, nem azért, hogy horoszkópokat készítsünk (Isten őrizz!), hanem, hogy pontosabb képet nyerjünk erről a hiábavaló tevékenységről, amely képes elhomályosítani a híveinek ítélőképességét. Nem azért említem ezt, hogy magasztaljam az asztrológiát, hanem bemutassam, hogy apám uralkodása alatt számos tudomány nagy fejlődésen ment keresztül, mivel ő becsülte mind a filozófusokat és magát a filozófiát, de az asztrológia tanítása iránt bizonyos ellenérzést mutatott, és emiatt úgy hiszem, hogy ez (az asztrológia) arra készíti a gyanútlan természetű embereket, hogy elutasítsák az Istenben való hitet és a csillagokat bámulják. Ezért küzdött a császár az asztrológia tanítása ellen. Ennek ellenére mégsem szenvedtek szükség az asztrológusok abban az időben... Volt egy híres egyiptomi, Alexandreus, aki szintén erőteljes képviselője volt az asztrológia titkainak. Sokan kértek tőle tanácsot, és számos esetben a legpontosabb előrejelzéseket adta, nem használva az asztrolábiát, hanem a jóslatait bizonyos kockavetésből merítette. Nem volt ebben semmi mágikus, ez csupán egy mesterség, amit az alexandriaiak gyakoroltak. Amikor a császár látta, hogy a fiatalok köréje gyűlnek, és egyfajta prófétának tekintik, ő maga is kétszer kérte a tanácsát, és Alexandreus mind a kétszer nagyon pontos válaszokat adott neki. De a császár tartott tőle, hogy ez sokakat felzaklat, s hogy mindez az asztrológiával való csalóka foglalkozáshoz vezet, így száműzte Alexandreust a fővárosból, kijelölte lakhelyéül Raidestost, és nagy figyelmet fordított rá, hogy bőségesen ellássa mindennel a császári kincstárból. Sőt még a nagy dialektikus, Eleutherios is, aki szintén egyiptomi születésű, gyakorolta ezt a mesterséget, és olyan tökélyre fejlesztette, hogy ő vitte a pálmát e tekintetben. Később ismét jött egy ember a fővárosba Athénból, akit Catanancesnek neveztek, s az első akart lenni az asztrológusok között, és amikor néhányan megkérdezték a császár halálának időpontjáról, ő előre megmondta, amire gondolt, de tévedett az előrejelzésében. Azonban az történt, hogy az oroszán, amelyet a palotában tartottak, épp azon a napon pusztult el, egy négy napos láz után, így a köznép úgy tekintette, hogy Catanances jóslata beteljesült. Hosszabb idő múlva ismét megjósolta a császár halálának napját, és megint tévedett, de a császár anyja, Anna császárnő pontosan azon a napon halt meg, mint Catanances megjósolta. Mivel Catanances ismételtén beismerte, hogy tévedett a császárral kapcsolatos jóslatában, a császár nem akarta többé száműzni, nehogy úgy tűnjék, hogy haragszik rá. De most térjünk vissza történetünkhöz ott, ahol abbahagytuk, különben csillagnézőknek gondolnának bennünket, akik elhomályosítják a történetünket az asztrológusok dolgaival.”

Niketas Choniates az asztrológiáról

A bizánci történetíró, Niketas Choniates, aki a birodalom történetét megírta 1118-1207 között, többször megemlíti a császárok asztrológia iránti érdeklődését. I.

Mánuel például az asztrológia lelkes híveként ábrázolja, aki sokat adott a mindennapi életben az asztrológiai előrejelzésekre. Noha Choniatés ezt általános gyakorlatnak tekinti a korszak császárainál, nem mulasztja el, hogy mindenütt bírálja, és gúnyolja azokat, akik ezzel foglalkoznak. Niketas hasonlóképpen elítéli Alexios érdeklődését is az asztrológia iránt, amit teljesen összeegyeztethetetlennek talál a keresztény hittel. Niketas felrója Mánuelnek, hogy az asztrológusoknak hisz, mintha azok Isten szavának közvetítői lennének. Mánuel betegségének és halálának említésekor Choniatés megragadja az alkalmat, hogy leszólja és nevetségessé tegye az asztrológusokat, és bírálja a császár hitét az állításaikban.

„Ezeknek a kártevő *asztrológusoknak* volt merszük azt mondani, hogy a császár hamarosan felépül a betegségéből... hiú módon megjósolták a barbárok városainak porig rombolását. Ami még felháborítóbb volt, hogy ezek a szapora nyelvű hazudozók megjósoltak egy nagy felfordulást a világban... az egész természet átalakulását, és ezzel inkább beszéltek lyukat az emberek hasába, mintsem a csillagok tudóinak bizonyultak. Megmondták előre a hetet, amikor ezek a dolgok megtörténnek, és erről tájékoztatták a császárt... Így nem csupán kereste a császár a szakadárokat... hanem ő készített számukra lakóhelyet...”

Másutt egy ütközet elhalasztásáról rendelkezik Mánuel, az asztrológusai tanácsára:

„Miközben Andronikos így rendezte és felállította a haderőt, odalép hozzá valaki, aki levelet hozott a császártól, melyben úgy rendelkezett, hogy az ütközetet aznap el kell halasztani, és más napra kell áttenni, sőt még azt is megadta, hogy melyik az a nap... Azt a napot pedig a császár azért vetette el, mert az, véleménye szerint, balszerencsés és csatában való megütközés szempontjából teljesen kedvezőtlen volt. A legtöbb és legnagyobb dolgot ugyanis, melyek Isten jótetszése szerint jutnak vagy nem jutnak célhoz, a *csillagok* tudom is én miféle kapcsolataival megállásukkal és mozgásukkal hozta összefüggésbe, s a csillagokról locsogók szavait Isten trónusáról jövő kinyilatkoztatásokkal tartotta egyenértékűnek.” (in Moravcsik Gy.: Az Árpád-kori magyar történet bizánci forrásai, 1984, pp. 259, 287, Mánuel a palotája mennyezetére csillagképeket is festetett; uo. p. 14, Bölcs Leó császár asztrológiai művéről)

Függelék II.

Anna Komnena és Niketas Choniatés a bizánci koronákról

Anna Komnena (1083-1153): Alexiad III. 4.

„Mivel (a császár) ígéretéhez híven szükséges volt, hogy Nikephoros Melissenus megkapja a '*kaisar*' méltóságot, és helyes volt, hogy a (császár) legidősebb fivére,

Izsák is megtisztelve legyen valamilyen magasabb címmel, és nem volt második rang a *kaisar*-on kívül, ezért Alexius Komnenos császár (*basileus*, 1081-1118) létrehozott egy új címet a '*sebastos*' és az '*autokrator*' egyesítéséből, és a testvérének adományozta a '*sebastokrator*' (lat. *augustus imperator*) címet, második császárrá téve őt, felemelve a '*kaisar*' fölé, amely most a harmadik méltóság lett a rangsorban. Továbbá megparancsolta, hogy a nagy ünnepeken mind a *sebastokrator*, mind a *kaisar* koronát (gör. *stephanos*, koszorút is jelent – Z.T.Cs.) viseljen, mely azonban sokkal alacsonyabb rangú volt, mint az a diadém, amit ő viselt. A császári diadém egy félgömb, zárt, sapkaszerű korona, és gazdagon díszítik gyöngyök és drágakövek, némelyik befoglalva, némelyik felfüggesztve, és mindkét oldalon a halántéknál gyöngyökből és drágakövekből álló csüngők függnék le az arcra. Ez a diadém a megkülönböztető eleme a császári öltözetnek. De a *sebastokratorok* és *kaisarok* koronái (*stephanos*) csupán kevésbé vannak díszítve gyöngyökkel és drágakövekkel, és nem félgömb alakúak.”

Niketas Choniates († 1213, az 1118-1206 közötti korszak történetírója): Beszéd Angelos Isakios császárhoz (in Moravcsik Gy.: *Az Árpád-kori magyar történet bizánci forrásai*, 1984., 275, 293)

IV. István trónra kerülésének körülményeiről († 1163. jan. 14., mérgezés következtében, melyet Choniates is megemlíti a köv. oldalon):

„A követek tüstént megjelentek a magyarok földjén (ti. II. Géza halálhírére), hogy felvegyék velük a kapcsolatot, és megszerezzék Istvánnak a *hatalmat jelentő koronát* (ἀρχὴς στέφανον, arkhés stéphanon, de inkább szimbolikus értelemben, az uralkodásra célozva, nem egy koronára), hamarosan pedig maga a császár is Sárdikéba (Szófia) érkezett. A hunok (magyarok) azonban az első hallásra faképnél hagyták Istvánt, felhívása süket fülekre talált náluk, s azt hangoztatták, hogy egyébként is elutasítják, főképp azonban azért, mert a rómaiaknál (bizánciaknál) kötött házasságot (ti. feleségül kapta Mária Komnenát, II. Komnenosz János és Piroska-Iréné egyik leányát): márpedig nekik semmiképp sem előnyös, hogy olyan férfival legyen dolguk, aki házassága folytán rokoni kapcsolatban van a rómaiak császárával, mert azt gyanítják, hogy a hunokon ugyan ő fog uralkodni, de rajta meg a rómaiak császára lesz az úr. Ezért hát nem csatlakoztak az odaérkező Istvánhoz, s azokat is, akik a császár megbízásából őt elkísérték, dolguk végezetlenül bocsájtották el.”

Béla (aki 1165-ben Konstantinápolyban megkapta az Alexios nevet, a „deszpotész” császári címet és Mánuel Komnenosz császár leányának kezét, mivel a közös, bizánci-magyar trón várományosai lettek, ld. Kinnamosz, in Moravcsik 1984, 217-218), hazatér Magyarországra, hogy III. István halála után átvegye az uralmat, mivel időközben Mánuelnek fia és örököse is született, így a császári

utódlástól Béla elesett; Mánuel „teljes császári felszereléssel” bocsátja el Bélát, akit idehaza megkoronáznak a „királyi diadémmal”:

„Mivel éppen akkor halt meg az, aki Magyarország uralmát viselte, Mánuel ezt a halálesetet váratlan szerencsének vélte, s tüstént elküldi Alexiost (Bélát) fényes kísérettel és *teljes uralkodói (császári) felszereléssel* (βασιλείου πλείστης παρασκευής, basileu pleístes paraskeués), hogy átvegye a paion (pannón, magyar) uralmat, és uralkodjék honfitársai felett. Paionia minden nehézség nélkül el is fogadta, a *királyi fejdísszel* (ρηγική διαδούμενον, regiké diadúmenon) övezte homlokát, és így senkitől sem háborítva uralkodott az egész nép fölött.”

Függelék III.

A Nap- és a Vénusz-intelligenciák konfliktusáról – részletek Dr. Rudolf Steiner előadásaiból

„Az ősi misztériumokban nagy szerepet játszott az a szembenállás, mely a Vénusz-intelligenciák [a Vénusz népies neve gör. phosphoros, lat. luciferus = fényhozó, magyarul Esthajnalcsillag – a ford.] és a Nap-intelligenciák között fennáll. Azt mondták, bizonyos fokig helyesen, hogy a Vénusz-intelligenciák és a Nap-intelligenciák között folytonos konfliktus van. Volt egy kezdőpontja ennek a konfliktusnak, amikor a Vénusz-intelligenciák először kezdtek küzdeni a Nap-intelligenciákkal. Ez a küzdelem intenzívebbé vált, és e konfliktus miatt katasztrófák és krízisek keletkeztek. Abban az időszakban, amely egy oppozíció és egy katasztrófa vagy krízis között eltelt, lezajlott annak a nagy konfliktusnak egy szakasza, amely ténylegesen a szellemi világban történik, de ami csak külső szimbólumként jelenik meg a Vénusz és a Nap közötti asztrológiai és asztronómiai kapcsolatban. Ami aztán megtörténik, egymást követő fázisokban zajlik le. Mármost senki sem értheti meg, hogy mi él a Földön a történelem belső impulzusaiként, ha nem ismeri ezt a konfliktust a Nap és a Vénusz között. Mert ami itt történik a Földön konfliktusként és küzdelemként, ami itt a civilizáció fejlődésének folyamában történik, az egyszerűen egy földi képe, földi másolata ennek a Vénusz-Nap konfliktusnak.” (GA 232, Mysteriengestaltungen, 14. előadás, 1923. dec. 23.)

„Ahogy a nagy Nap-szellem a Hold-szellemhez való kapcsolatában működik, vagyis Jahvéhez vagy Jehovához való kapcsolatában, úgy Lucifer is, aki mindig aktív az emberi természetben, ezzel a kettővel kapcsolatban tevékenykedik. Ha szeretnénk az együttműködésükről egy törvényszerűséget felvázolni, nem tehetünk jobbat, mint hogy felnézünk az égboltra, a Nap, Hold és a Vénusz konstellációira. Ahogyan ez a három kapcsolatban áll egymással – akár oppozícióban vannak, akár erősítik vagy gyengítik egymást, mint mikor az egyik a másik előtt áll és fogatkozást okoz –, úgy kapcsolódik ez a három szellemi erő az emberben. A Nap hatása különösen fejlett lehet az emberben, amikor azt nem gyengítik a Hold-

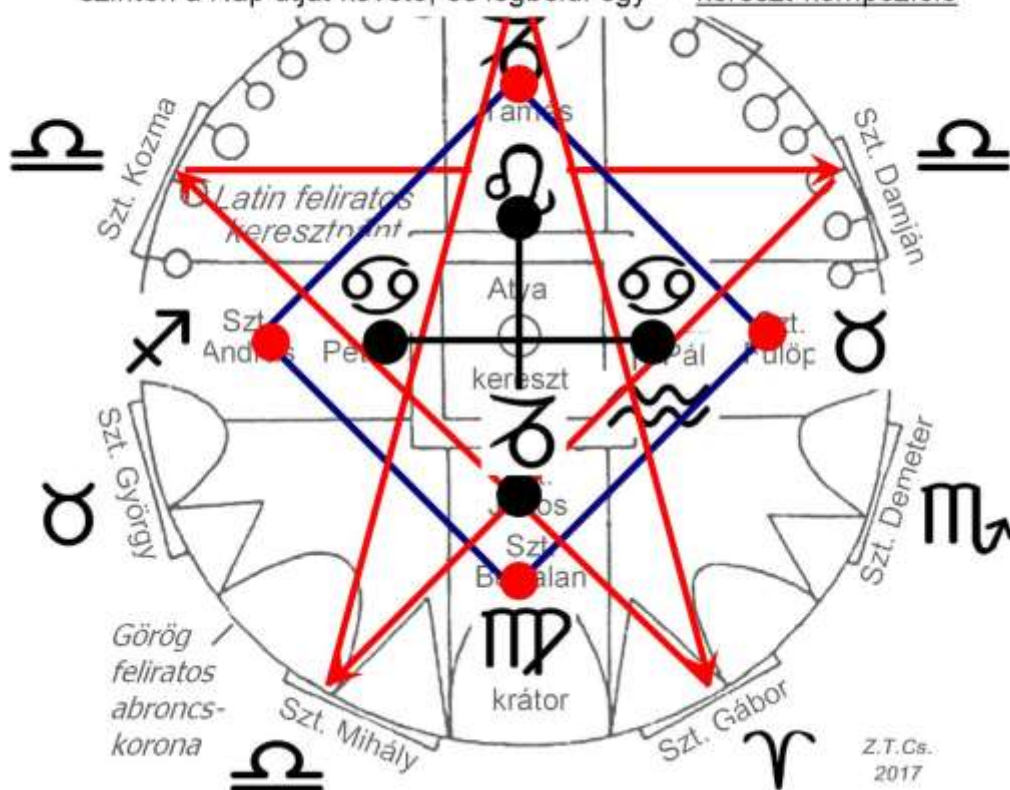
vagy a Vénusz-erők. Azonban az is előfordulhat, hogy a Nap erők – melyek a középső emberben vannak, a szívben – megfogyatkoznak a Hold által, a fej-erők által, és szintén történhetnek fogyatkozások Lucifer tette által, vagyis a Vénusz által is. Amint tudják, vannak idők, amikor a Vénusz elhalad a Nap előtt a kozmikus térben [tranzit]. Vagyis a belső hármasság kapcsolata az emberben – a Nap-szellem, a Hold-szellem és a Vénusz-szellem vagy Lucifer – a kozmikus térben kifejeződik a Nap, Hold és a Vénusz konstellációjában.” (GA 137, Der Mensch im Lichte von Okkultismus, Theosophie und Philosophie, 9. előadás, 1912. jún. 11.)

„Luciferről tudjuk, hogy az ő birodalma a Vénusz. Az erők, melyek fizikai szimbólumukat a Vénusz fényében találják meg, mely hajnali vagy esti csillagként ragyog le ránk, a Vénusz fizikai sugarai, melyek kiáramlanak a kozmikus térbe – ezek Lucifer emberre tett hatásának szimbólumai. Lucifer nem korlátozta magát arra, hogy az alsó emberben tevékenykedjen (az emberi organizáció alsó részén). Ha ezt tette volna, csak akkor lenne hatása, ha a Vénusz teljes fényében ragyogna, mint a telihold. Mert, mint tudják, a Vénusznak is vannak a Holdhoz hasonló fázisai – növekvő Vénusz, teli Vénusz és fogyó Vénusz. A „negyedek” a mellkas-emberen dolgoznak, mint a Hold „negyedei”, a Vénusz, amely szellemileg tevékenykedik, a fej-emberen dolgozik. Ezért megragadhatjuk a Nap, a Hold és a Vénusz együttes tevékenységében annak kifejeződését, ami az emberben a szellemi tevékenység. Kérem, jegyezzék meg, hogy egy kifejeződésről van szó, ami az ember szellemében van.” (GA 137, uo., ld. eredeti: www.anthrowiki.at, angolul: www.rsarchive.org; alább a Vénusz szimbolikus ábrázolása Bonatti: *Liber Astronomiae*, 1277 körüli munkájának 1491-es kiadásából)

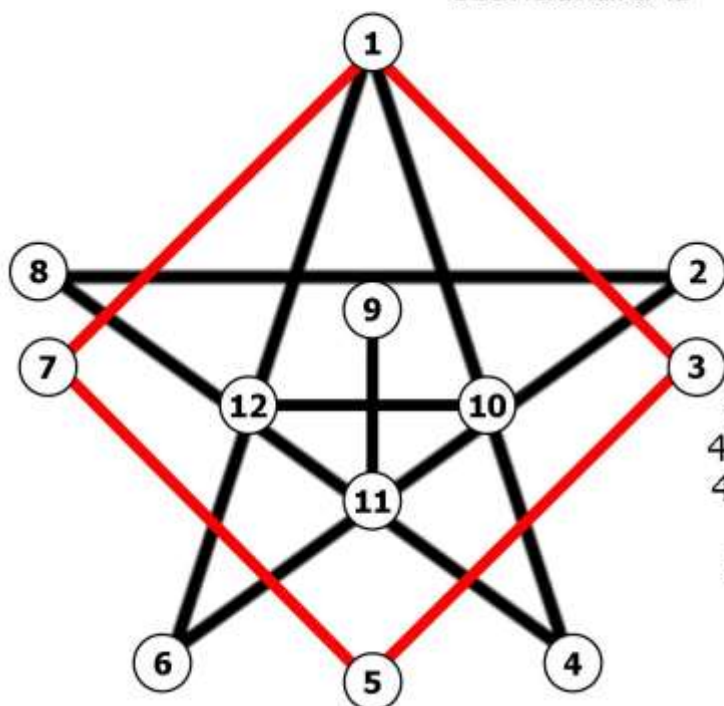

Függelék IV.

A **pentagram** ★ elrendezésen kívül megfigyelhető még egy ■ **négyzetes**, szintén a Nap útját követő, és legfelül egy + **kereszt-kompozíció**

A 13 pont (5,4,4) összesen csak $4 + 4 + 2 = 12$, mivel Tamás ill. Péter-Pál kétszer szerepelnek; ez utalás lehet a napév (12 hónap) és a holdév (13 hónap) együttes megjelenítési szándékára is

A Szent Korona „titkos pecsétje”, „szentostyája”:
 4 = a kereszt (elemi ker. is)
 4 = a 4 elem (föld, víz, tűz, levegő)
 5 = 4 + 1, a 4 elem és az éteriség, az emberi „én” érzékfeletti (krisztusi) princípiuma

Függelék V.

Az eredeti hátoldali képek lehetséges rekonstrukciói

MPΘV + Zoé, Teodóra

MPΘV + Zoé, Ker. Ján.

MPΘV + Duk.M., Mária

Ld. gör.-ortod. naptár, febr. 24, máj. 25, Ker. Ján. fejevétele és szül., a hiányzó Halak és Ikrek jegyében (rom.kat. naptárban jún.24, aug.29, Rák, Szűz)

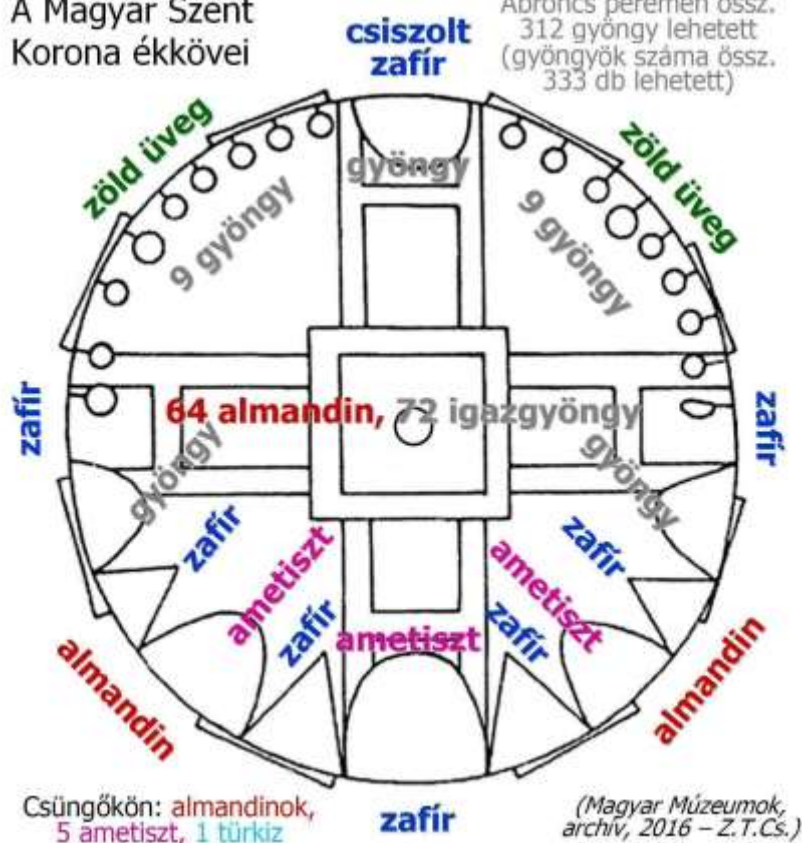

Bizánci Istenanya-kép, zománcozott függő, 11-12. sz.; a figura feje fölött és alatta lévő indás kereszthez hasonló lehetett a Szent Korona hátoldali, íves oromlemezén is (ld. Csomor), mely letörött vagy letörték az idők során (ld. a sérülésről Papp L., Magyar iparművészet, 1994/1.); ugyanilyen indás keresztforma lehetett a latin Pantokrátor fölött, és ez látható a Geobitzász-figura jogarán és más bizánci ábrázolásokon is (templomokon, császárnék kezében).

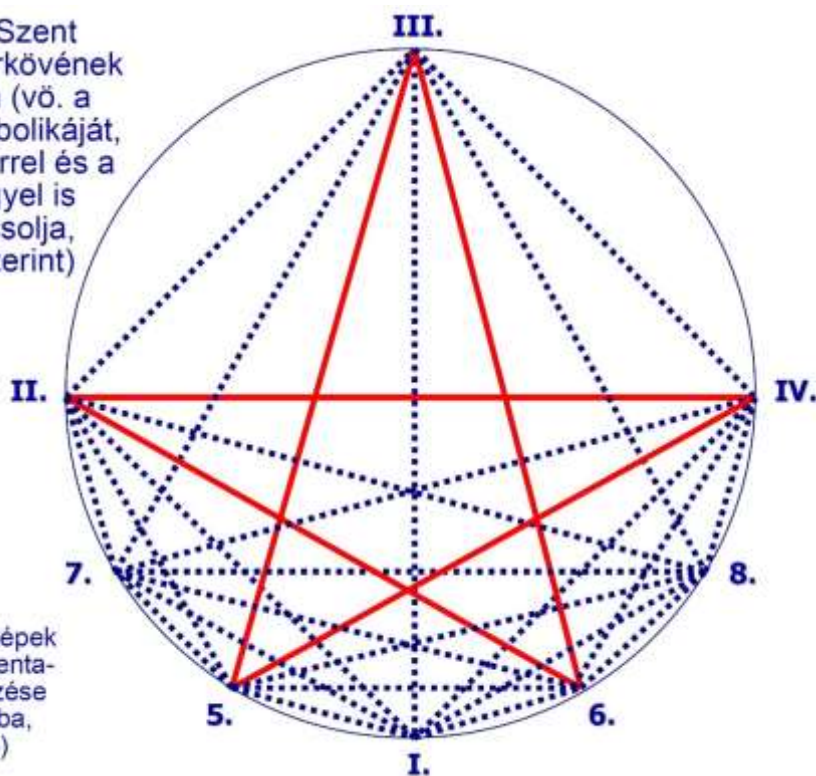
Függelék VI.

A Magyar Szent Korona ékkövei

Abronsz peremén össz.
312 gyöngy lehetett
(gyöngyök száma össz.
333 db lehetett)

A Magyar Szent Korona 8 zafirkövének geometriája (vö. a drágakő szimbolikáját, mely a Jupiterrel és a Halak-jeggyel is összekapcsolja, Agrippa szerint)

Vö. a zománcképek
Nap-Vénusz penta-
gram elrendezése
(Z. Tóth Csaba,
2017-2018)

Függelék VII.

Egy illusztráció a pentagram és a korona összefüggéséhez: *Kül tegin* (684-731), a keleti türkök katonai főparancsnokának, Bilge kagán öccsének portréján a süvegszerű fejdísz tetejét hasonlóképp ötszögben alakították ki, mint a Szent Korona zománcait. Ez utal a keleti türkök, ill. kínai, szogd, perzsa tudósai csillagászati ismereteire, és/vagy arra, hogy a sztyeppén, a nyugati türk kazároknál, vagy akár a magyarság közvetlen őseinél, az oguroknál is meglehetett ez a tudás, mely belejátszhatott a Magyar Szent Korona kialakításába, közvetetten, egy bizánci, esetleg a keresztpántot illetően velencei „kerülővel”, ahol szintén rendelkezésre állt a „titkos tudás” (ld. még az orkhoni türk rovásírási feliratokat, ford. Z.T.Cs., 2016)

<http://bitig.org/?lang=e&mod=1&tid=1&oid=15&m=0>

IRODALOM (XII/72.)

Gyimóthy Gábor (Zollikerberg/CH):

Nyelvleckéztetés.

Ide a nyelvrégítőkkel!

Ősi nyelvet örököltünk,
mely nem csak szép, hanem jó.
Ezt ma megerőszakolni,
bizony mondom, nem való!

Tizenkilencedik század
közepétől legalább,
virulni kezdett a nyelvünk,
mint egy liliom nyaláb.

Czuczor Gergely, Fogarasi
azt már régen belátta,
egységes a szókincsünk és
nem franciasaláta.

Hivatalos lett a magyar,
tagadhatatlan e tény,
addig közel ezer évig
árnyékban bujkált szegény.

Ámde nem volt versenyképes,
sok szó hiányzott nagyon.
Ott tolongott a rengeteg
nevezetlen fogalom.

Jöttek hát a nyelvújítók.
(– Ezt tetted volna te is –
és ha őket ma becsmérled,
még a szemszög is hamis!)

A huszadik században már
szépen beszélt a magyar.
Ám a század vége előtt
túl éles volt a kanyar!

Ezt nem vette be a nyelvünk,
s azóta csak elvadul...
Aki tud még emlékezni,
fájón ma ezen búsul.

Oda kéne visszatérni,
azok voltak szép idők...
Nyelvújítókra nincs szükség,
ami kell: **nyelvrégítők!**

Minden, minden megváltozik,
csak a változás örök.
Mondják nálam dörzsöltebb, de
főleg trehányabb körök.

Mi változtatjuk a nyelvet,
magától nem változik,
és aki nem figyel oda,
megváltozotttra szokik!

Koncert helyett **hangverseny** volt,
fotó helyett **fénykép**,
idegenszók áradata
idegem nem tépték!

Lárva helyett **álcát** mondtunk,
alga helyett **moszatot**.
Nem vettünk át más nyelvekből
fölösleges kacatot.

Szélsőséges, rendkívüli
volt, ami ma **extrém**,
a **tanfolyam** ma csak **kurzus**.
Mi ez, ha nem agyrém!

Földrész volt a **kontinens** és
ki tudja azt vajon még,
hogy a híres **kompromisszum**
egyszerűen **egyezség**?

Autentikus, **hiteles** volt,
a **horizont**: **láthatár**.
És ki vette át a **sztrókot**?!
Üldözte tán száz tatár?

A **gyógymód** ma **terápia**!
A **viszály** ma **konfliktus**.
Vetélytárs volt a **rivális**,
sértés volt – s nem **inzultus**...

Orvos ma nem **megállapít**,
hanem **diagnosztizál**.
A **kétkedő szkeptikus** ma,
tétovázó: **hezitál**...

Már a **nemzedék** sem ízlik,
csak a **generáció**!
És a **minősítő** verseny
ma **kvalifikáció**...

A **döntős** ma **finalista**,
s a **döntő** a **finálé**...
Számlát ezért olaszoknak
a miniszter kínál-é?

Ifjúsági, **junior** lett,
új játékos **debütál**,
és a bőrápoló szerben
a **formula hidratál**...

Fizikailag jön rendbe
a sportoló mára már.
Hogy **testileg** jobb szó lenne,
eltitkoljuk ugyebár...

Fizikailag? Kis csacsi!
– Csak azt tudnám, hogy hol élsz? –
„**Fizikálisnak**” – mondják ma,
ezt hallod, merre csak mész...!

Ibolyántúli sugárzás?
Ma úgy mondják: **úvé**...
Országot ma nyelvőrzőkért
senki sem tesz tűvé!

Tömegvonzás ma már nincs, csak
gravitáció!
S a **tüntetés** fölfalta a
demonstráció...

Sztráda lett az **autópálya**,
s ilyet ki hihet?
Tünetet mondtunk vidáman,
szimptóma helyett!

Opció helyett, ha igaz
nem is olyan rég,
bátran mertük azt mondani,
hogy **lehetőség**...

Zűrzavaros? Paraszti szó!
Jöjjön a **kaotikus**!
És az **ősi** túl rövid. S így
„menőbb”, hogy **archaikus**...

Régen, aki **rögtönzött**, ma
csak **improvizál**,
s aki régen **elmélkedett**:
teoretizál!

Hagyományos? Micsoda szó!
Említeni kár is,
hisz jóval elkelőbb a
tradicionális!

Magánosítás? Mily rémes!
Kiszáradna Sió?
Ha nem mondd azonnal, hogy
privatizáció?

Régi bombára találtak.
A lélegzetem is eláll:
a rendőrség nem **kiürít**,
embereket **evakuál!!**

Ugyanakkor a környéket
elővigyázatosan
lezárták, de – Uram fia!
mindjárt **hermetikusan!**

Levegő most se ki, se be,
s most már az is halottá vált,
kit a rendőrség előtte
hullává nem **evakuált...**

Régen, **egykor** volt az **anno**,
vagy más szóval **hajdanán**.
Melyik szó szebb? Nyelvész gárda
kapjon ezen hajba tán...

Visszapillantás – de szép szó!
Ám a kor szelleme megró,
ha a múltakon merengek
és nem úgy mondom, hogy **retro...**

És a **szervátültetés** ma
csupán **transzplantáció**
(mely muskátli esetében
ugyanaz a büszke szó...)

Új divatszók sereglenek:
regnál, ráta, dominál...
S aki régen **beszélgetett**,
ma már csak **kommunikál!**

S a **virágpor** – kérdem én, hogy
mit vétett a magyarnak –,
mit a bárgyú **pollen** szóval
kiirtani akarnak?

A **szerves** ma **organikus**,
ünnepély ma **fesztivál**...
Összpontosít? Régen kihalt.
Ma mindenki **koncentrál**!

Ám a rosszra még rosszabb jön,
s a **koncentrál** messze száll:
újmagyarban a „legkúlabb”
szorgalmasan **fókuszál**!!!

Emblematikust mondanak;
a **jelképes** mért nem jó?
Sírjában forog szerintem,
mindegyik nyelvújító...

Ki **inspirál**, **ihlet**, **sugall**,
avagy akár **ösztönöz**.
Ki az aki magyar szókat
elűz és bebörtönöz?!

Identitás? **Azonosság**!
Mért jobb itt az idegen?
Petíció? **Folyamodvány**!
Kit hagy mindez hidegen?

Kemikáliának mondják,
ami régen **vegyszer** volt!
Poloska pusztul e szótól
és a csótány szörnyetholt...

Akartok még botránkozni?
A helyzet nem elég „tré”?
Mit keres a magyar nyelvben
egy ilyen szó, mint a **spré**???

És aztán még sorolhatnám –
tudjuk – sajnos ezerig.
Időtlen időkig nyúlna
míg e tengert kimerik.

Ámde nem is meri senki
és a régi, szép idők
emlékek maradnak, hogyha
Nem jönnek **nyelvrégítők**...

Zollikerberg, 2018. VIII. 1.

Utószó e vershez

Van, aki az idegen szót
használja, mert az a „menő”.
Legalábbis ezt hiszi ő,
míg a feje lágya benő...

Másik meg, nem gondolkozik,
hisz az idegen szót hallja,
utánoz csak, mint a majom,
a vegyes nyelv nem zavarja...

A harmadik – őt sajnálom –
zagyva nyelvet dehogy akar!
Csak szegény, mert mást ma nem hall,
nem tudja már, mi a magyar...

Tudatosan idegen szót
használni – és e súly mázsás –
nem csak buta dolog, hanem
nyomorult önmegalázás!

Zollikerberg, 2018. VIII. 1.

Ami a Nyelvrégítők-ből kimaradt

Ez a vers sajnos – mint tudjuk –
befejezhetetlen.
Kezembe pattant a tollam,
szinte le se tettem

a **nyelv-régítőket** buzgón
hívogató versem
(van, akinek nem volt elég)
folytatom hát nyersen:

Aki régen **tiltakozott**,
az kérem, ma **protestál**.
S a túlhajtott nem **lazít** ma,
trendis szóval **relaxál**...

A **vízió látomás** és
a dühroham megszáll:
bosszant, zaklat, háborgatra
egy igéd van: **vegál**?!

A **prosztata dűlmirigy**.
Hadd koptassak száját:
mért nem mondod görögül a
vesét, tüdőt, májat??

Magyarázd el nekem drágám,
legyél olyan bátor,
hogymagyarul” az **elmondó**
miért is **narrátor**?

Gondolod, hogy képes lennék
hanyatt esni máris,
ha nálad a **csillagközi**,
az **intersztelláris**...?

Azért mondod, hogy megértsék?
Akkor mitől – kispajtás –
kerül „magyar” szövegedbe
a **szubszidiaritás**???

És ha nekünk nincs rá szavunk?
Előfordul oly eset!
Mi lenne, ha **ficsör** helyett,
azt mondanád **jelleget**?

Építőszekrény a magyar;
találj ki új szavakat!!
E célra a mi nyelvünknel
jobb nyelv aligha akad.

Szerintem érthető lenne,
ha a híres **linket**,
mondjuk **címsornak** mondanád.
– Boldogítna minket... –

Netán rövidségük miatt
használsz furcsa szavakat?
Számold meg a szótagokat,
s lélegzeted elakad:

Fosszília csak **kövület**.
Analizál? **Elemesz**.
Funkcionál? Hát **működik**!
S folytatható e lemez:

Differencia: **különbség**.
Rituálé: **szertartás**.
S ha **invitál**, csupán **meghív**!
És mindez nem ámtás...

A **porció** is csak **adag**,
dokumentum: **okirat**.
Információ is gyakran
mindössze néhány **adat**!

Frekvencia csak **rezgésszám**,
impresszió: **benyomás**.
Paragrafus csupán **cikkely**,
alteregó: **hasonmás**.

A **szimbólum jel**, vagy **jelkép**.

Elasztikus: rugalmas.

Archeológus csak **régész**...

S amit mondok, bizalmas:

Sok idegen szónak hossza
a magyarral azonos.
váltanod idegen szóra
már csak ezért sem jogos!

Lám az **indirekt: közvetett**,
a **komplikált: bonyolult**,
és a **rizikó** mögött a
magyar **kockázat** lapult...

Aktuális: időszerű.

S ha **referál, beszámol.**

Elég a „szózsákba” nyúlnom
és a kezem nyalából:

Ha **imitál, utánoz** és
a **publikum közönség.**
S hogy a **morális erkölcsi**,
orrodra nem kötötték?

Az **aukció árverés** és
a **releváns lényeges**,
világ**rekord** világ**csúcs**, a
szimbolikus képletes...

Központ volt a **centrum** egykor,
a **verzió változat.**

A **börze** (szerényen): **tőzsde**
és a **depó lerakat.**

Jaj, bocsánat! Ez már hosszabb,
ám nem szégyellni való,
ha időnként akár sokkal
hosszabb is egy magyar szó.

Nézz meg hosszú szövegeket
– nem hazug ez állítás –
gyakran még az angolnál is
rövidebb a fordítás!

Hasonlítsd e nyelvet össze
bármely mással, barátom
s ne rám hallgass! **Magad jössz rá,**
nincs ilyen a világon.

Ebbe belerondítani,
magad ellen merénylet!
Nem törődni vele – sajnos –
úgy látom, hogy erény lett!

Nyelvőrző kell! **Nyelvmentő** kell!
Lehetőleg mától!
Nyelvapoló? Ő is jöhet,
hisz beteget ápol...

Zollikerberg, 2018. VIII. 9.

Mottók

(1)

Határozd el, hogy magyarul
mondod-e a szót,
vagy az angol jobban tetszik,
 esetleg a skót?

(2)

Néhány gúnyversikét írtam megint mára.
Kinek ingecskéje, vegye csak magára!

(3)

Szívleld, amit mondok és ne vedd rossz néven.
Ha pocsékul beszélsz, Téged ér a szégyen.

(4)

Évszázadokon át a magyar nyelv fénylett.
Ma e nyelv ellen a merénylet erény lett!

(5)

A magyar nyelvromlás **hatványozott** máris.
Nem érted magyarul? **Exponenciális**!!

(6)

Tudományos szöveg félig lefordítva,
szabatos nyelvünknek mélyre ásott sírja ...

(7)

Förtelmes dolgokat a mai nyelv okád...
Arany-verset nem ért majd meg az unokád!

(8)

Idegen szavaktól csillog a süveged?
Nélkülük érthetőbb lenne a szöveged!

(9)

Vettél latin szókat – itt-ott egy görögöt...
Nyelvromlás ördöge markába röhögött...

(10)

Magyarul akartam szólni,
egy kis csacsi valék,
mert ami ma divatbajött,
az merő zagyvalék ...

(11)

Idegen szavakkal Te vagy a „menő”?
Fejed lágya talán egyszer majd benő...

(12)

Idegenszó áradatot
a nyelvbéna agya ráz.
A magyar szó érthetőbb s így
önmagában magyaráz.

(13)

Divatos lesz, azaz **trendis**
a szép magyar szóbőőség.
Ha idegenül trehánykodsز
elragad a „trendőrség”!

(14)

Magyarul akarsz beszélni?
Engem nem hagy hidegen,
ha már sajnos nem tudod, hogy
melyik szó az idegen ...

(15)

Tanulj szépen meg angolul.
Arra legyél büszke.
De magyarban az angol szó
gennyet keltő túske!

(16)

Ha idegen szókat használsz,
a kételyem nem túl nagy:
nem tanultál meg magyarul,
vagánykodsز, vagy bárgyú vagy!

(17)

Nemzetköziségre törünk!
Törnénk ... (legalább).
De a nyelvünk nem lesz azzá
attól, hogy **zagyvább**!

(18)

Én vagyok a szép, magyar nyelv
alázatos szolgája.
Ne legyél a nyelvrombolás
gyalázatos szolgája!

Fölösleges idegen szó
a nyelvrömlést szolgálja,
s majd' mindegyik fölösleges!
– szolt a halász Olgája.¹⁰³

(19)

Ha magyarul beszélsz, vagy írsz
– ne haragudj, engem zavar –
hogya olyan szót is használsz,
amely sohasem volt magyar.

(20)

Tanulj nyelvet jól és sokat,
de ha beszélsz anyanyelvet,
ne használj idegen szókat.
Tűzd ki célul ezt az elvet!

(21)

Változik a nyelv! Azt mondod?
Igazed van persze,
de **magától** rossz irányhoz
nem lenne ám mersze ...

(22)

Anyanyelved Téged ápol,
dédelget és éltet, sőt:
Hogy más nyelvet is tanulhass,
alapot ad és erőt.

¹⁰³ A halász Olgáját Karinthy Frigyesztől loptam.

Csakhogy kölcsönös a játék,
felelősséged megnőtt:
nyelvpusztulás viharában
kell, hogy ápold s védjed őt!

(23)

Lustaságból beszélsz rosszul?
Elpuhít a kényelem.
Kalodába záratnálak
(ami durva kény-elem!).

(24)

Nyelvet nem elég ápolni,
hűen őrizni is kell!
Mert az alattomos hullám
ápolt gyermeket is nyel ...

(25)

Idegen szót használ gyakran?
(Elég nagy ám a szókincs!)
E szokásnak nincs értelme!
S aki teszi, annak sincs ...

(26)

Közvetítő közegeink félmagyarul pofáznak.
Magyar szavak idegenszók zivatarában áznak ...

(27)

Ha megszólalsz, szépen beszélj,
ne úgy, mint mondjuk egy teve,
amely állat szó és szó közt
különbséget sosem teve.

Tudatosan válaszd ketté,
mi idegen, mi a magyar.
Idegenszó a magyarban:
mintha tévén lenne agyar ...!

(28)

Tudatosan beszélj mindig
és járd a világot.
Így – ha nem vagy hülyegyerek –
nem szólsz marhaságot.

(29)

Biztos nem vagy hülyegyerek
– bárhogya becéznek. –
Ha kínoz az anyanyelved,
mégis annak nézlek!

(30)

Félig lefordított cikkek
ezrei kószálnak.
Mintha félig emészthetőt
adnál a jószágnak.

(31)

Tudatosan beszélj és a
nyelvezeted ápolj!
Vagy az elmeegógyintézet-
ben vagy éppen ápolj?

Ne haragudj, de az ember
ilyet föltelez
annál, aki egy szép nyelvet
zsigerel és belez ...

(32)

Nyelvújítók, nyelvapolók,
nyelvőrzők és sok tanár
védte azt a nyelvet, melyet
tönkretesz Te számár!

(33)

Átvesszel egy idegen szót
s azt hiszed, az jó.
Mit szóljon az összes többi,
még át nem vett szó?

Tanulj meg hát idegenül,
hisz megteheted,
ha a saját anyanyelved
közönbös neked!

Az a baj, hogy azt sem tudod
mi az idegen!
Nyelvápolók agyán táncolsz,
s minden idegen!

(34)

A sok idegen szó-ó-ó-ó-ó
nyelvet bévül kirág!
(„És nemzetközivé-é-é-é lesz
holnapra a világ ...”)

(35)

Beépített jövevényszók
nyüzsögnek a nyelvben.
Átvenni továbbiakat
nem lehet bűn – elvben.

Igen, de ha kirekesztett
magyar szó az ára,
zagyvaságot idéz elő
s a magyar nyelv kára!

(36)

Fölösleges idegenszók
használata azzá fajul,
hogy észre se veszed s hipp-hopp
nem gondolkodsz már magyarul!

(37)

Bohócot csinálsz magadból,
ne majmold a divatot.
Nyelvünk silányítására
ne Te legyél hivatott!

(38)

Idegenszó számtalan van,
nincs nélkülük élet!
Ott van a baj, ha velük a
magyart **kicseréled!**

(39)

Nyelvkeverék a francia,
ugyanúgy a német.
Az angol már úgy született,
róla nem beszélek.

Maradjon meg a mi nyelvünk
tisztának, magyarnak,
ne törődjünk vele, mások
mi mindent kavarnak ...

(40)

Nemzetköziesíteni
nem lehet a nyelvet!
Ha idegen szókkal tömöd,
csak zűrzavart kelthet!

(41)

Fölösleges használatban
sok idegen szó,
bepiszkítja a nyelvünket,
semmiképp sem jó!

Ámde azért ne tisztítsuk
a nyelvünket agyon,
dobjuk ki, mi felesleges,
de azt aztán nagyon!

(42)

Tanulj meg latinul!
Hasznát fogod látni.
De ne hagyd a magyart
fél-latinná válni!

(43)

Hogyha elvetődsz külföldre,
tanuld meg a nyelvet,
de ne úgy, hogy közben lassan
a magyart felejtéd!

(44)

Idegen szó a magyarban
nyelvetrontó gáncs.
Észrevétlenül ragad rád:
tapadó bogáncs ...

(45)

A nyelvromlás komoly járvány,
olyan, mint a pestis.
Megsínyli az egész ország
s Buda is meg Pest is ...

(46)

Úgy ragad a rossz nyelvezet,
mint a kódustetű
és kipusztul a magyar szó
és a magyar betű ...

(47)

Trágárodik a nyelvezet
és ez nem megy lassan.
Ápolt nyelv helyett sok szájból
csúnya dolog fossan!

(48)

Ronda módon elterjedt a
rövidítés-kór.
Van, aki az írt szövegbe
rengeteget szór.

De legalább ott állna az
írás elején,
hogy mely szavak rejlenek a
nagybötűk helyén ...

(49)

Már nem beszélsz tudatosan;
mondasz hülyeséget!
És ott tartasz, hogy emiatt
a szégyen se éget ...

(50)

Erőszakos nyelvújítás
ritkán vezet jóra,
ámde vigyázz mindenegyres
már meglévő szóra!

(51)

Idegen szók átvétele
sosem fog elmúlni,
de a régi, magyar szókat
ne hagyd kipusztulni

(52)

Idegenszó-átvétellel
lesz a nyelvből **koktél**.
Ennek bekövetkeztéig
nem múlik el sok tél,
ha a nyelvörzés ügyére
Te csak nagyot köptél ...

(53)

Gyárts új szavakat, mert lehet,
ám, ha teszed, csak ügyesen!
És ne alkoss hülyeséget,
mint például: **mindösszesen** ...

(54)

Politikus – jónéhány –
idegen szavakat hány,
hogy úgy tűnjék (ő hisz benne!)
kegyetlenül művelt lenne ...

(55)

Egészen magyarul beszélsz,
vagy csak félig? Dönts el! Jó?
Figyeld meg, hogy amit mondasz
idegen, vagy magyar szó!

(56)

Újmagyar szövegben gyakran
olyan szókra meredek,
melyektől az egész írás
számomra túl *meredek*.

Politikus-szószátyárlat,
áltudományos szöveg,
vagy akár egy filmbírálat
értelmét ki mondja meg?

Egy csárdában s egy időben
ritkán fér meg több dudás ...
Mért kell *újmagyar* szöveghez
sok idegen-nyelvtudás?

Jobb lenne a fogalmazvány
elején eldönteni,
hogyan azt csak magyarul fogjuk
értelemmel tölteni ...

(57)

Ahelyett, hogy ritkítanánk
az idegen szavakat,
újakat veszünk át **bambán**
s **dédelgetjük** azokat ...

(58)

Trágárkodni marhakönnyű,
e szavakból nagy a lista,
ámde, aki meg is teszi,
nyelvileg nem szobatiszta!

(59)

Idegenszók áradatát
ontja magából a balga
s eszébe se jut, hogy ezért
önmegalázatos szolga!

(60)

Idegenszó a magyarban
terjed, mint a dudva!
S terjesztője még büszke is –
magyartalankodva ...

(61)

Tégy a magyar szóra, s ezzel
értékeld föl a jelent!
Nem mindenki tudja, hogy az
idegen szó mit jelent.

(62)

Idegenszó-szátyárságnak
több szomorú oka van:
aki úzi hengegő tán,
vagy kioktathatatlan.

(63)

Szókat vesz át, lerövidít,
divat-szócsépléssel él ...
Magyarul a mai ember
már csak elvétve beszél!

(64)

Politika béklyóiban,
mai, magyar nyelvész
valótlanságokat állít
s az igazság elvész

(65)

Keress össze a nyelvekből
csupa rövid szót,
helyettesítsd a magyarba,
s a nyelvünk meghótt!

A szövegben előforduló hibáimért hálásan fogadom a nyelvleckéztetést.

Nyelvleckéztetés

(1)

Tudni kell: magyarul **moszat** az **alga**!
És aki nem tudja, kicsit tán **balga**.
Ám, aki tudja de úgy mondja: **alga**,
durvább szó illik rá, enyhe a **balga**!

(2)

Ikszip Szilonról azt hallom:
Emblematikus.
Majdnem kiszaladt a számon
a csúnya szó: Kuss!

Hisz a szegény szószóló a
végén még képes
s azt sem tudja, hogy magyarul
e szó: **jelképes**?!

(3)

Tétovázott az illető
– s ahogy ez itt áll –
ráripakodtak ketten is:
Miért **hezitál**?

Bennem e szó hallatára
fenődött agyar:
Mért használnak kifejezést,
ami nem magyar?

(4)

Rettentget sok idegen szó,
(**ext**)rémüldözöm!
Például e divatszó itt:
Extrém. – Üldözöm!

(5)

Aszongya, hogy amit főz, az
tradicionális.
Bennem persze a jóérzés
ágaskodott máris:

Mért gondolja, hogy neki a magyar szó hátrányos?
Rövidebb is, érthetőbb is
e szó: **hagyományos!**

(6)

Több szóval is fordítható,
mafla szó a **szegmens**.
Fejezd ki magad magyarul
s a **szegmenstől** megmentes!

(7)

A **gyógyfürdőt thermal spa**-nak
nevezik egy idő óta.
Ha én találtam volna ki,
mondhatnák: Ez idióta!!

(8)

A savanyú szájízemtől
megalvad a nyál is,
ha meghallom e divatszót:
professzionális!

Túl rövid, vagy túl pórias,
vagy tán túl egyszerű
tökéletes fordítása,
a magyar **szakszerű**...?

(9)

Delegáció érkezett,
de mi tudtuk rég,
hogy az bizony kicsit sem más,
mint a **küldöttség** ...

(10)

„**Kvalifikációs** verseny.”
Tudtad Te kis buta,
minősítőnek, ha mondod,
nem üt meg a guta?!

(11)

Nem mondom, hogy **fénykép** szavunk
mérhetetlen kincs,
de **fotó** a magyar nyelvben
egyszerűen nincs!!

(12)

Demonstráció. – Már megint!
Szörnyűség e szó!
Mondanátok **tüntetésnek**,
lenne szép és jó.

(13)

A férfias kórságokra
senki nem irigy.
A magyarban **prosztata** nincs!!
Csupán **dülmirigy**.

(14)

Idegen szavak szátyárát
nem illeti bók.
De szetretném megpofozni,
ki azt mondja **sztrók**!

S mit gondoljunk arról, aki
ezt a nyelvet bírja,
plakátjára teszi a szót
és **stroke**-nak írja?!

(15)

Ha **virágpor** helyett **pollent**
mondasz, nem jól teszed.
Azt hiszik majd, hogy teljesen
elment már az eszed!

(16)

Ne hülyéskedj! Jól hallottam,
azt montad, hogy **junior**?
Ragadjon rád véglegesen
egy jajvörös gumiorr!

(17)

„A betegnél a bőrrákot

diagnosztifikálták.”

Ám e szónak használóját

bíró elé cibálják,

ott aztán majd megkérdezik,

mért nem beszél magyarul?

Gyerekkorban nem pofozták,

vagy csak nagyon hanyagul ...

(18)

Édes fiam nyelvezeted

kimondottan *tré*!

Csak nem mondd **permet** helyett

szándékosan: **spré**?!

Ám, ha készüléket hívsz így

az is szörnyű, borzasztó,

hiszen annak magyar neve

érthetően: **porlasztó**.

(19)

Összpontosíts agyacskáddal

s, ha sikerül: jó nap!

Mert nem mondtad, amit teszel

koncentrációnak ...

(20)

Ezt hallottad valakitől:

„**Abban vagyok szkeptikus** ...”

Szörnyülködhetsz, de világgá

azért talán mégse fuss.

Mondd meg neki, ha képzetlen

az értelmes beszédben,

amit mondott, az magyarul

egyszerűen: **azt kétfelm**!

(21)

Lazíts kicsit, hogyha fáraszt
megerőltető kaszálás,
vagy e fölösleges szónak
kimondása: **relaxálás**.

(22)

Az a baj, hogy rendetlenkedsz
és nem beszélsz magyarul.
Azt mondod, hogy **trend** s eközben
az **irányzat** kiszorul!

(23)

Azt mondja a szövegmondó,
hogy a kenőcs **hidratál**.
Nedvesíthet, nyirkosíthat,
de miért kell a hídra tál??

(24)

Készítet, serkent, ösztökél,
ihlet és mást is csinál
(szép dolog a spirális),
de miért kell az **inspirál**?!

(25)

Fajsúlyos az egyén – mondod?
Na ne legyél ostoba!
Vagy nem tudod, mi a fajsúly,
vagy szólsz – s nem figyelsz oda!

(26)

Idősbödik a filmcsillag.
(*Die alternde Diva.*)
Ámde van **más választásod**:
az **alternatíva** ...

(27)

Adekvát – mondja a pasas –
magyar szót nem lel ő.
A maflája tán nem tudja,
hogy az **megfelelő**?

(28)

Idegenszavak tengere
elég nagy már, ne hordd
szolgamódra belé a szót,
mint ezt: világ**rekord**.

A **rekord** csak **bejegyzés**
és nem jelent csúcsot.
Csapj a szádra, ha belőled
mégiscsak kicsúszott!

(29)

A fickó, ki kitalálta
– **nyilvánvaló**, **evidens** –
hogy az orvostanonc legyen
mától kezdve **rezidens**,

aggyal bír, mely józanságnak
ellenálló, **rezisztens**!

(30)

Úgy tűnik, hogy van, akinek
iszonyatos áldozat,
ha a **verzió** helyett azt
mondja ki, hogy **változat** ...

(31)

Szakszerűen elkészített
gyümölcsstartó: „*profi tál*”.
Eladója **hasznos hús** tán,
világért sem **profitál**!

(32)

Tanakodik a nő vajon
Tibinél, vagy Lacinál
aludják az éjjel – de hát
mért mondod, hogy **vacilál**?!

(33)

Mit csinált az uralkodó?
Azt mondod, hogy **regnált**?
Akkor legyen **regnálkodó**!
A kétségtől megvált ...

(34)

Mondd meg nekem, aranyvirág,
hogy a **központ** miért **centrum**?
És mért lenne – ezt is súgd meg –
az **okirat** **dokumentum**??

(35)

Fülönfogtam a malacot.
Torka szakadtából visít
és arra, hogy megszökhessen
nem **koncentrál**, **összpontosít**!

(36)

„**Kvalifikációs** verseny”.
– Ijedten megáll az ütő! –
Ha magyarul mondtad volna,
az a verseny **minősítő**!

(37)

Ki a **szavazást** időnként
voksolásnak mondja,
gyógyíttassa az elméjét,
arra legyen gondja!

(38)

Megalázza az országot
és megalázza a magyart
a reklám, mely **ká-end-há**-t mond
s megcsillantja az elmebajt!!!

(39)

Hogy’ került a magyar nyelvbe
e förmedvény: **ráta**?
Használóját korbácsold meg,
érezze a háta!

(40)

Visszatekintőt ő sajnos
nem találta jónak.
Tán azt hitte, örülünk a
retrospektív szónak?!

(41)

Magyar nyelvtudásának a
mérve igen vitás,
mert hiszen az **azonosság**
neki: **identitás** ...

(42)

Hogyha a sáp, amit kapnék
nagy, pénzzel telt láda,
akkor se mondanám **autó-
pálya** helyett **sztráda**!

(43)

Oly soká mondtuk: **konnektor**
– égnek áll a hajzat –
Nem túl jó szó, de ezután
nevezzük így: **aljzat** ...

(44)

Elmondó is lehetne a
narrátor és oly sok más,
de mi sűrűn mondogatjuk!
Nem furcsa e *megszokvás*?

(45)

Teljesen megállt az eszem
és tán Te is megtorpansz,
ha hallod ez „*újmagyar*” szót,
mely így hangzik: **performansz** ...

(46)

Fölszólít a szép hirdetés
– tegezve! – hogy **Regisztrálj!**
Ettől aztán szegény fejem
fortyogni kezd s megint fáj!

Kit jegyezzek föl és hova??
Úgy gondolják, **magamat**???
Akkor így lenne a helyes:
Regisztráltasd magadat.

A tegezést megbocsátom,
– van tej, melyen nincs már föl –
regisztráltatás helyett mondd:
Jelentkezz! Iratkozz föl!

(47)

A **végjátékot** s a **döntőt**
finálénak mondd!?
Vizsgáld meg agyacskádat,
arra legyen gondod!

(48)

Szavak, melyek végződése
arra szólít föl, hogy **kuss**,
mindegyike **ellenszenves**,
azaz **antipati-kuss**.

Egyszerűen **jelképes** csak
lám az **emblemati-kuss**.
Hiteles szavunkat öli
már az **autentikus** – kuss!

(49)

Angol szavakkal bárgyúskodsz,
merthogy azok rövidek?
Elszabadult tunyaságod
szép nyelvünket öli meg.

Ámde akkor, ami **helyzet**
miért **szituáció**?
Nem számoltad meg talán, hogy
hány szótagból áll e szó?

(50)

Ne használd a **volument**,
ha nem tudod, mit jelent.
Terjedelem, mennyiség,
térfogat és sok más még.

Csak a magyar szót használd
(és megérti) az anyád!

(51)

Szörnyűséget hallottam a
rettentően elterjedt **sztrókról**:
volt egy **magyar** orvos, aki
szélütést kapott e szótól ...

(52)

S-A-L-E áll a kirakaton.
Nem lázadsz föl ellene?
Pedig az a véleményem,
hogy már nagyon kellene!

(53)

Detonáció lökött föl?
Az aligha, öregem.
Nem robbanás, csak **durranás**.
Akár hiszed, akár nem!

(54)

Túl rövid és túl magyar
s túl érthető – nem vitás. –
Ezért vált tán száműzötté
a szó: **magánosítás**.

Mennyivel szebb, előkelőbb
(valóságos dáridó!)
s magánhangzó-hullámvasút
a **privatizáció** ...!

(55)

Hányavetin mondogatják,
ontja tévé, rádió
s szinte mindenütt jelen van
a szó: **információ**.

Noha nem büntetnék (s nem hoz
virgácsot a Mikulás),
ha elvétele fölbukkana
a szép: **tájékoztatás** ...

(56)

Ha nem tudod, mondom máris,
gyökeres a **radikális**.
S azt is elárulom Neked,
olyan nincs, hogy **fizikális** ...!

(57)

Eldurvult a hangnem, azaz
radikalizálódott??
Elemezzük, hogy a pasas
ezzel vajon mit mondott.

Butaságról tanúskodik
e kiragadott eset:
azt tudtuk meg a hangnemről,
hogy **elgyökeresedett** ...

(58)

Azt mondod, hogy **ká-end-há**, hát
magas lehet a lázad!
Avagy ez egy érthetetlen,
durva, **önmegaláztat?**!

(59)

Azt hallottam, az úszó a
távot **abszolválta**.
Viccelt, aki mondta, avagy
elmebaj találta?

(60)

Kálvárián a *kínpontok*
neve **stáció**,
de a **tanácskozás** miért
konzultáció?

(61)

Folyton azt hallom, hogy **asszó!**
Mint a villanykörte,
divatból úgy ment ki sajnos
ez a szép szó: **csörte** ...

(62)

Beszélő, vagy **elmondó**, vagy
fölolvasó – bármi –
mert nagyon meguntam ám a
narrátor szót látni!

(63)

A divatos idegen szó
úgy ragad, mint a bogáncs!
Efölött ne légy **elnéző**,
hogyan ne mondjam: **toleráns**!

(64)

Esküdsz az idegen szóra
s ittál Te rá *piát*?
Ezért nem használsz **gyógymódot**,
hanem **terápiát**?

(65)

Azt mondd, hogy **nick**név?
Hát azt észre sem veszed,
hogyan teljesen meghülyültél?
Vagy csak elment az eszed...?

(66)

Akkor baj az idegen szó,
ha fölösleges.
S ha még kizárólagos is,
a kár kétszeres!

Gyógyintézet lehetne, de
szanatórium.

Ne lázadj föl, használd tovább,
hat az ópium ...

(67)

A **gyógyfürdő** „újmagyarul”
s büszkén: **thermal spa**.
Búcsúztatlak szép magyar nyelven!
Isten veled, pá...

(68)

Ha a döntőbe jutottál
– neved akár Lina, Pista –
mondd nyugodtan, **döntős** lettél
és nem pedig **finalista**!

(69)

Gyorsétkezdében „rendeltem”,
rámutattam szépen
valamilyen gyorsételre.
Megkérdezték: **béken**?

Mit kéne nekem békenni?
Esküszöm, nem értem!
Hogy vajon a tányér étket
szalonnával kérem?

Ettől aztán meghűlt bennem
a vér (és a takony).
(Ne mesélje nekem senki,
hogy a **bacon** Bakony!)

(70)

Magyar szókinsünk sem rosszabb,
mint a finom halászlé.
Miért mondod hát olaszul,
hogy **sztráda** és **finálé**??

(71)

Azonosságot jelent,
mert hiszen mi más,
– amit gyakran hallunk ma –
az **identitás**?

(72)

„**Abszolút** nem!” **Teljesen** nem?
Megáll az eszem!
Mert amit mondani akarsz:
egyáltalán nem.

(73)

Nincs **értelme** – mondhatnám, hogy
hol a **ráció**? –
nemzedék helyett, ha mondod:
generáció.

(74)

Ha legalább váltogatnád,
ahogy borúra jön derű,
és az **aktuálist** néha
így mondanád: **időszerű** ...

(75)

Egyezés, vagy **megegyezés**,
főleg: **egyetértés**.
Mért használod a **konszenzust**?
Ez itt most a kérdés.

(76)

Ütlegelték, **bántalmazták** ...
Szerinted ez **atrocitás**?
Kicsinye lett a macskádnak.
Te vagy most az apró cicás!

(77)

Azt hallottam, az úszó a
távot **abszolválta**!
Ettől aztán rám tört egy vad,
allergiás nátha.

Megtette, vagy **leúszta**, vagy
akár: **hazavágta**.
Még a szleng-szó is jobb lenne,
mint az **abszolválta**!

(78)

Vajon igekötő a **fő-**, és a **fókuszál**
bugyorban ül, ott ahol az **összekuszál**?
Egy frászt! mondja nyelvértelmem és nagyot sikít,
hiszen csupán azt jelenti, hogy **összpontosít** ...

(79)

A hegy füstölg magában:
„**Vulkán** a nevem”,
de magyarul csak **tűzhányó**,
ha tetszik, ha nem.

(80)

Ha madár vagy, akkor lépre
ne röppenj, ne szállj!
A kacifántos **konfliktus**
magyarul **viszály**.

(81)

Ihlet, **serkent**, **ösztönöz**, a
fülednél fogva cibál.
Van valami okod arra,
hogymondjad **inspirál**?

(82)

A **hobby** a **kabasólyom**.
Én magyarul mondanám!
És hogy erre buzdítsalak,
ez a **vesszőparipám** ...

(83)

Instrukció = **utasítás**.
Parancsszerűbb? Nem vitás.
Esetenként enyhíts rajta
s mondd, hogy **eligazítás**.

(84)

Ha a **stagnál** szót használod,
idegen a hang.
Nyelvtisztító ténykedésed
ez esetben **pang** ...

(85)

Hangulatod **túláradó**?
Ám szóhoz ne juss,
ha szerinted ez az érzés
eufórikus!

(86)

Így szólsz büszkén: **perspektíva**.

Fene megette!

Távlat is lehet, vagy **szempont**,
azt mondd helyette!

(87)

Magyarországon a magyar
idegen szavak közt elvesz' ...
Hogy' jutott eszedbe drágám,
kiírni e szót, hogy **wellness**?!

Gazdasági tényező
az idegenforgalom.
Szükségszerű vonzata
ez a nyelvi borzalom?!

(88)

Ritka eset bronz szobornál,
hogyan az orra nem bronzorr.
S aki pénzel, ha nincs pénzed,
támogatód, nem **szponzor**!!

(89)

Nicknevet mondsz **becenévként**?
Orrcimpám remeg!
S haragosan rád üvöltök:
Ki engedte meg?!!

(90)

Indíték, vagy **indító ok**,
ösztökélés csupán.
Motivációnak mondod?
Fölvágón, vagy bután?

(91)

A virág **virágport** ereszt néha szélnek.
Ki lelkén szárad, hogy **pollenről** beszélnek?!?

(92)

Mentális (nem mentolos!)

egyszerűen: **szellemi**.

Idegen szót használni itt,

a józan ész elleni ...

(93)

Szimpatikus empátia?

Rokonszenves együttérzés.

Hogyha magyarul mondhatod,

mért nem mondod? Ez a kérdés ...

(Idegen szók özönétől

megindulhat az orrvérzés ...)

(94)

„Száz kilométer **per óra** ...”

lett volna a sebesség?

Óránként száz kilométer ...

ím a nyelvi helyesség!

(95)

Ha **wellnessben** részesül,

üdül, vagy **felüdül** ő.

S így a **wellness**-szálloda

egyszerűen: **üdülő**.

(96)

Időszerű lenne Téged

fölvilágosítani,

hogy a fránya **aktuális**

helyett mit kell mondani ...

(97)

Az, amit Te **drognak** mondasz

nem **portré**, csak „*tré por* ...”

És amit **portrénak** mondasz:

arckép (ugye szép sor?).

(98)

Revelációnak monddod?

Nagy **felfedezés**,

hogy nem tudsz magyarul fiam,
vagy eszed kevés!

(99)

Azt monddod, hogy „Ebben nincsen

evidencia”?

Elmebajod **nyilvánvaló**!

Gyógyulj meg! Szia ...

(100)

Bombára bukkantak megint

s jónak találták,

hogy a környéken **lakókat**

evakuálják (!!).

Légüres a tüdejük most

s másuk is talán?

A bombától kevesebben

haltak volna ám!

Megemlítem (szendén, mert hát

nem vagyok zseni),

jobb lett volna a **házakat**

kiüríteni ...

(101)

Gyönyörű szó s milyen rövid!

a jól ismert **lízíng**,

s jól jön, ha az autó drága,

sőt: drágább, mint tíz ing ...

Jól jön, hogy *egyből* az ember

ne túl sokat költsön,

de én magyarul mondanám:

ártörlesztő kölcsön.

Ez túl hosszú? Igazad van,

de azt sose feledd,

ha magyarul mondasz **MINDENT**,

szöveged rövidebb!

(102)

„**Abban vagyok szkeptikus** ...”

kezdődött a mondat.

Azt kétlem, hogy józan ész

Veled ilyet mondat!

(103)

Testrész az **in**, testrész a **fark**,

kakukktojás a **tus**.

Hogyha **infarktusnak** mondod,

zagyva szó lesz, apus!

Ám magyarul **szívszélhűdés**.

(S tudja minden hentes,

hogy az sem baj, ha e szó sem

kakukktojás mentes ...)

(104)

Így a rendőr tudósító:

„**Bűntényt valósított meg** ...”

Én meg **tervet követtem el** ...

Ezzel kész az egyenleg!

(105)

„**Hermetikusan** lezárták

a vidéket.” – na neee!!

Levegő most se be, se ki.

Ezt jelenti ugye?

E csodától gyönyörömben

kiráz a hideg,

hisz **a vidék** nagyobb, mint egy

lekvárosüveg ...!

(106)

„**Fizikailag** rendbe jött

és **mentálisan**.”

(Boldogok lehetünk, hogy nem

fizikálisan ...!)

Testileg is rendbe jött már
és **szellemileg**.
Mondtad volna, ha nyelvileg
nem lennél beteg ...

(107)

„**Én azt gondolom, hogy** ...” – nocsak!
Kimondani van-e lég?
Te szerinted – kéz a szívre –
a **szerintem** nem elég??

(108)

Olasz szavakat szajkózol,
eresztesz a szélnek.
Gondolod, hogy ettől ők majd
magyarul beszélnek?

Legföljebb csak kiröhögnek,
mint ahogy én téged,
várva, hogy nyelvtiszteleted
öntudatra ébred.

Finálé és finalista,
sztráda és más egyéb,
nyelvszereteted szerintem
letojta a veréb.

(109)

„... **megint egyszer** ...” – szólt a szöveg.
A magyarban nincs ilyen!!
Le ne fordítsd szószerint azt,
mi angolul **once again!!**

(110)

Vajon honnan szedték elő
– nyavalya tör rám is –
hogyha lépten-nyomon hallom
e szót: **fizikális?**

(111)

Fatálat vágok fejedhez,
ami marad: roncs-fatál,
ha a **megállapít** helyett
azt mondod, hogy **konstatál**!

(112)

Az **infarktus** keveset mond,
szívinfarktus a szó.
És magyarul **szívszélhűdés**
(megkapni azt se jó!).

Ám hogyha magyarul mondod,
én megúszom (hátha)
és nem kapok **szívszélhűdést**
a nyelvromlást látva ...

(113)

Azonosság (és semmi más!)
a divatszó: **identitás**.
Mégis jó néha használni?
Véleményed igen vitás.

(114)

Ha **invitál**, akkor **meghív**.
Ne fogadd túl fanyarul.
Vagy nagyképű, vagy csak mafla,
vagy tán nem tud magyarul ...

(115)

„**Nem igazán**” a **not really**
tükörfordítása.
A magyarban a **nem nagyon**
az **értelmi** mása!

(116)

Kereskedelmi s Hitelbank
rövidítve **Ká és Há**.
Ám valaki parancsára
úgy mondják, hogy **ká-end-há**.

Már angolul gondolkodott?
Legyen az **és and**! Nesze!
Á, ez eszébe sem jutott.
Egyáltalán, volt esze?!

Mert hogy hát a szóból érts,
akkor mért nem **ké-end-écs**?!

(117)

Már megint megállt az eszem,
lépést sem tesz, ez itt áll!
Képes vagy **habozik** helyett
azt mondani: **hezitál**?!?

(118)

Butaságának lólába
nem kilóg, de kiáll,
hiszen ő nem **meghatároz**,
hanem: **definiál**!

(119)

„**Megkérdőjelez**” – na nézd csak!
Máris írja a kezünk,
jaj! A jel túl egyenes lett:
fölkialtójelezünk ...!

Kétségbe von, kétli avagy
kérdésesnek tart talán.
A **megkérdőjelez**-ezés
nem tűnik kicsit sután?

(120)

Abszolút nem! – hallom folyton.
Teljesen nem – netán?
Vagy az abszolút átvedlett
és lett: **egyáltalán**?

(121)

Gondold meg és mondd el nekem,
máris veszem a lapot:
hogya **alapvetőt** mondasz,
tényleg vet-e **alapot**??

(122)

Szélütés érhetne talán?
Vajon mitől mondta: **sztrók**?
Vagy tán nagyon pofonvágta
egy elcsúszott múzsa-csók?

Beletojt a magyar nyelvbe
és észre se vette tán.
(Uralni a végbélnyílást
a tudattól függhet ám!)

Na de, ami engem meglep,
a rengeteg utánzó!
Noha bizony bitang-ritkán
hangzik ilyen bután szó!

(123)

Nem vagány vagy édes fiam,
de siralmas bunkó,
ha a **sztrádáról** azt hiszed,
elfogadott, új szó ...

(124)

Többnyire, főleg, leginkább
(lesz ma felhős az idő).
Vagy tán **teljes, hiánytalan**
(lesz a felhőlepedő) ...

Na de vajon hogy' lehetne
ez idő **alapvető**??

(125)

A városi ricsaj után
itt nem ébreszt fel nesz.
Az **üdülő** olyan csöndes,
talán ez a **wellness** ...?

(126)

Komolyan mondod, hogy **voksol**?
Beborul az üres ég!
Nem vicces és nem jópofa,
csak **meredek hülyeség**!!

(127)

Ma csak **koncertek** léteznek.
Kipusztult a **hangverseny**!
Vigyázz! – ha ezt rosszallanád,
rád förmedhetnek nyersen.

(128)

Ha az ember a hírekben
csemegéket kutat,
ilyesmit is hallhat, hogy „már
kátyuzzák az utat”.

Hát ez aztán durva tréfa
(és nem csak a fele):
út, amelyen nem volt kátyu,
kátyuval lesz tele??

Megjegyzés (ráadásul!):
A kátyu **nagy, mély és sáros**:
bentragad az ökör!
De sohasem fagykár marta,
aszfaltúti **gödör**!!

(129)

Ne értelmezz át szavakat,
mert hiszen az mire jó?
Jó, hogyha medrében marad
s folyik tovább a folyó ...

(130)

Szégyelled az anyanyelved,
anyanyelved szavait?
Nahát akkor egy történet,
példabeszéd álljon itt:

Híres egyetemi város
– nincs, aki nem ismeri –
ám nevének jelentését
elkezdték szégyenleni ...

Lefordították magyarra
– úgy nem érti senki se –
Ökörgázló lett belőle ...
Véget ért a kis mese!

Azaz, hogy nem, még nem mondtam,
ez **Oxforddal** megesett!
(Csak azt ne hidd, hogy valóban
meg is történt ez eset ...)

(131)

A panyókán hordott zekét
bizony könnyen *veszti váll*.
Az **ünnepély** kihalt szó lett,
ma minden csak **fesztivál**.

(132)

Hogy Te **nem realizáltad**?
Na ne mókázz öregem!
Nem fogtad föl, meg se láttad,
mondhatnád akár nekem.

Realizál = **megvalósít**
és ez az **egy** értelem.
A másikat ne terjeszd el,
már egy is túl sok nekem!

(133)

„... ott **sorjáznak** a pénztárnál ...”
Uram fia! Eszelő!
Szerintem csak **sorban állnak**,
hisz nincs náluk reszelő!

(Más értelmet ne adj szónak,
ígérd ezt meg aranyom,
mert az angol sorsára jutsz:
egy szó, mely húsz fogalom ...)

(134)

Kémikáliáról beszélsz,
mit termel a **kémia**?
(A nyelvromlást terjeszti
és védi a **média***)

Vegyszer van és **vegytan** van és
vegyipar és **vegyészet**.

Kezdd előlről, írd le százszor,
tanuld meg az egészet.

***Közvetítő közeg** bizony,
nem mondom, hogy rövid szó.
(Gondold végig mi minden van,
amiből hosszú a jó ...)

(135)

Fölvállalnod nem kell semmit,
mert hát hiszen fönt a váll.
Ha **vállalod**, az már elég,
azzal mindent megmondtál.

A bendődben nincsen vállad,
eddig nem tűnt föl Neked?
Ebből aztán következik:
bevéállalni nem lehet!

(136)

„Szereted a görögdinnyét?”
„**Nem annyira**.” – mondd.
(A **not so much** köszön vissza,
erre legyen gondod!)

Nem annyira **mint** a sárgát?
Vagy **mint** egy vakondot?
Rossz tükörfordításokkal
anyanyelved rontod!

(137)

Ikszip Szilon nem „**azt mondta**”,
hanem „**úgy fogalmazott**”.
És ez persze rendjén volna,
ha tényleg **fogalmazott**:
kényes ügyben, ravaszaknak
ügyes kis választ adott.

Ám hogyha csak egy-két szót szólt,
mondott rövid mondatot,
akkor elég az **azt mondta**,
vagy hát: **úgy nyilatkozott**.

(138)

Ellensúlyoz, **kiegyenlít**,
kárpótol a **kompenzál**.
Kár, ha szövegedbe itt-ott
idegen szó somfordál ...

(139)

Komplikált szerinted az ügy?
Úgy mondanám, **bonyolult**.
Fontos tudni, hogy az ember
szót keresve hova nyúlt ...

(140)

A hal bőrén van a pikkely,
Paragráfus pedig **cikkely**.

(141)

Népszerűsítésnek mondom.
Hangorgia, dáridó
e szájkoptató szörnyeteg:
popularizáció!

(142)

Nem gondolkodsz már magyarul!
Nem elcsépett e lemez!
Azt mondod, hogy **analizál**,
ám magyarul: **elemez!**

(143)

Ha valami, vagy valaki
generál valamit,
képez, **fejleszt**, **előidéz**,
okoz, vagy **alakít**.

Válaszd ki a megfelelőt,
rábukkansz a jóra.
Ne csökkentsd a választékot
egy idegen szóra!

(144)

Elismer, vagy **hitelesít**,
elfogad, vagy **igazol**,
fölhatalmaz, avagy **megbíz**.
Nyelvünk bőven adagol ...

Árnyalatok közt dúskálhatsz,
ékesszólást onthatsz,
nem furcsa, hogy aztán mégis
akkreditált mondasz?!?

(145)

Tradicionálist mondott?
Hagyományos hiba.
Azt hiszi, így előkelőbb.
Szegény, buta liba ...

(146)

Szerintem a **diagnózis**
megbélyegző lehet.
Ha magyarul gondolkozna,
azt mondaná: **lelet**.

(147)

Szimptóma és *szimptó-holnap*,
szimptó-holnapután ...
Idegenszó szereteted
örök **tünet** netán?

(148)

Nem csak a magyar nyelv romlik,
ez a **tendencia**!
Mondd legalább **irányzatnak**,
mondjuk ketten! Szia ...

(149)

Járványos ez **infekció**,
hogy nem beszélsz magyarul.
E **fertőzés** azt éri, ki
mondókámból nem tanul.

(150)

Transzplantációt írtak ki
(nagy meglepetés:
nem muskátlit ültetnek át!),
szervátültetés.

A magyar szó többet mond ki.
– Nem első eset. –
Idegennyelv-tudás nélkül
is megértheted.

(151)

Igazából ... Így kezdted a mondatot.
Ez a kezdés engem szinte meghatott.
Attól féltem, hogy valótlan hallhatok;
volt, ki veled igaztalant mondatott.

De, mint mondom, a kezdés megnyugtató.
Ám a többi, máskezdetű mondatok,
az igazság azokban is szót kapott?

Hangulatom bizonytalanná kopott ...
Csak ***igazából***-lal kezdjél mondatot!

(152)

A divatszó **extrém**
valóságos agyrém!
Koporsóba tenném
szépen eltemetném,
így lenne csak **ex** rém.

(153)

Ha **kontrollál**, **ellenőriz**!
Mi jutott eszedbe,
hogy idegen szókat tűzdelsz
a magyar szövegbe?!

(154)

Nem magyar szó (de megszoktuk)
a suta kis **elegáns**.
Ma már nem zavar sok vizet,
nem történik vele gáncs.

Ámde bamba, aki **fontos** helyett
azt mondja, hogy **releváns**!

Zollikerberg, 2013. IX. 3.

(155)

Mitől jobb az **univerzum**,
mint a **világegyetem**?!
Sőt: én **mindenségnek** mondom,
amikor csak tehetem.

(156)

Fényképeket raktak bele,
vagy bélyeget gyakran,
s aztán *albumnak* nevezték,
semmi rossz nincs abban.

Ámde jött egy mafla pacák,
nekiment a fal! Bumm!
Attól kezdve a CD-t is
úgy nevezte: **album** ...

Elégséges a szavaknak
egyetlen egy értelem!
(És az **átértelmezőknek**
jót tenne az értelem ...)

(157)

Fényképész, vagy **fényképművész**,
de nem **fotográfus**!!
A legelőn tehén-lepény,
kívánom, hogy ráfuss ...

(158)

Mit hallottam – Uram fia!
e szót: **paraszolvencia**.
Aki ilyesmit kitalált,
nyugodtan szégyellje magát!

És aki e szót használja
csodálja, ha fáj a mája??

(159)

A **projekt** is egy olyan szó,
mely a pokolba vezet.
Hát még, ha **prodzsekt**-nek mondd,
a magyar nyelv elveszett!

Pedig hát a jelentése
semmi más, mint **tervezet**.

(160)

A **kontextus összefüggés**.
Fogadd meg az elvet:
Ne használj oly kifejezést,
melyet a nyelv elvet!

(161)

A **fejlődés** kicsit se más
– semmire se jó –,
ha szajkózva úgy mondd, hogy
evolúció ...

(162)

A **komfort** csak **kényelem** és
ha nem renyhe agyunk,
belátjuk, mily kényelmes, hogy
erre is van szavunk ...

(163)

A **kisbolygó** – elhiheted –
nem lesz tőle oda,
ha fennhéjázón úgy mondd,
hogy **aszteroida**.

(164)

Ibolyántúli sugárzás.

– Mondtuk egykor régen. –

Szegény ma már csak **úvé**-ként
halad át a téren.

És a **vörösön inneni**

sem volt akkor fölös.

Szegényke ma félmagyarul
csupán **infravörös** ...

(165)

A **tejút** ma **galaktika**,

ám a **galak** titka,

hogy csak **tej** – ott útról szó sincs. –

Sajnos mégsem ritka.

Ámde legyen! Még mindig jobb,

mint a szó **galaxis**!

Akár a **tejúton**, vagy a

galaktikán *lax* is ...

(166)

Anesztéziológia.

(Ejnye az enyém de rossz máj!)

Miért nem állhatna ott, hogy

Érzéstelenítő osztály?!

(167)

Pulmonológia. – Netán

Pullman kocsik álma?

Fenét! **Tüdőosztály** helyett

e fölirat áll ma!

(168)

Onkológia. (Ha mondom:
nagybácsikhoz nincs köze!)

Rákosztály ha állna ott, az
a törvénybe ütköz'-e?

(169)

Kardiológia. – Nocsak!

Kardok, török szablyák
osztálya, vagy csak **szívosztály**,
ha rövide szabják ...?

(170)

Anesztéziológia.

Idegenszó-mánia!

Mit jelenthet? Tán it lakik
a szép Anasztázia?

(171)

Relikviák – hallom gyakran.

Vajon e szón mit szeret,
aki folyton hangoztatja,
hiszen azok **kegyszerek** ...

(172)

Rituális gyilkosságról

számolt be ma János.
Enyhítő körülmény volna,
ha csak **szertartásos** ...?

(173)

Valamilyen törvénykönyvben
rögzítetten áll-é,
hogy a **szertartás** szó helyett
jobb a **rituálé**?!

(174)

Meteoritból kősenyű,
vagy akár kaláris?
Csillagközi volt az, ami
ma **intersztelláris** ...

(175)

Konvergenzia programról

hablatyolt a **média**.
Elmagyarázhatnám, mi az,
mert nem bolondéria.

Ámde inkább suhints oda
kérdésedhez alapul
és **követeld**, meséljék el
érthetően, magyarul!

(176)

Más bolygókon értelmes lény
talán **asztromókus**?
Miért jobb a **csillagásznak**,
hogy ma **asztronómus**??

(177)

Milyen volt az őseinknek
Kardja, nyila, íja?
Régészet kutatta, mely ma
archeológia ...

(178)

A **tábornok** – vajon miért? –
néha **generális**.
Néhány éve fiút **nemzett**,
szóval **generál** is ...

(179)

Generációnak mondod?
Pedig az a **nemzedék**.
Neveld jól az ifjúságot,
az legyen a nemzet-ék!

(180)

Ha csak Téged rúgtak úgy meg,
hogy a röptöd szép, nagy ív,
elmondhatod a világnak,
hogy ez az ív **exkluz-ív**.

Kizárólagos a röptöd,
így nem repült senki más!
Annak is tán, ki megrúgott,
kizárólagos rúgás.

(181)

„**Kvalifikálta magát** ...” – ezt
de szép is volt hallani!
Még nyakatekertebben csak
akkor tudnád mondani,

ha én tekerném a nyakad
és kezdenél fullani!

(182)

„**Finalista a junior.**”
Hogy oda ne rohanjak!
Döntőbe jutott az ifi.
S tán megmarad magyarnak ...

(183)

Fotografál, fotográfus,
fotós, fotográfia ...
De szépen beszél magyarul
s erre szokik rá fia ...!

(184)

A **kvalitás** csak **minőség**
– ne csodálkozz! – semmi más!
Baj hogyha a szót használod
s úgy véled, ez „nagy dobás”.

(185)

Ikszip Szilon nagyot vívott
s „**kvalifikálta magát**”.
Bejutott, vagy **tovább jutott.**
Ilyen egyszerű! – Nahát!

(186)

Aki **garanciát** vállal,
egyszerűen **jótáll.**
De nem mondja, ki a száján
idegenszót lóbál ...

(187)

Kitalálta egy **link** alak
– netán egy **link** elme? –
Legyen e, már bevett szónak
második értelme!

Pedig nyelvünk oly sokszínű,
mint lepkén a hímpor.
Találjunk rá érthető szót,
mint például: **címsor**.

(188)

Fontos, jelentőségteljes
a szó **releváns**.
Ne használd, mert bánt engemet.
Se mással, se vele bánts!

(189)

Megfelelő helyett, hogyha
azt mondod, hogy **adekvát**,
rakd magad máglyára, melyhez
oly szívesen adok fát ...

(190)

Arra figyel, arra ügyel
(csak azt ne mondd: **fókuszál!**),
vagy – mint tudjuk – **összpontosít**.
Kell még a szó: **koncentrál**?

(191)

Aspektus jutott eszedbe?
A **szempont** már nem is jó?
Vagy nincsen a tárolódban
– csak rejtetten – magyar só?

(192)

Dermatológia – íme
e szó is fölösleges.
Bőrgyógyászat állna ott, az
magyar és nem semleges.

(193)

Vaksi hapsi **vakssal voksol**,
vajon mire és hova?
Magyarul is **szavazhatna**,
ha lenne magyar **szava** ...

(194)

Opciós lehetőségek?
Miket mondasz kiskomám?
Vagy az egyik, vagy a másik,
az józanabb lenne ám!

(195)

Opció magyar szövegben,
ugyancsak kakukktojás!
Megsúgom, hogy **lehetőség**,
ha nem mondta volna más ...

(196)

„Hagyományaink vannak, sőt:
tradicionálisak”!
Ezt hallottam s eltűnődtem,
szép dolog ez mégiscsak!

Hiszen akkor megnyílik az
„opciós lehetőség”
és nyelvünkben előfordul
néha magyar szó is még ...

(197)

Kitelepít, áttelepít,
ha azt mondd: **deportál**.
(A homokot nem bírja ki,
jégesőt se, de port áll ...!)

(198)

A **kompjúter számítógép**.
Komputernek írod?
Vagy **computer**, vagy **kompjúter**,
ha eszedet bírod!!

(199)

Magyarul **kattint** az ember
és sohasem **klikkel**!
Ne kacérkodj a *dögpocsék*
nyelvezetű **klikk**-kel!

(200)

Bár Heraklesz híres volt és
csodálatos hős, de
bolond vagy, ha **börzét** mondasz
amikor az **tőzsde**??!

(201)

Micsoda vagy, édes fiam,
azt mondd, hogy **motivált**?!
Kedvem van pofozni azt, ki
nyelvileg így *kicsinált*!

(202)

Honnan szedted ezt a szót, hogy
iniciatíva?!
Magától jött nálad már, vagy
erőszakkal hívva?

Tán érted a jelentését
– bár egy kicsit kétlem –,
de a magyar kifejezést
nem tudod, úgy vélem.

Megtanítalak rá, fiú
– s ez tán nem kevés –
kiabálva **súgom** Neked:
kezdemenyezés!

(203)

A divatszók használata
addig-addig **motivált**,
míg belőled, édes fiam,
szajkózkodó buta vált!

Ha **kedved van** valamire
– s az elméd nem beszorul –
gondolkozz egy ici-picit
és aztán mondd magyarul ...

(204)

Indítékod, ösztönzésed,
vagy csupán csak **kedved van?**
Elmondhatod magyarul is,
s a **motivált** szó le van ...!

(205)

Akárcsak a szállóige,
e divatszó szerteszállt,
s most már mást is ért alatta,
ki azt mondja: **motivált**.

*Azt reméli, sőt: elvárja,
arra állítódott be.*

Ám e szónak valójában
nincs ám ilyen értelme!

(206)

Ha a magyart mindenképpen
nyúzni kell,
a **daljáték** új nevet kap:
mjúzikel ...

(207)

Már az **információ** is
sok helyütt fölösleges,
mert csak **adatról** van szó, mely
rövidebb is és helyes.

És ha **infóra** csonkítod
nem mented a helyzetet,
ami rossz és nem célszerű,
zagyva, beteg nyelvezet!

(208)

Akcentusnak mondd, ami
kiejtés, vagy **hanglejtés**;
és e lejtőn nincs megállás,
ami nyelvi felejtés ...!

(209)

Leértékelődik, hogyha
devalválódik.
És a magyarszavú mondat
csak elkallódik ...

(210)

Szervadó, vagy **adakozó**,
ami neked **donor**.
Divatból megy ki magyar szó,
ez a nyelvi nyomor!

(211)

Arról **számol be** szövegem
– és nem **referál** –,
milyen nyakatekert szó is
a **diszpreferál**!

Nem szereti, nem kedveli,
számára rémálom ...
Számomra is! – és ezt a szót
én **diszpreferálok**!

Előnyben nem részesítem,
a hangzása fanyar
s annak, ki szájára veszi
agya már nem magyar!

(212)

Az **aukció árverés** és
többet nem jelent.
Ha használod, nem díjazzák
ám se fönt, se lent ...

(213)

Azzal nem jut messzi Pista,
ha mindenben **pesszimista**.
Még az élettől is fázó
az örökös **borúlátó**!

(214)

„**Kátyuzzák az utat ...**”
Érzed, milyen bárgyú?
„Ágyúzzák a várost ...”
Nem lesz benne ágyú??

(215)

Azonosságod keresed
s úgy hívod **identitás**?
Kezdetemtől én vagyok én,
s ez számomra nem vitás ...

(216)

Optimista biciklista;
ismeri az egész város.
Mindent rózsaszínben lát a
bizakodó kerékpáros.

(217)

Tárnics az a virág, amely
neked **encián**.
Különbségen múlik és nem
differencián!

(218)

A **tumultus nyüzsgő tömeg**,
tülekedés, miegymás.
Ha magyarul mondod Te is,
jobban értjük mi egymást.

(219)

Törekvő és **igyekvő**, és
szóhoz ne is juss,
ha nagyképűn úgy mondanád:
ambíciózus ...

(220)

Nóénak mondták: „Bárkáddal
minden szót ne ments!”

Nyilvánvaló, egy ilyen szó
volt az **evidens** ...

(221)

Igazándiból

szép vidék Tirol!

Igazándiból

Te belőled szól!

Gügyögj hozzá egy kicsit,
hátha az is jólesik.
Éppen meglágyult az agy,
vagy csak egy kicsit kihagy?

Igazándiból

de nagy hülye vagy!

(222)

A **komplex**, mely divatszó lett,
gyakran csupán **összetett**.

Az **indirekt** – közbe vetem –
mindössze csak **közvetett**.

(223)

Kommunikál? Közlekedik!

Azt akartad mondani?

Vagy hogy csak **szóba áll** veled,
kis **beszédet tartani**?

Tárgyal, cseveg, eszmét cserél,
vagy **beszélget** Teveled,
tájékoztat – annyi szó van –
csak neked nincs elegend ...!

(224)

Zabálásnál a **kockázat**,
hogyan az ember hízik, ó!

Azt remélem, nem úgy mondod,
mint oly sokan: **rizikó**!

(225)

Volt egy sziget: Celebesz, de
ma az Szulavézi.

A **celeb**-től meghalt a nyelv
(minden hulla nézi ...).

(226)

Az agynak csak fele kell,
ha a **celeb** kelepel ...

A **celeb** szót törlöm mától
(és azt, aki csöndben **lájkol** ...)!

(227)

Aszongya, hogy **attitűd** ...

Van énnekem *attitűm* ?

Fölhevülne ám a szűm,
hogya lenne *attitűm*!

Attitűdre gondolok,
vajon milyen szép dolog?
Hozzáállásom „lobog”.
Így leszünk mi boldogok ...

(228)

Abszolút és **abszolút** és
mondd még egyszer **abszolút**!

Ha nem mondd **abszolút**,
kiapadhat minden kút!

(229)

Csalódás, vagy **csalódottság**
a **frusztráció**.

Nincs **értelme**, hogy használjad,
hol a **ráció**?

Ám a **frusztrált** néha-néha
már értelmet vesz
s *átértékelt* állapotban
fölbosszantott lett.

Mondd magyarul, érthetőbb lesz,
van elég szavunk!
Óriási szókincsünkől
válogathatunk.

(230)

Konzekvenciát, ha mondasz,
nézetem epés:
Nem tudod, hogy az nem más, mint
következtetés!

(231)

Celebeszről jött a **celeb**?
Ezt Te sem hiszed,
hiszen egészen más néven fut
már a sziget.

Nem elég, hogy idegen szó,
de csonkított is
s ráadásul több fogalmat
fed a kis hamis.

Ünnepelt személyiség-e
az a bűnöző,
ki **celebként** szerepel, mert
ismert betörő?!

(232)

Az **intenzitás erősség**.
Kurzus = **tanfolyam**,
és ha **intenzív**, hát **erőltetett** az iram.

(233)

A **metódus módszer** csupán,
bár e szó csak félmagyar,
mégis jobb, hisz célegyenes
is jobb, mint egy célkanyar ...

(234)

(Míg a hajó alatt Sajó,
mit csinál a Sió?)

A **rögtönzés** jobb szó, mint az
improvizáció ...!

(235)

Szóbeli az **eszmecsere**.

– Tudod Te, hogy mi jó! –
akkor mért mondod: **verbális**
kommunikáció???

(236)

Ambivalens? **Kétértékű,**
kétértelmű, mi más?

Jobbnak tartod az idegent?
Fölfogásod hibás!

(237)

A mormota fekszik néha,
néha ül, sőt áll is.

Különleges állat, de mért
mondod: **speciális**??

(238)

Mindaz, **amit hozzáadnak,**
adalék és más is,
az az, amit Te úgy mondasz:
addicionális ...

(239)

A **kurzus** a **tanfolyam** és
megtanulod azon,
hogy ki idegenszót használ,
kellemetlen *fazon* ...

(240)

Sok-sok átvett szóval nincs baj,
ilyen a **sport**, az **atom**,
de a **döntő** mért **finálé**??
Ezt én föl nem foghatom!!

(241)

Esélyes, vagy **kedvenc**, ami
neked **favorit**.

(Kalodába zárt nyelvrontót
keményfa borít ...)

(242)

Bosszúság és **csalódottság**
a **frusztráció**.

Bármennyire gyakran hallod,
nem kell ez a szó!

Mert a magyar szabatosabb!
Nem árnyalatok,
hogy **mérgelődöm** éppen, vagy
csalódott vagyok ...

(243)

Rezgésszám a **frekvencia**.

Tudtad, csak nem mondd.
Hanyagsággal, „fölvághatnék-
kal” a nyelvet rontod!

(244)

Tópartnál töltöm az időt
majdnem minden nyarant’ én ...
És nyugodtan elhiheted:
vesztegzár a **karantén**!

(245)

A **látomás** kedvesebb szó,
mint a **vízió**,
és **megérzés** – semmi más! – az
intuíció!

(246)

Hozzáállásom remek!
Figyeljete emberek!
Ez aztán az **attitűd**!
Repeshet tőle a szűd!

(247)

Eszenciális a dolog?

Hát akkor az **lényeges**.

Semmi szükség arra nincs, hogy
ettől bután nézegess!

(248)

Procedúra – hogyha mondom!

Eljárás, vagy **folyamat**.

Ne használd a szót, mert azzal
tépkeded a hajamat!

(249)

Hidd el nekem, hogy a

konferencia

értekezlet – mondta

Kón Ferenc fia.

(250)

„Egységes **uniformisban** ...”

(jött a társaság.)

Egyenruha! Édes komám!

Röhög a világ!

(251)

Csókolom a *kisztihandját*

minden **lájkolónak**!

Kockacukrot adok nektek,
mint a többi lónak ...

(252)

Röviden is megírom én,

nem kell ehhez cikk-hely,

hogy bizony a **paragráfus**

szép-magyarul **cikkely**!

(253)

A **frakció töredék** csak,

vagy hát mondjuk **részleg**.

Miért használják oly sokan?

Az a sok mind részeg?

(254)

A **funkció működés**, vagy
munkakör, vagy **főladat** ...
Ha magyarul mondanád,
kiismernéd magadat!

(255)

A **legelső föllépésnél**
mért mondod, hogy **debütál**?
Idegen és fölösleges!
Tán nem butít, de *butál* ...

(256)

Ti tüdőtők **attitűde**
olyan, hogy levegőt vesz?
Hozzáállása jó akkor
s levegővel tele lesz ...

(257)

Igazából-lal kezdeni mondatot
ostoba, de tőlem akár mondhatod.
Ám ha **igazándiból**-lal kezded,
akkor sokkal súlyosabb a helyzet!

(258)

“**Ezzel együtt**” – szólt a pasas
és nem vette észre,
hogyan mondani azt akarta:
ennek ellenére ...

(259)

Nem annyira – mondod Te
s én lefogadom,
amit mondani akartál
az a **nem nagyon**!

(260)

Józan eszed (ha van olyan)
Téged arra int,
nem fordíthatsz az angolból
mindig szószerint.

Megsúgom Neked, mert eddig
nem tűnt föl talán,
a magyarban értelmetlen
a **nem igazán**.

Azaz, hogyha jól megnézzük,
van ott értelem!
Jelentése – elhiheted –
egyáltalán nem!

(261)

Holivud az istenadta,
mert hát angol szó,
de amerikai szegény:
Halivud a jó!

Ám valaki a fejedre
tán féltéglát ejtett,
hogy Te folyton s megrögzötten
Hálivudnak ejted??

(262)

A népművész a bútorra
valamilyen díszet pingál.
Megkülönböztet – ha mondom!
mindaz, aki **disztingvál**.

(263)

Nem gyerekeknek mondasz mesét
otthon valahol,
ha a tévében így kezded:
Igazándiból ...

Bunkóság, vagy jópofaság?

Nem vitatkozom,
rendszeresítése ellen
itt tiltakozom!

Nem csak azért, mert az eszem
ettől majd' megáll,
hanem mert a mondókád száz
utánzót talál!

(264)

(Francia szó és nőnemű:

La “**boratórium**”?)

Felfüggesztés, vagy **haladék**
a **moratórium**.

(265)

A **büdzsé** a **költségvetés**
és *budget*-nek írják.

Azt, aki ezt úgy is ejti,
ki talán nem nyírják ...

Volt egy holland pacák, aki
hollandnak gondolta,
ő nem **büdzsé**-nek ejtette
csak *budget*-nek mondta ...

(266)

Voksolás és **per pillanat**
egykor jópofáskodás,
rendszeresítve úgy hangzik,
mint a kotkodácsolás ...

(267)

A **Rock and Roll** **rokkendrol** csak,
mert a szó angol,
de mert Amerikából jött,
ezért **rakkendrol** ...

Veszett patkány mart meg Téged
talán valahol,
hogy ezt másképp ki nem mondod
csak Így: **rákkendrol**?!

(268)

Szintétikus = **mesterséges**,
s ha nem vagy hanyag,
sosem mondod **plasztik**-nak azt,
ami **műanyag**!!

(269)

Nem bánom, ha azt mondod, hogy
megkérdőjelez,
de ha **csak** így mondod, nekünk
vajon mit jelez?

Azt, hogy más megoldást agyad
hiába kutat ...

**Kérdőjellel látom el a
nyelvtudásodat!**

(270)

“**Per pillanat** az a helyzet ...”
nyögte ki a *tag*,
csak mert lusta limondani:
pillanatnyilag!

Vagy tán úgy ítéli, tréfás
ez a fordulat
és ő humorkirály lesz, ha
tovább így halad?

Inkább attól tartok, sajnos
ő olyan legény,
hogy a helyes változatot
nem tudja szegény ...

(271)

Ásványbörze. – Így a reklám,
s én kíváncsi vagyok,
tőzsde helyett az íráson
miért **börze** ragyog??

Azt én már nem is kutatom,
de tán kérdi Örzse,
hogy egy közönséges **vásár**
mifénétől börze??!!

(272)

Állítja a szöveg, hogy majd
négyszer gyorsabban
tanulsz angolul – ha mondom!
Nézz oda jobban!

Mert, hogy mihez képest, arról
Egy szó sincs abban ...!

(273)

Vajon milyen lukból fúvó
s hovámenő szelet hív,
ki a **különített** helyett
azt mondja, hogy **szelektív**?

(274)

Aszongya. „A hatóanyag
kétszer gyorsabban
szívódik föl.” – Hű az anyját!
Szívem megdobbán!

Ámde mihez viszonyítva?
– tör a gyanú rám,
hogy csupáncsak hülyének néz
engem a reklám!

(275)

A **preventív megelőző**
s ezért nemfeledni jó,
hogy nem más, mint **megelőzés**
a latin **prevenció**!

(276)

„**Kétszer gyorsabban ...**” – **ilyen nincs!!**
Kétszer olyan gyorsan, mint ...
lenne helyes, ha az ember
szabatosságra tekint!

(277)

Vegyél elő egy kis szótárt,
ez ahhoz a legjobb út,
hogy rádöbbenj mennyi mindent
jelenthet az **abszolút**.

Feltétlen és feltétlenül,
teljes s persze **teljesen,**
örökérvényű, vagy **tiszta**
s néha: **tökéletesen** ...

Önmegalázás, ha mindezt
egy szóval cseréled fel.
S e szók kipusztulásáért
kívüled majd ki felel?!

(278)

Ezt a szót használni
hogy' jutott eszedbe?
A józan ész ettől
leáll meggebedve ...

Más nem volt kéznél csak
a **diszpreferálás**?
Elmebajt-kutató
lesz e szóért hálás!

Annak, aki érti,
jó szó kétségtelen,
de magyarba szőni?
Az ötlet képtelen!

Amikor hallottam
azt hittem rémálom ...
A **diszpreferálást**
én **diszpreferálok** ...!

(279)

A hímkutya fogja magát
s minden fánál *improvizel*.
Te pedig nem **improvizálsz**:
rögtönzöl, ha nekem hiszel!

(280)

Rendszeres és **módszeres** és
szándékos is néha,
ne mondd **szisztematikus**-nak,
Te ne legyél léha!

(281)

Az **akció cselekedet**,
ám gyakran ma már
üzletekben egyszerűen
leszállított ár.

Előfordulhat a szóban
olyan tartalom,
amely **cselekmény** is lehet,
akár: **mozgalom**.

(282)

Beszédre szánt lélegzeted
elfogyni nem fog,
hogya **kábítószert** mondasz
ahelyett, hogy **drog**!

(283)

A **horizont láthatár** és
körvonal a **sziluett**.
Kevertnyelvű szövegeket
a fene már megevett ...

(284)

Amint találkozunk
meg foglak ma róni,
mert a **gesztenyére**
azt mondtad **maróni**!

(285)

Jó szó a **program**, hát
nem szólok ellene,
ámde cserélgetni
műsor-ral illene ...

286)

Applikáció (az, amely megcsonkítva **app**)
alkalmazás, s a szó ettől értelemre kap ...

(287)

Külföldi pénz-átváltásról
tán sosem szólt Jézus,
de ha mégis, **árfolyamra**
nem mondta, hogy **kurzus** ...

(288)

Változékonyságra mondod
volatilitás??

Többi ápolat megkérdezi:
„Hol a dili, társ ?!”

(289)

Ha **korrigál**, **kiigazít**.
Válts hát át e szóra!
Ez a **kiigazításom**,
ne mondd: **korrektúra!**

(290)

Valós gömb a **reál szféra**.
Ami persze marhaság!
Mármint ezt a szót használni,
mert nem érti a világ.

Ne bujkálj oly szavak mögé,
melyeket nem ért a „nép”.
Buta politikus hiszi,
Hogy népszerű lesz ekképp ...!

(291)

Magasztos hangzású,
kevély, szinte hősi
az **archaikus**, mely
mindössze csak **ősi** ...

(292)

Nagyszabású **vállalkozás**,
vagy csupáncsak **ügylet**
lesz a **tranzakció**,
– mondtam én – és úgy lett ...

(293)

Ha **rezervál**, **fenntart**.

Ha Te **rezerváltatsz**,

fenntarttathatsz – mondjuk –
szobát, melyben hálhatsz ...

(294)

Volt egyszer egy ember,
szakálla volt kender,
s ő se tudta szegény,
mit jelent a **tender** ...

Megvallom most nektek
egy kis szótár mellett,
hogyan e szó értelme
fejemben nem rejlett!

Kinek beszél tehát
aki e szót mondja?
Arra, hogy értik-e
van-e vajon gondja?

A szó jelentése
a **verseny tárgyalás**,
tendernek mondani
súlyos agylágyulás!!

(295)

Alteregó = **másik én**-ed,
vagy csak **hasonmás**.

Hogy ezt magyarul mondd eztán,
arra hasson más!

(296)

Kényszerít az idegen szó
– nem használ itt sírni –
például a **show**-t sem lehet
magyarul leírni ...

vagy itt a **sale** (levakarnák
kirakat falárul),
ha **szél** állna ott, azt hinnék,
a bolt babot árul ...

(297)

Lét, létezés, létbiztonság,

vagy akár **létalap.**

Szó az **egzisztenciára**

van egy teli kalap ...!

(298)

Területi, tájegységi,

vagy csak **helyérdekű**

a **regionális** (s nézd meg,

pontosan tíz betű ...)

(299)

A **deviáns** csak **eltérő!**

Rákerül a sor ma.

Például – amitől eltér –

társadalmi forma.

Ha egy alig ismert szó a

Magyar nyelvnek *sír-ás*,

tisztességesebb s érthető

lesz a körülírás!

(300)

Azt mondd az illetőre,

hogy **fajsúlyos** személy?!

Ezért aztán kíméletet

tőlem ne is remélj!

Vagy nem tudod, mi a fajsúly

– ami elég szégyen –,

vagy nem beszélsz tudatosan,

akárhogy is legyen ...!

Hülyeségeket hangoztatsz

rádión, vagy tévén,

s a hülyeség gyorsan terjed

médiánknak révén!!

(301)

Pásztáról pásztára
tapogat a gépem
és a szövegemet
beszkenneli szépen.

Mi lenne, ha magam
kicsikét megráznám
s **szkennelés** helyett a
szöveget **pásztáznám**?!?

(302)

Orientálódik
– hangzik előkelőn –
csak **tájékozódik**,
parasztin, érthetőn!

(303)

Affinitás, drágaságom
ezeket jelenti:
rokonság, vagy **vonzódás** és
megérti mindenki ...!

(304)

Hallottad? Ez a jóember
azt mondta, hogy **monstre**!
Erre föl a magyar nyelvet
elvitték a *boncterembe*,

hogyan megvizsgálhassák
mért halt meg a drága?
Ím az ok: a nyelvhasználók
kaján trehányysága!

(305)

Bodzafaháncs ... **Szignifikáns** ...
(Marhaság, de rímél.)
Jelentős, vagy **jelentékeny**,
amit a szó mímél.

(306)

A **tender**, ha jól megnézed,
azt jelenti **gyengéd**.

S **ajánlatot** hívsz így, ha a
magyar sajnos „gyengéd”.

Vagy vasúti **szerkocsi**, s ha
ezt nem vennéd zokon,
ez a három fogalom tán
Teszerinted rokon??

Az angolból sokértelmű
szókat elővakar,
kinek gondolatmenete
már régen nem magyar!

(307)

A lólábak szakértője
talán *patalógus*?
Kukoricát pattogató
netán *pattológus*?

Akkor a **kórbúvár** orvos
miért **patológus**?!

(308)

Lám az **alga** sem magyar szó;
jelentése: **moszat**.
Idegen szó a magyarban
szemet bántó maszat.

(309)

Azt mondtad, hogy tudsz magyarul.
Nem hazugság, de tódítás.
Elmélet helyett mit mondasz?
Teóriát! Te „óriás” ...

(310)

Hogyha egy leszállt **UFÓ**-ból
valós **E.T.** hussan,
lebénul, ha hallja e szót:
teorétikusan.

Nem, mert nem érti meg, de az
üt fejébe szeget,
mért nem használod a magyar
elméletileg-et?!?

(311)

Mondom – hogy a keresésben
ki ne fáraszd magadat –
a **szekció** magyarul csak
egyszerűen **tagozat**.

(312)

Hiába tanítlak, fiam?
A türelmem fogy!
A mondatot **MINDIG** így kezd:
Azt gondolom, hogy ...

Jobb ennél csak akkor lehetsz
– s rád ragyog a fény –,
ha előtte ott áll egy nagy,
hangsúlyozott **Én** ...

Hallgatóságodnak térde
a gyönyörtől rogy,
ha **többször is** elhangzik az
... **azt gondolom, hogy** ...

(313)

A **kontinens szárazföld**, de
legtöbbnyire **földrész**.
Ha használod, célpontjaim
listájára fölmész!

(314)

Egyre magasabbra serdül
ember lánya, ember fia.
Én ezt **irányzatnak** mondom,
szebb szó, mint a **tendencia**.

(315)

A *Legszebb ív* elnevezésre
pályázik a *spirál*’...

Úgy is mondhatnád, de minek (?!?),
Hogy e címre **aspirál** ...

(316)

Azt mondják, hogy eltúlzom az
idegenszó-hajszát.
(Vajon ki az, akinek ez
perzseli a bajszát?)

Példát mondok: túlzás lenne
– hiszen nem is kérdés –
globalizáció helyett,
tekeszertesítés ...

Globalizáció marad!
– Hogy ne kapjunk sérvet! –
Privatizáció mellett
ki hoz föl **jó** érvet???

(317)

**Globalizáció, privatizáció,
civilizáció, diszkrimináció.
Demonstráció, detonáció,
evolúció, kongregáció.**

**Stagnáció, szelekció,
injekció, erekció.
Laudáció és szekció,
náció és a ráció ...**

Végtelenig sorolhatnám,
ám nem tudom, ebben mi jó?

Divat ma a **bió** alma,
vagy akár a **bió** dió,
szavak végződése pedig
legyen lehetőleg **-ció!!!**

(318)

Nyelvrongálók népe lettünk
s ím a **diszkrimináció**:
a magyar szót **kirekeszti**
ez a *dísz*, krimi **náció**!

(319)

Nem értem ám, hogy mire jó
a szó: **privatizáció**?!
Mégcsak árnyalatban sem más
a magyar: **magánosítás**!

(320)

Bemutatom a helytelent
és nem **demonstrálom**!
Ha ez a szó kipusztulna,
lenne kéjes álom ...

(321)

A **narancs** nem ősmagyar szó,
éppen úgy a **citrom**.
E szavak beáramlása
szakadatlan ostrom ...

Ámde kérlek, a hangzásra
néha azért pillants,
A **grépfrútnál** magyarabbul
csendül a szó: **citrancs**.

(322)

Privatizáció alatt
magánosításra gondolsz?
Akkor miért nem úgy mondd,
hiszen értelemről tombolsz ...?

(323)

A híradók háza előtt
ezres tömeg áll.
Kiabálja, hogy ő **tüntet**
és nem **demonstrál**!!!

(324)

Ha **kontextust** használsz:
idegenszó-függés!
Van még közted s a magyar közt
némi **összefüggés**?

(325)

Az **asszisztens** **kisegítő**,
vagy csupáncsak **segéd**.
Ne használd! és magyarabb lesz
tőle minden regéd ...

(326)

Szerencsére divatból megy,
régies a **duett**,
mint pókhálós faszusék,
amelyet a szű *ett* ...

Hiszen, ha **kettősnek** mondod,
megszokhatod hamar;

kutya sem harap meg érte
és kígyó se, ha mar ...

(327)

Fundamentum az **alapzat**,
szakramentum: **szentség**.
Idegenkedsz a magyartól?
Jó! – Akkor az mentség ...

(328)

„**Konfiguráld** ki magadnak ...!”
Szólít föl a hirdetés.
Állítsd össze ... lám így hangzik
idegenül! Mily mesés ...!

(329)

Korrepetál? – nehogy azt hidd,
fiatalkort **repetál**!
Ismételtet, gyakoroltat
és hasonlókat csinál.

(330)

Települési, községi
lám a **kommunális**.
Szürkébb neked a magyar szó
még a hamunál is?!

(331)

Azt mondtad, hogy **extrém jó**?
Ez így nem megy komám!
A *nagyon jó* helyett is
nagy jót mondasz talán?

Ha már használod e szót,
így helyes az ábra:
extrémen, vagy **extrémül**,
ha **jó** áll utána.

Ám Te nem vagy szívbajos!
Kényeskedni? Minek?
Kerek-perec mondhatnád
mindjárt **extremly**-nek!!

(332)

A **publikum** csak **közönség**,
s a **publikust** bárhogy nézem,
hogya **nyilvánosnak** mondod,
értelme úgy fekszik kézen ...

(333)

Az úgy nem jó, hogy misét **mond**?
Már-már attól félek **celeb**!
Merthogy azt mondod **celebrál**.
Legyen minél idegenebb?

(334)

Azt mondtad, hogy **mindösszesen???**
Hogy ezt bárki jól megértse,
olyan, mintha egy állatra
azt mondanád **denevércse** ...

Az összesen nem lesz mindebb
akárhány **mind**-et szúrsz elé
és a mind sem összesenebb ...
Csak a fejünk fájdul belé!

(335)

Hogyha azt mondd, hogy **play off**,
a kérdés nyelvemre tolul,
mi gátol meg, hogy ne mondjál
minden mást is csak angolul??

(336)

Becsüld meg a **műanyagot**,
annélkül nincs mai világ!
És hogyha **plasztiknak** mondd,
az a szókincsből is kihág,

s rosszabb, mintha a gyémántot
fitymálón nevezné szénnek,
vagy a ragyogó aranyat
lekicsinylőn, csupán fémnek!

(337)

Van egy szavunk a mindössze,
mely másszóval csupán.
Mindösszesen-né képezted?
Itt állsz – **nagyon** bután!

(338)

Földolgozás, átdolgozás:
adaptáció.

Ha több fogalmat fed egy szó,
mondd, abban mi jó?

(339)

Nem tudom, hogy gondoltad-e,
német szó a **gríz** is.

Ámde az a nyelv **válsága**,
ha azt mondd **krízis**!

(340)

Örömet akarsz **okozni**?
Nekem azzal **szerezniél**,
ha az **okoz** ige helyett
maradnál a **szerez**-nél ...

(341)

Görögbe mész? Olaszba mész?

Divat rémség, amit fújsz!

Mit szól ez a fönti kettő,
ha hátulról belébújsz??

(342)

Országról ő nem is beszélt

csak, hogy **megy Spanyolba**.

Tunyaságától így jutott
mindössze a Francba ...

(343)

Megkérdezzük Kelement máris,

mit jelent az **elementáris**?

„Szórakoztok velem, mi?!

hisz tudjátok: **elemi**!”

(344)

Íme e szó: **petíció**,

nem tudni, hogy benne mi jó!?

Folyamodvány szép-magyarul,

s magyarázatra nem szorul!

(345)

Térséget – mely régi, jó –

idegenszó **légió**

áraszt ma el törtetőn,

s úgy nevezi: **régió** ...

(346)

Önigazgat, önkormányoz,

avagy **önrendelkezik,**

ha **autonóm**. – Itt is magyar

s **önálló** szó kéretik!

(347)

Erkölcsei helyett, ha folyton

azt mondog, hogy **morális**,

erkölcstelen! (Még ha a szón
szivárványszín por áll is ...)

(348)

Az **archívum** **levéltár**, vagy
irattár, vagy **adattár**.

Van tanár, aki e szóért
néhány pofont adott már ...

(349)

Íme egy szó, amelynek a
végződése megint **-ció**!
Mire jó **gyűjtemény** helyett
ezt használni: **kollekció**!?

(350)

Ne zavarjuk meg a fickót,
ő most éppen **interpretál**.
Ha azt mondod, csak **értelmez**,
attól tán az esze megáll ...!

(351)

Sereg, csapat, sokadalom,
sokaság a légió.
Nyúlj vissza a magyar szóra,
s a nyelv marad régi-jó!

(352)

Azt mondtad, hogy **mindösszesen**?
Meghülyültél, aranyom?!
Vagy mindig is mafla voltál?
Ezt tovább nem vitatom.

Mindössze és **összesen** két
különböző fogalom!!
Irtsuk ezt a szót ki végre,
s úrrá lesz a vigalom!

(353)

Mit csinál, ha **uralkodik**?
Azt mondod, hogy **regnál**?!
Mintha ízes halászlébe
egy varangyot dobnál!

Hatalmon van, ő a főnök,
a **jogarral kopog** ...
Ám, hogyha Te **regnált** mondasz,
a magyar nyelv zokog ...

(354)
Ha **renoválsz följújtasz,**
vagy pedig **tatarozol.**
Idegenszóval a nyelvben
elzagyvulást okozol!

(355)
Kémikáliát hangoztatsz,
tudod Te, hogy mit beszélsz?
Netán szabadságra vonult
fejedből a józan ész?!

Jaj, bocsánat! Rádöbbenek
és a szívem elszorul,
hiszen a szót talán soha
nem hallottad magyarul ...

Megsúgom, hogy **vegyianyag,**
vegyszer, akár **vegyület.**
Azt hittem, hogy tudsz magyarul,
emiatt a rémület.

(356)
„A síneket most javítják.
– Tudósítónk így szaval –
Az iskolák szünetelnek,
a lakosság meg nyaral ...”

„**Ezzel együtt** nagy dugókra
számíthat a közönség,
merthogy torlódást okoz majd
ez a munka – tudjuk rég ...”

Megáll az ész! Hol csatangol
a szándékolt értelem?
Ha a város szinte üres:
„**Ennek ellenére** ...” – Nem?

(357)

Azt mondd, a városszéli
építkezés arról szól ...
Na, erre kíváncsi vagyok,
megnézem, hogy halljam jól,

merthogy építkezés **beszél**
olyan fenséges csoda,
türtőztetnem kell magamat,
hogy ne rohanjak oda!

(358)

Tudatosan mondtad: **pollen**,
vagy nem tudod, mit beszélsz,
mert mások szájából átvett
divat-ragályokkal élsz?!

(359)

Gyönyörű szó a **fájl**, viszont
– többek között – **reszelő**.
Használata agylágyulás,
mondhatnám, hogy eszelő!

Adatköteg, adatnyaláb,
akár **adatcsatolat** ...
Szolgamódra veszel át szót?
Ne hagyd már el magadat!!

(360)

Hogyha azt mondd, hogy **regnál**,
fölteszem a kérdést,
butaságból műveled-e
ezt a nyelvi sértést?

Vagy csak vagánykodni akarsz
s nem érint az aggály,
hogy amit így szerteszórsz az
súlyos, nyelvi ragály?!

(361)

Képes vagy e szót használni:

szubszidiaritás???

Száz közt hány van, ki számára
értelme nem vitás?

Nem mondom meg mit jelent, e
szónak ki kell múlni!!
És ez okból fölösleges
lenne megtanulni!

(362)

Reklám mondja, hogy a gyógyszer

segít a tüneteken ...

Olyan, ami **rajtam** segít,
olyan gyógyszer kell nekem!

A tüneten ne segítsünk
– majdcsak ellesz valahogy –
a betegnek csak az használ,
ha a tünet végre **fogy!**

(363)

Lelki sérülés, vagy
megrázkódtatás.

Rövidebb a **trauma**,
ez nem is vitás.

Gondold csak végig, hogy vajon
ettől a nyelv szebb?
Hány szót vegyünk át és honnan
csak, mert **rövidebb??**

(364)

Valószínűleg, hogy ...

Természetesen, hogy ...

Nyilvánvalóan, hogy ...

Kétségtelenül, hogy ...

Feltehetően, hogy ...

A türelmem elfogy!

Hiszen rossz a szerkezet!

Ennyire nincs már eszed?!

Természetes, hogy ..., vagy:

természetesen ...

Fenti példák módját

irtsad hevesen!!!

(365)

Ha nővel nem *nőölünk*

és sóval nem *sóolunk*,

s a tűvel nem *tűölünk*,

sível miért **síelünk**???

Esik a hó, netán *hóol*?

Micimackó meg *szánkóol*?

Aki zabál gyakran hízik,

de nem **síel**, hanem **sízik**!

(366)

Itím, itímebb és végül

a **legitímebb**.

Törvényesebb – mondanám én,

feltétlenül szebb ...

(367)

Van egy bivaly, amely kaffer,

nem abból készül a **koffer**,

melynek – tudja minden teve –

magyarul **bőrönd** a neve!

(368)

Akár mérnök, akár orvos,

specialista: szakértő.

Mégsem így mondta ma Ervin!

Biztos, hogy magyarul ért ő?

(369)

Aszongya az öreg Kiss:

Internacionális ...

Kijavítja lánya, Gizi:

Az magyarul **nemzetközi**!

(370)

Intervenció csak

beavatkozás!

Beszéljen magyarul

Te helyetted más?

(371)

Egyszer volt, hol nem volt ...

Egy **specialista**.

Neve tán Jóska volt,

de lehet, hogy Pista ...

Speciális volt a

specialitása:

szójababból főzött

kukoricakása.

Csak ő tudta ezt a

különlegességet,

az egész világon

csodálták evégett.

Miért mondtam ezt el?

Ilyet nem tud Miska!

– Sajnos **szakértő** sem –

csak **specialista** ...

(372)

Jogos lehet, vagy **törvényes**,

ami **legitím**.

Ha egyszerre mind a kettő,

legeslegitím?

(373)

Speciális: különleges,

ha úgy tetszik: **egyedi.**

S ha nem tudtad, nyelvtudásod
a fene is eheti!

(374)

Fogtad magad és egyszercsak

azt mondtad, hogy **entitás.**

Szolgamódra vetted át e
divatszót, ez nem vitás.

Te sem érted és az a baj,
veled együtt senki más ...
Ezért indul el most tőlem
hozzád ez a felhívás:

Ha **izé**-nek mondod eztán,
mit e szóval megjelölsz,
senki sem érti kevésbé
s humoroddal tündökölsz!

(375)

Azt mondod, hogy **szkeptikus** vagy,
s ezt meggyőzően teszed.

Ez egy foglalkozás, vagy csak,
amit mondok **nem hiszed?**

Hogyha **kétkedsz** valamiben,
az kicsit sem meglepő,
ám az, aki **szkeptikus** már
örökké csak **kétkedő** ...

(376)

Ha pontosan fordítod le,
gyakran az idegen szó,
jóval kevesebbet jelent,
ím a **gravitáció:**

súlyoskodás, nehézkedés

már fogalmi véget szab.

Jobban hangzik magyarul, s a
tömegvonzás pontosabb.

(377)

Divat lett e szó: **entitás**;
hajtogatod fenemód!
Pedig, amit jelölsz vele,
arra lenne magyarszód.

Mellékes, hogy mást jelent mint,
amit mondanál vele
– hiszen e szó bonyolultabb
tartalommal van tele. –

Te most **egység**-ként használod
– önmagában kényes tény –,
szerintem e fogalomra
jobblenne a **létezmény**.

(378)

Azt mondd, hogy **funkcionál**?
Magyarázat kéretik,
e tényállás közlésére
mért nem jó a **működik**??!!

(379)

Ha **paríroz**, hát **szótfogad**,
avagy **engedelmeskedik**.
Idegenszók használatát
egyszer majd talán büntetik ...

(380)

Szenzibilizál: **fogékonnyá tesz**,
avagy éppen **érzékennyé**.
– Így érthetőbb lesz!
Nyelvünknek értékeire
– míg bírják e vállak –
fölhívom a figyelmedet,
szenzibilizállak ...

(381)

Kompetenciákat mondtál
képesítések helyett,
Pedig inkább **jogosultság**,
jól jegyezze meg fejed!

Ha mindent magyarul mondasz
nem csinálsz ilyen hibát,
s nem képzod a mitsem sejtő
idegen szavakat át!

(382)

Kié volt az ötlet,
mely nyelven üt sebet,
fotót terjeszteni
fénykép szavunk helyett?!

(383)

Amiatt felelős??
Na ne hülyéskedjünk!!
Itt az **azért** szóra
lenne inkább kedvünk!

Odafigyelsz néha
arra, amit mondasz,
vagy csak ismétled azt,
amit máshol hallasz?!?

(384)

Magyar filmben dúlt e szép szó:
rezonábilis.
Ki színésszel ilyen monddat,
súlyosan dilis!

Hisz a színész mást nem mondhat,
csak fáj a feje,
mert attól fél, azt hiszik majd,
hogy ő a hülye!

Idegenszó a magyarban
terjed, mint a dudva!
S terjesztője még büszke is –
magyartalankodva ...

Gondolkodó, értelmes, vagy
egyszerűen **józan**.
Ám, ki **rezonábilist** mond,
nem részes e szóban!

(385)

Szelektáltan aranyozott
a csodás, új érem.
Hogy ettől falra ne másszam,
talán még megérem!

Szelektáltan? Szóval itt-ott,
avagy egyik-másik?
Csodálom, hogy ettől más is
a falra nem mászik.

Magyartalan s értelmetlen
lássuk be ezt kérem,
mert **helyenként** aranyozott
a szép ezüst érem!

(386)

Azt mondod, hogy **szitalás** lesz?
Mit szitalnak? Lisztet?
Időjárást jósló komám
a tenyerem viszket!

Ködszitalás a varázsszó,
apád ezt még tudta,
s kimondani nem volt – mint te –
béna, bárgyú, lusta!!

(387)

Jaj de szép szó a **vakcina**!
(**Süketcína** nincs is!)
S aki kapja, annak gyakran
életvédő kincs is!

A *tehén* szó származéka,
tehát ne légy hanyag,
mondd csak nyugodtan magyarul,
nem más: **oltóanyag**!

(388)

Ki **objektív**, **tárgyilagos**.

Nehéz megjegyezni?

Jó lesz – ha magyarul tanulsz –
füledet hegyezni!

Objektív a **tárgylencse** is.

Hej! Az élet cudar!

Az idegen többértelmű,
nem úgy, mint a magyar!

(389)

Na ne tréfálg! Szádon csúszott

ki, hogy **família**?

Félsz, ha **családnak** mondanád,
nem ért ember fia??

Fizet valaki azért, hogy

idegenül gagyogsz?

Vagy úgy hiszed, hogy csakis az
idegennel ragyogsz?

(390)

Legerősebb a **domináns**,

uralkodó akár,

kimagasló, **legföltűnőbb**.

Alig van itt határ.

Annyi szó van a magyarban,

használd hát az eszed!

Bármilyen szót raknak eléd,
azt te meg is eszed??

(391)

Anyag, **állomány**, **tartalom**,

néha akár **lényeg**.

Hogyha **szubsztanciát** mondasz,
sok közül mit értek??

(392)

Képletes beszéd, hasonlat

lám a **metafóra**.

Mondd magyarul, nem bánod meg,
tegyél a jó lóra!

(393)

A **morális**, **erkölcsös**, s a

balmorál erkölcstelen?

Használj magyar szót s a szöveget
gyakrabban találod fejen ...

(394)

Az **objektum** minden lehet:

tárgy, **képződmény**, **épület**,

műemlék és **létesítmény**,

vagy **ufó**ként szánt eget ...

Marha-kényelmes ez, fiam,

szedd össze magadat, hééé!

Objektum helyett mondhatnád
egyszerűen, hogy **izé** ...!

(395)

Elfáradsz mire kimondod:

emócionálisan.

Meghatóan bárgyú szó ez,
könnyem mivel szárítsam?

Keress rá mást, s ha ráérsz,

énszerintem máris van:

érzelmileg – a másikat

felejtsük el hát gyorsan!

(396)

Letesz, **lerak**, **letétben hagy**

és hasonlókat csinál

mindaz, aki azt állítja,

hogy ő bizony **deponál**.

(S ha letette és rámászik,

mondhatja, hogy **depón** áll ...)

(397)

Ha **applikálsz** **alkalmazol**,
vagy **illesztesz** valamit.
Applikáció lesz abból,
hogyha meg nem csal a hit.

Tehát – mondjuk – **alkalmazás**.
Ez az **applikáció** –
ámde biztos illik rá más
mezei-, vagy házi-szó ...

(398)

Ne mondd, hogy ezt nem tudtad: a
matéria az **anyag**!
Aki tudja s mégsem mondja,
az rém mafla, nem hanyag!

(399)

Az **aspiráns** a **pályázó**,
hogy mire, az mellékes.
A tudomány titkainak
mélyére, ne mellé less ...

(400)

Integritás: sértetlenség,
épség, néha **tisztesség**.
Magyarul beszélj, nyavalyás!
Én ezt hányszor mondjam még?!

(401)

Világrész, vagy **földrész**, akár
szárazföld a **kontinens**.
Hogyha elfelejteném, hát
Téged kérlek pont: kiments!

(402)

Ha **referál**, hát **beszámol**,
előterjeszt, vagy **jelent**.
Fölösleges idegen szó
beszennyezi a jelent!

(403)

Itt a **ráta**, mely lehet **rész**,
hányad, **mérték**, **arány**.
Ha e szót használod, agyad
kisméretű: parány ...!

(404)

Ha a **rizikó** szót hallom,
a hideggel rázat!
Pofon egyszerű magyarul:
veszély, vagy **kockázat**.

(405)

Az **impulzus indíttatás**,
ösztönzés, vagy csak **lökés**.
Ha egy szót nem értesz rögtön,
utánanézni ne késs!

(406)

Vörös iszap tette tönkre,
pusztult minden holmi.
S így mondták, hogy: „**A házat le**
kellett dózerolni ...”

Mit érez az, ki e házat
magáénak vallja,
és hogy mit kell vele tenni,
hírekben így hallja?!

Finomabban is lehetett
volna fogalmazni.
Szomorú hírnek is lehet
a módját megadni!

S bár e panasz elején az
iszap állt, a veres,
a **dózer** szó a magyarban
nem tudom, mit keres ...!

(407)

Így és így – azt mondod – lehet

lájkokat szerezni ...

Megkedveltetni magadat

nálam nem fog menni!

(408)

Ha **protestál**, **tiltakozik**,

mint most éppen én is:

van rá szavunk s idegenül

mondogatod mégis!

(409)

Edukáció: **nevelés.**

Mi ütött beléd,

hogy a magyar szó helyett a

külföldit leléd??

(410)

A **tempó** lehet egy **mozgás**,

íram, avagy **ütem.**

Ne használd, mert „magyarodban”

megrendül a hitem ...

(411)

Szezonális: **idényszerű!**

De, mert nem köt béklyó,

új szót ötlök és kimondom

íme: **évadméltó** ...

(412)

Mozzanat, vagy **tényező**,

fizikában **nyomaték**

a **momentum**, s ha így mondod,

az szellemi fogyatéék ...

(413)

Szenvedélytannak mondanám:

addiktológia.

És e szót, míg el nem tűnik

addig tolom, szia!

(414)

Ha **konvertál**, **átalakít**,
átértékel, **átvált**.

„Idegenkedsz” pedig anyád
magyar szóval táplált ...!

(415)

Kontinensnek becézgeted?
Hát nem vagy nagy bölcsész!
Óvodások is tudják, hogy
az magyarul **földrész**.

(416)

A **tendencia**, **irányzat**
s néha talán **hajlam**.
Idegenszók szajkózását
tőled meg ne halljam!

(417)

A **ráta** szó lehet **mérték**,
rész, **arány**, vagy **hányad**.
Fölösleges a magyarban,
hogya hallom, hányat!

(418)

A **kockázat** szép magyar szó,
miközben a **rizikó**,
úgy viszonyul hozzá, mint a
gazellához viziló ...

(419)

Lám a **stabil** is olyan szó,
halom fogalmat jelent.
(Nagy a magyar szóknak „tétje”,
Idegenszók tétje: lent ...)

Szilárd, **állandó**, vagy **tartós**,
maradandó, **végleges** ...
Nyelvünk – látod – kifejező,
szabatos és részletes.

(420)

Ha **fluktuál**, **ingadozik**,
váltakozik szorgosan.
Sőt, **hullámzik**, vagy **hintázik**,
akár lassan, vagy gyorsan.

(421)

Ha valami kezdettől rossz
– akár hányan mondják –
nem lesz jobb s a mondogatók
csak a nyelvet rontják.

Ilyesmire példaként csak
egyetlen szó álljon:
poliamíd soha nem volt
nejlon, hanem **nájlon**?

(És a „**nejlon** zacskó” pedig
– elárulom halkán én –,
mégcsak nájlon sem volt soha,
csupán **polietilén** ...)

(422)

Azt mondja az időtjós-ló,
hogy holnapra hidegfront
lepi el majd az országot,
északnyugatról beront.

Aszongya, hogy **ezzel együtt**
a hőmérséklet marad.
Tehát nem jön a lehűlés,
a jóidő ittragad.

E divatos szóhasználat
furcsa, szinte röhejes,
hiszen **ennek ellenére**
lenne szerintem helyes!

(423)

A **táblázat** félig magyar.
A **tabella** mire jó?
Jobban tetszik, ha teljesen
idegen a használt szó?!

(424)

Cselekvés vagy tevékenység,
ügyködés az **aktivitás**.

Ha nem találsz magyar szót rá,
hogyan az agyad **aktív**, vitás!

(425)

Zavar, bosszant, idegesít,
ingerel vagy **háborgat**.

Sok szó van, amit az ember
irritál helyett mondhat!

(426)

Olyan nincs, hogy **mindösszesen**!

S hogy a legbutább is értse:

Olyan sincs, hogy **skorpióca**,
s olyan sincs, hogy **denevércse**.

A **mindössze** s az **összesen**
két önálló, külön állat.

Vigyázz arra, hogy e kettő
ne olvadjon egybe nálad!

(427)

A **módszer** csak félig magyar?

Tán igazad van.

A **metódus** teljességé-
ben magyartalan

(428)

A készülék működik bár,

ámde csak hang hallható.

A képernyő hirdeti is,
nem lesz más, csak **audió**.

Annak, aki kitalálta
agya lágy az esze pang,
mert helyesebb s magyar lenne,
ha az állna ott: csak **hang**!

(429)

Ráta! Ráta! Rátalálsz,
az ördögök kérték,

hogy e szót használd merthát:

hányad, arány, mérték!

(430)

Mit hallok gagyogni?

Ó! Uram fia!

Vegyianyag helyett

kémikália?!?!?

(431)

„**Mennyi ember** szavazott le?”

Ismeretes e körben,

hogy azonos hiba lenne:

Hány víz van a vödörben?

(432)

Az **impresszió benyomás,**

szó szerint vagy átvittén.

Idegenszó-szemétdombra

ezt a szót is átvittem.

(433)

Következetes! Ha mondom!

Miért lenne **konzekvens**?!

Fölösleges idegenszók

özönétől Isten ments!!

(434)

Ha **recitál, szaval, fölmond,**

fölolvas, sőt: **idézget.**

Aki velem egy követ fúj,

e versekből idézhet.

(435)

Attribútum: tulajdonság

avagy **ismertetőjel.**

Ha használod, tunyaságod

arról ismerhető fel!

(436)

A **rivális vetélytárs**,
Akárhonnan nézzük!
Jobb hogyha a fogalmakat
magyarul becézzük!

(437)

Azt mondd **totálisan**?
Tán **teljesen** hibbant vagy?
Vagy, ami fejedben van,
idegenre kattant agy?

(438)

A **lumbágó idegzsába**.
Hogy' jut eszedbe e szó?
Ha beléd áll, rettenetes.
Semelyik nevén sem jó!

(439)

Ha **apellál: folyamodik**,
régiesen: **fellebez**.
Gondolkozz magyarul s meglásd,
boldogító szellem ez!

(440)

A **szimbólum** szépen hangzik,
ám mégis fölösleges,
mert hát **jelkép** (s nyelvörzéssel
foglalkozni érdemes).

(441)

Az **exkluzív egyedi**,
avagy **kizárólagos**.
Szemed magyar szóra nyíljon
és ne legyen hályogos!

(442)

Azt kérdezed, mi az **instant**?
Megmondom én rögvest.
Azonnali is lehetne
és lehetne **rögvest**.

Ám az ember – lépten-nyomon –
akárhová pillant,
reklámokról vigyorog a
rosszhangzású **instant!**

(443)

Mivel lehet az akácfát
kiváltani? – Kérded.
És ettől a hülyeségtől
nem remeg a térded??

Netán-tán a zaciban ül
s rád a fogát feni?
Kérdésedben helyes lenne:
helyettesíteni!!!

(444)

Annyi szó van a magyarban,
a szomszédba sose fuss!

Kíméletlen, nyers vagy **durva**,
vagy **vaskos** a **drasztikus!**

(445)

Feltevés, feltételezés ...
Magyarázd meg mégis,
mért jut helyette eszedbe
a szó **hipotézis?!**

(446)

Az ember a nyelvet hallván
gyakran csóválhat fejet:
új divat az ennek **mentén**,
ennek **alapján** helyett!

(447)

A probléma megoldását,
hogy nem lehet **megkerülni?**
A sétádnak **körülötte**
miért is tudnál örülni?

Amit mondani szeretnél:

kikerülni, elkerülni.

S az értelme az lenne, hogy
nem tudsz **útjából kitérni.**

(448)

Megeshet, hogy beszéd közben
elragad a hangulat,
de azért a mondat végén
ne vidd föl a hangodat.

Becsületes hanglejtéssel
fejezd be a mondatot,
mondat végén ne magasítsd
azt a négy-öt szótagot.

Mondataid fűzésében
minden egyes mondatod
akkor zárul, ha a végén
hangod nem fönt hordozod!

Jót tesz, hogyha beszéd közben
önmagadat hallgatod,
s nem várod meg *hangejtéssel*
legutolsó mondatod.

(449)

Mondatvégi hangfölvitel
rémesen ronda divat!
Mint mikor az ijedt kutya
kérdő hangsúllyal ugat ...

Nyűvöd szép nyelvünk hangzását
akkor, hogyha így beszélsz.
Tán, hogy a szavadba vágnak
– idő előtt – attól félsz?

Vidd le nyugodtan a hangot
mielőtt jönné a pont,
magaslatra vitt mondatvég
rossz szokása nyelvet ront!

(450)

Tegyél beszédben is pontot
a mondati végeken!
Hidd el, semmit nem változtat
a tartalmi tényeken.

Lemenő hang – mondatvégen –
befejezni hivatott,
magasra vitt hang jelzi az
undorító divatot.

Ne beszélj így! nem vagy napon
s a fejedben sincsen vaj.
Magashangú mondatvéggel
kezdődik az idegbaj ...!

(451)

Ha azt mondod valakiről,
hogy ő Téged **veg**zál,
idegen szavak iránti
szent haragom megszáll!

Anyanyelved szókincséből
netán-tán kikoptál?
Bosszant, nyaggat, háborgat, vagy
zavar, zaklat, piszkál!

(452)

Van, aki oly zsarolható,
hogy neki egy dia bétesz ...
Te pedig a **cukorbajra**
azt mondod, hogy **diabétesz?!?**

(453)

Vígan fújja minden diák:
a száuruszok **fosziliák**.

Ki tudja még közületek,
hogy magyarul **kövületek?**

(454)

Tudtad Te kis tökkelütött,
hogy a **frusztrált** néha **dühödt**,
néha **bosszús**, vagy **csalódott**?
Ehhez készíts vonalkódot!

(455)

Vetélytárs lenne a helyes
– császár is és király is
tudja ezt – és nem a bamba
kifejezés: **rivális**!

(456)

Intuíciónak monddod?
Megérzés csupán.
Idegen szavakért Téged
fizetnek netán?

(457)

Hajdanán a vászon szövet
hol kender volt, hol len ...
Törvény mondja ki, hogy legyen
a **virágpor pollen**??

(458)

Civakodás, torzsalkodás,
ha úgy tetszik: **viszály**.
Hány szó kell még, hogy a bárgyú
konfliktusról leszállj?!

(459)

Idegenszó ám a **gríz** is,
pontosan úgy, mint a **krízis**.
Búzadara – íme a szó!
Krízis helyett **válság** a jó!

(460)

Autonómiának monddod?
Megtudni ne késs,
hogy az magyarszóval simán
önrendelkezés!

(461)

Ifjúsági helyett akkor
mondogasd, hogy **junior**,
hogya kutyafüleidhez
járul szőrös, sunyi orr!

(462)

Az **objektum** homályos szó,
a cél körül sántikál.
Minden mást csak helyettesít,
mintha **izét** mondanál.

(463)

Ha **imitál**, csak **utánoz**!
Ne hagyjon hát hidegen
a kérdés: Ha van magyar szó,
minek oda idegen?!?

(464)

Nézd a szavak *önértelmét*
és akkor majd nevetve
nem kérkedsz idegenszóval,
magyart használsz helyette.

Például a **frekventál** is
olyan amely neveltet.
Akár úgy is fordíthatnánk
szerintem, hogy **rezegtet** ...

(465)

Diverzitás: sokféleség!
Csak egy szó a több közül.
Aki idegenszót használ
bizony sosem üdvözl ...

(466)

Magyar szövegben a **deszant**
engem főleg azért bosszant,
mert száz közül vajh hány akad,
ki tudja, hogy **rohamcsapat**??!

(467)

Mondd meg nekem, abban mi jó,
hogy azt mondod **konklúzió**?
Van rá szavunk! Nem is kevés!
Például: **következtetés**!

(468)

Értetlenül szörnyűlködöm
s fejem töröm mindig én,
mitől lett némely szövegben
a **bennszülött indigén**?!

(469)

Nosztalgia, nosztalgikus ...
Valóságos kulcsszó már!
Múltsóvárgás, múltsóvárgó,
vagy röviden **múltsóvár**.

(470)

Mondani hosszan is lehet:
Di-ag-nó-zis ...
Jobb a: **le-let**!

(471)

Árverés, vagy **árverezés**
magyarul az **aukció**!
Idegenül mondod? – Abban
vajmi kevés ám a jó!

(472)

*Régen tudjuk, hogy a villa
nem lehet más, csupán villa.
Ezzel szemben a csatorna,
csatorna és, kanális ...*

Erre mondanád te szegény:
mul-ti-funk-ci-o-nál-is?!

Ki fizet meg hét szótagért?
A szád nagyobb kopású!
Rövidebb is, magyarabb is,
ha azt mondod **több-cé-lú**.

(473)

Kla-vi-a-tú-rá-nak mondod?
Géped nem is zongora!
S ha az lenne, **bil-len-tyű-zet**
még akkor is jobb oda!

Ám a nyomógomb mezőre
(nem árt néhány gondolat)
– senki meg nem verne érte –
ha azt mondod: **gombozat**.

Nevetségesnek találod ?
Ne tétovázz túl sokat,
hiszen nyugodtan mondhatnád
így is: **nyómógombozat**.

(474)

A **porció** – bárhogyan nézem –
jómagyarul csupán **adag**.
Idegenül előkelőbb?
nézeteid jócskán vadak!

(475)

Tárgyilagosságnak mondod
– ez nem is vitás –
ha magyarul is tudnád, mi az
objektívitás ...

(476)

Sohasem volt a fejedben,
vagy elhagyott rég ész?
Archeológusnak mondod,
ki magyarul **régész**??

(477)

Kavalkám és **kavalkád** és
kavalkája lehetne,
ám a szótő nem **kavalka**,
s így a fene megette!

Lusta vagy utána nézni?
Az ilyesmi kimerít?
Megsúgom: a **kavalkádból**
csupán néhány ló nyerít ...

Ott használd a **kavalkád** szót
– ha eszedbe nem jut más –
ahol azt jelenti, ami:
szép **lovas fölvonulás!**

(478)
Őrült, bolond, akár hülye
németben a *Narr*.
Hülyítő hát a **narrátor**
gondolnánk hamar.

Ámde sajnos ezesetben
német nem segít.
Viszont, ki e szót használja
majd hogy nem hülyít!

Fölolvasó, mesemondó
e szó magyarán.
S ha így mondjuk megromlana
a mese netán?!

(479)
Ha két szó hasonlót jelent,
akkor **rokonértelmű**.
Magyar szót használ az ember,
hogyha a nyelvéhez hű.

Ám, aki ezt be nem látja,
annak szinte „szeme néma”!
Idegen szót használ bambán
és azt mondja: **szinoníma**.

(480)
Bélyegalbum, fényképalbum ...
Ne is lesd az alkum!
Közönséges CD-lemez
sosem lehet **album!**

(481)

Műveletlen vagyok sajnos
– ez most már nem vitás –
mert fogalmam sincs, mi a
szubszidiaritás!

Azt mondod, hogy nem más, mint az
önrendelkezési jog?
Akkor – ki e szó mögé bújt –
hangosan röhögni fog.

Jelentheti a terhesség
megszakítási jogát?
Vagy, hogy ennek a tilalmát
az állam ruházza rád?

Szóval, ki a műveletlen?
Ki szót vesz át hanyagul,
ahelyett, hogy fogalmazna
egyértelműn, magyarul!

(482)

Protestál az illető, mert ...
Miért is **tiltakozik?**
Mert azt mondtam, hogy fejében
nyelv-zűrzavar lakozik.

(483)

Ráta, ráta, ráta, ráta,
rátalál a szád,
Ha nem magyarul gondolkodsz
s nem ügyelnek rád.

Részarány, vagy **százalék,**
vagy van tán más eset,

amelyben más magyar szó is
pontosabb lehet!

(484)

Van a **mind**, a **mindössze**,
az **összes**, **összesen**.
Mindösszesen viszont nincs!!
Hidd el énnekem.

Összesennél egyszerűen
nincs **összesenebb**!
Gondolkozz kicsit, ha beszélsz,
Úgy értelmesebb.

(485)

Kettőezertizenötben
azt mondom neked,
kéezertizenöt van most,
ezt el ne feledd!

Kettővel akkor kezdj számot,
ha a hangerő
lanyha és a **két**- a **hét**tel
fölcserélhető.

Az évszámnál ez a veszély
messze elkerül.
(**Héte**ezertizenötben majd
– talán – fölmerül ...)

(486)

A **finta** viszont **cselvágás**

Kérdezősködhetsz, barátom
Gödöllőtől Aradig ma,
és kiderül, hogy nem tudják,
mit jelent a **paradigma**!

Összeszorított fogakkal
Azt mondod, hogy csak azért se!
Kiválasztott népnek irkálsz
és azt úgy, hogy csak az értse!

De ha a célközönséged
bárki fia, lánya légyen,
írd magyarul! Hidd el nékem,
a magyar szó sosem szégyen.

Ám a kedves olvasóm most
joggal kíváncsi e szóra,
fordítsuk e versikénket
hosszú léről végül jóra.

Mi lehet a **paradigma**?
Mondjuk: **ragozási minta**.
Noha egész mást is jelent.
Lám e szóban itt a **finta**.

Példakép is, **mintakép** is,
és hogy bámuljon a nép:
uralkodó tan is lehet
s **tudományos világgép**!

(487)
Azt mondja a bamba szöveg,
hogy valaki **szankcionál**.
Ha magyarul írták volna,
jobban tudnánk, hogy mit csinál.

Mert e „remek” idegen szó
tucatnyi fogalmat takar,
érthet belőle az ember
éppenséggel, amit akar!

Ha kíváncsi, a szótárból
néhány értelmet kiszemel:
szentesít, vagy **engedélyez**,
avagy **jogerőre emel**.

Megerősít, **jóváhagy** és
alátámaszt, sőt: **jutalmaz**.
Amint látjuk **dzsóker** szó ez,
jelentése csinos halmaz!

(488)

Elasztikus, azt mondd és
dehogyan törödsz vele,
hogyan annak a magyar nyelvben
rugalmas a neve!

Én magyarázzam meg neked,
– mert az agyad gügye –,
hogyan a nyelvünk minden magyar
legfontosabb ügye?!

(489)

Rajzocskák fölé a lapra
odaírtad: **Ikon**.
Csakhogy ez a szó, aranyom,
gyűtt idegen lyukon!

Mi lenne, ha **ikon** helyett
azt írnád, hogy **képjel**?
Egyszerű nép az **ikon**ról
tuggyisten, mit képzelsz ...

(490)

Tudsz még magyarul fiacskám?
Ne haragudj, kétlem!
Mert azt mondd, hogy **inaktív**
és nem azt, hogy **tétlen**.

(491)

Mért mondanád görög szóval,
hisz **tejút** a **galaxis**,
ha idegenszó-imádat
büszke lován haladsz is!

(492)

Kétszer gyorsabban hat a szer?
Akkor az már három!
Nem tudsz háromig számolni?
Nálad nem csodálom.

Magyarul ez így hangzana:

Kétszer olyan gyorsan,
mint (micsoda?) – Azt is mondd meg
érthetően, sorban!

(493)

Koncepciós per, amelynél
az ítélet készen áll
mielőtt a per kezdődne.
Büntetés gyakran: halál.

Nem hiszem, hogy rontanák a
szörnyűséges helyzetet,
koncepciós helyett e szók:
előre eltervezett.

(494)

Azt mondd, öcsi, hogy
rivalizáció?
Ellustult agyadra
rárivall e szó!

Mert van ám más szó is
mégpedig nem kevés.
Magyarul mondanád,
akkor: **vetélkedés**.

(495)

Ez az ember, akit hallok
talánbizony megveszett.
Félrevezet helyett folyton
azt mondja, hogy **megvezet**!

Ilyen szó nincs, aranyoskám!
Honnan vetted ezt elő?
Gondolkozol mielőtt szólsz?
Vagy ural az eszelő?!

Értelmes szót értelmetlen
– hogyha így helyettesít –
a magyar nyelv sírva fakad
s még a lelkem is visít!

(496)

Eufóriának mondjam
ami **túláradó öröm**?
Annak mondom majd amikor
anyanyelvem már csak töröm!

(497)

Mit csinálsz te? **Prognosztizálsz**?!
Agyad mire fanyarul?
Sokkal inkább **jósolhatnál**,
ha tudnál még magyarul!

(498)

Azt mondd, hogy **morálisan**?
A magyar nyelv merül lassan ...
Azaz sajnos dehogy lassan,
hamar feledésbe hussan ...

Noha megtartani – tudod –
teneked is föladatod!
Addig, amíg itt élsz benne,
erkölcsileg ügyed lenne.

(499)

Száddal beszélsz, mégsem mondd,
hogy szöveged **orális**.
Akkor viszont mért mondd az
Erkölcösre: morális?!

(500)

Ha az agyad egyszer megáll,
ne hidd, hogy csak picit áll!
Vagy már megállt? Gyanítható,
ha azt mondd: **licitál**.

Idegenszó használatunk
lassacskán már vállig ér ...
Ha **licitál**, az magyarul
egyszerűen: **ráígér**.

Értelmeden van valahol
talán még egy árva rés,
melyen bemegy tudatodba,
licitálás: árverés!

(501)

E szövegbe **fücsör**-t írtak!
Röhögjek most, avagy sírjak?
Vagy hallgassak gyűrt tudattal,
netán önmeg-alázattal?

Hova jutott szegény nyelvünk,
rossz irányba meddig mentünk?
Ha így mondom, nem hiúság:
jellegetes tulajdonság.

Kimondani nincsen kedved?
Mondd így, röviden: **jellegetet.**

(502)

Fennhéjázón azt mondom, hogy
reprezentatív.
Ez a szó már önmagában
tiszteletre hív!

Ámde jobban átgondolva
eszembe szökött,
hogy szegény *lennhéjázgat* a
tetszetős mögött.

Mutatósnak is mondhatod,
az se idegen –
ha a nyelvünk tisztasága
nem hagy hidegen ...

(503)

Törvényesít, felhatalmaz,
följogosít, igazol,
ha **legitimál**-t a szótárból
magyar ember kigazol.

S aki erre – hogy ezt megtedd –
följogosít, mit csinál?
(S gyomláló szerszámot is ad)
Tán: *leges-legitimál* ...

(504)

Azanyját! De szép szó ez a
kompetencia.
Dicsekedett is vele a
főnököm fia.

Jogosultság, avagy inkább:
illetékesség.

Tüsszents rá egyet, hogy igaz!
Kedves egészség ...

(505)

Ha valaki azt mondja a
kecsap helyett **kecsöp**,
akkor tán a bővli árus
becsap helyett *becsöp*?!

Bár, ha te is úgy mondod, hát
nem tetszik, de legyen ...
Ám ha filmszinkronban hallom,
az már bizony szégyen!!!

(506)

Ha e szó tolul nyelvedre:
applikáció,
ahelyett a nem-idegen
alkalmazás jó.

Ám ha értelemszerűen
más lenne e szó,
akkor szövegedbe talán
a **rátét** való.

(507)

Régen haragszom e szóra,
ne mondd azt, hogy **diaszpóra**!
Szórvány az, mely külföldön él
s anyanyelvi jelzőt remél.

Szórvány közösség is lehet,
ha ez jobban tetszik neked.
Hosszabb, mint a **diaszpóra**?
Érjél rá a magyar szóra!

(508)

Ha nem tudod, hogy magyarul
mit jelent az **unikális**,
tőlem kérdezd, s nem habozom,
hogy **egyedi**, mondom máris.

Egyedülálló is lehet,
habár e szó kicsit hosszabb,
ám ha **unikálist** mondasz,
magyar szavainknál rosszabb.

(509)

Magyar szövegben olvastam,
hogy valaki **vindikál**.
Ettől meg is állt az eszem
és sajnos még mindig áll ...

(Ha elindul s gondolkozni
újra tudok szegénnyel,
elmondom, hogy az magyarul
megkövetel, igényel.)

(510)

Idefigyelj öcsi, hallga,
nem magyar szó ám az **alga**!
S ha maszatos, mégsem maszat.
Tisztességes neve **moszat**.

(511)

Ha valaki **prognosztizál**,
akkor **előrejelez**,
megjósol, vagy **megjövendöl**.
Egyszerűen ilyen ez,

ha az eszed magyarul jár
s nem gagyogja, amit hall
olyantól, ki hadi lábon
ácsorog a magyarral!

(512)

Nemlétező szókat használ,
mint például: **megvezet**.
Félrevezet helyett mondja!
Talánbizony megveszett?!

(513)

Tudod te, hogy mi a **fajsúly**,
szegény nyelvi nyomorék?
Úgy használod, hogy attól a
fej fáj és a gyomor ég!

Fajsúlya csak anyagnak van;
nem más mint egy viszonyszám.
Ám téged az iskolától
megkímélt egy iszony tán...

Ember nem lehet **fajsúlyos**.
Az sem, amit hangoztat.
Jelentős, vagy **fontos** s mondhat
lényegeset, fontosat.

S hogy belásd, rossz használata
hülyeségtől mily súlyos:
Hidrogénnél nincsen könnyebb
s teljességgel **fajsúlyos**!

(514)

Kényszerűlten azt kell, mondjam,
elhangzott az: **Azt kell, mondjam**.
Kérdezhetné Uram fia,
miért **kellett** mondania?

Figyelj, mert nem mondom kétszer:
Ne használd, ha nincs rá kényszer!

(515)

Hű de szépen hangzott ez, hogy
rivalizáltunk!
Nem is tudom, hamarjában,
mit is csináljunk?

Sóljunk csak, vagy **rivalljunk** rád,
hogyan ez nem magyar,
és hogy ez a szóhasználat
tán mást is zavar!

Versengtünk, vagy **vetélkedtünk**,
lett volna helyes.
Bunkóságodat átveszik
s ezen ne neved!

(516)

Kanalizál alapja a **kanális**.
Analizál alapja az **anális**...?
Beszédünkben elvi alapelem ez:
mondd magyarul s egyértelmű e lemez.
Analizál? Egyszerűen: **elemez**!

(517)

Az **annó**-t ma így használják:
valamikor, **régen**,
pedig szegény nem jelent mást:
évében, vagy **évben**.

Ám lehetne új értelme
– mondhatná egy **lektor** –
annak idején, **régebben**,
vagy csupán csak: **egykor**.

(518)

Hogyha **tendál**, hát **irányul**!
(Esetleg: **törekszik**.)
Ne orrolj rám, a magyar szó
sokkal jobban tetszik!

(519)

Intervallum szépen hangzik,
előkelően csendül.
Magyar lelkem mélyén mégis
valami megrendül.

Időszak, vagy **időszakasz**
egyértelműbb lenne!
(Nincs mindenki fejében ez
idegen szó benne ...)

(520)

Magatartás, avagy **szokás**,
viselkedésmód is,
ám újabban a **habitus**
divatos és “módis”.

Megjelenés, sőt **testalkat**,
avagy akár **termet**!
Záporoz a sok magyar szó,
valóságos permet ...

(521)

Tegnap mondtad olyan szépen
hogy: **Improvizációzó**.
Ha megméred, másfél méter
s háromnegyed kilós szó!

Rögtönzés lenne a helyes,
érthetően, kereken,
ha nem szégyellnél beszélni
magyarul és röviden!

(522)

Gravitáció-nak mondd,
pedig **tömegvonzás**.
A magyar szó szabatosabb,
s ez szerintem pompás!

Az idegen, **nehézkedést**,
„**súlyosulást**” jelent.
Sőt, a népnyelv e kis szóból
tehenkedést teremtet ...

(523)

A **konfliktus** de elterjedt!
Mert megállt az eszünk
s helyette a szókincsünkben
magyar szót nem veszünk.

Pedig lehet: **ellentét**, vagy
összekülönbözés,
vita, viszály, torzsalkodás,
akár **pörlekedés**,

nézeteltérés, cívódás,
villongás, küzdelem.
És még több szót találhatunk,
miénk a kényelem:

marakodás, civakodás
– nem fenyeget veszély,
hogy kifogynánk a szavakból. –
Íme egy új: **feszély** ...

(524)

Ixip Szilon valamiben
itt és ekkor **debütál**?
Hisz ez szinte így érthető:
De bután áll! – Mit csinál?

Pedig ő csak **újonckodik**,
legelőszőr szerepel.
De buta, ki **debütált** mond:
idegenül kelepel ...

(525)

Szép szó jutott a fülembe:
Akklimatizálódik.
Nyelvünk fölött a koporsó
födele már záródik ...

Alkalmazkodik! Ha mondom!
Rövid, magyar, érthető.
Avagy nekünk ez a szó már
nem elég előkelő?!

(526)

Ismétlődőn fordul elő?
Göggösködő húzással
úgy is mondhatnád e tényt, hogy
periódicitással.

Ámde miért mondanád, ha
közben magyarul beszélsz?
Nevetséges, hogyha néha
Göggös-üzemmódra térsz ...

(527)

Privilegiumról beszélsz?
Mért nem mondod magyarul?
A fejedből a magyar szó
– nem is lassan – kiszorul?

Előjog, vagy **kiváltság** sőt,
akadna több szó talán.
Keresgöld csak, mert mind édes,
mint érett gyümölcs a fán ...

(528)

Ha **dominál**, **többségben van**,
ural, vagy **uralkodik**,
mások **fölött áll**, **kiválik**,
vagy **közülük kitűnik**.

Sorolhatnám még tovább is,
számtalan az árnyalat.
Ha csak a **dominált** tudod,
a pontosság elmarad!

(529)

Álláspontok ütközése,
szembenálló nézetek,
összetűzés, szembesítés:
konfrontációk ezek.

Bár itt hosszabb a magyar szó,
ez csak **egy** kifejezés.
Ha szöveged **csakis** magyar,
rövidebb lesz az egész!

(530)

Jaj de szépen mondtad azt, hogy
kurióзитás.
Kisujjad pohártól távol
tartod, nem vitás!

Kisujjad az idegen szó,
nyelvünk a pohár,
melyből kopik a magyar szó,
kiürül. – Kopár.

Egyszerűen: **érdekesség!**
Túlzottan magyar?
És neked a magyar szó már
netán-tán fanyar?!

(531)

Korporáció az egyik,
a másik **korporatív**.
E két rettentő szó engem
kiigazításra hív!

Testület és **testületi**.

Rövidebb és egyszerű,
ha az ember önmagához
és az anyanyelvhez hű.

(532)

Kell-e nekünk ez a szó, hogy
regionális?
Fenének kell! És hogy miért,
megmondom máris:

Térségi az istenadta,
olyan egyszerű!
Idegenszavakkal a nyelv
roppant híglevű!

(533)

Azt mondd, hogy **intervallum**?
Úgy jutsz orrhossz előnyhöz,
hogya rövidebben mondd
és magyarul: **időköz**.

(534)

Ekkorra és ekkorra
datálható az eset ...
Gyanítom, hogy ezt mondani
magyarabbul is lehet.

Kicsit összeszeded magad
s el ne hagyjon a remény:
a bizonyos időpontra
tehető az esemény.

(535)

Kompetensnek mondd, mert már
keresetlen lett e szó.
Ha egy kicsit keresgélnél,
illetékes lenne jó!

(536)

Mért mondanád egyszerűen?
Bonyolult jobban esik:
alkalmazkodik helyett ő
akklimatizálódik ...

(537)

Szervilitás: **szolgaiság**,
avagy **szolgalelkűség**,
vagy hát **szolgai alázat**,
hunyáskodóelvűség.

Egyszerűbben is mondhatjuk
– nem csalás, nem ámítás,
hiába csúrrjuk, csavarjuk –
közönséges **talpnyalás**!

(538)

Mafla vagy, ha azt mondd, hogy
fizikailag.
Hiszen dől belőle is az
idegenszó-szag.

Ám hogyha azt mondanád, hogy
fizikálisan,
ne kerülj a szemem elé!
Tűnj el, de gyorsan!!

(539)

Sosem magyarázták neked,
beszédedben mi rossz, mi jó?
Hogyan került a csőrödre
ez a szó, hogy **ováció**?!

Ünneplés, vagy **üdvrivalgás**,
ha a lélek benned magyar!
Vagy mondj **minden** szót latinul
s akkor megszűnik a zavar ...

(540)

Azt mondtad, hogy **hektikus**?
Hogy' jutott eszedbe?!
Hogyha van agyfejlesztőd,
nagyon gyorsan szedd be!

Zaklatott, vagy **nyugtalan**,
izgága, **izgatott** ...
Ha ezekre áll a szád,
az agy-gyógyszer hatott!

(541)

Oktatgatlak mindig én:
őshonos s nem **indigén**!

(542)

Szókincsed ne legyen árva!
Álca a szó és nem **lárva**!

(543)

Ne mondd DN**A**-nak azt,
ami DN**S**!
Eme rövidítés záró-
betűjére less,

mely magyarul bizony: **S**av,
angolul: **A**cid.
S így a DN**A** miatt
a nyelvem leszid!

(544)

Ne hülyéskedj! Azt mondtad, hogy
kemikália?!
Belecsapott az agyadba
az istennyila?

Írd le százszor, mert neked tán
kevés lenne egyszer.
Amit mondtál, az magyarul
egyszerűen **vegyszer**!

(545)

Miért jobb az **ősi**-nél a
bonyolult **archaikus**?
Mafla kifejezésekért
a szomszédba sose fuss!

(546)

Az agyadnak körme alá
szálka, avagy szeg ment,
hiszen **festék** szavunk helyett
azt mondtad, hogy **pigment**!

(547)

Nem tudod már? Megmondom én,
ide figyelj és ne neved,
ami neked **speciális**,
az magyarul **különleges**.

(548)

Evolúció? Egy fenét!
Félrebeszélsz, nem is kérdés!
Szólj magyarul és akkor az
fejlődés, vagy **törzsfejlődés**.

(549)

Választékos szóhasználat,
ha úgy mondod: **intenzitás**.
Ám, ha **erősségnek** mondod,
az magyarabb, nem is vitás!

(550)

A macskára büntetlenül,
nyugodtan mondhatod: cicus,
de a **zűrzavaros** helyett
miért jobb a **kaotikus**?!

(551)

Juj, de jól hangzol te szó, hogy:
improvizatív!
Ámde téged néhány szó most
vad párbajra hív!

Rögtönződlékeny, vagy akár
rögtönződleges.
Egyszerűen **rögtönződő**.
Ezen se ne vess!

Tovább is mehetünk, íme:
rögtönöztető.
S az esettől függően más is
elképzelhető...!

(552)

Opcionálisnak mondod?
Erre vagy képes?!
Hiszen a szó mást sem jelent,
mint **lehetséges**!!

(553)

Minőség is, **képesség** is,
ez a **kvalitás**.

Idegenszavakkal élni
önmegalázás!

(554)

Rivalizációt mondasz?
Nyelved majd' elkopik...
Vetélkedés magyarabb is,
rövidebb is pedig!

(555)

Azt mondd, hogy **anamnézis**?
Megáll az eszem!
Azért beszélsz, hogy megértsék,
avagy talán nem?!

Gondolkozz hát magyarul s, ha
elhagy a remény,
nézd meg szótárban, hisz nem más,
mint **kórelőzmény**.

(556)

Sajnálak, mert úgy látom, hogy
nem lehetsz nagy lángész,
hogya **kontinens**nek mondd,
mi magyarul **földrész** ...

(557)

Emblematikus? Egy csudát!
Légy oly kedélyes,
mondd magyarul és akkor az
csupán: **jelképes**!

(558)

Relevanciának mondd?
Menthető vagy még?!
Erre van szép magyar szavunk
a: **jelentőség**!

(559)

Evidencia? Istenem!
Nyilván valóság,
nem tudsz magyarul hisz ez a:
nyilvánvalóság!

(560)

Virágport mondtunk magyarul;
mit keres a **pollen**?
Féreg lázítja agyadat
magyar szavak ellen?!

(561)

Tisztos szó a **földalatti**,
mért kell nekünk **metró**?
Visszapillantás helyett csak
Hányinger a **retró**!

(562)

A nagy termik az erdőből
mindig hűvös szelet szív.
Különgetett hulladékod
miért lenne **szelektív**?

(563)

A **képlet** bár **nedvesítő**,
a gyomrom kifordula,
ha a reklám azt harsogja:
hidratáló formula!

(564)

Empátiát mondtál, drágám?
Elöntene az orrvérzés,
ha a magyar szót használnád,
mely szerényen: **együttérzés?**

A szövegben előforduló hibáimért hálásan fogadom a nyelvleckéztetést

Zollikerberg, 2018. X. 8.

Szólista (a nem énekelő!)
A nyelvleckéztető gúnyversek
számozásával

Abszolút 72,120, 228, 277

Abszolvált 59, 77

Adaptáció 338

Addiktológia 413

Addicionális 238

Adekvát 27, 189

Affinitás 303

Akcentus 208

Akcio 281

Akklimatizálódik 525, 536

Akkreditál 144

Aktivitas 424

Aktuális 74, 96

Alapvető 121, 124

Album 156, 480

Alga 1, 308, 510

Alteregó 295

Alternatíva 26

Ambiciózus 219

Ambivalens 236

Amiatt felelős 383

Analizál 142, 516

Anamnézis 555

Aneszteziológia 166, 170

Anno 517

Antipatikus 48

Apellál 439

App 286

Applikáció 286, 397, 506

Applikál 397

Archaikus 291, 544

Archeológia 177

Archeológus 476

Archívum 348

Arról szól 357

Aspektus 191

Aspirál 315

Aspiráns 399

Assisztens 325

Asszó 61

Aszteroida 163

Asztronómus 176

Atrocitás 76

Attitűd 227, 246, 256

Attribútum 435

Audio 428

Aukció 212, 471

Autentikus 48

Autonóm 346

Autonómia 460

Azt gondolom, hogy 312

Azt kell, mondjam 514

Bacon 69

Biciklista 216

Börze 200, 271

Bűdzsé 265

Bűntényt valósít meg 104

Celeb 225, 226, 231

Celebrál 333

Centrum 34

Computer 198

Datálható 534

Debütál 255, 524

Definiál 118

Delegáció 9

Demonstráció 12

Demonstrál 320, 323

Deponál 396
Deportál 197
Depó 396
Dermatológia 192
Deszant 466
Detonáció 53
Devalválódik 209
Deviáns 299
Diabétesz 452
Diagnosztifikál 17
Diagnózis 146, 470
Diaszpóra 507
Differencia 217
Diszkrimináció 318
Diszpreferál 211
Diszpreferálás 278
Disztingvál 262
Diverzitás, 465
DNA 543
Dokumentum 34
Dominál 528
Domináns 390
Donor 210
Dózer 406
Dózerolni 406
Drasztikus 444
Drog 97, 282
Duett 326

Edukáció 409
Egzisztencia 297
Elasztikus 488
Elegáns 154
Elementáris 343
Emblematikus 2, 48, 557
Emocionálisan 395
Empátia 93, 564
Encián 217
Entitás 374, 377
Esszenciális 247
Eufória 496
Eufórikus 85
Evakuál 100

Evidencia 99, 559
Evidens 29, 220
Evolúció 161, 548
Ezzel együtt 258, 356, 422
Exkluzív 180, 441
Extrém 4, 152, 331

Én azt gondolom, hogy 107

Fajsúlyos 25, 300, 513
Família 389
Favorit 241
Fájl 359
Feltehetően, hogy 364
Fesztivál 131
Finalista 68, 108, 182
Finálé 47, 70, 108, 240
Finta 486
Fizikailag 106, 538
Fizikális 110
Fizikálisan 106, 538
Fícsör 501
Fluktuál 420
Formula 563
Fosszília 453
Fotó 11, 382
Fotografál 183
Fotográfia 183
Fotográfus 157, 183
Fotós 183
Fókuszált 78, 190
Fölvállal 135
Frekvencia 243
Frekventál 464
Frakció 253
Frusztráció 229, 242
Frusztrált 229, 454
Fundamentum 327
Funkcionál 378
Funkció 254

Galaktika 165
Galaxis 165, 491

Garancia 186
Generáció 73, 179
Generál 143, 178
Generális 178
Globalizáció 316
Görögbe mész 341
Gravitáció 376, 522
Grépfrút 321
Gríz 459

Habitus 520
Hálivud 261
Hektikus 540
Hermetikus 105
Hezitál 3, 117
Hidratál 23
Hidratáló 563
Hipotézis 445
Hobby 82
Horizont 283

Identitás 41, 71, 113, 215
Igazából 151
Igazándiból 221 257, 263
Ikon 489
Imitál 463
Impresszió 432
Improvizatív 551
Improvizáció 234
Improvizációzó 521
Improvizál 279
Impulzus 405
Inaktív 490
Indigén 468, 541
Indirekt 222
Infarktusz 103, 112
Infekció 149
Információ 55, 207
Infó 207
Infravörös 164
Iniciatíva 202
Inspirál 24, 81
Instant 442

Instrukció 8
Integritás 400
Intenzitás 232, 549
Intenzív 232
Internacionális 369
Interpretál 350
Intersztelláris 174
Intervallum 519, 533
Intervenció 370
Intuíció 245, 456
Invitál 114
Irritál 425

Junior 16, 182, 461

K-and-H 38, 58, 116
Kaotikus 550
Karantén 244
Kardiológia 169
Kavalkád 477
Kátyuzás 128, 214
Kecsöp 505
Kemikália 554
Kettőezertizenöt 485
Kémia 134
Kemikália 134, 355, 430
Kétségtelenül, hogy 364
Kétszer gyorsabban 274, 276, 492
Kiváltani 443
Klaviatúra 473
Klikk 199
Klikkel 199
Koffer 367
Kollekció 349
Komfort 162
Kommunális 330
Kommunikáció 235
Kommunikál 223
Kompenzál 138
Kompetencia 381, 504
Kompetens 535
Komplex 222
Komplikált 139

Komputer 198
 Koncentráció 19
 Koncentrál 35, 190
 Konceptió 493
 Koncert 127
 Konferencia 249
 Konfigurál 328
 Konfliktus 80, 458, 523
 Konfrontáció 529
 Konnektor 43
 Konstatál 111
 Konszenzus 75
 Kontextus 160, 324
 Kontinens 313, 401, 415, 556
 Kontrollál 153
 Konvergencia 175
 Konvertál 414
 Konzekvencia 230
 Konzekvens 433
 Konzultáció 60
 Korporatív 531
 Korporáció 531
 Korrektúra 289
 Korrepetál 329
 Korrigál 289
 Krízis 339, 459
 Kuriozítás 530
 Kurzus 232, 239, 287
 Kvalifikációs 10, 36
 Kvalifikálta magát 181, 185
 Kvalitás 184, 553

 Lájkokat **szerezni** 407
 Lájkol 226
 Lájkoló 25
 Lárva 542
 Legitimál 503
 Legitim 366, 372
 Légio 351
 Licitál 500
 Licitálás 500
 Link 187
 Lízing 101

 Lumbágó 438

 Maróni 284
 Matéria 398
Megint egyszer 109
Megkerülni 447
Megkérdőjelez 119, 269
Megvezet 495, 512
 Mentális 92
 Mentálisan 106
Mentén 446
Mennyi ember? 431
 Metafora 392
 Metódus 233, 427
 Metro 561
 Média 134, 300
Mindösszesen 334, 337, 352, 426, 484
 Mjuzikel 206
 Momentum 412
Mondatvégi hangfölvitel 448, 449, 450
 Monstre 304
 Moratórium 264
 Morális 347, 393, 499
 Morálisan 498
 Motiváció 90
 Motivált 201, 203, 204, 205
 Multifunkcionális 472

 Narrátor 44, 62, 478
 Náció 318
 Nejlón 421
Nem annyira 136, 259
Nem igazán 115, 260
Négyszer gyorsabban 272
 Nicknév 65, 89
 Nosztalgia 469
 Nosztalgikus 469

Nyilvánvalóan, hogy 364

 Objektív 388

Objektivitás 475
Objektum 394, 462
Olaszba mész 341
Onkológia 168
Opcionális 552
Opció 195
Opciós 194, 196
Optimista 216
Orientálódik 302
Ováció 539

Örömet okoz 340

Paradigma 486
Paragrafus 140, 252
Paraszolvencia 158
Paríroz 379
Patológus 307
Performansz 45
Periodicitás 526
Per **óra** 94
Per **pillanat** 266, 270
Perspektíva 86
Pesszimista 213
Petíció 344
Pigment 546
Plasztik 268, 336
Play off 335
Pollen 15, 91, 358, 457, 560
Popularizáció 141
Porció 474
Portré 97
Prevenió 275
Preventív 275
Privatizáció 54, 316, 319
Privilegium 527
Procedúra 248
Prodzsekt 159
Prognosztizál 497, 511
Program 285
Professzionális 8
Profitál 31
Projekt 159

Proosztata 13
Protestál 408, 482
Publikum 332
Publikus 332
Pulmonológia 167

Radikalizálódott 57
Radikális 56
Ráció 73, 229
Rákkendrol 267
Ráta 39, 403, 417, 429, 483
Realizál 132
Reál szféra 290
Recitál 434
Referál 211, 402
Regionális 298, 532
Regisztrál 46
Regnál 33, 353, 360
Rekord 28
Relaxál 21
Relevancia 558
Releváns 154, 188
Relikviák 171
Renovál 354
Reprezentatív 502
Retro 561
Retrospektív 40
Reveláció 98
Rezervál 293
Rezerváltat 293
Rezidens 29
Rezisztens 29
Rezonábilis 384
Régió 345
Rituálé 173
Rituális 172
Rivalizáció 494, 554
Rivalizáltunk 515
Rivális 436, 455
Rizikó 224, 404, 418

Sale 52, 296
Segít a tüneteken 362

Show 296
Síel 365
Sorjáznak 133
Spanyolba megy 342
Specialista 368, 371
Specialitás 371
Speciális 237, 371, 373, 547
Spré 18
Stabil 419
Stagnál 84
Stáció 60

Szakramentum 327
Szanatórium 66
Szankcionál 487
Szegmens 6
Szekció 311
Szelektáltan 385
Szelektív 273, 562
Szenzibilizál 380
Szervilitás 537
Szezonális 411
Sznifikáns 305
Sziluett 283
Szimbólum 440
Szimpatikus 93
Szimptóma 147
Szinonima 479
Szintetikus 268
Szisztematikus 280
Szitalás 386
Szituáció 49
Szívinfarktus 103, 112
Szkennel 301
Szeptikus 20, 375
Szponzor 88
Sztráda 42, 70, 108, 123
Sztrók 14, 51, 122
Szubsidiaritás 361, 480
Szubsztancia 391

Tabella 423
Tempó 410

Tendál 518
Tendencia 148, 314, 416
Tender 294, 306
Teoretikus 310
Teória 309
Terápia 64
Természetesen, hogy 364
Thermal spa 7, 67
Toleráns 63
Totálisan 437
Tradicionális 5, 145, 196
Transzplantáció 150
Tranzakció 292
Trauma 363
Trend 22
Tumultus 218

Uniformis 250
Unikális 508
Univerzum 155

Úgy fogalmazott 137

Vacillál 32
Vakcina 387
Valószínűleg, hogy 364
Vegzál 451
Verbális 235
Verzió 30
Vindikál 509
Vízió 245
Voksol 37, 126, 193
Voksolás 266
Vulkán 79

Wellness 87, 95, 125

E SZÁMUNK SZERZŐI

Gyimóthy Gábor magánkutató, Zollikerberg, Svájc.

Nógrády Mihály C. C. nyelvész, névkutató, Ottawa. Részt vett az 1956-os forradalomban, majd a szovjet KGB győri fogságából megszökve Ausztrián keresztül Kanadába menekült. Okleveles térképész és minisztériumi tisztviselő lett, ma nyugdíjas. 1960 óta foglalkozik a magyar történelemmel és tagja a kanadai tudományos akadémiának, a Learned Society-nek, mai nevén Congress of the Social Sciences and Humanities-nek (Bölcsészeti és Társadalomtudományi Kongresszus). Kilenc évig az Onomastica Canadiana tudományos folyóirat szerkesztője volt, ahol írásai megjelentek. Számos magyar témájú előadást tartott tudományos kanadai és világkonferenciákon.

Szekeres István írástörténetskutató, Budakalász.

Dr. Timaru-Kast Sándor orvos, a kelta nyelv és történelem magánkutatója, Ingelheim, Németország.

Záhonyi András ősi írások kutatója, szótárkészítő, mérnök, Budapest.

Z. Tóth Csaba őstörténész, művelődéstörténész, Pécs.

FÜGGELÉK

A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület

őszinte története

XXXIII

A sok mozgalmas év után egy nyugodtabb év következett. Nem a világban – ott az élet változatosabb és mozgalmasabb volt, mint sok elődjében. Egyesületünk életében ez az év – 2018 – a csendes építkezés éve volt.

„A régi magyar nyelvű rovásírások” munkacsoportunk továbbra is tartotta havonkénti nyilvános üléseit Budakalászon a Kós Károly Általános Művelődési Központban.

2018

Zürichi Magyar Történelmi Egyesület UNGARISCH HISTORISCHER VEREIN ZÜRICH

Magyar Őstörténeti
Találkozók Titkársága

Sekretariat der „Treffen zur
Frühgeschichte der Ungarn“

Háromszor jelölve az Európa Tanács „René Descartes” tudományos díjra
Dreimal nominiert für den „René Descartes Prize” der Europäischen Union

Árpád fejedelem díj 2012
Encyclopaedia Hungarica

Közérdekű Egyesület
Gemeinnütziger Verein

Hungarian Historical Society of Zurich
Association Historique Hongroise de Zurich
Società Storica Ungherese di Zurigo
Associación Histórica Húngara de Zürich

CH-8047 ZÜRICH

Postfach 502 znte@freemail.hu www.znte.org

Postkontonummer: Zürich 80 36214-1

IBAN elektronisch: CH1309000000800362141

IBAN Papierform: IBAN CH 13 0900 0000 8003 6214 1

SWIFT Code/BIC: POFICHBEXXX

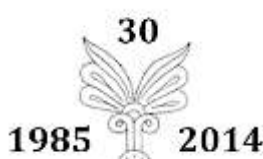
Empfängerbank: Swiss Post, PostFinance, Nordring 8,

CH-3030 Bern Clearing Number: 09000

Kapcsolati cím Magyarországon: Haraszti Zsuzsanna

H-1046 Budapest, Szent Imre utca 10

Tel: +36/1/389 4087 haraszti.zsuzsanna1@chello.hu

Budakalász

Meghívó

Nyilvános előadás
általában minden hónap utolsó pénteki napján.
Kezdet: pontosan 17 óra.
Belépés díjtalan.
Az előadást beszélgetés, vita követi.
Helye: H-2011 Budakalász, Szentendrei út 9.
Telefon: +36/26-340-468 Fax: +36/26-540-422
Kós Károly Általános Művelődési Központ
e-mail: imfo@koskarolyh.hu

Előadás

Elnök

A ZMTE: „Régi magyar nyelvű rovásírások munkacsoport” nyilvános előadásai és kerekasztal vitái 2018-ban a budakalászi Kós Károly Ált. Művelődési Központban

Január 26.-án.	Kerekasztal vita. Dr. Bérczi Szaniszló PhD. ELTE Budapest, ZMTE: <i>A beszéd hangjai, és idővel a hozzájuk kapcsolódó írásjelek (ma betűk) fokozatos fejlődése</i>	Moderátor: Záhonyi András, a régi írások kutatója, Budapest, ZMTE
Február 23.-án	Szekeres István , írástörténet kutató, Budakalász, ZMTE: <i>Árpád-kori templomok és a Kassai Kőtár szarkofágjainak piktogram feliratai a székel betűképzés folyamatában</i>	Elnök: dr. Mandics György, írás- és művelődéstörténész, ZMTE, Budapest
Márc. 23.-án.	Etruszk kerekasztal vita: Az etruszk nyelv megfejtése és a Nagyszentmiklósi aranyedények. Meghívottak: Benedekfy Á., Fabó L., Faragó K., Záhonyi András	Moderátor: dr. Darai Lajos filozófus emeritus prof. KJF, és dr. Mandics György
Április 27.-én.	Kerekasztal vita: Szekeres István , írástörténet kutató, Budakalász, ZMTE: <i>A teknős jelcsalád</i>	Moderátor: Záhonyi András, a régi írások kutatója, Budapest, ZMTE
Május 25.-én.	Szekeres István , írástörténet kutató, Budakalász, ZMTE: <i>A 'magyar' népnév, 'Megyer' törzsnév és 'mén' szavunk etimológiája, adatrendszere</i>	Elnök: Mesterházy Zsolt, a magyar régmúlt kutatója, Budapest, ZMTE
Június 29.-én.	Kerekasztal vita: A Czucor Fogarasi szótár története és használata. Történeti bevezetés: dr. Mandics György. Mit jelent a modern etimológia? Felkért kutatóinak: dr. Czeglédi Katalin, dr. Czákó Gábor	Moderátor: Szekeres István írástörténet kutató
Szeptember 28.-én.	dr. Szidnai László , okleveles, tudományos írásanalitikus, szakpszichológus <i>Történelmi írások íróinak tud. személyiségelemzése a pszichológia és az írásanalitika módszereivel</i>	Elnök: dr. Farkas László, PhD, okleveles tudományos írásanalitikus
Október 26.-án..	Szekeres István , írástörténet kutató, Budakalász, ZMTE: <i>Ázsiai hunok nyelvének írás- és nyelvtörténeti adatokkal történő bizonyítása</i>	Elnök: Mesterházy Zsolt, a magyar régmúlt kutatója, Budapest, ZMTE
Nov. 30.-án.	Szekeres István , írástörténet kutató, Budakalász, ZMTE: <i>Avar-kori feliratok olvasatainak vizsgálati lehetőségei</i>	Elnök: Záhonyi András, a régi írások kutatója, Budapest, ZMTE

Miután teljes jogú tagként beléptünk a most megalakult Írástudományi Szakmai Kollégiumba, az év elején részt vettünk az első alkalommal szervezett „Magyar kézírás napján”.

Előadássorozatunk Budapesten az Aranytíz Kultúrházban a szokásos rendben és minden zavar nélkül lebonyolódott.

2018

Zürichi Magyar Történelmi Egyesület

UNGARISCH HISTORISCHER VEREIN ZÜRICH

Magyar Őstörténeti
Találkozók Titkársága

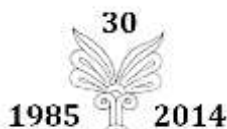
Sekretariat der „Treffen zur
Frühgeschichte der Ungarn“

Háromszor jelölve az Európa Tanács „René Descartes” tudományos díjra
Dreimal nominiert für den „René Descartes Prize” der Europäischen Union

Közérdekű Egyesület
Gemeinnütziger Verein

Hungarian Historical Society of Zurich
Association Historique Hongroise de Zurich
Società Storica Ungherese di Zurigo
Asociación Histórica Húngara de Zürich

Árpád fejedelem díj 2012
Encyclopaedia Hungarica tulajdonosa

Budapest Meghívó

CH-8047 ZÜRICH

Postfach 502 zmte@freemail.hu www.zmte.org
Postkontonummer: Zürich 80 36214-1
IBAN elektronisch: CH1309000000800362141
IBAN Papierform: IBAN CH 13 0900 0000 8003 6214 1
SWIFT Code/BIC: POFICHBEXX
Empfängerbank: Swiss Post, PostFinance, Nordring 8,
CH-3030 Bern Clearing Number: 09000
Kapcsolati cím Magyarországon: Haraszti Zsuzsanna
H-1046 Budapest, Szent Imre utca 10
Telefon: +36/1/389 4087
e-mail: haraszti.zsuzsanna1@chello.hu

Nyilvános előadás
általában minden hónap utolsó előtti
csütörtökjén.
Kezdete: pontosan 17 óra.
Belépés díjtan.
Az előadást vita követi.
Helye: H-1051 Budapest V., Arany János utca 10.
Telefon: 0036/1/354-3400. Fax: 0036/1/354-3404
Aranytíz Kultúrház www.aranytiz.hu

	Előadás	Elnök
Január 18.	dr. Bérczy Szaniszló a földtudomány kandidátusa, ELTE Fizik Intézet, ZMTE <i>Ősfogalomalkotás. A gondolkodás és a beszéd fejlődési lépései a nyelvszerkezetben</i>	dr. Farkas László okl. írásanalitikus, az MTA (hadtudomány) doktora, Budapest, ZMTE
Február 15.	dr. J. Újváry Zsuzsanna történelemtud. kandidátusa, PPKE Bölcsész- és Társadalmi Karának egyetemi docense, ZMTE <i>A Bars megyei települések a tizenöt éves háború alatt</i>	dr. Pandula Attila az MTA (történelemtudomány) doktora, ELTE BTK docens, Budapest, ZMTE
Március 22.	Jávor Miklós doktorandusz, Mosonmagyaróvár, ZMTE <i>Valódi jövőkép, vagy politikai ideológia: "Harmadik utas" gondolkodás a két világháború közötti Magyarországon</i>	dr. Halabuk József a történelemtudomány kandidátusa, Óbuda Egyetem docense, ZMTE
Április 19.	Sancz Klára Lujza ny. múzeológus, Budapest, ZMTE <i>Gróf Széchenyi István életében 1848 a remény és a kétségbeesés éve</i>	Haraszti Zsuzsanna magánkutató, Budapest, ZMTE
Május 24.	Záhonyi András , az ősi írások kutatója, szótárkészítő, mérnök, Budapest, ZMTE <i>Az etruszk nép eredete, írásemlékei</i>	dr. Mandics György írás- és művelődéstörténész, Budapest, ZMTE
Június 21.	dr. Timár Sándor magánkutató, Ingelheim, ZMTE <i>Az etruszk rejtély</i>	Mesterházy Zsolt óorkutató, Budapest, ZMTE
Szeptember 20.	dr. Csihák J. György a ZMTE elnöke, Zürich <i>Emlékezés Kazár Lajosra</i> <i>„Világító tornyok a magyar történelemkutatásban” sorozat</i>	dr. Költő László , ny. megyei múzeumigazgató, Kaposvár, ZMTE
Október 18.	Rihmer Aurél ELTE könyvtáros, történész, Budapest, ZMTE <i>Az első világháború kitörésének okai</i>	Prof. dr. Váralljai Csocsán Jenő Oxford/Piliscsaba, ZMTE
November 22.	dr. Harai Dénes kandidátus, egyetemi tanár, NKE Budapest, ZMTE <i>Szellem, hatalom, erőszak. Bal-és jobboldali erőszakformák a 20. században</i>	dr. Vizi László Tamás a történelemtud. kandidátusa, rektor helyettes, KJF Székesfehérvár, ZMTE

Taggyűlésünk is ott volt a szokásos időben. Szomorú szívvel vetünk búcsút, ismét két igen kiváló egyesületi tagunktól: Bernből a kedves Bakos Ibolya alapító tagunktól és Londonból az angliai magyarok katolikus főpásztorától, Tüttő György pápai prelátustól. Ő volt londoni őstörténeti találkozónk önzetlen házigazdája. Mivel sümegi származású volt, több alkalommal részt vett Tapolcán is a rendezvényeinken. A magyarok Istene bizonyára megfizeti nekik mindazt, amit életükben népünkért és magyarságunkért tettek. Nyugodjanak békében!

Az egyesület érdekében végzett áldásos munkájáért a taggyűlés köszönetét fejezte ki Darai Lajosnak, Gáspár Róbertnek, Gődér Hajnalnak (ő fényképezte, rendszerezte és digitalizálta emlékkönyveinket), Harai Dénesnek, Haraszi Zsuzsannának, Költő Lászlónak, Molnár Zsuzsannának és Szekeres Istvánnak.

Zürichi Magyar Történelmi Egyesület

Ein gemeinnütziger Verein im Kanton Zürich

ZÜRICH MAGYAR TÖRTÉNELMI EGYESÜLET

Magyar Őstörténeti Találkozók Titkársága

Sekreteriat der Treffen zur Frühgeschichte der Ungarn

Jegyzőkönyv

a Zürichi Magyar Történelmi Egyesület 34. taggyűléséről

2018. június 23-án, Budapesten

az Alapszabály 4. pontja szerint

Kezdet: 13 óra 05 perc

A taggyűlésen részt vesz 14 szavazattal rendelkező egyesületi tag (1. sz. melléklet). A résztvevők megegyeznek abban, hogy a szavazások nyilvánosak. Ezt követően a Taggyűlés 14 igen szavazattal

- megválasztja a jegyzőkönyv vezetőjévé Tóth Tibort (Rotkreutz) és a jegyzőkönyv hitelesítőjévé Csámpai Ottót (Nyitracsehi) és Pandula Attilát (Budapest);

– jóváhagyja az elnökség által előzetesen kiküldött meghívóban szereplő napirendet (2. sz. melléklet).

...A taggyűlés legmélyebb tisztelettel elbúcsúztatja az egyesület elhunyt tagjait: Bakos Ibolya (Bern) valamint Tüttö György (London), és az egyesület érdekében kifejtett munkájukért jegyzőkönyvi köszönetet mond;

– jóváhagyja a 2017. évi taggyűlés jegyzőkönyvét változtatás nélkül (3. sz. melléklet).

Az elnökség beszámolója az alábbi részekből áll:

1. Az elnök beszámol az egyesület egész évi tevékenységéről és a különböző országokban megtartott havonkénti rendezvényekről. Továbbra is folytatjuk honlapunk megújítását. Tudományos kutatómunkánkat folytatjuk két munkacsoportunkban. A régi magyar nyelvű rovásírások munkacsoportunk havonta nyilvános ülést tart Budakalászon a Kós Károly Általános Művelődési Központban. Teljes jogú tagként beléptünk a most megalakult Írástudományi Szakmai Kollegiumba és részt vettünk az első alkalommal szervezett „Magyar kézírás napján”. A Horthy-korszak történelemtudományos vizsgálata munkacsoportunk újabb rendezvényt szervez a Nemzeti Közszerzési Egyetemmel, amely idén lesz december 1-2-én, az Egyetem kampuszán. Műsora elkészült 6 országból 20 előadóval. Az Acta Historica Hungarica Turiciensia periodika sorozatunkban tovább digitalizáljuk emlékkönyveinket, így van eddig minden évről egy, szám szerint 33 - és mindez megjelenik digitálisan a szokásos helyeken. Eddig megjelent összesen 111 kiadványunk. Tudományos Tanácsunk két ülés tartott.
2. Beszámolnak a munkacsoportok vezetői.
3. Az elnökség jelenlévő tagjai beszámolnak saját végzett munkájukról.
4. A pénztáros beszámol a pénzügyekről (4. sz. melléklet) és bejelenti, hogy az egyesület pénzforgalma a folyó üzleti évben negatív egyenleggel zárult. Az egyesületnek vagyona nincs.
5. A számviteli ellenőrök betérjesztik jelentésüket és javaslatukat (5. sz. melléklet).
6. A beszámolók több javaslatot tartalmaznak.

A beszámolót követően:

A. A taggyűlés felkéri az egyesület minden tagját, hogy tevékenységével segítse egyesületét és anyagilag is, hiszen tagdíj nincs. Az egyesület zürichi közhasznú intézmény, az adományok az adóban elszámolhatók.

B. A taggyűlés az alábbi határozatokat hozza mindig 14 igen szavazattal:

- elfogadja az elnök beszámolóját és a felmentést megadja;
- elfogadja az elnökség beszámolóját és a felmentést megadja;
- elfogadja a pénztáros jelentését és a felmentést megadja;
- elfogadja a számviteli ellenőrök jelentését és javaslatukat határozatra emeli;
- megbízza az elnökséget a 2019. évi teljes egyesületi műsor szervezésével és lebonyolításával.

- C. A taggyűlés köszönetét fejezi ki: Darai Lajosnak, Gáspár Róbertnek, Góder Hajninak, Harai Dénesnek, Haraszi Zsuzsannának, Költő Lászlónak, Molnár Zsuzsannának, Szekeres Istvánnak, az egyesület érdekében kifejtett áldásos tevékenységükért.
- D. A taggyűlés 14 igen szavazattal megválasztja egy évre az elnököt és 14 igen szavazattal egy évre az elnökség tagjait (6. sz. melléklet).

A mellékletek a jegyzőkönyv lényeges részét képezik, ami azt jelenti, hogy tartalmuk csakis az egyesület tagjai tudomására hozható. A nyilvánosság körének bővítéséről az elnök dönt.

Vége: 17 óra 20 perc.

Ezen jegyzőkönyv készült németül és magyarul két-két eredeti példányban papíron, mind a négy példány hiteles.

Jegyzőkönyvvezető: Tóth Tibor (Rotkreutz)

A jegyzőkönyv hiteles: Csámpai Ottó (Nyitracsehi) és Pandula Attila (Budapest)

Melléklet: 6 db.

Egyesületünk címe: CH-8004 Zürich, Birmensdorferstrasse 51

Egyesületi közleményt csak e-mail címre küldünk.

Kapcsolati címünk Magyarországon:

Haraszi Zsuzsanna

H-1046 Budapest, Szent Imre utca 10

T: +36/1/389 4087

haraszi.zsuzsanna1@chello.hu

Az egyesület e-mail címe: zmte@freemail.hu Erre a címre mindenki küldje el e-mail címét – akár gondolja, hogy tudjuk, akár nem.

Honlapunk: www.zmte.org

Segítség: aki tud, biztosítson ide kapcsolatot (link).

Eszme-csere rovatunkban két nyelven lehet vitatkozni.

Digitális folyóiratunkba várjuk az írásokat: zmtehu@gmail.com

Honlapunk fennmaradásának biztosítéka: gyakori látogatása!

01_019_A_W

Zürichi Magyar Történelmi Egyesület

Ein gemeinnütziger Verein im Kanton Zürich

UNGARISCH HISTORISCHER VEREIN ZÜRICH

Magyar Őstörténeti Találkozók Titkársága
Ungarn

Sekreteriat der Treffen zur Frühgeschichte der

PROTOKOLL

der 34 Mitgliederversammlung des Ungarisch Historischen Vereins Zürich

vom 23. Juni 2018 in Budapest

gemäss Art. 4. der Statuten

Beginn: 13.05 Uhr.

An der Mitgliederversammlung nehmen 14 stimmberechtigte Vereinsmitglieder teil. Die Teilnehmer einigen sich darauf, jede Abstimmung öffentlich durchzuführen. Folgende Beschlüsse werden mit je 14 Stimmen angenommen:

- die Wahl von Tibor Tóth (Rotkreutz) als Protokollführer, sowie Ottó Csámpai (Cechynce) und Attila Pandula (Budapest) als Beglaubiger;
- die Tagesordnung (Anlagen 2), welche vom Vorstand im voraus versandt wurde.

Die Mitgliederversammlung nimmt würdevoll Abschied von dem verstorbenen Mitglied Ibolya Bakos (Bern) und György Tüttő (London) und spricht den Verstorbenen ihren Dank für die Verdienste um den Verein aus;

- nimmt das Protokoll der Mitgliederversammlung des Jahres 2017 ohne Änderung an (Anlagen 3).

1. Es folgt die Berichterstattung des Vorstandes. Der Präsident erstattet Bericht über die gesamten Aktivitäten des Vereins und über die monatlichen Zusammenkünfte in den verschiedenen Orten. Unsere Homepage wird laufend erneuert. Unsere wissenschaftliche Forschungsarbeiten setzen wir fort in unsren zwei Arbeitsgruppen. Unsere Arbeitsgruppe „Altungarische Schriften (Keilschriften)“ organisiert monatlich öffentliche Sitzungen in Budakalász (eine Vorort von Budapest). Als Vollmitglied traten wir in das vor Kurzem gegründete Schreibwissenschaftliche Kollegium ein und nahmen wir bereits an den „Ersten Tag des ungarischen Handschreibens“ teil. Die zweite Arbeitsgruppe „Analyse der Zeit in Ungarn zwischen den beiden Weltkriege“ vorbereitet ein Kolloquium in Zusammenarbeit mit der „Nationalen Universität der Staatsdiener“ auf dem Campus der Universität, am 1. und 2. Dezember 2018; das Programm mit 20 Referenten aus 6 Länder steht fest. Die Periodika „Acta Historica Hungarica Turiciensia“ mit weiteren Erscheinungen erweitert wurde. Gegenwärtig sind 111 zu finden auf den bekannten Erscheinungsorten. Unsere Erinnerungsbücher werden digitalisiert und erscheinen bis jetzt 33. Unser Wissenschaftlicher Beirat hat zwei Sitzungen abgehalten.
2. Berichten die Leiter der Arbeitsgruppen.
3. Die anwesenden Mitglieder des Vorstandes erstatten Bericht über die von ihnen persönlich verrichteten Arbeiten.
4. Der Kassierer referiert über die Finanzen des Vereins (Anlagen 4) und teilt mit, dass die Bilanz am Ende des Berichtsjahres mit einem negativen Saldo abgeschlossen wurde. Der Verein besitzt kein Vermögen.
5. Die Rechnungsrevisoren stellen ihre Berichte und Vorschläge vor (Anlagen 5).
6. Die Berichte enthalten mehrere Anregungen.

Nach den Berichterstattungen:

A. Die Mitglieder des Vereins werden dazu aufgerufen, den Verein auch finanziell zu unterstützen, da der Verein keine Mitgliederbeiträge erhebt. Infolge Gemeinnützigkeit sind die Spenden steuerwirksam.

B. Durch die Mitgliederversammlung werden mit jeweils 14 Ja-Stimmen beschlossen:

- der Bericht des Präsidenten wird angenommen und Décharge erteilt;

- der Bericht des Vorstandes wird angenommen und Décharge erteilt;
 - der Rechnungsbericht wird angenommen und Décharge erteilt;
 - der Bericht und Vorschläge der Rechnungsrevisoren werden angenommen und ihre Vorschläge zu Beschlüssen erhoben;
 - der Vorstand wird beauftragt, alle Veranstaltungen des Jahres 2019 vorzubereiten und durchzuführen.
- C. Die Mitgliederversammlung drückt ihren Dank für die im Sinne des Vereins erbrachten Tätigkeiten an die Mitglieder: Lajos Darai, Róbert Gáspár, Hajni Góder, Dénes Harai, Zsuzsanna Haraszti, László Költő, Zsuzsanna Molnár, István Szekeres.
- D. Die Mitgliederversammlung wählt mit 14 Ja-Stimmen den Präsidenten und mit 14 Ja-Stimmen die Mitglieder des Vorstandes für je ein Jahr (Anlagen 6).

Die Anlagen sind wesentliche Bestandteile des Protokolls und sind als vertraulich zu behandeln. Das bedeutet, dass die Kenntnisnahme ihrer Inhalte den Vereinsmitgliedern vorbehalten ist. Über etwaige Veröffentlichung entscheidet der Präsident.

Ende der Mitgliederversammlung: 17,20 Uhr.

Dieses Protokoll ist in deutscher und ungarischer Sprache auf Papier in je zwei Originalen verfasst worden; alle vier Exemplare sind beglaubigt.

Protokollführer

Tibor Tóth (Rotkreutz)

Das Protokoll haben beglaubigt

Ottó Csámpai (Cechynce) und Attila Pandula (Budapest)

Anlagen 6 St.

Unsere Vereinsadresse: CH-8004 Zürich, Birmensdorferstrasse 51

Vereinsmitteilungen werden nur auf e-mail Adresse geschickt

Unsere Verbindungsadresse in Ungarn:

Zsuzsanna HARASZTI

H-1046 Budapest, Szent Imre utca 10

Telefon: +36/1/389 4087

haraszti.zsuzsanna1@chello.hu

Die elektronische Adresse des Vereins lautet: zmte@freemail.hu Wir bitten um Zustellung Ihrer e-mail Adresse

Unsere Homepage www.zmte.org

Bitte: besorgen Sie Kontakte dazu (link)

Die Spalte „Meinungs-Austausch“ steht Ihnen zur Diskussion zur Verfügung in zwei Sprachen

01_019_B_W

Eddigi egyik legsikeresebb rendezvényünket tartottuk december 1-én és 2-án Budapesten, közösen a Nemzeti Közzolgálati Egyetemmel, az egyetem új kampuszán, a volt Ludovika laktanya Szent László kápolnájában, hat országból (Anglia, Németország, Svájc, Ausztria, Románia, Magyarország) húsz előadóval. A rendezvény műsorfüzete oly gazdag lett, hogy lett belőle egy 58 oldalas ZMTE kiadvány, a 113-ik ([Acta XXXIII/12](#)). Álljon itt a végleges műsor, amint lezajlott:

A HAZÁÉRT! A Nemzeti Közzolgálati Egyetem és a Zürichi Magyar
Történelmi Egyesület harmadik emlékkonferenciája
Emlékezés a gyulafehérvári román gyűlésre, 1918. november
(Nemzeti Közzolgálati Egyetem, Szt. László kápolna)

2018. december 1. 9–10-ig

Megnyitó

Elnök: Harai Dénes egyetemi tanár (Budapest)

ZMTE részéről: Csihák György a ZMTE elnöke (Zürich)

NKE részéről: Padányi József vezérőrnagy, tudományos rektor
helyettes (ELMARADT)

Nyitóelőadások

1. Padányi József rektor helyettes: Az erdélyi magyar felsőoktatás
kálváriája, a Fehér Könyv alapján (ELMARADT)

2. Kovács Vilmos ezredes (Hadtörténelmi Intézet, Múzeum és Le-
véltár főigazgatója): Az első világháborús hadiipar erdélyi vonatkozásai

Az előadások időtartama: 20-20 perc

I. Plenáris előadások

2018. december 1. 10.00–12.00-ig.

Elnök: J. Újváry Zsuzsanna

1. Csihák György (Zürich): A gyulafehérvári román határozat és a Magyar Királyság Történelmi Alkotmánya. Erdély elvesztése. (Tények egy kicsit másként)

2. Váralljai Csocsán Jenő (Oxford/Piliscsaba): A három nemzet és Erdély

3. Tüdős S. Kinga (Sepsiszentgyörgy): Idegen földről érkezett szolgálattévők a fejedelemségkori Erdélyben (1616-1689)

4. B. Garda Dezső (Gyergyószentmiklós): A székelyek és 1918. december 1- e

5. Vekov Károly (Kolozsvár/Tiszafüred): Trianon és a magyar B-terv hiánya

6. Harai Dénes (Budapest): Nincs több elpazarolni való magyarság

Az előadásokat vita követi: 12.00-13.00-ig

II. Plenáris előadások

2018. december 1. 14.00–16.00-ig.

Elnök: Harai Dénes

7. Cziráki Zsuzsanna (Szeged): A szász autonómia Erdélyben (ELMARADT)

8. Miski Péter (Budapest): Teleki Mihály és az erdélyi románság

9. Nyisztor Tinka (Pusztina/Csángóföld): Moldvai magyarok a századok során

10. Sancz Klára Lujza (Budapest): Gróf Széchenyi István 1813-ban kinyilvánított véleménye a Habsburg Birodalom jövőjéről

11. J. Újváry Zsuzsanna (Budapest): "Advent a Hargitán" - tragikus szerelmi dráma, vagy valami más?

12. Barki Éva Mária (Bécs): Woodrow Wilson 14 pontja, főleg az először követelt önrendelkezés 100 év után még mindig beteljesülésre vár (ELMARADT)

Az előadásokat vita követi: 16.00-17.00 – ig.

III. Plenáris előadások

2018. december 2. 09.00-11.00-ig.

Elnök: Darai Lajos

13. Fodor István (Budapest): Erdély népi összetétele a honfoglalástól az újkorig

14. Újházi Loránd (Budapest): Az erdélyi katolikus egyházmegyék a hatályos egyházjog tükrében (ELŐADÁSA AZ ELSŐ NAPON 2. V.Cs.J. előadása után volt)

15. Pandula Attila (Budapest): A kolozsvári jezsuita, majd piarista templom (Szentháromság dicsőítése) kriptája

16. Biró Bence (Budapest): Magyar vármegyei címer, dákoromán jelkép

17. Jávor Miklós (Mosonmagyaróvár): A magyarság "harmadik útja"- Megmaradni Trianon után.

18. Darai Lajos (Kápolnásnyék): Miért volt szervetlen Erdély román állami fennhatóság alá erőszakolása?

Az előadásokat vita követte: 11.00–12.00-ig.

Zárszó: Csihák György

Filmre vette az egész rendezvényt Ravasz Zoltán Münchenből és Csipai József Budapestről.

A felvétel Itt megtekinthető:

Első nap 2018. december 1. délelőtt:

<https://www.youtube.com/watch?v=Wnxk3sBUjdA&t=6573s>

Első nap 2018. december 1. délután:

<https://www.youtube.com/watch?v=JNnUaXHsKTU&t=13s>

Második nap 2018. december 2. délelőtt:

<https://www.youtube.com/watch?v=MA9ZqwKJJJU&t=3s>

SZÍVES ELNÉZÉST KÉRÜNK. A technika számunkra értehetetlen oknál fogva a felvételből törölte Sancz Klára Lujza előadása egy részét és J. Újváry Zsuzsanna egész előadását. A hangfelvételben a teljes előadásuk elérhető.

A KARC rádió műsorára vette és egy beszélgetést közölt róla:
https://zmtc.webnode.hu/files/200000159-04bed05b97/Csih%C3%A1k_KarcFM_2018.mp3

Néhány kép a rendezvényről:

A rendezvény előkészítését Tudományos Tanácsunk, és a külön, erre a rendezvény előkészítésére életre hívott Tudományos Bizottság végezte, Harai Dénes, az Egyetem tanára vezetésével. A két testület összesen hat ülést tartott.

Az előadások teljes szöveges és kép anyagát kiadja az Egyetem papíron, mi pedig a szokásos helyeinket bemutatjuk elektronikusan. Ez lesz a 115. kiadványunk digitalizálva és ingyen letölthető módon a ZMTE Elektronikus Könyvtárából.

Az Acta Historica Hungarica Turiciensia a magyar történelemtudomány egyedülálló gyűjteménye. Tartalmazza Góder Hajnal szerkesztésében egyesületünk 32 évről emlékkönyveinket is digitalizálva – 32 kötetben – 2017 évvel bezárólag.

2018-ban megjelent még a Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóiratának két újabb száma (2018/A: [Acta XXXIII/10](#) és 2018/B: [Acta XXXIII/11](#)). Jelen kötetünk a tizenkettedik Pannon, 2019/A számozással.

A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület kiadványai

Jahrgang Évfolyam	Nr. Szám	Titel A kiadvány megnevezése	Nr. Sor- szám*
I.	1	Acta Historica Hungarica Turiciensia I. évfolyam 1. szám. Első (Benidorm 1986) Magyar Őstörténeti Találkozó Előadásai és Iratai. Zürich, 1991. ISBN 963 02 8926 1 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06300/06366/06366.pdf	1
II.	1	Acta Historica Hungarica Turiciensia II. évfolyam 1. szám. A Második (Zürich 1987) Magyar Őstörténeti Találkozó Előadásai és Iratai. Zürich, 1993. ISBN 963 02 8926 2 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06400/06487/06487.pdf	2
III.	1	Acta Historica Hungarica Turiciensia III. évfolyam 1. szám. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület Harmadik (London 1988) Magyar Őstörténeti Találkozó Előadásai és Iratai. Budapest-Zürich, 1999 ISBN 963 85684 5 3 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/05900/05930/05930.pdf	25
IV.	1	Acta Historica Hungarica Turiciensia IV. évfolyam 1. szám. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület Negyedik Magyar Őstörténeti Találkozó Előadásai és Iratai. (Felsőőr/ Oberwart 1989) Budapest-Zürich, 2005. ISBN 963 9349 10 0 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/05900/05927/05927.pdf	46
V.	1	Acta Historica Hungarica Turiciensia V. évfolyam 1. szám. Csihák György: A magyar parlamentarizmus ezer éve. Budapest, 1990. ISBN 963 02 8925 3 és ISSN 2297-7511	6
V.	2	Acta Historica Hungarica Turiciensia V. évfolyam 2. szám. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület Ötödik Magyar Őstörténeti Találkozó Előadásai és Iratai. (Altenberg 1990) Budapest-Zürich, 2005. ISBN 963 9349 09 7 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06800/06833/06833.pdf	49
VI.	1	Acta Historica Hungarica Turiciensia VI. évfolyam 1. szám. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület Hatodik Magyar Őstörténeti Találkozó Előadásai és Iratai.) (Szent Gallen 1991) Budapest-Zürich, 2005. ISBN 963 9349 08 9 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/05900/05946/05946.pdf	47
VII.	1	Acta Historica Hungarica Turiciensia VII. évfolyam 1. szám. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület Hetedik Magyar Őstörténeti Találkozó Előadásai és Iratai. (Szentendre 1992) Budapest-Zürich, 2005. ISBN 963 9204 48 X és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06800/06844/06844.pdf	51
VII.	2	Acta Historica Hungarica Turiciensia VII. évfolyam 2. szám. Magyarok Őstörténete. Zürich-Budapest, 1992. ISBN 963 02 8925 3; második kiadás 1996. ISBN 963 85274 6 3; harmadik bővített kiadás 2007. ISBN 963 9204 37 4 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06300/06375/06375.pdf	3
VII.	3	Acta Historica Hungarica Turiciensia VII. évfolyam 3. szám. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület Első (Szeged 1992) Magyar Történelmi Iskolájának Előadásai és Iratai. Zürich, 1993. ISBN 963 8465 00 X és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06400/06488/06488.pdf	4
VIII.	1	Acta Historica Hungarica Turiciensia VIII. évfolyam 1. szám. Magyar Történelmi Tanulmányok 1. Zürich, 1993. ISSN 1217 4629 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06400/06486/06486.pdf	5
VIII.	2	Acta Historica Hungarica Turiciensia VIII. évfolyam 2. szám. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület Második (Tab 1993) Magyar Történelmi Iskola Előadásai és Iratai. Budapest-Zürich, 1994. ISBN 963 04 4413 5 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06300/06381/06381.pdf	9
VIII.	3	Acta Historica Hungarica Turiciensia VIII. évfolyam 3. szám. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület Nyolcadik (Kaposvár 1993) Magyar Őstörténeti Találkozó Előadásai és Iratai. Budapest-Zürich, 1999. ISBN 963 85684 2 9 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06500/06527/06527.pdf	23
IX.	1	Acta Historica Hungarica Turiciensia IX. évfolyam 1. szám. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület Kilencedik (Tapolca 1994) Magyar Őstörténeti Találkozó Előadásai és Iratai. Budapest-Zürich, 1995. ISBN 963 85274 1 2 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06700/06769/06769.pdf	15
IX.	2	Acta Historica Hungarica Turiciensia IX. évfolyam 2. szám. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület Harmadik (Tapolca 1994) Magyar Történelmi Iskolája Előadásai és Iratai. Budapest-Zürich, 1994. ISBN 963 85274 12 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06300/06365/06365.pdf	11
IX.	3	Acta Historica Hungarica Turiciensia IX. évfolyam 3. szám. Die Frühgeschichte der Ungarn. Zürich-Budapest, 1994. ISBN 963 85 274 4 7. Zweite erweiterte Ausgabe 2007. ISBN 963 9204 30 7 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06300/06362/06362.pdf	10
IX.	4	Acta Historica Hungarica Turiciensia IX. évfolyam 4. szám. Nagy Gyula: Az ellopott magyar őstörténet. I. Budapest-Zürich, 1994. ISBN 963 04 4112 8 és ISSN 2297-7511	7
IX.	5	Acta Historica Hungarica Turiciensia IX. évfolyam 5. szám. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület Első (Székelyudvarhely 1994) Övezeti Történetisztalálkozó Előadásai és Iratai. Budapest-Zürich, 1994. ISBN 963 85274 2 0 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06300/06364/06364.pdf	12

Jahrgang Évfolyam	Nr. Szám	Titel A kiadvány megnevezése	Nr. Sor- szám*
IX.	6	Acta Historica Hungarica Turiciensia IX. évfolyam 6. szám. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület Második (Komárom 1994) Övezeti Történetstálalkozó Előadásai és Iratai. Komárom-Komárno-Zürich, 1995. ISBN 963 85274 3 9 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06300/06370/06370.pdf	14
IX.	7	Acta Historica Hungarica Turiciensia IX. évfolyam 7. szám. Képeslapok magyar történelmi motívumokkal. 8 különféle, szimpla és dupla, színes ISSN 2297-7511	8
X.	1	Acta Historica Hungarica Turiciensia X. évfolyam 1. szám. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület Tizedik (Tapolca 1995) Magyar Östörténeti Találkozó és Negyedik Magyar Történelmi Iskola Előadásai és Iratai. Budapest-Zürich, 1996. ISBN 963 85274 8 X és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06500/06505/06505.pdf	17
X.	2	Acta Historica Hungarica Turiciensia X. évfolyam 2. szám. Csihák György: Beszélgetés népemmel a hazánkról. Budapest-Zürich, 1995 ISBN 963 85274 5 5 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/11200/11213/11213.pdf	13
X.	3	Acta Historica Hungarica Turiciensia X. évfolyam 3. szám. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület Erdélyi Övezeti Történetstálalkozói (1995-1999) Előadásai és Iratai. Csikszereda-Budapest-Zürich, 2000. ISBN 963 85684 9 6 http://mek.oszk.hu/06300/06372/06372.pdf	30
XI.	1	Acta Historica Hungarica Turiciensia XI. évfolyam 1. szám. Honfoglalásunk és előzményei. Keresztény egyházak és történelmi szerepük a Kárpát-medencében. (Tapolca 1996) Budapest-Zürich, 1997. ISBN 963 85684 1 0 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06500/06503/06503.pdf	20
XI.	2	Acta Historica Hungarica Turiciensia XI. évfolyam 2. szám. Csámpai Ottó: Nemzet és társadalom. Bevezetés az etnoszociológiába. Budapest-Zürich, 1996. ISBN 963 85684 02 és ISSN 2297-7511	19
XI.	3	Acta Historica Hungarica Turiciensia XI. évfolyam 3. szám. Germann Georg: Ungarisches im Bernischen Historischen Museum. A Berni Történelmi Múzeum magyar emlékei. Bern-Budapest, 1996. ISBN 963 85274 9 8 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/05900/05935/05935.pdf	18
XI.	4	Acta Historica Hungarica Turiciensia XI. évfolyam 4. szám. Csihák György: Ex Oriente Lux. Budapest-Zürich, 1996. ISBN 963 85274 7 1 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06300/06363/06363.pdf	16
XII.	1	Acta Historica Hungarica Turiciensia XII. évfolyam 1. szám. Magyar út és nehézségei a nemzetállamtól az övezetek Európájába a huszadik század fordulóján. Avarok – onogurok – magyarok. (Tapolca 1997). Budapest-Zürich, 2005. ISBN 963 9349 11 9 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06800/06837/06837.pdf	50
XIII.	1	Acta Historica Hungarica Turiciensia XIII. évfolyam 1. szám. Nagy Kálmán: A honfoglalás hadtörténete. (A Szabadtér Kiadóval együtt.) Budapest, 1998. ISBN 963 7810 97 8	21
XIII.	2	Acta Historica Hungarica Turiciensia XIII. évfolyam 2. szám. A honfoglalás és az 1848-1849-es magyarországi polgári forradalom és szabadságharc évfordulójára. (Tapolca 1998). (324 oldal) Budapest-Zürich, 2001. ISBN 963 86100 5 0 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06500/06536/06536.pdf	31
XIV.	1	Acta Historica Hungarica Turiciensia XIV. évfolyam 1. szám. Az első világháború és magyar történelmi következményei (1914-1921). Szent István és a magyar államalapítás. (Tapolca 1999) Budapest-Zürich, 2004. ISBN 963 9349 02 X és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06800/06802/06802.pdf	42
XIV.	2	Acta Historica Hungarica Turiciensia XIV. évfolyam 2. szám. Csihák György: Válasz népem kérdéseire a hazánkról. Budapest-Zürich, 1999 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/05900/05921/05921.pdf	22
XIV.	3	Acta Historica Hungarica Turiciensia XIV. évfolyam 3. szám. Die Ungarn und die Abtei Sankt Gallen. Magyarok és a Szent Galleni Apátság. ISBN 963 85684 3 7 (Közösen St. Gallen Kanton levéltárával) – Második kiadás: Szent Gallen-Budapest, 1999. ISBN 96386100 8 5 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06100/06107/06107.pdf	24
XIV.	4	Acta Historica Hungarica Turiciensia XIV. évfolyam 4. szám. Csihák György: A magyar nemzet múltja - Szent István király életműve és a magyar államalapítás - A bambergi lovas - Sacra Regni Hungarici Corona és a magyar közjogi rendezés kérdései ma - Magyar - nép - kisebbség. Budapest-Zürich, 1999. ISBN 963 85684 6 1 és ISSN 2297-7511 http://mek.oszk.hu/06300/06373/06373.pdf	26
XIV.	5	Acta Historica Hungarica Turiciensia XIV. évfolyam 5. szám. Fünfzehn Jahre UHVZ - A ZMTE tizenöt éves 1985 - 1999. Zürich-Budapest, 1999. ISBN 963 85684 7 X és ISSN 2297-7511	27
XIV.	6	Acta Historica Hungarica Turiciensia XIV. évfolyam 6. szám. Nagy Gyula: Az ellopott magyar őstörténet II. Budapest-Zürich, 1999. ISBN 963 85684 4 5 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06700/06783/06783.pdf	28
XV.	1	Acta Historica Hungarica Turiciensia XV. évfolyam 1. szám. A magyar műveltség gyökerei. Az 1930-as évek magyar műveltsége. (Felsőőr/Oberwart 2000) Budapest-Zürich, 2004. ISBN 963 86100 3 4 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06700/06799/06799.pdf	41

Jahrgang Évfolyam	Nr. Szám	Titel A kiadvány megnevezése	Nr. Sor- szám*
XV.	2	Acta Historica Hungarica Turiciensia XV. évfolyam 2. szám. Délközép Kárpát-medence műveltsége, különös tekintettel a sárközi települések és népi műveltségük fejlődésére. (Sárköz-Decs 2000) Decs-Zürich, 2004. ISBN 963 9349 03 8 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/05900/05926/05926.pdf	39
XV.	3	Acta Historica Hungarica Turiciensia XV. évfolyam 3. szám. Közös jelen, múlt és jövő Észak Kárpát-medencében, különös tekintettel a gömöri tájegységre. (Rozsnyó 2000) Rozsnyó-Budapest-Zürich, 2002. ISBN 9638610026 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06700/06792/06792.pdf	38
XV.	4	Acta Historica Hungarica Turiciensia XV. évfolyam 4. szám. Csihák György: Dunhuang barlangképei és a Szenszi agyagkatonák néma üzenete a magyar műveltség gyökereiről. Budapest-Zürich, 2000. ISBN 9638568488 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06300/06368/06368.pdf	29
XVI.	1	Acta Historica Hungarica Turiciensia XVI. évfolyam 1. szám. Magyar haditechnika és magyar hadjáratok a kora középkorban. A második világháború és történelmi következményei Magyarország szempontjából (1939-1949). (Szentendre 2001) Budapest-Zürich, 2002. ISBN 963 86100 6 9 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06700/06790/06790.pdf	35
XVI.	2	Acta Historica Hungarica Turiciensia XVI. évfolyam 2. szám. Barabási László: Nemes Székely Nemzet – Csillagösvényen. Csiksomlyó-Budapest, 2001. ISBN 963 86100 4 2	32
XVII.	1	Acta Historica Hungarica Turiciensia XVII. évfolyam 1. szám. Csihák György: Magyar nempolitikai írások. Budapest-Zürich, 2002. ISBN 963 86 100 0 X és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/05900/05917/05917.pdf	33
XVII.	2	Acta Historica Hungarica Turiciensia XVII. évfolyam 2. szám. Kiadványaink tartalomjegyzéke – Vereinspublikationen mit Inhaltsübersicht. Zürich-Budapest, 2002. ISBN 9638610077	34
XVII.	3	Acta Historica Hungarica Turiciensia XVII. évfolyam 3. szám. Achtzehn Jahre UHVZ – A ZMTE tizenhét éve 1985-2002. Zürich-Budapest, 2002. ISBN 9638610093	36
XVIII.	1	Acta Historica Hungarica Turiciensia XVIII. évfolyam 1. szám. Magyar Történelem. Tízezer év – ezer oldalról. Oktatási segédkönyv a magyar történelem tanításához. (636 oldal) Budapest-Zürich, 2003. ISBN 963 86100 1 8 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/05900/05939/05939.pdf	37
XVIII.	2	Acta Historica Hungarica Turiciensia XVIII. évfolyam 2. szám. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület Tizenhetedik Magyar Őstörténeti Találkozó és Tizenegyedik Magyar Történelmi Iskola Előadásai és Iratai. (Budapest 2003) Budapest-Zürich, 2004. ISBN 963 9349 06 2 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/05900/05943/05943.pdf	43
XIX.	1	Acta Historica Hungarica Turiciensia XIX. évfolyam 1. szám. A magyar huszárság története. A lovasműveltség sajátosságai. Az első magyar huszártörténeti konferencia keretében. (Nyíregyháza, 2004) Budapest-Zürich, 2004. ISBN 963 9349 07 0 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06800/06824/06824.pdf	45
XIX.	2	Acta Historica Hungarica Turiciensia XIX. évfolyam 2. szám. Zwanzig Jahre UHVZ – A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület 20 éve 1985-2004. Zürich-Budapest, 2004. ISBN 963 9349 05 http://mek.oszk.hu/06000/06008/06008.pdf	44
XIX.	3	Acta Historica Hungarica Turiciensia XIX. évfolyam 3. szám. Csihák György: Forog a történelem keze... Budapest-Zürich, 2004. ISBN 963 9349 04 6 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/05900/05916/05916.pdf	40
XX.	1	Acta Historica Hungarica Turiciensia XX. évfolyam 1. szám. Csámpai Ottó: Nemzet és társadalom. Bevezetés az etnopszichológiába. Második, bővített kiadás. Közösen a Heraldika Kiadóval. Budapest-Zürich, 2005. ISBN 963 9204 38 2	48
XXI.	1	Acta Historica Hungarica Turiciensia XXI. évfolyam 1. szám. Kiadványaink tartalma. Budapest – Zürich, 2006. ISBN 9639204 37 4 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06000/06007/06007.pdf	52
XXII	1	Acta Historica Hungarica Turiciensia XXII. évfolyam 1. szám. Őstörténetünk és a genetika. 1456 – Nándorfehérvár – 1606 Zsitvatorok – 1956 Budapest. (Mártély 2006) (372 oldal). Budapest-Zürich 2007. http://mek.oszk.hu/09100/09137/09137.pdf	53
XXIII	1	Acta Historica Hungarica Turiciensia XXIII. évfolyam 1. szám. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület Huszadik Magyar Őstörténeti Találkozó Előadásai és Iratai. (Hódmezővásárhely 2007) (159 oldal). Budapest-Zürich, 2008. ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06800/06849/06849.pdf	54
XXIII	2	Acta Historica Hungarica Turiciensia XXIII. évfolyam 2. szám. Pannon Kultúrákötés Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2008/A. (137 oldal) Budapest 2008. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00001/pdf/00001.pdf és http://epa.oszk.hu/01400/01445/00001/pdf/00001.pdf	55
XXIII	3	Acta Historica Hungarica Turiciensia XXIII. évfolyam 3. szám. Árpád-házi Szent Erzsébet tiszteletére. Tudományos emlékülés. (Esztergom 2007) (67 oldal). Budapest-Zürich, 2008. ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06800/06850/06850.pdf	56

Jahrgang Évfolyam	Nr. Szám	Titel A kiadvány megnevezése	Nr. Sor- szám*
XXIII	4	Acta Historica Hungarica Turiciensia XXIII. évfolyam 4. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2008/B. (176 oldal) Budapest 2008. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00010/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2008_4.pdf	57
XXIV	1	Acta Historica Hungarica Turiciensia XXIV. évfolyam 1. szám. Hunyadi Mátyás és a magyar újjászületés. Tudományos emlékülés. (Esztergom 2008) (115 oldal). Budapest-Zürich 2009. ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/09100/09125/09125.pdf	58
XXIV	2	Acta Historica Hungarica Turiciensia XXIV. évfolyam 2. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2009/A. (145 oldal) Budapest 2009. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00002/pdf/EPA01445_acta_hist_01445_2009_2.pdf	59
XXV	1	Acta Historica Hungarica Turiciensia XXV. Évfolyam 1. szám. 25 év, 1985-2009. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület Őszinte Története (239 oldal). Budapest-Zürich 2010. ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/09100/09126/09126.pdf	60
XXV	2	Acta Historica Hungarica Turiciensia XXV. évfolyam 2. szám. Csihák György: „Cum Deo pro Patria et Libertate“. „Horthy fasizmus“ – „Antall demokrácia.“ Történelmi előzmény és párhuzam. (142 oldal). Budapest-Zürich 2010. ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/09100/09110/09110.pdf	61
XXV	3	Acta Historica Hungarica Turiciensia XXV. évfolyam 3. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2010/A. (130 oldal). Budapest 2010. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00003/pdf/EPA01445_2010A.pdf	62
XXVI	1	Acta Historica Hungarica Turiciensia XXVI. évfolyam 1. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2011/A. Az 1920. június 4-től 1944. december 21-ig tartó időszak magyarországi eseményeinek elemzése, különös tekintettel az október körüli eseményekre. (231 oldal). Budapest-Zürich 2011. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00006/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2011.pdf	63
XXVI	2	Acta Historica Hungarica Turiciensia XXVI. évfolyam 2. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2012/A. Zentai KJF-ZMTE Történelemtanár-Továbbképzés Vizsgaelőadásai. (230 oldal). Budapest-Zürich 2011. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00004/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2012_2.pdf	64
XXVII	1	Acta Historica Hungarica Turiciensia XXVII. évfolyam 1. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2012/B. (229 oldal) Budapest-Zürich 2012. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00005/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2012.pdf	65
XXVIII	1	Acta Historica Hungarica Turiciensia XXVIII. évfolyam 1. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2013/A. A Zürichi Magyar történelmi Egyesület „Az altöttingi országgyűlés történelmi vizsgálata” című zártkörű tudományos tanácskozásán elhangzott előadások írott változata. (176 oldal) Budapest-Zürich 2013. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00007/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2013_1.pdf	66
XXVIII	2	Acta Historica Hungarica Turiciensia XXVIII. évfolyam 2. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2013/B. Budapest-Zürich 2013. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00008/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2013_2.pdf	67
XXIX	1	Acta Historica Hungarica Turiciensia XXIX. évfolyam 1. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2014/A. Budapest-Zürich 2014. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00009/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2014_1.pdf	68
XXIX	2	Acta Historica Hungarica Turiciensia XXIX. évfolyam 2. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2014/A. „Tízezer hontalan magyar Szent István-napi zárandoklata 1947. augusztus 20-án” címmel a Zürichi Magyar Történelmi Egyesület és a Pilisszántaért Egyesület közös rendezésében 2014. augusztus 20-án Pilisszántón a Boldogasszony Sziklakápolnában és a Pádai Szent Antal Templomban tartott ünnepi megemlékezés és tudományos ülés beszédei és előadásai. Budapest-Zürich, 2014. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00011/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2014_2.pdf	69

Jahrgang Évfolyam	Nr. Szám	Titel A kiadvány megnevezése	Nr. Sor- szám*
XXX	1	Acta Historica Hungarica Turiciensia XXX. évfolyam 1. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2015/A. A Hazáért! A Nemzeti Köszolgálati Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kara, valamint a Zürichi Magyar Történelmi Egyesület centenáriumi rendezvénye Budapest, 2014. november 28. előadásai. Budapest-Zürich, 2015. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00012/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2015_1.pdf	70
XXX	2	Acta Historica Hungarica Turiciensia XXX. évfolyam 2. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2015/B. Budapest-Zürich 2015. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00013/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2015_2.pdf	71
XXX	3	Acta Historica Hungarica Turiciensia XXX. évfolyam 4. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2015/C. A Hazáért! A Nemzeti Köszolgálati Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kara, valamint a Zürichi Magyar Történelmi egyesület második emlékkonferenciája az első világháborúról. Budapest, 2015. április 24. Ludovica tér 2. NKE Kápolna. Budapest-Zürich 2015. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00014/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2015_3.pdf	72
XXX	4	Acta Historica Hungarica Turiciensia XXX. évfolyam 4. szám. Géza A. Kósa: Calvinist Hungarians in Australia. The first 60 years of Hungarian speaking congregations 1950-2010. Academia Press Co. and the Hungarian Historical Society of Zurich. Melbourne, 2015. 214 pages. National Library of Australia Cataloguing-in-Publication ISBN 9780957770744 (paperback)	73
XXXI	1	Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXI. évfolyam 1. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2016/A. Budapest-Zürich 2016. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00015/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2016_1.pdf	74
XXXI	2	Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXI. évfolyam 2. szám. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület 30 éve. 30 Jahre Ungarisch Historischer Verein Zürich. 1985–2015. Budapest-Zürich 2016. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00016/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2016_2.pdf	75
XXXI	3	Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXI. évfolyam 3. szám. Z. Tóth Csaba: Magyar őstörténeti tanulmányok 2014- 2016. Budapest-Zürich 2016. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00017/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2016_3.pdf	76
XXXI	4	Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXI. évfolyam 3. szám. A Kodolányi János Főiskola és a Zürichi Magyar történelmi egyesület „A magyar történelem tanításának tartalmi és módszertani megújítása” című 120 órás komáromi történelemtanár tovább és felnőttképzése vizsgaelőadásai. Budapest-Zürich 2016. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00018/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2016_4.pdf	77
XXXI	5	Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXI. évfolyam 5. szám. Alapvetés. Tanulmányok a magyar eredetről és következményeiről. Oktatási segédkönyv II. Budapest-Zürich 2017. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00019/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2016_5.pdf	78
XX XI	6- 18	Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXI. évfolyam 6-21. szám. ZMTE Emlékkönyv (UHVZ Erinnerungsbuch) I-XIII. 1985–1998. Budapest-Zürich 2016. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00020/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_01_1985_1986.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00021/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_02_1986_1987.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00022/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_03_1987_1988.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00023/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_04_1988_1989.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00024/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_05_1989_1990.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00025/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_06_1990_1991.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00026/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_07_1991_1992.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00027/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_08_1992-1993.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00028/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_09_1993_1994.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00029/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_10_1994_1995.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00030/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_11_1995_1996.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00031/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_12_1996_1997.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00032/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_13_1997_1998.pdf	79- 91

Jahrgang Évfolyam	Nr. Szám	Titel A kiadvány megnevezése	Nr. Sor- szám*
XXXII	1-10	Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXII. évfolyam 1-17. szám. ZMTE Emlékkönyv (UHVZ Erinnerungsbuch) XIV-XXX. 1998–2007. Budapest-Zürich 2017. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00033/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_14_1998_1999.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00034/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_15_1999_2000.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00035/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_16_2000_2001.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00036/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_17_2001_2002.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00037/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_18_2002_2003.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00038/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_19_2003_2004.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00039/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_20_2004_2005.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00040/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_21_2005_2006.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00041/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_22_2006_2007.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00042/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_23_2007_2008.pdf	92-101
XXXIII	1-8	Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXIII. évfolyam 1-9. szám. ZMTE Emlékkönyv (UHVZ Erinnerungsbuch) XIV-XXX. 2008–2016. Budapest-Zürich 2017. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00043/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_24_2008_2009.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00044/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_25_2009_2010.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00045/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_26_2010_2011.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00046/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_27_2011_2012.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00047/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_28_2012_2013.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00048/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_29_2013_2014.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00049/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_30_2014_2015.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00050/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_31_2015_2016.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00051/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_32_2016_2017.pdf	102-110
XXXIII	10	Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXIII. évfolyam 10. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2018/A. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00052/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2018_10.pdf és http://epa.oszk.hu/01400/01445/00052/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2018_10.pdf	111
XXXIII	11	Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXIII. évfolyam 11. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2017/B. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00053/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2018_11.pdf és http://epa.oszk.hu/01400/01445/00053/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2018_11.pdf	112
XXXIII	12	Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXIII. évfolyam 12. szám. Hirdető műsorfüzet. Az első világháború befejezéséről szóló, <i>A Hazáért!</i> című harmadik emlékkonferencia a Nemzeti Közszerződési Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kara (NKE), valamint a Zürichi Magyar Történelmi Egyesület (ZMTE) közös rendezésében. 2018. december 1-2. NKE Kápolna, Budapest, Ludovica tér 2. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00054/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2018_12.pdf és http://epa.oszk.hu/01400/01445/00054/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2018_12.pdf	113
XXXIV	1	Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXIV. évfolyam 1. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2019/A. ISSN 2297-7538 (Jelen kötet)	114
XXXIV	2	Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXIV. évfolyam 2. szám. A Hazáért! A Nemzeti Közszerződési Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kara, valamint a Zürichi Magyar Történelmi Egyesület harmadik emlékkonferenciája az első világháborúról. Budapest, 2018. december 1. Ludovica tér 2. NKE Kápolna. Budapest-Zürich 2018. ISSN 2297-7538 (Előkészületben.)	115
XXXIV	3	Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXIV. évfolyam 3. szám. Emlékkötet. Jóemlékezetű Tibai Takács József (1949-1999) a Zürichi Magyar Történelmi Egyesületben. (Előkészületben)	116

* Sorszám a megjelenés időpontja szerint/Nummerung nach Erscheinung

ZMTE [Elektronikus könyvtár](http://www.zmte.org)

Az 53. számtól csak digitálisan

Ab Nr. 53 nur in digitalisierter Form

Zürichi Magyar Történelmi Egyesület

Ungarisch Historischer Verein Zürich

CH-8004 Zürich, Birmensdorferstrasse 41.

zmte@freemail.hu www.zmte.org

Az Acta Historica Hungarica Turiciensia minden száma megtalálható a [ZMTE honlapján](#), azon kívül az OSZK [Magyar Elektronikus Könyvtárában](#) (MEK) és az [Elektronikus Periodika Archivumban](#) (EPA), az első 52 szám az [Európai Digitális Könyvtárban](#) ([European Library](#)).

Hivatkozható az MTA Magyar Tudományos Művek Tára (MTMT) egyéni adatbázisában. Felvették a Svájci Nemzeti Könyvtár Katalógusába ([Helveticat](#)) az [időszakos](#) és [online kiadványok](#) közé.

Die Periodikas der Acta Historica Hungarica Turiciensia gefunden werden kann in [Ungarische Elektronische Bibliothek](#) und [Elektronische Periodika Archiv](#) (EPA), weiterhin die ersten 52 Periodika in [Europäische Digital Bibliothek](#) ([European Library](#)).

Die Periodikas der Acta Historica Hungarica Turiciensia werden von der Ungarischen Akademie der Wissenschaften (MTA) als Erscheinungsort für die Publikationsdatenbank der Ungarischen Historischen Werke (MTMT) anerkannt.

Aufgezeichnet in [Helveticat](#) ([Schweizerische Nationalbibliothek](#)) als [periodisch](#) und [online Publikationen](#).

01_003_ABD_6W_2019 03

Elhatároztuk Tudományos Tanácsunk 81. soros ülésén, hogy „A régi magyar nyelvű rovásírások” munkacsoportja 2019. április 27 és 28-án megrendezi egyesületünk 31. Magyar Őstörténeti Találkozóját (MÓT). A rendezvény helyszíne, a munkacsoport havonkénti rendes, nyilvános összejövetelinek helye, a budakalászi Kós Károly Általános Művelődési Központ díszterme. A rendezvényre bemutatkozásra és hozzászólásra meghívjuk mindazokat a szervezeteket, csoportokat, amelyek – ismereteink szerint – a korai magyar történelemmel foglalkoznak, tudományos alapon. Célunk ezzel, hogy megkíséreljük a szer-teágazó kutatásokat és nézeteket lehetőleg valamilyen közös tudományos út kialakítása irányba ösztönözi. Álljon itt a Találkozó tervezete:

MÚSORTERV

MEGHÍVÓ

a Zürichi Magyar Történelmi Egyesület (ZMTE) 31. Magyar Őstörténeti Találkozója

Budakalász, Kós Károly Általános Művelődési Központ díszterme,
2019. április 27-28

A korai magyar történelem és a ZMTE barátai

A rendezvény védnöke Rogán László Budakalász polgármestere

Tisztelettel hívunk minden érdeklődőt, minden kötelezettség nélkül. A közelben kellemes szállás lehetőséget biztosít.... , étkezési lehetőség van a helyszínen és a közelben is..... A vendégek a műsorban szereplő „vita” idején felszólalhatnak.

MŰSOR

2019. április 27. szombat

Délelőtt 10,00–13,00: Elnök Gedai István (ZMTE)

1. Váralljai Csocsán Jenő (ZMTE): 'Lehel kürtje' jelentősége

Meghívott szervezetek bemutatkozása

Kérdés, hozzászólás, vita

Délután 14,00–18,00: Elnök Pandula Attila (ZMTE)

2. Farkas László (ZMTE): Mit mutat a kódexírás, történeti kézirataink íráselemzése?

Meghívott szervezetek bemutatkozása

Kérdés, hozzászólás, vita

3. Bérczi Szaniszló (ZMTE), Fabó László stb.: A magyar nyelv szógyökeinek sajátosságai és rendszere.

Meghívott szervezetek bemutatkozása

Kérdés, hozzászólás, vita

2019. április 28. vasárnap

Dél előtt 10,00–13,00: Elnök Váralljai Csocsán Jenő (ZMTE)

4. Grandpierre Attila (ZMTE): Őstörténelmünk visszaszerzése

Meghívott szervezetek bemutatkozása

Kérdés, hozzászólás, vita

Délután 14,00–18,00: Elnök Darai Lajos (ZMTE)

5. Neparáczy Endre, Oláh Zoltán , Török Tibor: Az örökléstan alkalmazásának lehetőségei és eredményei a magyar történelemtudomány számára

Meghívott szervezetek bemutatkozása

Kérdés, hozzászólás, vita

6. Mandics György (ZMTE), Záhonyi András (ZMTE), Szekeres István (ZMTE): A magyar rovásírás eredete, történelmi szerepe és kapcsolata más írásokhoz.

Meghívott szervezetek bemutatkozása

Kérdés, hozzászólás, vita

A rendezvényen érvényes a ZMTE nyilatkozata és házirendje

Budapest, 2019. március 3.

Köszönhetően Isten segítségének és egyesületi tagjaink szorgalmának, egyesületünk láthatóan és megtapasztalhatóan él és bizakodással néz a jövőbe.

Kelt Zürichben, az Úr 2019. évében, farsangkor.

Csihák György

Folytatás a következő kötetben.